DUPKA GYÖRGY – FUCHS ANDREA

KÁRPÁTALJAI MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK ARCKÉPCSARNOKA

Kárpátaljai Magyar Könyvek
253.

Sorozatszerkestő és felelős kiadó: *Dupka György*

Készült a Nemzeti Kulturális Alap

támogatásával

Lektorálta: dr. Zubánics László

Szakmai tanácsadók: *Erfán Ferenc,*
Klisza János, Matl Péter, Prihogyko Duska, Réti János, Soltész Péter

A könyv borítóját Lám Sándor: *Ungvár, megyeháza a református templommal* c. akvarellje (1862) alapján Dupka Zsolt készítette.
Ma: Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum.
A hátsó borítólapon: Boksay József és Erdélyi Béla szobra Ungváron
(Mikola Olejnik alkotása, 1993).

© *Dupka György, Fuchs Andrea,* 2017
© Intermix Kiadó, 2017

Felelős szerkesztő: *Marcsák Gergely*
Fedélterv, műszaki szerkesztő: *Dupka Zsolt*
Készült a Shark Kft.-ben

ISBN 978-963-9814-82-0
ISSN 1022-0283

DUPKA GYÖRGY – FUCHS ANDREA

KÁRPÁTALJAI MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK ARCKÉPCSARNOKA

INTERMIX KIADÓ
Ungvár – Budapest
2017

„A kárpátaljai festőművészet tulajdonképpen ott kezdődik, ahol a lélek a tájra eszmél.”

Aba József

AZ ISKOLATEREMTŐ ERDÉLYI BÉLA
ÉS KÜZDŐTÁRSAI EMLÉKÉRE

TARTALOM

FÜLSZÖVEG AZ ARCKÉPCSARNOK KIADÁSÁHOZ 13
ARCKÉPCSARNOK 15

A

ANGYALOSI Sándor 15
ANTÓNIKNÉ Polónyi Katalin 15
APÁTI-ABRAKOVICS Béla 16
ASZTALOS Éva 17

B

BACSI István 18
BADÓ Attila 18
BADZEY Pál 19
BAKONYI Zoltán 19
BAKOS Zsuzsanna 20
BAKÓ Olga 20
BALLA Pál 20
BALÁZS István 23
BALOGH József 24
BALOGH Mária 25
BALOG Sándor 25
BARATÉ Ágnes 25
BARCSAI Tibor 26
BARTOSH József 27
BARTOSH *(PETRICSKO)* Tatyjána 28
BAZÁN Vladimír 29
BECSKE József Lajos 30
BEDZIR Pavlo/Pál 30
BEDZIRNÉ KREMNICZKY Erzsébet 31
BELENY Mihajlo 33

BELENY-PUHLIK Magdolna 35
BENKŐ György festő, ... 36
BERECZ Margit 38
BERECZ Vilmos (József) 40
BEREGI SÁNDOR 42
BEREGSZÁSZI-HEGYI László 42
BOKOTAY *(BOKOTEY)* Lóránt Pál 43
BOKSAY József 43
BOKSAY József, ifj. 46
BORECZKY Béla 47
BÖKÉNYI Anna 48
BREZNAI Ilus 48
BRINKÁCS Stefan/István 48
BRÓDY András, ifj. 49
BUBELÉNYI László 50
BUKOVINSZKY Gyula/Julius 51

C, CS

CZAPOVICS Zsuzsanna 52
CSERNIGA Gyula 52
CSIKÓS Attila 53
CSONTVÁRY KOSZTKA Tivadar festő 54
CSUVALOVA *(LUTÁK)* Teréz 55

D

DANCSNÉ HIDI Tünde 55
DANIELOVICS Emmi 56
DARABÁN János 57
DEÁK Viktória 58
DELI Miklós 58
DEMÉNY István 60
DERCENI Viola 60
DOBOS Endre (Andrej) 61
DULISKOVICH György 62
DULISKOVICH Pál 62
DUNCSÁK Attila 62
DVAN SÁROSPATAKI László 64

E

EGRY Ferenc 65
ENDRÉDY György 67

ERDÉLYI Béla 67
ERFÁN Ferenc 72

F

FESZTY Árpád 74
FIRCÁK Irén 75
FEDINECZ Atanáz, dr. 75
FÉNYES András 76
FÖLDESSY Péter 77
FUCHS Andrea 79

G

GARANYI József 80
GERZSON Pál 82
GLÜCK Gábor 83
GOGOLA Ferenc 85
GOGOLA Zoltán 85
GOTTLIEBNÉ BLUM Margit 86
GÖNCZY Tivadar 87
GRABOVSZKY Emil 87
GRÓH István 90

H

HABA Ferenc 90
HABA Ferencné Eleonóra 90
HABDA László 91
HABDA Vladyslav (Ulászló) 93
HAJDÚ László 94
HARANGOZÓ Miklós 94
HELJ László 97
HEVERDLE Ferenc 97
HIDI Endre 98
HIDI Endre, ifj. 100
HOLLÓ Katalin 100
HOLLÓSY Simon 101
HOMOKI Gábor 104
HORTHY Béla 105
HORVÁTH Anna 105
HRABÁR Igor 108
HRABÁR Natália 109

I

IJJÁSZ Gyula 110
ILKU Marion József 111
IMRE Sándor 113
IVANCSÓ András 113
IVÁN Ambrus 114
IZAI Károly (Karel) 117

J

JAKUBEK Károly 117
JANKOVICS Mária 117
JUHÁSZ László 119

K

KÁDAS Kati 120
KALITICS Erika 121
KARLOVSZKY Bertalan 122
KASSAI Antal 122
KASSAI István 125
KASZAB Judit (Judy Cassab) 125
KEISZ Gellért 126
KELEMEN József 126
KLISZA János 127
KLISZA Krisztina 128
KOLODKO Mihály 128
KORZS Bogdán 129
KOVÁCS A. Vadim 130
KURUCZ Adriána 131
KULIN Ágnes 131
KUTASI Xénia 132
KUTLÁN András (Bandi) 133
KUTLÁN István 133
KUTLÁN Pál 136
KOCZKA András 137
KOLOZSVÁRI Ferenc 139
KOLOZSVÁRI László 141
KONTRATOVICS Ernő (Erneszt) 142
KOPRIVA Attila, dr. 144
KOSZTÁK István 145
KOVÁCS Anton 145

KRON Zsuzsa 146

L

LAJTA Edit 147
LÁM Sándor 147
LÁZÁR Szilárd 148
LIZÁK Alex 148
LOCKER István Dónárt 149
LŐRINCZ István 150
LŐRINCZ Katalin 150

M

MAGYAR Árpád (István-Árpád) 151
MAGYAR László 152
MAGYAR Sándor 155
MALCSICZKY Simon/Szemen 155
MANAJLÓ András 156
MANAJLÓ János/Iván 157
MANAJLÓ Tivadar/Fedor 158
MARGITAY Tihamér 161
MARINICS Sándor festő 162
MÁRTON Béla 162
MATL Péter 163
MÁTÉ Eduárd 166
MEDVE Zsuzsa 166
MEDVECZKY Ágnes 167
MEDVECZKY Miklós 169
MEDVECZKYNÉ LUTÁK Edit (MEDVECZKY Edit) 171
MENDLIK Oszkár 173
MICSKA Zoltán 173
MIKLÓS Béla 175
MOHY (MUHI) Sándor 176
MOLNÁR István 177
MORVAI Jenő 177
MUNKÁCSI (LIEB) Mihály 178
MONDY András 180

N

NIGRINY Edit 181
NOVÁK Andor 182

O, Ó

ORSZÁG *(OESTERREICHER)* Lili 182
ORTUTAY (DÉCSEY) Zsuzsa 183

Ö, Ő

ŐRI Mihály 184

P

PADÁNYI GULYÁS Jenő 185
PÁLFY István 186
PÁLFY Julianna festő 187
PAVUK Andrea 188
PETKY Péter 189
PETKY Sándor 190
PETRIDESZ János 192
PÉTER Imre 193
PICUR Zoltán 193
POLÓNYI Károly 194
POLÓNYI Jolán 194
PRÓFUSZ Marianna 195
PUHA Péter 197
PUSKÁS László 197

R

REVACSKO József 198
RÉTI János 199
RÉVÉSZ *(CSEBRAY)* Imre 202
RISKÓ György 203
ROHÁLY Miklós 205
ROSENBERG Miklós 205
ROSKOVICS Ignác 206
ROTTMANN Mozart 207

S

SÁRKÁNY Jolán 208
SCHOSSER András 208
SEPA Antal 208
SKRIPECZKY Ákos 209
SOLTÉSZ András 209
SOLTÉSZ Gabriella 210

SOLTÉSZ István 211
SOLTÉSZ Péter 211
SOLTÉSZ Zoltán 213
SUBA *(WESELÉNYI)* Miklós 215
SÜTŐ János 215
SÜTŐ Miklós 218

SZ

SZAJKÓ Tibor 218
SZALONTAI Alexandra 219
SZALLER Sándor 219
SZANICS Mihály 219
SZAMOVOLSZKY Ödön 220
SZARVAS Péter 221
SZILÁGYI Sándor 222
SZILVÁSI Tibor 222
SZEMÁN Ferenc, „ÖCSI" 222
SZKAKANDIJ *(CZEGLÉDY)* Olga 225
SZMOLÁR Sándor 226
SZOCSKA László 226
SZÓCSKA Györgyi 228
SZŐKE István 228
SZTASKÓ Gyula (Tibor) 229

T

THORMA János 231
Ifj. TOMCSÁNYI Mihály 232
TÓTH Ervin, dr. 232
TÓTH Lajos 232
TÓTH Róbert 234
TURÁK Angéla 235

U, Ú

ÚJFALUSSY István 236
Ungvári Lajos 237

V

VARGA Tarzíciusz 237
VASS Tibor 238
VEDRES Márk 239

VERES Ágota 240
VERES Péter 241
VIDRA Ferdinánd 243
VÍGH János 244
VIRÁGH Gyula 245

Z

ZAHORAY János 245
ZICHERMAN Sándor Róbert 246
ZOMBORY Éva 247

FONTOSABB INTÉZMÉNYEK, TÁRSASÁGOK 249

MELLÉKLETEK 277
Elismerések, díjak, megtisztelő címek 1990–2017 277
Fontosabb kárpátaljai magyar civil művészeti szervezetek, intézmények, galériák, kiállítási színterek 287
Fontosabb magyar szobrok, emlékművek, kopjafák jegyzéke 291

FELHASZNÁLT IRODALOM 303

FÜLSZÖVEG AZ ARCKÉPCSARNOK KIADÁSÁHOZ

A gyűjtemény Kárpátalján, azaz a történelmi Magyarország első világháború után leválasztott területén született, élt, vagy ma is ott élő, illetve onnan származó és pályájukat külföldön folytató magyar képzőművészek (festőművészek, grafikusok, szobrászok, keramikusok, iparművészek, grafikai formatervezők, fotográfusok, építészek, népművészek stb.) életét és pályáját, valamint a kárpátaljai magyar képzőművészettel foglalkozó művészettörténészeket mutatja be közel 2000 szócikkben.

A kárpátaljai képzőművészeti hagyományok, illetve a rendszerváltás előtti és utáni kortárs képzőművészet magyar vonatkozású történetének feldolgozottsága a legalacsonyabb a magas kultúra többi műfajához képest, gondolunk itt az irodalomra, zeneművészetre, amelyekről több monográfia is megjelent az utóbbi években. Ezért tartjuk fontosnak a kortárs magyar művészet képviselőinek bemutatását Kárpátalján könyv alakban és elektronikus formában is, hogy az olvasók minél szélesebb körben hozzáférhessenek az adatokhoz.

A gyűjtemény összeállítása a mögénk állt szakértőkből álló csapat *(Bartosh József, Erfán Ferenc, Hudák Elvira, Klisza János, Matl Péter, Prófusz Marianna, Réti János, Soltész Péter, Lőrincz István, Mihajlo Beleny, Szöllőssy Tibor, Zubánics László, Balogh József, Szemere Judit és mások)* érdeme is, akikkel az utóbbi hónapokban lefolytatott személyes beszélgetések során tudtuk pontosítani, összeválogatni, elemezni a kortörténeti anyagokat. A türelmes, vitáktól sem mentes egyeztetéseknek tudható be, hogy az adott korszakhoz kapcsolt hiteles alkotókat művészi tevékenységük jelentőségénél fogva sikerült a múlt homályából kiemelni. Továbbá a kortárs művészek közül is figyelmünkbe ajánlottak új neveket, amiért minden egyes szakértőnek hálával tartozunk.

Köszönetünket fejezzük ki továbbá mindazoknak (a névszerűsített listától eltekintve a magyar, ukrán, ruszin képzőművészeknek, helytörténészeknek, művészettörténészeknek, könyvtárosoknak, múzeumok, képtárak, galériák vezetőinek, műgyűjtőknek, újságíróknak, művészeti íróknak, fotográfusoknak, a művészet barátainak stb.), akik a kötet adattárának összegyűjtésében segítséget nyújtottak, a magyar, szlovák, orosz, ukrán és ruszin forrás- és kutatási anyagokat rendelkezésünkre bocsátották, és szakmai tanácsot adtak.

Dupka György, Fuchs Andrea

ARCKÉPCSARNOK

A

ANGYALOSI Sándor festő, grafikus, építész
(Munkács, 1949.)
A helyi iskolában kezdte el tanulmányait, majd a Kijevi Állami Képzőművészeti Főiskola építészeti karán szerzett diplomát. 1984-től az Ukrán Építészeti Szövetség tagja. 2006-tól az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. Nyugdíjba vonulásáig a megye, majd Munkács főépítésze volt. A tervezés mellett rajzol, fest. Különböző technikákkal dolgozik. Munkácson él és alkot.
Egyéni válogatott kiállítások: Munkácsi Városi Galéria, Munkácsi Vármúzeum, Ungvár.
Válogatott csoportos kiállítások: Munkács, Ungvár, Péterfalva.

Irodalom: Munkácsi Art-2011. A Munkácsi Művészklub kiállítása. Összeállította: Dupka György. Péterfalva, 2011; *Magyar művészet Kárpátalján. Kultúr- és művészettörténeti vázlat. Dupka György közreadásában, Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2012. A továbbiakban: Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

ANTÓNIKNÉ Polónyi Katalin
szövő, hímző
(Beregszász, 1922.)
A Beregszászi Magyar Gimnáziumban érettségizett, majd a Budapesti Testnevelési Főiskolán tanult. Két évet végzett el, amikor a határt lezárták. Tanulmányait kénytelen volt megszakítani, és Beregszászban kezdett dolgozni. 1948-ban ment férjhez Antónik Tibor agronómushoz. A család Nagyberegre költözött. A fiatalasszony a helyi iskolában tanított tornát és kézimunkát. Felfigyelt a falusi asszonyok szövött és varrott textilmintáira, gyűjteni kezdte a különféle motívumokat, és a hozzájuk kapcsolódó történeteket. Később megszervezte a kollektív gazdaság szövő-varró háziipari részlegét. A

60-as, 70-es években a Lenin Kolhoz Kárpátalja egyik legvirágzóbb gazdasága volt. Antónik Tibor, az elnök, nagy figyelmet fordított a háziipar fejlődésére, amely Beregen és Kígyóson is működött. A szövőüzem termékei hamar keresettek, közkedveltek lettek. Polónyi Katalin 1967–74 között Nagydobronyban is vezetett egy 54 tagú szövőcsoportot. A beregi szőttesek és hímzések Moszkvában több alkalommal elnyerték a Népgazdasági Kiállítás mellékiparági nagydíját. Kézimunkáit több szovjet köztársasági fővárosban bemutatták. Mindenütt nagy érdeklődéssel fogadták a tetszetős kézimunkákat. 1982-ben érdemelte ki az Ukrajna érdemes népművésze címet. A kilencvenes évek végén Orosz Ildikó, a beregszászi főiskola elnökének felkérésére Antónikné segített az intézmény néprajzi múzeumának berendezésében. 2003-ban áttelepült a család az anyaországba. Nyugdíjas éveit Kisvárdán tölti, a Dalmay Árpád vezette Beregszászért Alapítvány támogatja őt. 2016 szeptemberében töltötte be 94. életévét. Ebből az alkalomból tisztelői felköszöntötték, többek között hozzátartozói, Budapesten élő lánya, Katalin, két unokája és három dédunokája szeretetükkel halmozták el.

Irodalom: Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára. Munkaanyag. Szerkesztette, összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea. MÉKK, Ungvár, 2007, 52.o.

APÁTI-ABRAKOVICS Béla

festő, grafikus
(Érmihályfalva, 1888 – Szentendre, 1957)

A Budapesti Képzőművészeti Főiskolán kezdte művészeti tanulmányait Ferenczy Károly tanítványaként. 1911-től a nagybányai kolónián találjuk. Itt Réti István és Thorma János korrektúrájával dolgozott. 1927-ig rendszeresen dolgozott Nagybányán, majd több évig Munkácson működött, bekapcsolódott a Munkácsi Művészklub tevékenységébe, tárlatain bemutatta alkotásait. Erdélyi Béla és Boksay József köréhez tartozott. Gyakran részt vett az egyéni és csoportos kiállításpokon. Tagja volt a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületnek, választmányának, Bíráló Bizottságának. Később tagja lett a KUT-nak. Az 1930-as években Szentendrén telepedett le véglegesen. 1945-ben pedig a szentendrei művésztelep tagjává választották. 1920-tól kiállító művész. 1924-ben szerepelt a Nagybányai Jubiláris Tárlaton, 1925-ben és 1927-ben pedig részt vett a Nagybányai Festők Csoportkiállításán. Mint a művésztelep tagja, 1945-től részt

vett a szentendrei művészek csoportkiállításain. 1955-ben gyűjteményes tárlatot rendezett Szentendrén műveiből. Halála után, 1967-ben a szentendrei Ferenczy Múzeumban emlékkiállítás nyílt képeiből. Alkotásai találhatók a Magyar Nemzeti Galériában, a munkácsi és a nagyváradi múzeumban.

Irodalom: *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat:* http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf, Apáti-Abrakovics Béla. Kieselbach Galéria és Aukciósház: http://www.kieselbach.hu/muvesz/apati-abkarovics-bela

ASZTALOS Éva építész, festő
(Ungvár, 1940. aug. 6.)
1949–1955 között az ungvári művészeti iskolában Bakonyi Zoltán elismert képzőművész tanítványa. 1963-ban a Kijevi Állami Műegyetemen szerzett építész diplomát. Az egyetem elvégzése után az Ungváron székelő kárpátaljai tervező intézetben építészként helyezkedett el. 1966–1988 között a Kiev-Proekt Intézet munkatársaként bekapcsolódik a Kijev Területi Fejlesztési és Rendezési Tervező Intézet tevékenységébe. 1974-ben a Kijevi Tudományos Kutató Intézetben befejezte az aspirantúrát. 1988-ban visszatért Ungvárra, folytatta szakmáját: részt vett a kárpátaljai települések, városok és falvak fejlesztési és távlati stratégiai rendezési terveinek, a turisztikai központok fejlesztési koncepciójának kidolgozásában. A Kárpátaljai Urbanisztikai Társaság (1999), a Kárpátok Színei Művészeti Egyesület (2009) vezetője, és aktív tagja az Ukrán Nemzeti Műépítészek Társaságának (1966), a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének (2011). 1991–2005 között részt vett a Szombathelyen megrendezett Urbanisztikai Nyári Egyetem szakmai előadásain. Pidgorna Mária művészettörténész szerint Asztalos Éva képein sok a nap, a napsugár. A színek a festményein kölcsönös összefüggésben vannak. Palettája széles és vonzó. Olyan élénk színeket használ, hogy a fák, a virágok szinte megelevenednek a papíron, mintha éppen a nyári eső mosta volna le őket, mintha a varázsló vezette volna pálcáját a vásznon. Akvarelljei könnyedek és átlátszóak, gyengéden, precízen ábrázolják Kárpátalja, Krím, Kijev, Ungvár és más városok és tájak természeti szépségeit. 2015-től Ungvárról Szolnok városába költözött, jelenleg lányával ott él és dolgozik.

Egyéni válogatott kiállítások: Ungvár (2000, 2010), Szombathely (2005).

Válogatott csoportos kiállítások: városi és területi kiállítások résztvevője (2000).

Fontosabb alkotói munkái: 1964, 1989, 2003: Kijev, városfejlesztési és vasútállomás téri rendezési terve, az ungvári Amfiteátrum terve (társszerző: N. Bagrij); 1976: a péterfalvai művelődési ház pályázati terve. 1990: a Szolyvai Emlékpark terve (társszerző: N. Bagrij); 2003–2004: az ungvári vasútállomás rendezési terve; 2004: az Ung menti üdülési övezetek rendezési terve a nevickei vár környékén; fejlesztési és rendezési turisztikai és üdülési épületegyüttesek terve: Szinevéri Természeti Nemzeti Park, Királymező környéke, Polena gyógyüdülő; 2005–2010: részt vett a Kanada–Ukrajna közreműködési programban: regionális stratégiai fejlesztés Kárpátalja területén.

Művek közgyűjteményekben: akvarelljeinek nagy része privát gyűjteményekben van Ungváron, Kijevben, Moszkvában, Magyarországon, Németországban, Nagy-Britanniában, az Egyesült Államokban és más országokban.

Irodalom: Jeva Asztalos, Akvarelli. Katalog, 2011; KMMI, Arcképcsarnok. Asztalos Éva: *http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=13; Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

B

BACSI István ötvös, szobrász
(Visk, 1948. nov. 19. – Budapest, 2002. feb. 17.)

A helyi iskola elvégzése után művészi tanulmányait a Tallinni Képzőművészeti Főiskolán 1975-ben fejezte be. 1982-ben települt át Magyarországra. Az éremművészet területén ért el sikereket, márvány-bronz domborműveket is készített nemzeti kiválóságaink portréjával.

Irodalom: Szolláth György: Bacsi István. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/bacsi_istvan; Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

BADÓ Attila festő
(Eszeny, 1969)

A helyi alapiskola elvégzése után az UNE Jogi és Magyar Filológia szakán szerzett diplomát. Érdekli a magyar népművészet hagyományainak ápolása Kárpátalján. 1990-es évek végén jelentkezett első alkotásaival. Mestere: Soltész Péter, Bródi Iván. Kedvelt témái: a kárpátaljai vidék és csendéletek ábrázolása. Kárpátaljai és külföldi festőkkel idehaza és külföldön több csoportos kiállításon vett részt. Tagja a Munkácsy Mihály képzőművészeti Egyesületnek, 2016-tól az ungvári Art Expo egyik gyakori kiállítója.

Irodalom: Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének és a Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület adatbázia, 2017.

BADZEY Pál, dr. festő
(MÁRAMAROSSZIGET, 1899. nov. 2. – Sztarij Szambir, 1945.)
A máramarosszigeti királyi katolikus gimnáziumban érettségizett 1917-ben. 1917-1918 között katonai szolgálatot teljesített az olasz fronton, majd tartalékos tüzérzászlósként - Károly csapatkereszt és bronz vitézségi érmekkel – szerelt le. 1918-1922 között elvégezte Máramarosszigeten a Jogi Akadémiát. 1923-ban megvédi doktori disszertációját, majd különböző vállalatoknál tisztviselő, 1926-ban Brünnben egy német nyelvű textiliskolát látogatott és fejezett be. 1927-1929-es években Nagybányán, a festőművésztelepen tanul és alkot. A máramarosi táj, a Kárpátok varázsa, a nagy kert és a természet iránti szerelmét a festészet világába akarja átültetni. Különböző kiállításokon vett részt. 1930-tól életét a festészetnek szenteli és jegyzőként keresi kenyerét. 1941-ben családot alapít. 1944 őszén Máramarosszigetről Nagyszőlősre megy. Itt éltek felesége szülei, Dr. Mán Aurél és neje, báró Perényi Mán Mária. 1944. november 18-án a 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa által kiadott 0036.sz. parancs alapján elhurcolták „málenkij robotra." A szolyvai gyűjtőtáborba került, ahol naplót írt az átélt embertelen körülményekről. Majd teljesen legyengülve Novi Szamborba vitték, ahol tüdővagy mellhátya-gyuladásban 1945 tavaszán meghalt. Lágerben megfogalmazott jegyzeteit Stark Nándor nagybocskói tisztviselő bajtársa hozta haza és adta át az özvegynek. Naplóját fia, Badzey Imre rendezte sajtó alá, amely az Intermix Kiadó gondozásában jelent meg 1994-ben.

Irodalom: *A haláltáborból.* (Badzey Pál szolyvai lágernaplója). Összeállította: Badzey Imre. Kárpátaljai Magyar Könyvek 87. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest-Ungvár.é.n.

BAKONYI Zoltán rajztanár
(Nevicke, 1916 – Ungvár, 1989. jan.14.)
Az Ungvári Drugeth Gimnáziumban tanult, amikor kiderült, hogy szembetegsége miatt nem tud tökéletesen festeni. A rajzkészsége viszont kifogástalan és a pedagógusi vénája is tökéletes. A legfontosabb kritériumnak megfelelt, hogy szép dolgokat ébresszen a gyerekek lelkében. 1935-től a háborúig több helyen tanított. 1947-ben képzőművészeti stúdiót alapított az Ungvári Úttörő Palotában, amelyet 40 éven át vezetett. A tanítványai között voltak olyan festőművészek, mint Tóth

Lajos, Soltész Péter, Pálffy István Putyu, Bubelénye László, Asztalos Éva, Soltész István, Tomcsányi Mihály építészmérnökök, Balogh Mária és Balog Sándor restaurátorok, Deák Viktória rajztanár és sokan mások, akik hivatalosan nem festőművészek, de amatőrként magas szinten művelik ezt a mesterséget. A statisztika szerint Bakonyi tanítványokból 150 lett ismert festő, építész, pedagógus Kárpátalján. Az Usinszki-díjas, Ukrajna Érdemes Tanára 73 éves korában hunyt el. Az Ungvári Padijun Ifjúsági Szabadidő Központ Bakonyi Zoltán rajzszakköre a nevét viseli.

Irodalom*: Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: ,*

BAKOS Zsuzsanna grafikus
(Beregdéda, 1988.)
A képzőművészetek iránti fogékonysága hamar megmutatkozott, így általános iskolai tanulmányainak befejeztével a Nyíregyházi Művészeti Szakkollégiumban tanult tovább. A fiatal kárpátaljai alkotókat tömörítő ArtTisza Képzőművészeti Egyesület tagja. Grafikáit az Egyesület évente megrendezésre kerülő *Havasi gyopár* tárlatain láthatta a művészetkedvelő közönség.

Irodalom: *Különjárat. Fiatal kárpátaljai szerzők antológiája*. Kárpátaljai Magyar Könyvek - 255. **Összeállító: Szemere Judit. – Ungvár**–Budapest: Intermix Kiadó, 2017. 36. o.

BAKÓ Olga szövő
(Kígyós, 1955. máj. l.)
Közel három és fél évtizede dolgozik szőtteskészítőként. Az egykori Lenin Kolhoz bázisán Antónikné Polónyi Katalin irányítása mellett a szövőcsoport tagjaként kezdte. Munkái között megtalálhatók a csipkeszövésű, azsúr virággal díszített abroszok, a tulipános párnák, a szőlőleveles függönyök és fuksziás terítők. Eleinte piros és kék, a makkos motívumokat illetően pedig zöld és barna színekkel dolgozott. Mára a piros és fekete alapszínek váltak a munkáin dominánssá. Választékos, ízlésesen kivitelezett alkotásait bemutatják a járási, megyei és országos kiállításokon. A szakemberek elismerik kivételes tehetségét és 1983-ban megkapta a *Népművészet Mestere* címet. 1999-től a Bereg Alkotóegyesület tagjaként vesz részt a kiállításokon, alkotótáborok munkájában. A *kárpátikumok* és a *hungarikumok* közé sorolt beregi szőttes kiváló művelője és népszerűsítője.

Irodalom: Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára. Munkaanyag. Szerkesztette, összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea. MÉKK, Ungvár, 2007, 52.o.

BALLA Pál festő
(Szlovákia, Pálóc [Pavlovce nad Ugom], 1930. ápr. 18. – Ungvár, 2008. jún. 1.)

Tisztviselői családban született. Ungvári gimnazista évei alatt Endrédy György rajztanár bíztatta elsőként az alkotásra. 1946-ban a Képzőművészeti Főiskola előkészítő tanfolyamának hallgatója volt. 1945–1950 között az Ungvári Iparművészeti Szakiskola tanulója. Mesterei: Boksay József, Erdélyi Béla, Koczka András, Manajló Tivadar. 1956-ban a Lembergi Iparművészeti Főiskolán szerzett oklevelet. Dolgozott Iván Gutorov, Roman Szelszkij, Jurij Scserbatenko lembergi mestereinek műhelyében. 1958-tól az Ungvári Iparművészeti Szakiskola rajztanára, majd 1958–1960-ban az intézet igazgatója. A hetvenes évek elején a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat művészeti vezetője. 1967-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1976-tól 1983-ig a szövetség kárpátaljai szervezetének elnöke. 1970–1980 között a kárpátaljai és kassai művésztelepeken alkotott; támogatta és segítette a Bíró Andor kolhozelnök által kezdeményezett Péterfalvai Képtár létrehozását. 2007-től a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének örökös elnöke, nevéhez fűződik a Tiszaháti Alkotótábor (Péterfalva) újraindítása is. 1946-tól vett részt csoportos és egyéni kiállításokon. A harmadik festőnemzedékhez tartozó Balla Pál *„pályatársaitól sok tekintetben elütő művész”,* mert a kárpátaljai képzőművészetben nála figyelhető meg „mély vonzódás a filozofikus témák iránt”, amelytől a hatalom idegenkedett. Erre mutatott rá elemzésében Balla László is: *„1980-ban nagyszabású önálló kiállítást rendezett, amely főként gondolati festményei miatt érdemelt volna különös figyelmet. Sajnos ezt nem kapta meg. A hatalom – nyilván vállalt magyar volta miatt – kezdettől rosszindulattal figyelte munkáját, mint alkotót, háttérbe szorította. Abba is csak kényszerűségből – más megfelelő jelölt híján – egyezett bele, hogy a művészszervezet elnökévé válassza, de tevékenységében itt sem támogatta, sőt állandó gáncsoskodással hátráltatta.”* E tekintetben Gortvay Erzsébet egyik recenziójában kiemeli, hogy a művész a letűnő idők és a modern kor szembesülésének problémáját dolgozza fel a *Drótostót* c. nagy erejű és elismerést kiváltó alkotásában, mert képén *„a múlt egy itt felejtett foltjának hat az új világ kapujában megtorpant drótostót.”* A realista alapokon álló monumentális zsánerfestészet képviselője, történelmi képeit a kárpátaljai klasszikus, hagyományokban gazdag festészet jellemzi. Képeinek témáját általában történelmi eseményekből, irodalmi művekből merítette (Kossuth Lajos,

Petőfi Sándor, Arany János, Leszja Ukrajinka), de jelentőset alkotott a zsáner és a portré műfajában is. 1946-tól vett részt kiállításokon. Prihogyko Duska kárpátaljai művészettörténész szerint: *„A 60-as, 70-es évek derekán a szovjet művészetben kialakult „szigorú" vagy „kemény" stílus képviselője."*

Egyéni válogatott kiállítások: Ungvár, Kassa, Nagymihály; Kijev (1970); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Szatmárnémeti (1976); Kijev (1976–1980); Kárpátalja képzőművészete, Szovjetunió Képzőművészeti Szövetség Kiállítóterme, Moszkva (1980); köztársasági kiállítás, Kijev (1982); köztársasági kiállítás, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1995); Boksay József Megyei Szépművészeti Múzeum kiállítóterme, Ungvár (2005).

Válogatott csoportos kiállítások: tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt. Vajdasági és Kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ-székházában (1996); a kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében. Tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt. Néprajzi Múzeum. Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Katalógus Tóth István bevezetőjével) (2000. dec. – 2001 jan.); a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola kollégiumának aulája (2003); a Boksay József Megyei Szépművészeti Múzeum kiállítótermeiben, Ungvár (2005); Péterfalvai Képtár (2006, 2007, 2008).

Köztéri művei: Kárpátalja településein, illetve a volt Szovjetunió városaiban több faliképe megtalálható, főként sgrafitto technikában dolgozott. Folklórmotívumok: sgraffitto, Csap, Ungvári járás, Kárpáti étterem (1965). Tudomány és kozmosz: tempera, Ungvár, Kárpátaljai Honismereti Múzeum (1978). Pravoszláv szentek: tempera, Ungvár, pravoszláv templom (1981).

Művek közgyűjteményekben: Harkovi Képzőművészeti Múzeum (Harkov), Kárpátaljai Honismereti Múzeum (Ungvár), Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum (Ungvár), Kelet-szlovákiai Galéria (Kassa), Képző- és Iparművészeti Szövetség gyűjteménye (Kijev), MM gyűjtemény (Kijev), Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum (Kijev), Magyarország Ungvári Főkonzulátusa, Péterfalvai Képtár.

Irodalom: Sándor L.: *Kárpátalja képzőművészei*, Kijev, 1961; *Az ukrajnai festők, képzőművészek szótára*, Kijev, 1973;

Osztrovszkij, G.: *Obrazotvorcse misztecvo Zakarpatyja*, Kijev, 1974; Malcsiczky S.: (kat., bev. tan., Kárpátalja, Képzőművészeti Múzeum, 1982); Csernega–Balla, O.: *Kárpátaljai képzőművészeti múzeum*, Kijev, 1984; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*, Ungvár-Budapest, 1994; *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A-Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; *Ukrajnai magyar szervezetek, intézmények, közéleti személyiségek adattára*. Dupka György közreadásában. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár–Budapest, 2006, 47. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 14.o.; A Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: *http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=115;* **Балла Павло Карлович**, *http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2513.htm;* Prihogyko Duska: *Balla Pál. - http://artportal.hu;* a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet honlapja. Arcképcsarnok: Balla Pál - *http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=24;Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

BALÁZS István fafaragó
(Visk, 1948. jún. 11. – Visk, 2012.)
Földműves családban született, ősei között anyai ágon ügyes kezű kovácsok, fafaragók voltak, valószínűleg ezektől örökölte vonzalmát a művészet iránt. A helyi magyar középiskola elvégzése után az Ungvári Iparművészeti Szakiskola fafaragó szakán szerzett diplomát 1972-ben. Tanárai közül legszívesebben Szvida Vaszilra, Mihail Roszkinra, Berecz Vilmosra és Petky Sándorra emlékezett. A Huszti Iparművészeti Kombinát tervezőjeként dolgozott, majd a Viski Kölcsey Ferenc Középiskola rajztanára lett. Közben minden idejét faragással töltötte. Fába mentette a vidék magyar népművészeti motívumait. A tradíciók embere volt, a magyar tradícióké. *„Az apáink, nagyapáink által hozzánk eljuttatott, évszázadok során csiszolódott, letisztult, egyszerűségükben is nemes motívumokat többre tartom mindenféle gyökértelen új elemnél”* – vallja. Balázs István nem tartozott a nagy kiállítók közé, csendben végezte munkáját. Első kiállítása a Kazahsztánban töltött katonaévekre esett (1970), majd 1985-ben és 1993-ban a viski magyar iskolában mutatkozott be legújabb alkotásaival. Ezt követően egyre több helyszínen jelennek meg monumentális alkotásai, kopjafái, emlékoszlopai. Munkáira jellemző, hogy történelmi múltunkat örökíti meg általuk. A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész

Imre Társaságának tagja. *„Balázs István a legrejtettebb művészi lehetőségeket is felismeri a fában, női aktjai, torzói e nehezen formálható anyagból is plasztikus, lágy alkotásokat bontanak ki."*

Egyéni válogatott kiállítások: Kazahsztán, Tyura-Tám (1971); Visk (1987, 1994–2012); nagyváradi Evangélikus Egyházközség templomkertje (2010).

Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Katalógus Vári Fábián László előszavával) (1999); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT és a KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus Riskó György beköszöntőjével) (2003. jan. 4.); Képző- és iparművészeti kiállítás a Kárpátaljai Magyar Főiskola Révész Imre Kiállítótermében (2004).

Köztéri művei: Révész Imre síremléke (Nagyszőlős); a sztálini lágerek nagyszőlősi áldozatainak emlékműve (Nagyszőlős); faragványait a viski református templom kertjében, a templom falainál, a római katolikus templom kertjében, a református temetőben, a Kölcsey Ferenc Középiskola udvarán és környékén, de Aknaszlatinán, Péterfalván, Budapesten, a Gulácsi Millenniumi Emlékparkban, Groningenben (Hollandia), Veránkán (Bács-Kiskun megye), Ónodon, Felsőzsolcán is megtalálhatjuk; 2003. október 12-én Visken a Rákóczi-szabadságharc 300. évfordulója előtt tisztelegve avatták fel Kuruc-emlékművét; 2004-ben a viski református vártemplomban felavatták a hatvan éve a sztálini lágerekbe hurcolt magyar férfiak emlékére készített domborművet; 56-os emlékoszlop, Budapesten, a József körút és a Krúdy Gyula utca sarkán (2012).

Irodalom: Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága. Katalógus. Credo Alapítvány. Ungvár, 1999. 43. o.; S. Benedek András: *Balázs István*. – In: *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/balazs_istvan_1948_fafarago*; *http://viskhonlapja.weebly.com/ismert-emberek.html; http://karpatszallas.net/dosszie/balazs-istvan; Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

BALOGH József roma származású magyar festőművész, freskófestő, restaurátor
(Munkács, 1944.)

Balogh József, a templomfestéssel és restaurálással is foglalkozó kárpátaljai cigány festőművész, akinek anyanyelve és kultúrája magyar gyökerű. Aktív szerepet vállalt a munkácsi

cigányok kulturális életében. Képeit Szerovot követve alkotja: erdőkkel koszorúzott várakat, templomokat fest. Látomásos képeken ábrázolja az ukrajnai cigányok nehéz mindennapjait. Életmű-válogatásának bemutatását 2002-ben szervezték meg Magyarországon (Rabindranath Tagore Tanoda, Ózd; Roma Parlament Társalgó Galéria, Budapest).

Irodalom: Balogh József. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/balogh_jozsef.* (Cs. A. - A Cigány festészet Magyarországon 1969-2009 alapján). Lásd még: Kortárs magyar művészeti lexikon. A-Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000.

BALOGH Mária keramikus, restaurátor
(Ungvár, 1956.szep. 25.)
Az ungvári magyar iskolában tanult, ahol felfigyeltek rajzkészségére. Bakonyi Zoltán keze alatt bontakozott ki a tehetsége és javaslatára választotta a tovább tanulást. Érettségi után felvételt nyert az Erdélyi Béla Képzőművészeti Szakiskola kerámia szakára. 1976-ban diplomázott. Munkáit azonban nem tudta értékesíteni, ezért hivatalnoki kereset után nézett. Lehetősége nyílt a vár történelmi múzeumában elhelyezkedni restaurátor állásban. Nagy lelkesedéssel látott munkához, csakhogy hamar kiderült: a festmények, ikonok és a régi tárgyak felújításához külön engedély, szakképesítés szükséges. Így hát tovább tanult. Kijevben többek között a Lavra Barlangkolostor műhelyeiben az ikonok restaurálási technikájába nyert betekintést. Ezt követően lett okleveles múzeumi restaurátor. Az aranyozás technikáját a román kollégáktól leste el. A restaurátor egyben vegyész, rajzoló és művészettörténész is. Egyben a kárpátaljai eredetiséget megállapító bizottság tagja. Mindemellett gyakorolja eredeti szakmáját, tetszetős használati és dísztárgyakat készít kerámiából. Ungváron él és dolgozik. A Kárpátaljai Megyei Boksay József Szépművészeti Múzeum restaurátora. Férje, Balogh István (1961.szep.9.) festő és fia, Balogh Adrián (1975. dec.6.) szobrász is szakmabeli, alkotóművészek. Balogh Adrián Ukrajna Érdemes Művésze és a Kijevi Művészeti Akadémia docense, valamint a kijevi magyarok szövetségének alelnöke.

Irodalom*: Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

BALOG Sándor festő
(Ungvár, 1947.)
Az ungvári vármúzeum, a népművészeti múzeum és skanzen restaurátora volt nyugdíjazásáig. Ifjú kora óta tájfestészettel is foglalkozik. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének, részt vesz csoportos kiállításain. 2016-ban Budapesten a

Magyarok Házában a Fővárosi Ruszin Kisebbségi Önkormányzat megrendezte az ungvári Balog Sándor kárpátaljai festőművész jubileumi tárlatát, Újfalussy István öntevékeny festő társaságában. A félévszázados festői múltjából származó munkákat Ortutay Mária irodalomtörténész mutatta be, méltatva a művészek munkásságát.

Irodalom: *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

BARATÉ Ágnes grafikus, festő, fotós
(Mezőkaszony, 1988. feb. 1.)
A mezőkaszonyi középiskolában kezdte el tanulmányait, majd három évet a Nagyberegi Református Líceumban tanult. Később a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és az Ungvári Nemzeti Egyetem diákja volt. Mindvégig a rajzolás, a festészet, a művészi tehetségének kibontakoztatása foglalkoztatta. Mesterei: Cserniga Gyula, Kopriva Attila és Benkő György. Tagja a Kárpátaljai Magyar Képző és Iparművészek Révész Imre Társaságának. Budapesten a Magyar Képzőművészeti Egyetemen vett részt mester- és posztgraduális képzésen. Munkáinak többsége realista-expresszionista stílusban készül, de próbálkozik más irányzatokkal is. A Magyar Képzőművészeti Egyetem másodéves hallgatójaként első díjat nyert az Evangélikus Országos Múzeum által kiírt Reformáció és tolerancia című pályázaton, melyen *A testvérem Down-kóros* című alkotását nagyra értékelték. 2014-ben elnyerte az Amadeus kisalkotói ösztöndíjat, és komolyan foglalkozik a művészi fotográfiával. 2015-től a Drezdai Képzőművészeti Akadémia hallgatója.
Válogatott csoportos kiállítások: Beregszász (2010–2016); Ungvár (2011). Munkáit 2014-től kiállították többek között a District Múzeumban Drezdában, a budapesti A38-as hajón, a Magyar Nemzeti Galériában, a Nagykáta-Erdőszőlős Nemzetközi Művésztelep kiállításán stb. Azóta számos tárlaton vett részt.

Irodalom: I. Bereg art expo 2010. A Bereg Alkotóegyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 5. o., Az ArtTisza honlapján 22 munkája tekinthető meg: http://arttisza.org/muveszek/category/1-barate-agi.html

BARCSAI Tibor festő, grafikus
(Pécs, 1937. okt. 7.)
Két éves volt, amikor szülei Ungvárra költöztek. Tanulmányait ott végezte, iskolásként ügyesen rajzolt és festett. Beiratkozott az Ungvári Iparművészeti Szakiskolába. Ott Erdélyi Béla

és Boksay József voltak a tanárai, de ő Bedzir Pált tartotta szellemi mesterének. Ez az igen rebellis, úgynevezett non-figuratív művész, aki nem akart beilleszkedni a rendszerbe, elvarázsolta alkotásaival. Tájképet festett vidékünkről. A várromokról készített rajzokat. 1967-ben, amikor már enyhült a politikai helyzet a Szovjetunióban, elsőként telepedtek vissza az anyaországba. Édesanyjával Esztergomot választották, ahol minden utcának, háznak, a Várhegynek megvan a saját történelme, a hangulata. Hamar beilleszkedett a helyi művészek közé és képeivel részt vett számos csoportos, illetve egyéni kiállításon. Felvette a kapcsolatot rokonával, Barcsay Jenő akadémikus festőművésszel, aki sok jó tanáccsal és biztatással látta el. Az utóbbi időben grafikái elvontabbak lettek, mint a festményei. Barcsai Tibor Esztergom nagy lokálpatriótája lett. Több nyelven idegenvezetőként dolgozik. 1997-ben Rudas Gáborral megszervezték a Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesületet, amelynek vezetője is volt. Azon szorgoskodnak, hogy összefogják a Kárpát-medence magyar képzőművészeit és tudósait. Segítik a Muravidék kulturális folyóiratainak, könyveinek és zeneműveinek kiadását, fesztiválokat szerveznek. Hosszú idő után legutóbb 2016-ban járt Ungváron. Barátai kiállítást szerveztek részére a Váralja kávézóban. *„Tollrajzain és kisméretű, fatáblára festett olajképein leggyakrabban középkort idéző emberalakok, városrészletek, várak és várromok jelennek meg. Kompozícióit az archaizáló valóságidézés és szürreális látomásosság kettőssége jellemzi.”* (Wehner Tibor)

Irodalom: Wehner Tibor: Barcsai Tibor. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/barcsai-tibor-3945

BARTOSH József festő, restaurátor (Munkács, 1957. júl. 22.)

Az Ungvári Zeneművészeti Szakközépiskolában tanult. 1972–1977 között zenetanárként dolgozott a vereckei zeneiskolában, s mint rockzenész, több ismert együttesben játszott. 1990-ben egy templomrestaurátori brigádban dolgozott, ahol megismerkedett Alexander Szelivánov festőművésszel, aki a tanítómestere lett. Kárpátalján több templomot restaurált, többek közt a ruszkóci pravoszláv és az alsókerepeci római katolikus templomot. 2001-től a beregszentmiklósi várkastély restaurálásával foglalkozik. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Állandó résztvevője az egyesület csoportos kiállításainak. Fontosabb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai. Beregszentmiklóson él és dolgozik.

Egyéni kiállítások: a munkácsi városi galéria (1996), a debreceni Kiss Galéria (1997), a somorjai Bavária (1997), a kassai domonkos kolostor (2000).

Válogatott csoportos kiállítások: Hortobágy, Budapest, Zalaegerszeg, Stockholm, Ungvár (2010–2016); Beregszász (2009); Tiszapéterfalva (2010).

Irodalom: Fedák Anita: Bartos József a kastélybérlő. – Kárpáti Igaz Szó, 2005. november 5.: *http://www.hhrf.org/karpatiigazszo/051105/m01.html*; I. Carpatica art expo – 2010. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2010, 4. o.; III. Ugocsai napok, 2010. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 4. o.; II. Carpatica art expo – 2011. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2011, 4. o.

BARTOSH (PETRICSKO)

Tatyjána festő

(Szolyva, 1967. nov. 5.)

1983-ban felvételizett az Ungvári Iparművészeti Szakiskola kerámia szakára (ma: Ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs). 1988-ban tanulmányait a Lembergi Poligraf Főiskolán könyvillusztrátor szakon folytatta. 1987-től a Beregszentmiklósi Művészeti Iskola tanára. Több könyvillusztrációt készített a *Krajánka* című női folyóirat számára, és a cigány kisebbség kiadványaihoz Ungváron. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Állandó résztvevője az Egyesület csoportos kiállításainak. Fontosabb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai. Beregszentmiklóson él és dolgozik.

Egyéni válogatott kiállítások: Beregszentmiklósi várkastély (2009–2012).

Válogatott csoportos kiállítások: Zalaegerszeg, Tálya, Budapest, Munkács, Ungvár (2010–2016); Beregszász (2009); Tiszapéterfalva (2010).

Irodalom: I. Carpatica art expo – 2010. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2010, 4.o.; II. Carpatica art expo – 2011. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2011, 4.o.; III. Ugocsai napok – 2010. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György,

Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 4.o.

BAZÁN Vladimír festő
(Ungvár, 1956. máj. 29.)
1975-ben az Ungvári Képző- és Iparművészeti Szakiskolában szerzett ötvös képesítést. Mesterei és példaképei Duncsák Attila, Petky Sándor és Petreczky László voltak. Mint iparművész, festőművész az Ukrán Művészeti Alapnál dolgozott. 1983-tól szabad szellemi tevékenységgel foglalkozott. Élményeit, élettapasztalatát három évig a Szahalin-szigeten olajkutatási expedícióban gyarapította. 1994-ben áttelepült Magyarországra, Kecskeméten él és alkot. Közel harminc kiállításon vett részt nagy sikerrel. Dr. Turai G. Kamil művészettörténész így értékeli stílusát, munkásságát: *„A Bazán-opus többrétegűen telítetté, emellett tényleges terjedelménél elementárisabbá válik. S ez bizony már csak a jelentős művészet privilégiuma, átrendezni a világot, bővíteni a natúrát."* Elsősorban olajképeket fest. Igen élénk színvilág jellemző rá, ahol gyakran az alapszínek kapják a főszerepet. Egyes természeti ihletésű képein és figurális kompozícióin a kortárs kárpátaljai és felvidéki indíttatás mellett a pop-art és a gesztusfestészet elemei is kimutathatóak.

Egyéni kiállítások: Fórum Klub (1983); Ungvár (1989); Pforzheim D (1990); Művészeti Alap Kiállítóterem, Kijev (1991, 1992); Ungvári Múzeum, Ungvár (1993); Stadthalle, Pforzheim D.
Válogatott csoportos kiállítások: Köztársasági Kiállítás, Nemzeti Kiállítóterem, Kijev (1989); Ukrán Avantgárd Csoport, Szovjet Kultúra Háza, Budapest (1990); Kárpátaljai Fiatal Művészet, Szovjet Kultúra Háza, Budapest (1991); Avantgárd Művészeti Csoport, Nemzeti Kiállítóterem, Kijev (1992); Ukrán Avantgárd Csoport, XXI. sz. Galéria, Toronto (1999); Kecskemét képzőművészete a XX. sz. 2. felében, Kecskeméti Képtár, Kecskemét (2000); Kecskemét Arcai, Kecskeméti Képtár, Kecskemét.
Művek közgyűjteményekben: Kecskeméti Képtár, Kecskemét; Ungvári Képtár, Ungvár; Városi Önkormányzat gyűjteménye, Lajosmizse; Képtár, Kijev; Munkácsy Mihály Képtár, Munkács.
Köztéri művei, mozaik (1982–83, Ungvár, Szakszervezetek Háza aulája), mozaik (Ungvár, Szabadság téri sorházak).

Irodalom: *Bazán Vladimír, Kőrös Sára katalógusa*, Kecskemét, 1998.; Gyergyadesz László: Bazán Vladimír - *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/bazan-vladimir-6734*

BECSKE József Lajos költő, grafikus
(Visk, 1965. már. 19.)
Tanulmányait a helyi Kölcsey Ferenc Középiskolában kezdte. Közben a zeneiskola ötéves klarinét szakát is elvégezte. *„Kora gyermekkoromtól a művészetek vonzásába kerültem, s ez nálam az átlagon felüli rajzkészségben nyilvánult meg. Épp ezért tanultam az ungvári iparművészeti szakközépben... Aztán mégis a vers vált alapvető kifejezési formámmá. Ettől kezdve már csak az érdekelt, hogyan tudnám magamat szebben, igazabban, őszintébben kifejezni – szavakkal"* – vallja önéletrajzi írásában. – *„De nem csak az irodalom hatott rám..., a festészeten belül főleg Van Gogh és Csontváry alkotásai; na és – leginkább – a zene..."* Elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolát. 1989 óta kőművesmunkából próbálja fenntartani magát. Első publikált versei az *Együtt*ben, a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának folyóiratában jelentek meg. A 2006/4., illetve a 2012/6. számot ő illusztrálta, mint ahogy a pályakezdő fiatalok antológiáját (Új vetés) és második saját verseskötetét is.
Publikációi: *Indián szívek a kövön*, Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 2002.; *Barlangok mélyén,* (saját illusztrációival) Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2005.; *Átkozott szerepben* (saját illusztrációival), Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2007.

Irodalom: *http://viskhonlapja.weebly.com/ismert-emberek.html; http://viskhonlapja.weebly.com/galeacuteria.html*

BEDZIR Pavlo/Pál grafikus
(Técsői járás, Kalini, 1926. jan. 27. – Ungvár, 2002.júl. 19.)
1946-ban elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakiskola festészeti szakát. Mesterei: Berecz Vilmos, Manajlo Fedor, Kontratovics Ernő. 1968-tól az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1946-tól megyei és országos, 1955-től külföldi kiállítások és művésztáborok résztvevője. Önálló kiállítására 1994-ben Ungváron, 1995-ben Budapesten került sor. *„Bedzir az a harmadik nemzedéki alkotó, aki a pártállami hatóságokkal egész pályája során élesen szemben állt, sem tematikai, sem stílusbeli engedményeket nem tett, s ezért gyakran hosszú ideig nem szerepelt a tárlatokon. Expresszionizmusba hajló festészete mindvégig hordozott bizonyos misztikus jegyeket, arcképei inkább lélek-portrék voltak, tájképei spiritualizáltak. Később teljesen áttért a grafikára, és itt kiemelkedő eredményeket ért el." A fák életéből* c. grafikai sorozata elismert alkotásai közé tartozik, amelynek szimbolikája az em-

beri létben gyökerező keleti filozófiai gondolatokon alapszik. A fiatal nemzedékre nagy hatást gyakorolt.

Egyéni válogatott kiállítások: Ungvár (1993); Budapest (1995) (a két tárlat a vezető művészek közt jelölte ki helyét).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, Kijevi Szépművészeti Múzeum, Kelet-Európa és Nyugat-Európa magángyűjteményei.

Elismerések, díjak: 1996-ban Boksay József- és Erdélyi Béla-díjjal ismerték el munkásságát.

Irodalom: Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*. Ungvár–Budapest, 1994, 65-66. o.; Мишанич, Володимир. Пам'яті Павла Бедзіра: [Про худож.] / В. Мишанич // Ужгород. -2007.-21 лип. -С.12.; Небесник, Іван Іванович. Закарпатський Гуру-Павло бедзір [Текст] : [Худож.] / І.І. Небесник // Образотворче мистецтво. - 2006.- №3.- с.113-115.; Сирохман, Михайло. Міф про Бедзіра [Текст] / М. Сирохман // Срібна Земля. -2002.- 20 лип. - С.2.; Сирохман, Михайло. Коридорні виставки Павла Бедзіра... [Текст] : [ОП-АРТівська вист. (10 лип. 2006 р.); „Фетрова" вист. (27-28 січ. 2007 р.)] / М. Сирохман, П. Ковач // Екзиль. - 2007. - № 3. - С. 34-35.: іл.; Хаятова, Алла. Коридор Бедзіра. Є місце, де дерева художника - філософа продовжують рости [Текст] : [розповідь П.Ковача про худож. П. Бедзіра] / А. Хаятова // Неділя. - 2008. - 1-7 берез. - с. 7; Старий Замок. Паланок. - 2008. - 24-30 січ. - с. 20.; Харабарук, Галина. Релігія життя і творчості Павла Бедзіра [Текст]: [Вист. робіт в художфонді] // Трибуна. - 2007.- 30 січ. - с.5.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 15. с.; A Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=81; **Бедзір Павло Юрійович**: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2514.htm

BEDZIRNÉ KREMNICZKY

Erzsébet festő, grafikus

(Ungvár, 1925. jún. 14. – Ungvár, 1978. már. 11.)

Az alapiskola után az Ungvári Képzőművészeti Főiskola előkészítő tanfolyamának volt növendéke. 1950-ben elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakiskola festészeti szakát. Mesterei: Erdélyi Béla, Manajló Tivadar. A Képzőművészeti Kivitelező Vállalatnál helyezkedett el. 1968-tól az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. Első kiállítása 1952-ben volt Ungváron. 1952-től megyei, országos és külföldi kiállításokon, művésztáborokban vett részt. Balla László a harmadik festőnemzedék-

hez sorolja Kremniczky Erzsébetet, aki *„szép, kékes harmóniákra épülő csendéletek, életképek festője...”* Prihogyko Duska ungvári művészettörténész szerint*: „szenvedélyes temperamentumú művész volt. Az avantgárd művészet hagyományaira támaszkodott, emiatt a hivatalos szovjet művészetkritika a formalizmus bélyegét sütötte rá. Portrékat, csendéleteket és figurális kompozíciókat festett. Az új kifejezőeszközök szüntelen keresése közben is hű maradt választott stílusához, a nyílt, tiszta, dekoratív színek alkalmazásához, a formák merész stilizálásához és absztrahálásához. Műveit a fakturális hatások sokfélesége jellemezte.”*

Egyéni válogatott kiállítások: Megyei Művelődési Ház, Ungvár (1958).

Válogatott csoportos kiállítások: össz-szövetségi kiállítás, Moszkva (1957); köztársasági kiállítás, Kijev (1957); Ukrajna köztársasági kiállítás, Kijev (1961); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum, Kijev (1964); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Východoslovenská g., Kassa (1972); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Művelődési Központ, Nyíregyháza (1974); Kárpátalja képzőművészete, Szovjet Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterem, Moszkva (1980).

Köztéri művei: dekoratív kompozíció (mozaik, Ungvári járás, Szürte, 1968, autóbusz-állomás); A közlekedés története (sgraffitto, Beregszász, közlekedési igazgatóság, 1969), Kozmosz (mozaik, Ungvár, autóbusz-állomás, 1970), figuratív kompozíció (mozaik, Ungvári járás, Onokóc, autóbusz-állomás,1973), folklórtéma (mozaik, Técsői járás, Úrmező, autóbusz-állomás,1977).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, Ungvár; Ukrajna MM gyűjtemény, Kijev; az Ukrán Képzőművészeti Szövetség gyűjteménye; Kelet-Európa és Nyugat-Európa magángyűjteményei.

Irodalom: Sandor L. (László): *Hudozsniki Zakarpatyja*, Kijev, 1961; Boksai J.: *Izobrazityelnoje iszkussztvo Zakarpatyja*, Moszkva, 1973; Osztrovszkij, H.: *Obrazotvorcse misztecvo Zakarpatyja*, Kijev, 1974; Csernega–Balla, J. M.: *Zakarpatszkij hudozsnij muzej*, Kijev, 1984; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*, Ungvár–Budapest, 1994; *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A-Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; Гаврош, Олександр. Єдіт Піаф закарпатського живопису. У Києві вийшов альбом Єлизавети Кремницької [Текст] / О. Гаврош // Старий Замок. Паланок. - 2007. - 15-21 лют. - с. 8; Сирохман,

Михайло. Є.Л. Бедзір-Кремницька [Текст] / М. Сирохман // Календар краєзнавчих памятних дат на 2005 рік. - Ужгород, 2004.- с.151-154; Янцо, І. Виставка творів Єлизавети Бедзір-Кремницької у Києві [Текст] / І. Янцо // Старий Замок - Паланок. - 2006. - 8-14 черв. - . с.1; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. „Видавництво Олександри Гаркуші." 2011. 16. p.; Prihogyko Duska (Magdolna): *Kremniczky Erzsébet*. In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/kremniczky_erzsebet; A Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=97; **Бедзір-Кремницька Єлизавета Людвигівна** - http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2515.htm

BELENY Mihajlo szobrász, grafikus, pedagógus
(Liszkovec /Lengyelszállás/ Lyahóc, 1951. máj. 19.)
1971-ben elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakiskola fafaragó szakát. Itteni mesterei: Berecz Vilmos, Harapkó Iván, Szvida Vaszil. 1983-ban fejezte be a Kijevi Állami Képzőművészeti Főiskolát. Tanítómesterei: Borodaj V. Z., Boriszenko V. N., Makogon I. V., Svecov V. V. 1986–1989-ben az SZSZKSZ Művészeti Akadémiájának PhD-hallgatója. Első kiállítása 1975-ben volt Ungváron. 1975-től megyei, 1980-tól országos, 1987-től külföldi kiállításokon, művésztáborokban vett részt. 1977-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. Ezenkívül a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület tagja. Sok köztéri emlékmű, dombormű szerzője, többnyire a vidék történelmében szerepet játszó egyéniségeknek állított emlékjelet (Korjatovics Tódor, Olexandr Duhnovics, Augusztin Volosin, Romzsa Tódor, Munkácsy Mihály, Boksay József, Manajlo Fedor/Tivadar és mások). Mihajlo Beleny magyar gyökerekkel is rendelkező ismert ruszin szobrász nevéhez számos köztéri szobor és emléktábla kapcsolódik, amelyeket a Kárpátalján élt vagy az ide látogató neves történelmi személyiségeknek szentelt. Több mint 500 érem alkotója. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet felkérésére elkészítette a Munkácsy Mihály emlékplakettet, amellyel az intézet azokat az alkotókat díjazza évente, akik életművükkel maradandó művészi értéket teremtettek. Több tucat tudományos munka szerzője. Öt kötete látott napvilágot, számos grafikai gyűjteményét jelentették meg. Grafikáival az *Együtt* c. irodalmi, művészeti, kulturális folyóirat 2010/1. számát illusztrálta. Az ungvári járási Ókemencén (Kamjanica) él és dolgozik.

Egyéni válogatott kiállítások: Első kiállítása 1975-ben volt Ungváron; a Mihajlo Beleny és Puhlik Beleny Magda házaspár közös kiállítása, Beregszász, Európa–Magyar Ház (2008); jubileumi kiállítás születésének 60. évfordulójára, Ungvár, megyeháza (2011).

Válogatott csoportos kiállítások: megyei, országos, nemzetközi kiállítások állandó résztvevője (1975–2012); résztvevője a MÉKK MMKE csoportos kiállításainak: Ungvár (2009–2016), Beregszász (2009), Tiszapéterfalva (2010).

Domborműves emléktáblák: Erdélyi Béla (a festő egykori házának falán, Ungvár), Bartók Béla (Nagyszőlősi Történelmi Múzeum), Boksay József (a festő egykori házának falán, Ungvár), Fekete Ferenc (Perecseny), Glück Gábor (a festő egykori házának falán, Ungvár), Manajló Tivadar (a festő Emlékházának falán, Ungvár), Bacsinszky Andrij és Romzsa Tódor (ungvári görög katolikus székesegyház és püspöki palota), Soltész Zoltán (Ungvár), Dobó István-domború a Sislóci Dobó István Középiskola falán (2009), Liszt Ferenc magyar zeneszerző és Plotényi Nándor magyar hegedűművész domborműve a nagylázi Plotényi-kastély falán (2010), Reményi Ede hegedűművész és Johann Brahms zeneszerző domborműve és Plotényi Vilmos, Plotényi Nándor fiának síremléke Nagylázon, 2010. szeptember 19-én az I. Erdélyi Béla Művészfesztiválon Erdélyi Béla neves festőművész domborműves emléktáblájának felavatása az ilosvai járási Zagatyán (Hátmeg).

Magyar vonatkozású munkái: Petőfi Sándor mellszobra, a Turul-emlékmű, a Hunyadi Mátyás-domború a munkácsi várban, Munkácsy Mihály mellszobor Munkács város központjában, Bródy-emlékmű a Szolyvai Emlékaprkban (2016).

Érmék: II. János Pál pápa, Erdélyi Béla, Boksay József, Munkácsy Mihály, Manajló Tivadar, Glück Gábor, Romzsa Tódor, Bacsinszky András, Kontratovics Ernő, Kassay Antal, Bazilovics Ioan.

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, kijevi szépművészeti múzeum, Szentpétervári Ermitázs, a Moszkvai Állami Tretyakov Képtár, Ukrajna, Oroszország, a Vatikán szépművészeti múzeumai. Éremkollekciói az Ermitázsban, a Tretyakov-képtárban, a szentpétervári pénzverdében, a Vatikánban (a néhai II. János Pál pápa magángyűjteményében), illetve számos nevezetes kelet-európai és nyugat-európai magángyűjteményben is megtalálhatók.

Elismerések, díjak: Ukrajna Érdemes Művésze, Osztrovszkij-díjas (1989), Vakarov-díjas (1989). A kár-

pátaljai megyei tanács és közigazgatási hivatal oklevelei, az UMDSZ Kárpátaljai Magyar Nívódíja – Hollósy Simon Képzőművészeti Díj (2009), alkotótáborok, kiállítások emléklapjai.

Irodalom: I. Carpatica art expo – 2010. a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2010, 4-5. o.; III. Ugocsai napok – 2010. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 4-5. o.; II. Carpatica art expo – 2011. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2010, 4-5. o.; Nigriny Szabolcs: *Egy magyar gyökerű ukrán szobrász. (Portré Mihajlo Belenyről).* In: Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2010. június, 12-13. o.; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=125; **Белень Михайло Олексійович** - http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2518.htm, KMMI, Arcképcsarnok: Beleny Mihajlo - http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=4

BELENY-PUHLIK Magdolna
festő, iparművész, pedagógus
(Nevicke, 1951. már. 4.)

Mihajlo Beleny szobrász felesége. Az alapiskola mellett öt évig Bakonyi Zoltán képzőművészeti stúdiójának növendéke volt. 1973-ban elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakiskola művészeti kerámia szakát (ma Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs), később 12 éven át itt tanított. Szakmai mesterei: Duncsák Attila, Petky Sándor, Averkijeva L. Sz., Djakivszkij R. D., Harapko I. I., Szvida V. I. 1977-ben a Lembergi Művészeti Akadémia pedagógiai tanfolyamán tanult. 1977-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 2005-től az Ukrajnai Dizájnerek Nemzeti Szövetségének tagja. Öt évig az Ungvári Képzőművészeti Alapnál dolgozott. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének, résztvevője csoportos kiállításainak. 1972-től a megyei, 1973-tól az országos és nemzetközi kiállítások résztvevője. 2003-ban és 2005-ben ő képviselte Ukrajnát a Buenos Airesben megrendezett nemzetközi kerámia-kiállításon. Ókemencén (Kamjanicán) él és dolgozik.

Művek közgyűjteményekben: Boksay József Szépművészeti Múzeum, Kijevi Szépművészeti Múzeum, Kelet-Európa és Nyugat-Európa magángyűjteményei.

Egyéni válogatott kiállítások: Ungvár (1975), Munkács (1996), Ungvár (1996–2001), Mihajlo Beleny és Puhlik Beleny Magdolna házaspár közös kiállítása Beregszászban (2009), jubileumi kiállítás Ungváron (2011).

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (2009–2017), Beregszász (2009–2010), Tiszapéterfalva (2010–2011).

Elismerések, díjak: Megkapta az Ukrán Komszomol és a Szovjetunió Szépművészeti Alapjának díját; 2006-ban Boksay József- és Erdélyi Béla-díjjal ismerték el munkásságát. Számos oklevéllel jutalmazták a közel negyven éves pályafutását. Egyéb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai.

Irodalom: I. Carpatica art expo – 2010. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 9. o.; III. Ugocsai napok – 2010. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 10. o.; II. Carpatica art expo – 2011. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 5-6. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 17. p.; Nigriny Szabolcs: *Misztikumok és az ezotéria hatása. (Portré Beleny-Puhlik Magdolnáról)*. In: Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2011. február, 14–15. o.; **Белень-Пуглик Магдалина Іванівна**: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2516.htm

BENKŐ György festő, grafikus (Beregszász, 1947. okt. 31.)

A helyi általános iskola elvégzése után 1967–1971 között az Ungvári Iparművészeti Szakiskolában tanult. Mesterei: Horváth Anna, Demigyuk Viktor, Petky Sándor. 1974 óta megyei tárlatok résztvevője. Tanulmányai befejezése után különböző beosztásokban dolgozott. 1993-tól a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága tagja. Az utóbbi időben költőként is bemutatkozott a *Hatodik Síp*, a *Pánsíp* c. folyóiratban, valamint a *Kárpáti Igaz Szó*ban. Gazdag faktúrájú képeit változatos színvilág, egyéni előadásmód és szimbolikus, szürrealista meg-

oldások jellemzik. Prihogyko Duska szerint: „*filozofikus-elemző beállítottságú művész. Vásznain egyidejűleg van jelen a valós és a képzelet szülte világ, a reális életanyag és a fantázia. Műveiben a lágyan plasztikus formák, folyamatos kontúrvonalak, a visszafogott, matt tónusok élénk színekbe és expresszív formákba csapnak át, olykor a kontrasztos színek ütköznek egymással.*" Beregszászon él és dolgozik.

Egyéni válogatott kiállítások: Beregszász (1988).

Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának első kiállítása, Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár (Katalógus, *A teremtés gyönyöre*, Balla D. Károly előszavával) (1991); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, tárlat, Árkád Galéria, Budapest (Katalógus, Tóth István utószavával) (1993); költészeti napok, Vasutas Művelődési Ház, Bátyú (1994); UA köztársasági kiállítás, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása (1995); tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és kárpátaljai művészek kiállítása (MKITSZ), MVSZ-székház, Budapest (Katalógus Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében. Tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Katalógus Vári Fábián László előszavával) (1999); Kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Katalógus Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); Kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11.–2003. jan. 4.); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár, II. Rákóczi Ferenc Tanárképző Főiskola Gross Arnold kiállítóterme, Beregszász (1991–2012); Ungvár, Beregszász (2012–2016).

Köztéri művei: A posta története (secco, 1982, Beregszász, járási postahivatal), Folklórtéma (sgraffitto, 1983, Mezővári, vendéglátó-ipari egység).

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*.

Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 19. o.; Kulin Zoltán: *Georges, az aszimmetrikus*. In: Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Társasága, 1990–1995, Ungvár, 1995; Riskó György: *Mai magyar alkotók Kárpátalján*. In: *Útközben*, Ungvár, 1998; *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A–Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; *Ukrajnai magyar szervezetek, intézmények, közéleti személyiségek adattára*. Dupka György közreadásában. MÉKK, Ungvár-Budapest, 2006. 49. o.; Prihogyko Duska: *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/benko_gyorgy*

BERECZ Margit textil- és iparművész, festő, grafikus
(Ungvár, 1956. már. 25.)
Az általános iskola után 1971–1975-ben az Ungvári Iparművészeti Szakiskola iparművészeti szakán szerzett diplomát, ahol mesterei voltak: édesapja, Berecz Vilmos, Gyakivszkij Roman, Petky Sándor. Édesanyja, Berecz Jelena hivatásos restaurátor, e szakmában a legjobbnak tartják Kárpátalján. A Berecz-művészházaspár abban a kertes házban lakott, amelyben Erdélyi Béla élt és alkotott haláláig. 1983-ban a Lembergi Iparművészeti Főiskola textil szakán szerzett diplomát. Mesterei: Tokár Márta, Vitold Monasztirszkij, Viktor Ovsijcsuk. A diploma megszerzése után az Ungvári Művészeti Alapnál dolgozott, és számos köztéri alkotás (mozaik, pannó, gobelin) alkotója. 1989-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1993 óta tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának. 1993-tól részt vesz a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége ungvári képzőművész csoportjának kiállításain. 1975 óta megyei, 1986-tól országos és külföldi tárlatok, művésztelepek résztvevője. Barát Mihály írja róla, hogy a textil- és a festőművészet kettős vonzásában él, hogy *„A nevét textilművészként ismerték meg. Kertben dolgozó nőket, virágokat, fákat, szénakazlakat, havasi réteket örökített meg finom színérzékkel."* Az utóbbi időben főleg festőművészként van jelen. Könyveket illusztrál. Prihogyko Duska szerint *„Vásznain a gobelintechnika hatása érződik, ami konstruktív dekorativitást visz a kompozícióba, és a képfelületnek ornamentális jelleget kölcsönöz. Stilizált tájképeket fest (Tulipánok, 1993)."* Ungváron él és dolgozik.
Egyéni válogatott kiállítások: Lembergi Iparművészeti Főiskola, Lemberg (1981, 1982), Fórum Kiállítóterem, Ungvár (1986), Ungvár (2001, 2011).
Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátalja kortárs képzőművészete, Kiállítóterem, Eperjes (1977); fia-

tal képzőművészek területi kiállítása, Kiállítóterem, Ternopil (SZU) (1985); köztársasági kiállítás, MM Kiállító-terem, Kijev – Megyei őszi tárlat, Ungvár (1986); köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1987); Kárpátalja kortárs képzőművészete, KSZL Galéria, Kassa. Történelmi Múzeum, Terebes – UA köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1988); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Művelődési Központ, Nyíregyháza, Székesfehérvár (1990); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Városi Galéria, Pertui (FR) (1991); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, tárlat, Árkád Galéria, Budapest (Katalógus, Tóth István utószavával) (1993); a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár. Kiállítóterem, Pécsvárad (1995); tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest. (katalógus Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében. Tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt. Néprajzi Múzeum. Ungvár (katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (katalógus Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (katalógus Vári Fábián László előszavával) (1999); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében. Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (katalógus Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11.–2003. jan. 4.); a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Ungvár, Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Kárpátaljai Néprajzi Múzeum, Ungvár, II. Rákóczi Ferenc Tanárképző Főiskola Gross Arnold kiállítóterme, Beregszász (1991–2012); Carpatica Art Expo, Ungvár (2013–2016); RIT-tárlatok (2013–2017).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, Kijevi Szépművészeti Múzeum, Dnyepropetrovszki Képzőművészeti Múzeum, Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség, az Ukrán Tudományos és Kulturális Minisztérium gyűjteménye, az Ukrán Képző- és Iparművészeti Szövet-

ség gyűjteménye (Kijev), Péterfalvai Képtár, Kelet-Európa és Nyugat-Európa magángyűjteményei.

Köztéri művei: A világegyetem és a fiatalok (falitextil, 1980, Ungvári Állami Egyetem); Ének (mozaikpannó, 1986, Kárpátalja, Jaszinya, turistaszálló); Termés (falitextil, 1986, Nagyszőlős, szakiskola); Erdei ének (falitextil, 1989, Ternopil, autóbuszállomás).

Elismerések, díjak: 2008-ban Boksay József - és Erdélyi Béla-díjjal ismerték el munkásságát, RIT-díj (2016).

Irodalom: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Dupka György közreadásában. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1993. 19-20. o.; Tárczy Andor: *Madonna - ecsettel*, In. Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, 1990-1995, Ungvár, 1995; Barát Mihály: *Válogatott találkozások*. *Kettős vonzásban. (Berecz Margitról)*. Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 46-47. o.; Riskó György: *Mai magyar alkotók Kárpátalján*. In. Útközben, Ungvár, 1998; *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A-Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; *Ukrajnai magyar szervezetek, intézmények, közéleti személyiségek adattára*. Dupka György közreadásában. MÉKK, Ungvár–Budapest, 2006. 49. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 20. p.; Prihogyko Duska (Magdolna): http://artportal.hu/lexikon/muveszek/berecz_margit; **Берец Маргарита Вільмошівна**: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2521.htm; http://intur-zak.com/dt/2010-02-24-12-28-53; **Берец Маргарита Вільмошівна**: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=171; KMMI, Arcképcsarnok, Berecz Margit: http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=30

BERECZ Vilmos (József) grafikus, művészetpedagógus, művészeti szakíró
(Máramarossziget /Románia/, 1915. okt. 14. – Ungvár, 1999.)

Az alapiskola után 1935–1939-ben a Prágai Cseh Műszaki Főiskola műépítészeti kar rajztanári tagozatát fejezte be. Itteni mesterei: Blazsicsek Oldrich, Bouda Ciryll, Sejpka Jozef. 1939–1940-ben Budapesten, a Magyar Képzőművészeti Főiskola művészetpedagógiai karán szerzett diplomát. Mesterei: Aba-Novák Vilmos, Báránszky János. 1940–44-ben a Munkácsi Reálgimnázium rajztanára. 1944. november 18-án háromnapos munkára őt is elhurcolták Szolyvára, de szerencsésen hazatért. 1948-ban az Ungvári Képzőművészeti Múzeum egyik alapítója. 1975-ig az Ungvári Iparművészeti Szak-

középiskola rajztanára. 1951-ben festő-restaurátori szaktanfolyamot végzett (Moszkvai Központi Művészeti Restaurációs Műhely). 1952 óta az Ukrán Képzőművészek Szövetségének tagja. 1950-től vesz részt a területi, köztársasági és nemzetközi kiállításokon, művésztáborokban. A második festőnemzedékhez tartozó Berecz Vilmos *„biztos kezű grafikákkal és halk szavú, szép tájképekkel írta be nevét a kárpátaljai művészet történetébe."* Az akvarellfestészet kiváló kárpátaljai mestere volt. Számos műkritikai esszé és cikk szerzője. Harmincéves tanári munkálkodása alatt számos tehetséges kárpátaljai művészt nevelt fel, akik között olyan közismert festőket találunk, mint Sütő János, Balla Pál, Herc Jurij, Kremniczky Erzsébet és mások. A megyei szépművészeti múzeum számára a kárpátaljai festőiskola kialakulásáról gazdag anyagot gyűjtött össze. Prihogyko Duska véleménye szerint: *„Művészeti érdeklődési köre: csendéletek, portrék, tájképek, tematikus figurális kompozíciók. Az olaj- és temperafestészet, a filctoll- és a tolltechnikák, a linómetszetek és ceruzarajzok mellett az akvarell vált nála igazán uralkodóvá."*

Egyéni válogatott kiállítások: Környező világunk színei, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1995).

Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátalja kortárs képzőművészete, KSZL Galéria, Kassa (1968); Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolai tanárok alkotásainak kiállítása, Megyei Művelődési Ház, Ungvár (1972); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Képzőművészeti Múzeum (Szatmárnémeti), Művelődési Központ (Nyíregyháza) Városi Galéria (Eperjes), Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum (Kijev) (1977); Kárpátalja képzőművészete, Szovjetunió Képzőművészeti Szövetség Kiállítóterem, Moszkva; Kárpátalja kortárs képzőművészete, Szovjet Tudomány és Kultúra Háza, Művelődési Központ, Nyíregyháza (1990).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum (Ungvár), Képzőművészeti és Iparművészeti Szövetség gyűjteménye (Kijev), Művészeti Múzeum gyűjteménye (Kijev), Kelet-Európa és Nyugat-Európa magángyűjteményei.

Irodalom: Osztrovszkij, G.: *Obrazotvorcse misztecvo Zakarpatyja*, Kijev, 1974; Csernega–Balla, O.: *Zakarpatszkij hudozsnij muzej*, Kijev, 1984; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*, Ungvár–Budapest, 1994; Sztaskó Gyula: (kat., bev. tan., Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár, 1995); *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A-Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz

Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; Приходько, Олена. Вільмош-Йожеф Іштванович Берец: *90-річчя з дня народження художника-графіка* [Текст] / О.Приходько // Календар краєзнавчих і памятних дат на 2005 рік: реком. бібліогр. посіб. - Ужгород: Вид-во В.Падяка, 2004. - С. 262; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 19. P; Prihogyko Duska (Magdolna):http://artportal.hu/lexikon/muveszek/berecz_vilmos_jozsef; http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2520.htm; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=127**; Берець Вільмош-Йожеф Іштванович,** http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2520.htm

BEREGI Sándor [korábban Weiber Sámuel, Beregi Sámuel]
festő, rajztanár
(Munkács, 1876 -1943.)
A munkácsi zsidó gimnáziumban kezdte el tanulmányait. Korán kezdett el rajzolni, festeni. A Kárpátaljai Művészek Egyesületének tagja volt. Főleg portrékat festett, de készített tájképeket és életképeket is. Megfestette Munkácsy Mihály arcképét. Szerepel a „Mányokitól Aba – Novákig" című albumban. „Őszi park" című festménye naturális tájábrázolás. Ungváron és Miskolcon mutatta be munkáit. festő és rajztanár volt, elpusztult a Holocaust során.

Irodalom: Beregi Sándor. http://www.kieselbach.hu/muvesz/beregi-sandor-_weiber-samuel_-beregi-samuel__10544, *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

BEREGSZÁSZI-HEGYI László
[korábban *Hegyi László, B.*] keramikus
(Beregszász, 1951. szep. 14.)
1972-ben az Ungvári Iparművészeti Iskola kerámia szakán szerzett diplomát. Mesterei Duncsák Attila és Harry Csuvalov voltak. 1977 óta Tatabányán él és alkot. 1973-tól számos egyéni és csoportos kiállításon vett részt. Művei megtalálhatóak az esztergomi és tatai múzeumban. Több köztéri szobra látható Tatán, Tatabányán, Győrön és Budapesten. Találkozás c. térplasztikája, mely 2011-től Győrben áll, pirogránitból és mészkőből készült. Elismerései: Szent László kitüntetés. Tagja a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének és a Magyar Keramikusok Társaságának. Wehner Tibor életrajzírója szerint: *„Samott és pirogránit plasz-*

tikákat készít felrakásos technikával. Homorú és domború ívelésű palástokkal komponált, stilizált vagy elvont művein csak ritkán alkalmaz mázat. Tömbszerűvé redukált alkotásait rusztikus felületkezelés teszi mozgalmassá."

Irodalom: honlap: Beregszászi-Hegyi László *http://www.laszlodehegy.hu/*; Wehner Tibor. Beregszászi Hegyi László. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/hegyi_laszlo_b*

BOKOTAY (BOKOTEY) Lóránt Pál festő, szobrász
(Ilosvához tartozó Ötvösfalva/Zolotareve, 1943. ápr. 2.)
Görögkatolikus papi családban született. Édesapját, Bokotey András ilosvai, ötvösfalvai parochust hitéért 1949-ben 25 évre elítélték, megjárta a Gulágot, Dzsezgazganban végzett kényszermunkát. Az alapiskoláit helyben, a középiskolát Beregszentmiklóson végezte. Gyermekkorától kitűnt ügyes rajztudásával. 1961-ben az orvosi egyetemre jelentkezett, majd a művészet iránti vonzalma miatt átiratkozott a Lembergi Iparművészeti Főiskolára. A festészet és a szobrászat karon 1970-ben szerzett diplomát dekoratív művészetből. Visszatért vidékünkre és a munkácsi orosz drámai színházban dolgozott díszletfestőként. Megfordult a Krím-félszigeten, tervező-grafikusként dolgozott. Szibériában is élt, ahova belső indíttatásra ment. Festészeti stílusában ötvözte az absztrakt expresszionizmust és a szürrealizmust. A családban még két művész van. Bátyja, Bokotey András üvegfúvó, a Lembergi Iparművészeti Főiskola rektora, öccse, Bokotey Miklós festő, aki Németországban él. Számos kiállításon szerzett elismerést. Festményei megtalálhatóak magyarországi, kanadai, angliai, törökországi, romániai, bulgáriai, lengyelországi és hazai magángyűjteményekben.

Irodalom: *Koncepciós perek magyar elítéltjei. A sztálinizmus áldozatainak emlékkönyve, 1944–1955*. Dupka György közreadásában. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 51.o.; Buzási László: *Megnyílt az Aurum művésztelep kiállítása.* In: Szoboszlói színes, 2015. január 15., http://www.szoboszloihirek.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=2864:megnyilt-az-aurum-mvesztelep-kiallitasa&catid=1:friss-hirek&Itemid=50; Balog József: *Büszkék vagyunk rá! Bokotay Lóránt Pál*. https://www.facebook.com/profile.php?id=100005349062065&sk=about; http://artportal.hu/pdf/35_012uvegmuvtars.pdf

BOKSAY József festő, grafikus
(Gyertyánliget/Kobilecka Poljana, 1891. okt. 2. – Ungvár, 1975. okt.19.)
A helyi alapiskolák elvégzése után 1910−1914-ben Budapestre került és

a Magyar Képzőművészeti Főiskolát végezte el, Révész Imre festőművész közeli tanítványa volt, de mesterének tekintette Roskovics Ignácot is. Az I. világháborúban frontszolgálatot teljesített, az orosz hadifogságból szerencsésen hazatért. A már elismert festő 1918-tól Ungváron a Drugeth Gimnázium rajztanára. Erdélyi Bélával 1927-ben megalapította a művészeti szabadiskolát, és 1931-ben megszervezte a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületét. Erdélyi Boksay művészetéről ezt írta: *„... Raffaelt, Tiepolot, Andrea del Sartót és Roskovicsot vallja mestereinek egyházi festészetében, míg tájaiban Szinyei impresszionizmusát követi. Freskókompozíciói telve lüktető barokkos mozgással. Görög ritusba öltözött papjait – Krisztust a ruszinok közzé állítja „hegyi beszédében"... Tájaiban a plein-airt napsütésben festi. Impresszionizmusát fényre és árnyékra építi föl."* A 20-as, 30-as években Drezdában, Bécsben, Párizsban, Prágában, Budapesten járt tanulmányúton. A háborúvesztés után Erdélyi felkérésére az Ungvári Képzőművészeti Főiskolán oktat, majd az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola rajztanára. Közben oktatói állást kap Lembergben. 1950–1956 között nyugdíjba vonulásáig a Lembergi Állami Iparművészeti Főiskola művésztanára. 1946-tól az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. Első kiállítása 1962-ben volt Ungváron, 1978-ban Kijevben. 1962-től megyei, köztársasági, össz-szövetségi, külföldi kiállítások, művésztáborok résztvevője. Erdélyivel ellentétben, a hatalom elvárásaihoz alkalmazkodni tudott. Balla László Boksayt az első nemzedék profi festői közé sorolja, akinek *„a szovjet időkben munkásságát zajos elismerés kíséri, amit megkeserít pozitív példaként való állandó szembeállítása a modernebb irányzatok képviselőivel. A pártállamtól kapott kitüntetések a mélyen vallásos Boksayt eleinte zavarják, restelkedik miattuk, azután hozzájuk szokik, akadémikusi címét már természetesen veszi... egész pályája során erősen a magyar művészet talaján áll (bár ezt az utóbbi időben nem volt „divat" hangsúlyozni). Mint a Munkácsy-tanítvány Révész Imre növendéke, szoros szálakkal kapcsolódik nemzetünk festészetének e realista vonulatához, szervesen beleágyazva a magyar impresszionizmus korai szakaszának (Szinyei Merse Pál) látásmódját, a külföldi hatások közül pedig elsősorban az olasz barokk legyinti meg, főként, mint monumentalistát."* A festészeten, zsánerképeken, tájképeken, grafikán, arcképfestészeten kívül a monumentalista műfajban, egyházi festészetben, freskókompozíciók megtervezésében és kivitelezésében

is jeleskedett. Kárpátalján számos görögkatolikus templom freskója, illetve mennyezetképe az ő nevéhez fűződik. Elődjétől, Roskovics Ignáctól kapott szakmai biztatással egyházi festészetében *„egy sajátos ruszinos bibliai világot is megteremt."* Sz. Kürti Katalin művészettörténész is megerősíti, hogy „*Festészete a Munkácsy- és Révész-hagyományt folytatja, tájfestészetére hatott az impresszionizmus. A mélyen vallásos Boksay egyházi témájú képein Raffaello, Tintoretto követője."*

Egyéni válogatott kiállítások: Lemberg (1954), Ungvár (1954, 1962, 1963–1971), Kijev (1978), kiállítás Boksay József tiszteletére, Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum, Ungvár (2009), a 120 éve született Boksay József emlékkiállítás Ungváron a róla elnevezett Kárpátalja Megyei Szépművészeti Múzeumban (2011).

Válogatott csoportos kiállítások: ukrán és szovjet csoporttárlatok: Ungváron, Kijevben, Lembergben, Moszkvában (1945–1975). 1975 után művei szerepeltek a kárpátaljai festők spanyol, cseh és magyar kiállításain, többek közt Nyíregyházán (1980).

Köztéri művei: mennyezeti freskók: ungvári görög katolikus püspöki kápolna, ungvári görög katolikus püspöki rezidencia, az ungvári görög katolikus székesegyház (1939). Az ungvári Szent-Bazil rendű templom, nagybereznai, galambosi görögkatolikus templom (Apotheozis). A máriapócsi kegytemplom falképei stb.

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, Kijevi Szépművészeti Múzeum, moszkvai Tretyakov Képtár, Szépművészeti Múzeum, Ukrajna múzeumai, Kelet-Európa és Nyugat-Európa magángyűjteményei.

Elismerések, díjak: Ukrajna Érdemes Művésze (1951), Ukrajna Népi Festőművésze (1960), a Szovjetunió Népi Festőművésze (1963), az SZSZKSZ Művészeti Akadémiájának levelező tagja (1958).

Emlékének ápolása, emlékhelyek: 1993-ban Ungváron, az egykori vármegyeháza melletti sziklakertben került felavatásra Boksay és Erdélyi műemlék jellegű szobra (a két mester kedélyesen beszélget egy padon ülve); 1990-ben a Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum Boksay József nevét vette fel; ugyanitt tiszteletére portrészobrot emeltek. 2012-ben Boksay József és Erdélyi Béla, a kárpátaljai festőiskola alapítói tiszteletére domborműves emléktáblát (Vaszil Bilej kárpátaljai szobrász munkája) avattak Ungváron, az egykori vármegyeháza falán (1956-tól itt van a kárpátaljai képzőművészeti szövetség székhelye is). Ezen kívül számos ran-

gos kitüntetés, alapítvány, ösztöndíj, utca és tér viseli a művész nevét, akinek szellemi örökségét a kárpátaljai ukrán/ruszin és helyi magyar közösség is büszkén magáénak vallja.
A Kárpátaljai Szépművészeti Múzeum 1990-ben felvette Boksay József nevét. Tiszteletére portrészobrot emeltek Ungváron.

Irodalom: Kálmán Béla: *Képzőművészet Szlovenszkón*. Kassa, 1931; Erdélyi Béla: *Képzőművészet – Ungvár és Ung megye*. Budapest, 1940; Erdélyi Béla .–E. S.: *Művészeti hetek Ungváron*. Művészet, 1941; Aba J.: *Kárpátalja festőművészete*. Új Magyar Művészet, 1944; Balla László: *Ma már fogalom a neve*. Naptár, 1964; Sztaskó Gyula.: *Boksay József 80 éves*. Kárpáti Igaz Szó, 1971. október 2; Balla László: *Erdélyi és Boksay*. Kalendárium '91, Ungvár, 1990; Balla László: *Csillogó, lobogó, vibráló tájak. Riportok kárpátontúli képzőművészekről*. (Boksay akadémikus). Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975. 22-34. o.; Bacsóka P.: *Görög katolikus templomok, ikonok, ikonosztázok Magyarországon*. Nyíregyháza, 1991; Osztrovszkij: *Boksay József*. Ungvár [Uzsgorod] (kat. bev.), 1992; *Kárpát-medencei magyar paletta*. Ungvár-Budapest, 1993. - *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A-Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest-Beregszász, 2001. 36. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 24. p.; Sz. Kürti Katalin: *Boksay József*: -In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/boksay_jozsef; A Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=92; **Бокшай Йосип Йосипович**: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2691.htm

BOKSAY József, ifj. festő
(Ungvár, 1930. már. 18. – Magyarország, 2002.)
1957-ben a Lembergi Iparművészeti Főiskola monumentális és díszítőfestő szakán szerzett diplomát. A diploma megszerzése után különböző beosztásban dolgozott. 1963-tól tagja az Ukrán Képzőművészeti Szövetségnek. 1951-től megyei, 1961-től országos és nemzetközi kiállítások résztvevője. Balla László az ifj. Boksay Józsefet a harmadik festőnemzedékhez sorolta, *„aki apja szellemében tolmácsolja a kárpátaljai tájélményt."* Önálló kiállítása volt 1993-ban Szombathelyen, 1997-ben Kőszegen. 2002-ben Magyarországon hunyt el.
Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, Kijevi Szépművészeti

Múzeum, Ukrán Képzőművészeti Szövetség gyűjteménye, az Ukrán Tudományos és Kulturális Minisztérium, Kelet-Európa és Nyugat-Európa magángyűjteményei.

Irodalom: Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*. Ungvár. Budapest, 1994. 75. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 25. P.; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=129; Інформаційна довідка про художника: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2657.htm; **Бокшай Йосип Йосипович (молодший)**: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2657.htm

BORECZKY Béla festő
(Ublya /Szlovákia/, 1910. nov. 14. – Kassa, 1990.)

Tanító családból származik. Az ungvári tanítóképzőben polgári iskolai tanári képesítést szerez. A 40-es években a nagybocskói polgári iskola igazgatója volt. 1931-ben Ungváron elvégezte Erdélyi Béla és Boksay József szabadiskoláját. Erdélyi tanítványáról tömören így ír: *„Ungvári festő Boreczky Béla, aki kifejeződésének megtalálása előtt áll. Önmagától tanult. A forma iránti erős érzékével jelent ígéretet."* A háborúvesztés után 1946-ban az ungvári Képzőművészeti Főiskola oktatója volt. A továbbiakban nem vállalt állást, részmunkákat teljesít a kivitelező vállalatnál, később a festészetből próbált megélni. Tájképeket festett. Többalakos kompozíciókban a fakitermelők munkáját is megörökítette. Balla László a második festőnemzedékhez sorolta Boreczky Bélát: *„Leginkább olajjal dolgozott, de ezt olyan oldottan, lazúrosan kezelte, hogy egy-egy képe szinte akvarellhez vált hasonlatossá."* 1946-tól az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1933-tól a megyei, országos és nemzetközi kiállítások résztvevője. 1965-ben Szlovákiában telepedett le. Nem érezte jól magát Ungváron, azonban a kassai művészkörökbe sem tudott igazán beilleszkedni. 1980-ban Eperjesen volt önálló kiállítása. Kassán hunyt el.

Irodalom: Erdélyi Béla: *Képzőművészet*. In: Csíkvári Antal (szerk.): *Ungvár és Ung vármegye*. Budapest. 1940. 152-154. o.; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*, Ungvár–Budapest, 1994. 54. o.; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 37-38. o.; Стельмах, Катерина, Адальберт Адальбертович Борецький: *95-річчя з дня народження живописця* [Текст] / К. Стельмах // Календар краєзн.

і памят. дат на 2005р. – Ужгород, 2004. – С.285.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 26. p.; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=129; Інформаційна довідка про художника: http://histans.com/?termin=Boretskyj_A; **Борецький Адальберт Адальбертович**: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2659.htm

BÖKÉNYI Anna festő, keramikus (Beregszász, 1959.)
Elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola kerámia szakát. 2003-ban volt Ungváron egyéni tárlata. Munkácson, Ungváron, Nagyszőlősön, Beregszászon stb. csoportos kiállítások résztvevője. A Bereg Alkotóegyesület tagja. Beregszászon él.

Irodalom: *I. Bereg art expo* – 2010. Katalógus, 6. o.

BREZNAI Ilus festő
(Ungvár, 1910.)
Az 1930-40-es években tevékenykedett Kárpátalján. Ungváron élt és alkotott. Erdélyi Béla és Boksay József kárpátaljai festőiskolájához tartozott. Tagja volt a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének. 1938-1944 között csoportos és egyéni kiállításokon vett részt. 1944-től további sorsa ismeretlen.

Irodalom: Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf

BRINKÁCS Stefan/István festő (Ungvár, 1949. okt. 3.)
Az ungvári alapiskola mellett Bakonyi Zoltán rajzstúdióját is elvégezte. 1967-ben az Odesszai Usinszkij Főiskola művészeti grafika szakán tanult. Alkotótáborban vett részt Dikszon szigetén. Tényleges katonaként az Északi-tengeri Flotta kötelékében szolgált. Az ungvári Képzőművészeti Alapnál helyezkedett el, művészeti makettezéssel foglakozott. Több műfajt űzött: festészet, grafika, arcképfestészet, ikonfestés, kollázs, bőrművesség, fafaragás, restauráció, makettezés. 1971-től megyei, köztársasági, össz-szövetségi, külföldi, ezen belül magyarországi tárlatok, külföldi alkotóműhelyek állandó résztvevője. Ungváron él és dolgozik.
Egyéni válogatott kiállítások: 1970 után két egyéni tárlata volt Ungváron, hat egyéni kiállítása Magyarországon.
Válogatott csoportos kiállítások: 1970 után négy csoportos tárlaton vett részt Ungváron.

Művek közgyűjteményekben: Luxemburgi Katonai Múzeum (több figuratívos csatajelenet), Magyarország Igazságügyi Minisztériuma, Vatikán (szentté avatott misszionáriusok portréja), a Nemzetközi Rotary Club.

Irodalom: Nigriny Szabolcs: *A vallás különböző, a hit egy. (Portré Brinkács Stefanról)*. In: Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. szeptember, 12–13. o.

BRÓDY András, ifj. festő, grafikus (Ungvár, 1941)

Görögkatolikus politikus családban született. Édesapját, Bródy András ruszin politikust, a miniszterelnököt, a magyar országgyűlés képviselőjét az Ungvári Rendkívüli Bíróság kirakatperben 1946. május 26-án több társával egyetemben halálra ítélte, 1946. december 7-én végezték ki Ungváron. 1989-ben rehabilitálták. Bródy családját kegyetlenül megalázták, vagyonukból kiforgatták. Ifj. Bródy András ebben a közegben végezte el Ungváron az alapiskoláit, gyermekkorától kitűnt ügyes rajztudásával. A hároméves szovjet sorkatonai szolgálatot követően művészetet tanul. 1965-ben felvételt nyert a Szmolenszki Állami Főiskola képzőművészeti szakára, 1969-ben végzett, majd angol nyelv és irodalom tanári diplomát szerzett. Ungváron tanított és alkotott. A képzőművészeti főiskolát elvégezve azonban nem kamatoztathatta tudását és tehetségét, mert az akkori politika beleszólt az életébe, és alaposan megváltoztatta a terveit: egyáltalán nem helyezkedhetett el a szakmájában, és ahhoz, hogy megéljen, sokféle munkát el kellett vállalnia. 1991-ben kalandos úton érkezett Magyarországra. Kezdetben portréfestéssel kereste a kenyerét, majd miután állampolgárságot és útlevelet szerzett, bejárta egész Nyugat-Európát. Kiállított Barcelonában, Genfben, Párizsban és más városokban is láthatta festményeit a közönség. Főleg portrékat festett, karikatúrákat rajzolt. 1998-ban egy tévéműsorban készített karikatúraportrékat az adásban résztvevő humoristákról. Már nyugdíjasként bekapcsolódott a Budapest Fővárosi VII-VIII. Kerületi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat, a Hodinka Antal Ruszin Értelmiségi Egyesület tevékenységébe. A kisebb és nagyobb bemutatkozásokon kívül az első figyelemfelkeltő és kapcsolatépítő – Bródy András és Szmolár Sándor – kettős reprezentatív kiállítására az érdi Városi Galéria padlásterében került sor az Érdi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat szervezésében. Többek között Bródy András munkái kapcsán Ortutay Mária irodalom-

történész a következőket írta: *„Sajnálatos, hogy a Kárpátaljai művészek pótolhatatlan lemaradásban vannak a kulturális érdekérvényesítés terén. A XX. századi „vasfüggöny" elzárta őket az európai kultúra fővárosaitól – mutatott rá az irodalomtörténész, de itt Budapesten a ruszin nemzetiségi önkormányzat számos alkalommal szervezett számukra kiállításokat. Bródy András művészetében tetten érhető még a hagyományok ereje, de az expresszionista spanyol Salvador Dali hatása is érezhető alkotásain. Ez az új stílus átszellemült valóságot ábrázol. Képeiről könnyen leolvasható, mit lát, mit érez, mit gondol az alkotójuk. Portréi erőteljes érzelmeket közvetítenek – erre nagyszerű példa a lányáról készült csodálatos munkája, amelyen újraértelmezi az arcot. Természeti képein is nyomon követhetők a formák, amelyek nem a valóságot ábrázolják, hanem rámutatnak az igazira. Bródy András vásznait ugyanakkor az erőteljes színek is jellemzik, és az absztrakt irányába is tett már kísérleteket. Alkotásai arra ösztönzik a szemlélőt, hogy ne csak a mások által elfogadott értékeket ismerje fel, hanem nézzen a kép, a formák mögé is, és lássa meg azt is, ami a felszín mögött van."* Legutóbb, 2016-ban Budapesten, a Magyarok Házában ünnepélyes körülmények között nyílt meg Bródy András festőművész jubileumi tárlata. A Fővárosi, a VII. és VIII. Kerületi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat, a Hodinka Antal Ruszin Értelmiségi Egyesület szervezésében bemutatták a 75 éves művész alkotásait, amelyek nagyrészt portrék, tájképek, csendéletek. Festményei az ismert ruszin politikusokról egyedi alkotások. A jubilánst Ljavinecz Marianna elnök asszony méltatta.

Irodalom: Fazekas Elemér: *Ki volt Bródy András? In*: Kárpáti Igaz Szó, 1990.szeptember 27. *-Koncepciós perek magyar elítéltjei. A sztálinizmus áldozatainak emlékkönyve, 1944-1955*. Dupka György közreadásában. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 131-133.o.; *Bródy András.* In: Magyar karikatúristák adat- és szignótára: https://magyarkarikatura.com/a-f/brody-andras/; Bálint Edit: *Két kárpátaljai festő kiállítása látható a városi galéria padlásterében.* In. Érdi Újság, 2014.05.07. (http://erdmost.hu/2014/05/07/ket-karpataljai-festo-kiallitasa-lathato-a-varosi-galeria-padlastereben/); Balog József: *https://www.facebook.com/profile.php?id=100005349062065-&fref=ts; Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

BUBELÉNYI László festő
(Ungvár, 1953.)
Szülővárosában tanulta a festészet alapjait, ahol a helyi festőiskola leg-

tehetségesebb tagja volt. Művészeti, festészeti ismeretei alapját, a természet szeretetét magántanulóként sajátította el nagyapjától, Bakonyi Zoltántól, valamint Márton Béla festőművésztől. A Képcsarnok Iparés Népművészeti vezetője volt, a festészet mellett itt grafikával, plakát- és díszlettervezéssel is foglalkozott. Festményeivel rendszeresen részt vett egyéni és csoportos kiállításokon.1990 májusa óta Cegléden élt, majd Százhalombattára költözve folytatta a festői tevékenységét. Tagja lett a Magyarországi Képző- és Iparművészeti Egyesületnek, a Bagatell Képzőművészeti Szövetségének, a Zichy, a Horizont és a Tájkép Galériának. Magyarországon is több kiállítása volt, képei megtalálhatóak az Amerikai Egyesült Államokban, Kanadában, Izraelben, Kuvaitban, Ausztriában, Franciaországban, Németországban. Festményein lendületes ecsetkezeléssel a természet dinamikája áll a középpontban. Az erőteljes formák a visszafogott pasztellszíneknek köszönhetően mégis a harmóniát, a természet varázsát sugározzák. Teljesen egyéni stílusa mind a Tisza-parti tájképein, mind az impresszívből az expresszív felé hajló, a pillanat csodájában az örök szépséget megragadó, kibomló csendéletein megjelenik. Több mint ötven önálló és csaknem száz csoportos kiállításon szerepelt. Tanulmányutakon Ausztriában, Németországban, Horvátországban járt.

Kiállításai: 1972-től Ungváron és Kijevben több alkalommal állította ki munkáit. Moszkva (1978), Cegléd (1990), Nagykőrös (1991), Kecskemét, Budapesti Hadtörténeti Múzeum (1993), Pécs, Siófok, Szentendre (1995), Budapest Bankcenter, Nagykőrös (1996), Pécs (1999), Cegléd, Fót (2002), Soltvadkert, Kiskőrös (2003), Szekszárd, Győr (2004), Hatvan, Gödöllő (2005), Budapest WestEnd (2006) stb.

Irodalom: *Bubelényi László.* In. Tájkép Galéria: http://www.tajkepgaleria.hu/bubelenyi_laszlo.htm; Bubelényi László festmények – kortárs festmények – Kungli Galéria. In. http://kortarsfestmenyek.hu/alkotok/bubelenyi-laszlo/; Balog József: https://www.facebook.com/profile.php?id=100005349062065&fref=ts

BUKOVINSZKY Gyula/Julius

festő

(Ungvár, 1903. okt. 11. – Kassa, 1975. aug. 31.)

Az alapiskolák elvégzése után Munkácson Virágh Gyula tanítványa. 1922-1927-ben a nagybányai festőtelepen Thorma és Réti tanítványa. 1934-ben egy csoportos kiállításon Kassán vett részt. 1936-1938-ban Erdélyi Béla és Boksay József kárpátaljai

festőiskolájához tartozott. 1938-tól 1945-ig tagja volt a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének. Budapesten a Műcsarnokban is kiállítják a munkáit. 1938-1945 között csoportos és egyéni kiállításokon (Munkács, Ungvár, Kassa, Nagymihály, Eperjes, Pozsony stb.) vett részt. 1945-ben áttelepül Szlovákiába, Kassán él és alkot bekövetkezett haláláig.

Irodalom: Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf, Bukovinszky Gyula. Kieselbach Galéria és Aukciósház: http://www.kieselbach.hu/muvesz/bukovinszky-gyula_10909, Bukovinsky Julius. Antik.sk.: https://www.eantik.sk/autor/128/bukovinsky-julius/, KRAJŇÁK, J.: DARTE A MALIARI „VÝCHODU". DARTE Aukčná spoločnosť s.r.o. , N.Hrušov 2012, s. 26).

C, CS

CZAPOVICS Zsuzsanna keramikus, festő
(Beregszász, 1968. júl. 3.)
Az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolát 1987-ben fejezte be kerámia szakon. 1995-től tagja a Bereg Alkotóegyesületnek. Az utóbbi időben festészettel foglalkozik. Munkáit pasztellel és olajjal készíti. 1997-ben illusztrálta Weinrauch Katalin gyermekkönyvét. 2003-ban Beregszászon volt egyéni kiállítása, illetve több csoportos tárlaton vett részt (Munkács, Ungvár, Nagyszőlős, Beregszász stb.). Beregszászon él.

Irodalom: *I. Bereg art expo* – 2010. 6. o.

CSERNIGA Gyula festő
(Nagybereg, 1976.)
A középiskola befejezése után 1995-ben műbútorasztalos képesítést szerzett Munkácson. 1995 óta vesz részt a Bereg Alkotóegyesület kiállításain. 1997-ben önálló kiállítása volt Beregszászban, azóta több hazai és külföldi kiállításon vett részt. 2004-ben elvégezte az Ivano-frankovszki Sztefanik Főiskola képzőművészet szakát, 2005-ben kertészmérnöki szakon diplomázott a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. Összesen három diplomát tudhat magáénak, köztük kertészmérnökit és rajztanárit. 2009-ben fejezte be a lelkipásztori munkatárs-tanulmányait. Horváth Anna szobrászművész már gyermekkorától felfigyelt rajzkészségére, bevezette a festészet és szobrászat rejtelmeibe. Munkáin valamilyen formában megjeleníti az embert. A tájban, a természetben, a felhőben is az emberi arcot, alakot véli felfedez-

ni. Maga köré gyűjtötte a tehetséges beregi fiatalokat, akik 2004-ben mutatkoztak be Beregszász közönsége előtt. Azóta jelen van a beregszászi képzőművészeti életben, egyéni és csoportos tárlatokon vesz részt. Legtöbbet festészettel foglalkozik, néha grafikákat készít és szobrászkodik is.

Irodalom: Almásy Irén: *Cserniga Gyula*: http://www.karpatinfo.net/dosszie/cserniga-gyula; *Cserniga Gyula alkotásai:* http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=&id=17&mod=4, *Művészeink – Cserniga Gyula:* http://tudositok.hu/1188/video/Muveszeink_-_Cserniga_Gyula, *A festészet egy nagy társalgás*. In. Kárpáti Igaz Szó, 2009. július 18. Tárolt változat: http://www.hhrf.org/karpatiigazszo/090718/gy01.html; *Különjárat. Fiatal kárpátaljai szerzők antológiája*. Kárpátaljai Magyar Könyvek - 255. **Összeállító: Szemere Judit**. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2017, 57.old.

CSIKÓS Attila építész, díszlet- és jelmeztervező
(Ungvár, 1942.aug. 15. – Budapest, 2017.feb.8.)

16 évesen amatőr díszlettervezőként kezdte munkásságát a Kispesti Színházban. 1962-ben beíratkozott a Budapesti Iparművészeti Főiskolára. Építész diplomát szerzett. Közben a József Attila Színházban volt világosító és díszlettervező-asszisztens. Főiskolásként 1963-ban az Egyetemi Színházhoz került, ahol díszlet- és jelmeztervező két évet. 1965-től 10 éven át a Bayreuthi Ünnepi Játékok díszlettervező-asszisztensre. Ekkor alkalmazta a Magyar Állami Operaház is, ahol 11 évig műteremvezető, világosító és megbízott díszlettervező. Első operaházi diszlettervezését Verdi: Trubadúr című operájához készítette. Ezután a Népszínház vezető díszlet- és jelmeztervezője lett. Öt éven keresztül dolgozott itt. A Nemzeti Színházban is tevékenykedett. 1989-ben még visszatért a Magyar Állami Operaházhoz és 16 évig vezető díszlettervező volt. Csikós Attila a főállása mellett több budapesti és vidéki színházban vállalt díszlet- és jelmeztervezést. Gyakran hívták külföldi színházakhoz. 2005-ben az Aichiben a világkiállítás német pavilonját, öt évre rá pedig a sanghaji világkiállításon a német pavilonban a kastély éttermet tervezte. Nevéhez fűződik 2008-ban Szörényi Levente és Bródy János: István, a király című rockopera jubileumi előadássának diszlettervezése. Földink 2013-tól a Magyar Művészeti Akadémia Színházművészeti Tagozatának rendes tagja. Munkásságát, amely több mint 100 színházi, játék- illetve tévéfilm díszlete, nagyra értékelte a szakma. Kiérdemelte a Jászai Mari-díjat,

az Oláh Gusztáv-emlékplakettet, a Gundel művészeti díjat és a Kossuth-díjat. Kitüntették a Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztjével és a Magyar Állami Operaház Örökös Tagja és Mesterművésze címet adományozta neki. Életének 75. évében hunyt el.

Irodalom: MMA lexikon Csikós Attila, https://hu.wikipedia.org/wiki/Csikós_Attila_(építész)

CSONTVÁRY KOSZTKA

Tivadar festő

(Kisszebben, 1853. július 5. – Budapest, 1919. jún.20.)

Egy ideig Kárpátalján élt. Édesanyja Heizelmayer Franciska az Ung megyei Darócra való. Csontváry szülei 1865-ben a szerednyei rokonokhoz költöztek, ahol a családfő földműveléssel és vadászattal foglalkozott. A gyerekek az Ungvári Kegyesrendi Főgimnáziumba jártak. Tivadar így ír erről az időszakról: *„Ungváron a tanároknál laktunk, a feladott leckét szóról szóra fel kellett mondanunk, azután mehettünk labdázni, az Ungba fürödni, télen pedig korcsolyázni. Más szórakozás nem volt, mint a neveletlen sihederek tilos pipatáriuma, s az összejövetelekből csak hátrány származott az iskolára és az ifjúság erkölcsi világára. Már Ungváron a selyemtenyésztéssel nagyobb arányban foglalkoztam, csókát, baglyot idomítottam és ezeket Szerednyén a szűnidő alatt is folytattam. „* Tanulmányait Ungváron befejezve gyógyszerészi oklevelet szerzett, majd jogot hallgatott. Tivadar gyermekkorától vonzódott a festészet iránt. Tehetséget érezve magában a Müncheni Festészeti Akadémián tanult. Rendszeresen utazott, jelentősebb képeit a Közel-Keleten festette. Viszonylag kevés, mintegy 100 nagyobb művet alkotott. Az 1907-es párizsi tárlatátáról elismerően nyilatkoztak, de Magyarországon nem igen méltányolták. Ehhez különc életvitele, látnoki-prófétikus allűrjei is hozzájárulhattak. Képeinek elemzői pszichopatológiásnak vélték. Festészetét az expresszionizmushoz, illetve posztimpresszionizmushoz kapcsolják. Magát a „Napút festők" közé sorolta. A legismertebb festménye a Magányos Cédrus. Csontváry 66 évesen halt meg a budapesti Krisztinavárosban. Jóval később, képeinek 1963-as székesfehérvári kiállítása tette népszerűvé. Alkotásai ritkán cserélnek gazdát. A magyar árverési rekordot 2012 óta 240 millió Ft-tal a Traui tájkép naplemente idején című festménye tartja. Legnagyobb gyűjteménye Pécsett a Csontváry Múzeumban látható.

Irodalom: Csontváry Kosztka Tivadar: *Önéletrajz*. Szerk. Szigethy Gábor. Budapest: Magvető. 1982. = Gondolkodó

magyarok, Romváry Ferenc: *Csontváry Kosztka Tivadar 1853-1919* (Alexandra, Pécs, 1999), Gerlóczy Gedeon – Németh Lajos (szerk.): *Csontváry-emlékkönyv.* Válogatás Csontváry Kosztka Tivadar írásaiból és a Csontváry-irodalomból. A „Művészet és elmélet" könyvsorozatban (Corvina, 1976), Németh István: *Csontváry Kosztka Tivadar családtörténete.* Új adatok és szempontok Csontváry Kosztka Mihály Tivadar festőművész életének és művészetének vizsgálatához (AB-ART Könyvkiadó, Pozsony, 2005). Csontváry Kosztka Tivadar https://hu.wikipedia.org/wiki/Csontváry_Kosztka_Tivadar

Emlékezete: Szerednyén emlékjelet állítottak tiszteletére. Alkotója: Beleny Mihajlo.

CSUVALOVA (Luták) Teréz
iparművész
(Ungvár, 1942. feb. 8.)

Művészi tanulmányait a Lembergi Állami Iparművészeti Főiskola alkalmazott festészeti szakán 1968-ban fejezte be. Mesterei: Fascsenko E. Sz., Snajder B. L., Miszko E. P., Szelszkij I. J, Monasztirszkij V. A. 1977-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. Ungváron él és dolgozik.

Egyéni és válogatott csoportos kiállítások: első egyéni kiállítása 1977-ben volt Ungváron. 1974-től a megyei, 1975-től országos és 1976-tól nemzetközi kiállítások, művésztáborok résztvevője.

Irodalom: - Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуш1. 2011. 151. p.;
Чувалова Терезія Федорівна: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2771.htm

D

DANCSNÉ HIDI Tünde festő, keramikus, pedagógus
(Nagydobrony, 1972. ápr. 20.)
Az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola kerámia szakán végezte tanulmányait 1995-ben. A Kaszonyi Középiskolában rajzot tanít. Tagja a Bereg Alkotóegyesületnek. Az agyag iránti tiszteletet édesapjától, Hidi Endre keramikustól örökölte. Munkáival számos járási, megyei kiállításon vett részt, Beregszászon családi kiállításon mutatkozott be. Kiállított tárgyak: dísztányérok, tálkák, vázák, kerámia dísztárgyak. Mezőkaszonyban él és dolgozik.
Egyéni válogatott kiállítások: Beregszász, Mezőkaszony, Péterfalva, Mezővári, Eszeny.

Válogatott csoportos kiállítások: Munkáival számos járási (Beregszász, Péterfalva), megyei kiállításon (Ungvár) vett részt.

Irodalom: *Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára*. Munkaanyag. Az anyag írásában, adatgyűjtésében közreműködtek: Dupka György, Fuchs Andrea. MÉKK, Ungvár, 2007. 55. o.; I. Bereg art expo – 2010. A Bereg Alkotóegyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 7. o.; a KMMI honlapja: *www.kmmi.org.ua*

DANIELOVICS Emmi grafikus, hímző
(Tiszaborkút, 1922 – Ungvár, 2004.)
Olasz vasutas családból (Pradányi, Pradanini) származott, anyja egy kőrösmezői magyar erdész (Csapóczi Mihály) lánya volt. Zenetanár férjével a II. világháború után Beregszászban élt, majd Ungváron telepedett le. A Magyar Melódiák kamaraegyüttes koncertjeinek egyik szervezője volt. A 80-as évek végén öntevékenyen, Bedzir Pál grafikusművész segítőkész támogatásával sajátította el a rajzolást. Egy spanyolmagyar szponzornak köszönhetően első kiállítását 1992. május 20-án rendezte meg az ungvári Hungarológiai Központ nagytermében. Ezt a kiállítást második férje, Danielovics István emlékének szentelte, aki a *Kárpáti Igaz Szó* tragikus hirtelenséggel elhunyt munkatársa volt. A rajzoláson kívül kézügyességének, ötletességének tudható be, hogy 1958–1992 közt megtervezett és elkészített színes lámpaburákat, írásos hímzéssel készült kézimunkákat, hucul geometrikus mintájú faliszőnyegeket, ikebanákat, brossokat, nyakékeket, blúzokat, sálakat is bemutatott. Második tárlatára ugyanitt, 1994. október 25-én került sor. Barát Mihály életrajzírója szerint a művésznő egyedi hangvételű grafikáira, kárpátaljai és erdélyi motívumaira példátlanul nagy számban voltak kíváncsiak. *„Danielovics Emmi sikeresen kamatoztatja a tehetségét, rajztudását a grafikában is. Könnyed kézzel, biztos vonalvezetéssel viszi papírra kedvenc hősét, a sok-sok változatban megörökített Don Quijote-t, az igazságért minden harcot, megpróbáltatást és kudarcot vállaló búsképű lovagot. Grafikáinak jelentős részét vallásos témakörből veszi... A „homocreativus" sok jó tulajdonságával megáldotta őt a sors: képzelőerővel, ízléssel, no és persze kézügyességgel, tehetséggel. Mindez lehetővé teszi, hogy több műfajban, anyagban próbálgassa erejét."*

Egyéni válogatott kiállítások: Hungarológiai Központ, Ungvár. (1992, 1994), kamarakiállítás és könyvbemutató Danielovics Emmi születésének 80. évfordulója tiszteletére a MÉKK szervezésében. Megyei Könyvtár Magyar Osztálya, Ungvár (2003).

Publikációi: Danielovics Emmi: *Tiszaborkuttól Ungvárig*. (Önéletírás). Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 2003, 126 o.

Irodalom: Danielovics Emmi személyi kiállításának katalógusa. „Vita sine libertate nihil." Kárpátaljai Területi Művelődési Főosztály, Ungvár, 1992; Barát Mihály: *Válogatott találkozások*. - Melegséget visz az otthonokba. (Életpálya- és portrévázlatok 1970-1996) Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 54. o.

DARABÁN János festő,
(Rahó, 1934. jún. 22. – 2015.ápr.)

1956-ban mutatta be először munkáit kiállítás keretében. A közben eltelt fél évszázad alatt kb. félezerre bővült festményeinek száma. 1979-től már tudatosan és rendszeresen foglalkozott a festéssel. A meleg és hideg szín (a vöröstől a kéken át a zöldig) olyan arányban keveredik művein, hogy az ábrázolt tájon, fákon, sziklákon vagy vizeken a legjobban érvényesülnek. A művész a körülötte lévő Keleti-Kárpátok, a folyók, erdők szerelmese, a szülőföld soknemzetiségű családjában alkotó ember. Ezek a jellemző vonások is közre játszanak abban, hogy tárlatai sikeresek, sokan látogatják őket. Alkotásainak központi témája a Kárpátok természete, mindenekelőtt a hegyek, a fenyvesek, a patakok birodalmába invitálja a látogatót a rendkívül élénk színekben, változatos kompozíciókban megfestett tájképek által. Dicsőíti műveiben szülőföldjét, a hucul hegyvidéket, gyökereit sem feledte el, azaz megmaradt magyarnak. A hucul táj szerelmese bemutatkozott Rahón, Kijevben, Moszkvában, Leningrádban, Prágában, Budapesten, Strasbourgban, Beregszászban, Péterfalván stb. 1990 óta több mint félszáz Magyarországon megrendezett kiállítása volt. 2008-ban a nemzetközi kapcsolatok ápolásáért a Magyar Kultúra Lovagja elismerésben részesült.

Darabán festőművész 2015-ben, 81 éves korában hunyt el.

Egyéni válogatott kiállítások: Kijev (1960), Moszkva (1962), Odesszsa (1963), Szentpétervár (1967), Irkutszk (1968), Lemberg (1971), Eperjes (1975), Prága (1975), Montreal (1979), Budapest (1980), USA, Bridgeport (1982), Strasbourg (1983), Finnország, Tampere (1983), Linz (1986), Frankfurt (1990), Szeged (1991), Miskolc (1992), Kijev (1993), Budapest (1992–1994).

Válogatott csoportos kiállítások: 2006–2007-ben *A hucul táj festője* címmel nyílt kiállítás a rahói magyar művész és tanítványa, Marina Bilak festményeiből Beregszászban, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Esztergom termében, a Péterfalvai Képtárban és a beregszászi Európa–Magyar Házban.

Irodalom: Kv: *A hucul táj szerelmese.* (Forrás: Kárpátalja 2006. 01. 27.); Szabó. *Darabán János és Bilák Marina képei a főiskolán*. (Forrás: KárpátInfo 2006. 01. 31.); Darabán János: *http://www.karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/km060201.htm*; Darabán János: *http://karpatszallas.net/dosszie/daraban-janos.*

DEÁK Viktória tanárnő, amatőr festőművész
(Ungvár, 1967. szep. 7.)
Tanulmányait a 15. számú középiskolában végezte. Közben az úttörő palotában szorgalmasan látogatta a Bakonyi Zoltán vezette képzőművészeti szakkört. A ceruza és akvarell festés alapjai elsajátítása után, ügyesen próbálkozott a pasztellel és az olajfestés technikájával. Részt vett a szünidőben szervezett alkotótáborokban. Példaképei a kárpátaljai nagy mesterek: Erdélyi, Boksay, Manajló, Koczka, Glück és mások. Kedveli a Nyugat-európai akadémikus stílusú festészet szellemiségét. Az Ungvári Nemzeti Egyetem román-germán filológiai szakán szerzett német nyelv és irodalom bölcsész diplomát 1990-ben. Az anyaországba való áttelepülése után a Kisvárdai II. Rákóczi Ferenc Szakképző Iskolában tanít, illetve a helyi Katedra nyelviskolában oktatja a németet. A festészet megmaradt szenvedélyes kedvtelésnek. Földinknek az alkotás a végtelen feloldódást jelenti a természet világában. Képei technikáját, színvilágát mindig az élmény határozza meg. Szereti környezete alakzatainak, élőlényeinek, fényeinek játékát, az ember alkotta világot, az élet ritmusát. Témáit általában a mindennapok hétköznapjaiból meríti. Palettájának színessége a tájakon kívül csendéletein is jól érvényesül. Viktória számos képzőművészeti kiállításon, alkotótáborban vett részt: Kárpátalján, Kanadában, Szlovákiában és Magyarországon. Kisvárdán. 2017-ben *Ruszin szivárvány* címmel kiállítást rendeztek alkotásaiból a Várday István Városi Könyvtárban. Ugyancsak aktívan részt vesz a Kisvárdai Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat munkájában.

Irodalom: Balog József. https://www.facebook.com/profile.php?id=100005349062065&fref=ts

DELI Miklós festő, pedagógus
(Beregszász, 1925. dec.11. – Beregszász, 1925. okt. 29.)

Vasutas családban született. 1944-ben érettségizett a Beregszászi Állami Főgimnázium VIII. A osztályában. Rajztanárai – Buczkó Géza, Haba Ferenc, Halász Bernát, Nagy Aladár, Polgáry Miklós – már a gimnázium első osztályaiban felfigyeltek nem mindennapi rajztehetségére, megkülönböztetett figyelemmel foglalkoztak vele. Akvarelljeire, csendéleteire a gimnáziumban rendezett képkiállításokon hamarosan felfigyeltek a szakértők is, nagy jövőt jósoltak a fiatal művésznek. A gimnázium rajzkörének legaktívabb tagja volt. Ötven diák érettségizett 1944-ben a VIII. A osztályban, többek között jó barátai: Tárczy László, Zloczky Sándor, Scheffer Jenő és mások. Az utolsó érettségizői voltak ők az 1944 őszén megszűnt magyar gimnáziumnak, a háború szétszórta az osztályt, többen bevonultak, mások a sztálini munkatáborok rabjai lettek. Nem kerülte el ezt a keserű sorsot Deli Miklós sem, de túlélte a megpróbáltatásokat. Hazatérése után különböző helyeken dolgozott, többek között a kommunális hivatal műszaki osztályán, melynek feladata a város telkeinek, ingatlanjainak feltérképezése volt, ahol ott nagy szükség volt rajztehetségére. Szabad idejében sokat rajzolgatott, festegetett. Garanyi Józseffel, Varga Jánossal, Joanovitsh Pállal együtt részt vett az ötvenes évek elején megrendezett első városi képzőművészeti kiállításon, majd a hagyományos őszi képtárlatok állandó résztvevője lett. Képei, különösen csendéletei, mindig kivívták a szakmai zsűri elismerését. De maradandó értékűeknek bizonyultak tájképei, portréi is. A szobrászattal is megpróbálkozott. Büszkén vallotta magát Erdélyi Béla, Boksay József tanítványának, akiket gyakran keresett fel Ungváron, de többször ők is ellátogattak hozzá. Közben elvégezte az Ungvári Állami Egyetem történelmi karának levelező tagozatát, történelemtanári képesítést nyert. Diploma szakdolgozatát Bereg vármegye pecsétjeiről írta, ehhez hosszú és alapos kutatómunkát végzett a Kárpátaljai Megyei Állami Levéltárban. Rövidesen a Kisbégányi Általános Iskola igazgatójává nevezték ki. Az ő nevéhez fűződik az új iskola felépítése. Elvállalta a romákat okató Beregszászi 7. Számú Általános Iskola igazgatói beosztását. Kerámia szakkört nyitott az iskolában, Kis múzeumot rendezett be Horváth Annával. Megszerezte Horváth Ferenc régiség- és éremgyűjteményét. Később ez a gyűjtemény lett az alapja a Beregszász központjában megnyílt Barátság Múzeumnak. Pedagógusi munkája mellett soha nem hagyott fel a festészettel, szobrászattal. Képei mindig ott voltak a hagyományos őszi tárlatokon. Szoros baráti kapcsolato-

kat tartott fenn A Beregszászi Népszínház művészeivel. Ő tervezte és kivitelezte Szigligeti Ede *Liliomfi* című vígjátékának, Csizmarek Mátyás *Bújócska*, Szirmai Albert-Bakonyi Gábor-Gábor Andor *Mágnás Miska* című operettjeinek, Cezar Szolodar *Orgonakertben* című vígjátékának díszleteit, bebizonyítva, hogy otthonosan mozog ebben a nem könnyű műfajban is. Később Horváth Anna vette át tőle ezt a feladatot. Hetven éves korában hunyt el, még alkotó ereje teljében. Képei sok beregszászi otthonának méltó díszei.

Irodalom: Csanádi György: Régi beregszásziak. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/02100/02131/html/03.htm

DEMÉNY István fotóművész
(Beregszász, 1942.)

A fotográfia iránti vonzalmat apjától örökölte, aki szintén fotós volt, és a második világháború után a Beregvidék falvaiban gyerek- és családi fotókat készített. A Kárpátalján született fotóművész Szolnokon lett elismert fotográfus. A Jászkun Fotóklub tagja, ahol széleskörű szakmai támogatást, alkotásinak kiállítási lehetőséget biztosítanak. Az angol és orosz nyelvet beszélő Demény idegenvezetőként, vadászként és fotósként járja a világot, hódol kedvtelésének. A földkerekség 80 országában megfordult, útjai során több mint 180 ezer fényképet készített. Lencsevégre kapta Európa csaknem minden fővárosának nevezetességeit, járt többek közt Skandináviában, az Antarktiszon át Kínában, Japánban, Madagaszkáron, a Galapagos-szigeteken. Látásmódja sajátos, művészi. A táj és műemlékek távoli felvételei mellett szívesen elidőz a természet apró csodái felett. Keresi az emberek jellemét, karakterét. Kárpátaljai kapcsolattartója: Makuk János, a Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálat elnöke. Demény István szenegáli fotói közül 2016-ban harmincat állítottak ki a Pro Cultura Subcarpathica szervezésében a beregszászi főiskolán. A Fodó Sándor Kulturális Központban sokan csodálták meg a tárlatot. A 75 éves világjáró fotográfus Szolnokon él.

Irodalom: K.Sz. *Szenegáli élmények. Fotókiállítás Demény István* képeiből a Rákóczy-*főiskolán*. In. Kárpátalja. 2016. október 14. Tárolt változat: http://www.karpataljalap.net/?q=2016/10/14/szenegali-elmenyek; *Demény István szenegáli fotóit állítják ki a beregszászi főiskolán*. In. http://www.karpatalja.ma/karpatalja/kultura/demeny-istvan-szenegali-fotoit-allitjak-ki-a-beregszaszi-foiskolan/.

DERCENI Viola szövő
(Beregdéda, 1934.)

Édesanyjától megtanulta a szövés művészetét. 1956-ban Kígyósra ment férj-

hez, az itteni asszonyoktól elsajátította a beregi szőttesek mintázatának szakszerű és hagyományos alkalmazását. A 70-es években lett tagja Antónikné Polónyi Katalin szövőcsoportjának. 1967-től állandó résztvevője a városi, járási, megyei és országos kiállításoknak. Kollektív és önálló tárlatokon szerepelt Magyarország, Románia, Szlovákia több városában. Szőttesei, használati és dísztárgyai mindenütt nagy tetszést arattak és számos díjat, elismerést szereztek. 1972-ben elnyerte az Ukrajna Érdemes Népművésze címet. A szövés mestere önzetlenül adja tovább szaktudását. Sok fiatal vallja tanítójának. A legszebb sikert lánya, Kovácsné Derceni Ibolya és Orosz Gizella érte el. Mindketten a Népművészet Mesterei címet viselik. 2014. szeptember 19-én Beregszászban nagyszabású jubileumi ünnepséget rendeztek Derceni Viola 80. születésnapja alkalmából. Füzesi Magda költőnő verset írt *Szőttes pirossal, feketével* címmel, és ezt a méltatáson felolvasta. A beregszászi Európa–Magyar Ház Munkácsy termében az elmúlt évtizedek legjobb munkáit állították ki.

Irodalom: Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára. Munkaanyag. Szerkesztette, összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea. MÉKK, Ungvár, 2007. 56.o.; Dancs Krisztina: *A beregi szőttes múltja és jelene.* In: Acta Academiae Beregsasiensis, 2014/1. 122.o. Tárolt változat: http://epa.oszk.hu/01600/01626/00012/pdf/EPA01626_acta_bereg_2014_1_114-125.pdf

DOBOS Endre (Andrej) festő (Tőketerebes/Trebisov, 1911.NOV.11.- Kassa, 1997.aug.31.) Az alalpiskolák elvégzése után 1926-1930-ban Erdélyi-Boksay ungvári festőiskolájában tanult. 1931-ben szervezett kiállítás résztvevője, a szakma ekkor figyelt fel a pályakezdő festőre. 1933-tól a Prágai Képzőművészeti Főiskolán tanult. Mestere: M. Svabinsky. 1936-ban Budapesten rajztanári diplomát szerzett. 1937-től a Munkácsi Művészklub aktív tagja és gyakori kiállítója. 1942-ben a Munkácsi Képzőművészeti Tanácsadóbizottság tagja, a Munkácsi-művésztelep egyik szervezője. Erdélyi Béla és Boksay József köréhez tartozott. 1938-ban a Kárpátaljai Képzőművészeti Egyesület és egyben választmányának tagja. Részt vett az egyesület csoportos kiállításain. 1938-1945 között munkácsi gimnázium rajztanára. 1946-tól bekövetjkezett haláláig Kassán él és alkot, részt vett a város közéletében. Művészeti tevékenységét különböző kitüntetésekkismerték el, díjazták.

Irodalom: *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat:* http://

mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf, Dobos Endre. Kieselbach Galéria és Aukciósház: http://www.kieselbach.hu/muvesz/dobos-endre_7976, Dobos Andrej. Antik.SK. https://www.eantik.sk/autor/152/dobos-andrej/, KRAJŇÁK, J.: DARTE A MALIARI „VÝCHODU". DARTE Aukčná spoločnosť s.r.o. , N.Hrušov 2012, s. 46

DULISKOVICH György festő
(Munkács, 1971.)
A munkácsi alapiskola elvégzése után a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán szerzett diplomát 1996-ban. Mestere: Klimó Károly. Csoportos kiállításokon szerepel. Budapesten él és alkot.

Irodalom: Identy-honlap: http://www.identy.hu/rolunk.html; Balog József, *https://www.facebook.com/profile.php?id=100005349062065&fref=ts*

DULISKOVICH Pál
képzőművész
(Huszt, 1951.)
Az akvarell és a grafika mellett, később az olajfestészetre, illetve tájképfestészetre és portrék készítésére váltott át. A csoportos kiállítások mellett eddig három önálló tárlata volt (Huszton, Dunaújvárosban, Szolyván). Tagja a huszti alkotóegyesületnek. Gyakran járt a Tiszalöki Alkotótáborba, ahol a tiszaújlaki Kolozsvári Lászlóval együtt festett képeket. Szolyván a helyi szórvány-magyarság körében él és alkot.

Irodalom: Tóth Viktor. *Beszédes festmények Szolyváról*. In. Kárpáti Igaz Szó, 2011. 09. 07., *http://kiszo.hhrf.org/?module=news&target=get&id=5891*; lásd még: *http://kmmi.org.ua/news?menu_id=2&ar_id=328*.

DUNCSÁK Attila festő, grafikus
(Ungvár, 1940. már. 2.)
Az alapiskola befejezése után 1959-ben az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola festészeti szakán érettségizett. 1961–1967 között elvégezte a Leningrádi (ma: Szentpétervár) V. Muhina Iparművészeti Főiskolát, ahol üveg és kerámia szakon szerzett diplomát. Itteni tanárai, mesterei: V. F. Markov, B. Smirnov, K. M. Mitrofanov, F. S. Entelis. 1968–1973 közt az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola tanára. 1971–1982-ben az ungvári Művészeti Alapnál murális munkákat tervezett és kivitelezett (mozaik, kerámia, vitrázs). 1982-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1982-ben áttelepül Kassára. 1983-tól a Szlovákiai Képzőművészek Szövetségének és a Szlovákiai Művészek Uniójának, 1989-től a Szlovákiai Magyar Képzőművészek

Szövetségének a tagja. 2006-tól a budapesti ArtUnion, Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesület tagja. Ungváron még üveg és kerámia munkáival mutatkozott be. 1982-től Kassán főleg festészettel foglalkozik. 1989-ben „*Színház az egész világ*" című tárlatával, mint festőművész ötven művével mutatkozott be Ungváron. Kubička-Kucsera Klára értékelése szerint: „*Itt vált valóban festővé, a valamivel szabadabb társadalmi légkörben alakult ki sajátos művészi világa*." Szakolczay Lajos írja: „*Modern festő. S ami ma nem annyira megszokott: figurális. Képeiben – mindenik táblán a reneszánsz szépség korunk izgalmával át van szellemítve – feszültség van. Összetöri a körülötte lévő világot, hogy expresszív indulattal újat teremtsen. Csak rá jellemzőt, a két világháború közötti kassai modernektől elrugaszkodván is egyedit. Amíg Jakoby Gyula „bohócvilága" a posztimpresszionistákhoz nyúlik vissza, Duncsák Attila expresszionista hevülete már egy Picasso utáni - az összetört reményeket „sebzett" figurák képében megjelenítő – korszak maszkos élethalál táncát viszi a vászonra vagy farostra"* Tanulmányutakon járt 1986-ban Olaszországban, 1990-ben Dél-Franciaországban és Párizsban, 1994-ben Észak-Franciaországban. Kassán él és dolgozik.

Egyéni válogatott kiállítások: Szakszervezetek Háza, Kassa (1985), Képzőművészeti Szövetség Kiállítóterem, Kassa (1986), Ungvár (1989), VJG, Kassa. MKKI, Prága. MKKI, Pozsony (1991), Kölcsey Galéria, Debrecen (1992), Az Élet színháza, Területi Képtár, Ungvár (1992), Maskarák, Szenc (1993), OMHK Kiállítóterem (1994). 1995-től Kassa, Prága, Pozsony, Dunaszerdahely, Komárom, Budapest, Debrecen, Győr városokban állított ki.

Válogatott csoportos kiállítások: Minden Idők Üvegművészete, Állami Ermitázs, Leningrád (1967); köztársasági képzőművészeti kiállítás, Kiállítási Pavilon, Kijev (1979); Salon, Pozsony (1988); Ember és a város, TG, Poprád (1989); Nagy retroszpektíva, VJG, Kassa (1991); CsMKT 1. csoportos kiállítás, DMM, Komárom (1990); Utak, Kelet-Szlovákiai Múzeum, Kassa (1993); Magyar Művészet Hete, Premontrei Rendház, Kassa (1994); Egyetemi Könyvtár, Tenerife, La Laguna (SP) [Földesi Péterrel, Burai Istvánnal]. SZMKT 2. csoportos kiállítása, DMM, Komárom. MKKI, Pozsony (1995); L'atelier 96 des Européennes de l'art, Saint Michel (FR) . SZMKT, MVSZ székháza (1996); Más realitás, Vármúzeum, Esztergom; KMG, Dunaszerdahely; Umelecká beseda, Pozsony; Kárpátok gerince, Nemzetkö-

zi kiállítás, Ivano-Frankovsk (1997); Lvov; Kijev; Ungvár; művésztelepek kiállításai.

Köztéri művei: *A repülés történelme* (faltextil, 6x6, 40 m, 1980, Ungvár, repülőtér), *Munka és művészet* (mozaik, 75 m^2, 1982, Ungvár, Szakszervezetek Klubja), *Kárpáti motívumok* (15 m^2 festett, égetett csempe, Kárpáti Szanatórium /Beregvár, Schönborn-kastély/), *Futók, Labdázók* (1992, Kassa, Sportcsarnok).

Művek közgyűjteményekben: Területi képtár, Ungvár; VJG, Kassa; KMG, a Dunaszerdahelyi Kortárs Magyar Galéria gyűjteményeiben, úgyszintén Kelet-Európa és Nyugat-Európa, Kanada, az Egyesült Államok magángyűjteményeiben.

Elismerések, díjak: Nemzetközi Művésztelepek Kárpátok gerince c. kiállításon festészeti első díj, Ivano-Frankovszk (1997); Bornemissza Tibor Emlékérem, Debrecen (2000); a Szlovákiai Magyar Képzőművészek Társaságának 1999. évi Nívódíja (2000); Silver Quadrangle International Painting Triennial of Carpathian Region – Przemysl, Lengyelország, III. Fődíj (2009).

Irodalom: Racsuk, E.: *Sovjetskoje cvetnoje steklo*, Moszkva, 1982; Arany L.: *Ihlet a rónán. A hortobágyi alkotótábo*r, Debrecen, 1997; Szaszák Gy. Hét, Pozsony, 1984/29; Szigeti L.: *Az emlékezés hajóján*, Nő, 1989/33.; Szigeti L.: *Csak semmi erőszak*, A Nő évkönyve, 1990, Pozsony; Barát Mihály: *Válogatott találkozások*. – Duncsák Attila újra itthon. (életpálya- és portrévázlatok 1970-1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 39-40. o.; PhDr. Kublicka Kucsera Klára: *Duncsák Attila...*- In: Új Szó, 2000. június 19.; PhDr Sz. Haltenberger Kinga: *Duncsák Attila a SzMKT 1999-es év Nívódíjasa*. – In: Atelier, 2000, 2. szám; *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A-Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; Kopasz-Kiedrowska Csilla: *„Képekbe önteni a világról szerzett élményeket" Duncsák Attila festőművész vallomása*. – In: Atelier, 2006, 1. szám; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 61. p.; Kubička-Kucsera Klára: Duncsák Attila. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/duncsak_attila

Filmek, tv-adások: Az ungvári tv-stúdió filmje (1968). MTV2: Korzó c. műsor, 1995. március, Duna TV, 1995. április 5-én a kassai tv által készített portréfilmet mutatta be.

DVAN SÁROSPATAKI László

festő

(Munkács, 1911.)

A helyi alapiskolák elvégzése után a Prágai Képzőművészeti Akadémián

szerzett diplomát. Első kiállítására a Munkácsi Városházán került sor 1935-ben, a prágai akadémia növendéke 25 munkáját a Tannenbaum-szalonban mutatta be, akit a sajtó Kárpátalja legifjabb tehetségének nevezett. Bekapcsolódott a Munkácsi Művészklub tevékenységébe, tárlatain bemutatta alkotásait. Erdélyi Béla és Boksay József köréhez tartozott. Tagja volt a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületnek. 1938-1944-ben gyakran részt vett az egyéni és csoportos kiállításokon. További sorsa ismeretlen.

Irodalom: *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat:* http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf

E

EGRY Ferenc harangöntő, szenátor, meghívott országgyűlési képviselő
(Kisgejőc, 1864. jan. 21. – Sopron, 1945. feb. 26.)
Elemi iskolai tanulmányait szülőfalujában végezte, majd 19 évesen megnősült és harangöntőnek állt. A mesterséget apósától, László Sándortól kitanulva fokozatosan átvette a faluban 1793 óta működő harangöntőműhely irányítását. Fiatal kora óta politizált is. A cseh időkben a Magyar Nemzeti Párt élharcosa, szenátor, országgyűlési képviselő volt, 1939-ben kormányzói kitüntetést kapott. Hét gyermeke és kilenc unokája volt. Az általa vezetett cég megalakulásától művészeti szinten kivitelezett Egry-harangot avattak Kárpátalja számos településén, a római katolikus, a görögkatolikus, a református templomokban. Kobályné Homoki Ilona, a KHM tudományos főmunkatársa adatai szerint az évek során Egry Ferenc 54 kárpátaljai falu református temploma részére készített harangokat. Ezek közül megemlítendők: a tiszántúli falvakban (Ugocsa megye): 1909 – Nevetlenfalu, 1923 – Tekeháza, 1925 – Tivadarfalva, 1926 – Fertősalmás, 1926 – Nagypalád, 1927 – Tiszabökény, 1928 – Tiszapéterfalva stb.; Bereg megye: 1910 – Bátyú, 1913 – Szalóka, 1922 – Gát, 1922 – Gut, Fornos, Mezővári, 1923 – Muzsaly, Beregújfalu, Beregdéda, 1924 – Szernye, Bene, Makkosjánosi stb. Egry Ferenc híre eljutott a határokon túlra, és Magyarország falvainak templomai is dicsekedhetnek harangjaival (Beregdaróc g. k., 1925; Gelénes ref., 1910, 1927; Tiszakerecseny g. k., vasharangláb 1939; Tiszavid ref., 1898, 175 kg – mai napig meg van). A kiállításokon rendszerint aranyérmet nyert. Keresetéből adományo-

zott pártcélokra, kultúraszolgálatra, megesett, hogy a harangot ingyen adta valamely kárpátaljai egyházközségnek, felekezeti megkülönböztetés nélkül. Egry neve napjára negyedszázadon át minden évben Kisgejőcre zarándokoltak a kárpátaljai magyarság fontos személyiségei. 1944-ben Sopronba követte a magyar országgyűlést, illetve a szovjet front elől menekülve, ebben a városban 81 éves korában elhunyt. Egry Ferenc harangöntőnek Kisgejőcön ma is nagy kultusza van (tiszteletére a református templom falán emléktáblát, a település központjában emlékművet állítottak, utcát neveztek el róla). Egry Ferenc Magyar Hagyományokat Őrző Társaság alakult, amely közreműködött a helyi általános iskolában az Egry Ferenc Emlékmúzeum megnyitásában 2009-ben. Az iskolamúzeumban azok a tárgyak kaptak helyet, amelyek valamikor Egry Ferenc tulajdonát képezték, így például az a bölcső, melyben gyermekei nevelkedtek, az a harangkar, ami a harangöntöde területén a görög katolikus templom építése során került felszínre. Az exponátum részét képezi több nyomtatvány is, melyek Egry Ferenchez és tevékenységéhez kapcsolódnak. 2014. december 21-én Egry Ferenc mellszobrát felavatták szülőfalujában, alkotója a beregszászi Szilágyi Sándor szobrász. Az egykori öntöde épületét sokáig raktárként használták, majd 1992-ben a görögkatolikus egyházközség templomot rendezett be itt. Mára azonban felépült az új szentegyházuk, s ezáltal a nagyhírű harangöntöde épülete a kulturális örökség részeként kerülhet megőrzésre, erre tett javaslatot Orosz Ildikó megyei képviselő, aki 2016 júliusában szóban kérelmezte a megyei tanács negyedik ülésszakának első plenáris ülésén, hogy Egry Ferenc kisgejőci harangöntő mester manufaktúráját vegyék fel a kulturális örökségek közé. Megjegyzendő, hogy az ungvári szabadtéri múzeumban található egy további Egry Ferenc által Kisgejőcön 1925-ben öntött harang, melyet Dercen temploma számára készített.

Irodalom: *Ungvár és Ung vármegye.* Budapest, 1940; Patay Pál: *Beregi harangok.* A Jósa András Múzeum Évkönyv XL1., Nyíregyháza, 1999. 415–445.o.; Küllős Imre: *A Kárpátaljai református templomok harangjai. Madarak voltunk... Kárpátaljai néprajzi írások.*, Budapest–Beregszász 1999, 142–144.o.; *Egry Ferencre emlékeztek Kisgejőcön,* 2009. július 24.: http://refua.tirek.hu/hir/mutat/47705/; Kobályné Homoki Ilona, a KHM tudományos főmunkatársa: *A kárpátaljai harangöntés történetéből.* In. *Kárpátalja,* 2003. augusztus 15. http://www.

karpataljalap.net/?q=2003/08/15/karpataljai-harangontes-tortenetebol; Bogáthy Boglárka. *Szobor a harangöntőnek*. In. 2014.12.21. http://www.karpatalja.ma/karpatalja/szines/szobor-a-harangontonek/; *Kulturális örökséggé nyilvánítanák Egry Ferenc harangöntő műhelyét*. In. 2016.08.01., http://www.karpatalja.ma/karpatalja/nezopont/kulturalis-orokseggenyilvanitanak-egry-ferenc-harangontomuhelyet/

ENDRÉDY György grafikus
(Munkács, 1910 – Budapest, 1988.)
A budapesti Képzőművészeti Főiskolán végzett 1935-ben. Mesterei: Karlovszky Bertalan, Glatz Oszkár, Varga Nándor Lajos. 1935-ben Korb Erzsébet-ösztöndíjat kapott. 1936-tól Dunaföldváron, majd 1939-től Ungváron működött rajztanárként, az Ungvárti Magyar Királyi Állami Drugeth Gimnáziumban rajzot oktatott. A művésztanár körében ekkor bukkant fel Szőke István, Habda László, Sztaskó Gyula és más tehetséges Drugeth-gimnazista, akiknek első mesterévé vált. A Kárpátaljai Képzőművészeti Egyesület tagja. Részt vesz az egyesület kiállításain, Erdélyi Bélával baráti kapcsolatban áll. Budapesten telepedett le véglegesen. Egyéni kiállítása volt 1968-ban az UVATERV-nél, 1969-ben a Műcsarnokban és Győrben, 1986-ban Sopronban. Művei az Egyesült Államokba is eljutottak. Több munkája található a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében. 78 éves korában hunyt el Budapesten.

Irodalom: *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat:* http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf, Endrédy György. Kieselbach Galéria és Aukciósház: http://www.kieselbach.hu/muvesz/endredy-gyorgy_8130

ERDÉLYI Béla festő
(Kelemenfalva/Klimovica, 1891. máj. 25. – Ungvár, 1955. szep. 19.)
Tanulmányait Máramarosszigeten kezdte. 1911–1915 között Budapesten elvégezte a Magyar Képzőművészeti Főiskolát, itteni mesterei: Ferenczy Károly, Révész Imre, Zemplényi Tivadar. 1913-ban ösztöndíjas a kecskeméti művésztelepen. Itt Iványi-Grünwald Béla, Olgyay Ferenc voltak a mesterei. Az elismert festő 1916–1921 között a munkácsi, 1927–1931 között az ungvári középiskolákban, tanítóképzőben rajztanár. 12 évig tartó külföldi körúton volt 1922–1926-ban Münchenben, Olaszországban, Lengyelországban és Svájcban. 1931–1937-ben Párizsban, Gargillese-ben művésztelepen a modern francia festőkkel dolgozott. Boksay Józseffel a kárpátaljai

festőiskola alapítói. 1927-ben képzőművészeti szabadiskolát hozott létre Boksay Józseffel. 1931-ben létrehozta a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületét, amelynek alapítói Boksay, Cupal, Gaigl és Ozsdián voltak. Erdélyi lett az egyesület elnöke. 1938-tól Ungváron élt. Kiállításokat szervezett Prágában, Pozsonyban, Kassán. 1941–1942-ben fő szervezője volt az Ungvári Művészeti Napoknak. A háborúvesztés után ukránnak íratta be magát, hogy elkerülje a háromnapos munkát, a szolyvai lágerbe történő elhurcolást. Eleinte elfogadta Brezsnyev tábornok, Ivan Turjanica kárpátaljai pártvezér védnökségét. A bábállam vezetői támogatták kezdeményezését, hogy 1945-ben az Ungvári Képzőművészeti Főiskola beinduljon. A rövid életű tanintézmény rektora volt, 1946–1949 között igazgatója, 1949–1955 között pedig tanára az Ungvári Iparművészeti Szakiskolának. Az Ukrán Képzőművészeti Szövetség kárpátaljai tagozatának egyik alapítója, 1946–1949 között szervezője és első elnöke. Ez a szervezet lett a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének jogutódja. Szeretett volna „Kárpátaljai Barbizont" teremteni. Eleinte hitt a művészetet pártoló szovjethatalomban, később csalódással vette tudomásul, hogy az általa képviselt művészeti irányra nemet mondtak a pártállam kárpátaljai ideológusai. A kárpátaljai kultúra „fekete napján", a megyei tanácsteremben 1949. március 21-én megtartott értelmiségi gyűlésen, amelyet Erdélyi és kozmopolita társai ellen pártutasításra szerveztek, Balla László kortanú feljegyzése szerint megadták Erdélyinek a kegyelemdöfést. A megyei pártbizottság által felkészített vezérszónok, Jurij Hojda ukrán költő, a kárpátaljai írószervezet vezetője a *Szovjetszkoje Zakarpatyje* c. lap 1949. március 23-ai számában azzal vádolta Erdélyit, hogy *„formalista vásznaival, burzsoá esztéticizmusával a rohadt nyugati kultúrát igyekezett becsempészni Kárpátalja földjére"* őt és a többi kipellengérezettet *„személyi igazolvány nélküli, talajtalan csavargónak"* nevezi és leszögezi: *„A legmesszebbmenően szét kell zúzni az esztéticizáló hazafiságellenes rágalmazóknak ezt a csürhéjét."* Erdélyit teljesen megalázták, minden tisztségétől, még tanári állásától is megfosztották, nyugdíjba küldték. Nehéz anyagi helyzetéből úgy tudott kilábalni, hogy megbízásokat vállalt a Képzőművészeti Kivitelező Vállalatnál. Megalázó iparos munkát végez. Az aktuális pártvezérekről portrékat másol, készít. A teljes eltaposástól tartva a sajtóban is önkritikát gyakorol, különböző fórumokon bizonygatja „szovjet ha-

zafiságát." A korral szembeni belső szellemi ellenállását magyarul írt „híres naplófüzeteiben" őrizte meg (az Erdélyi Béla naplójából származó idézetek forráshelye: Balla László. Erdélyi és kortársai, Ungvár–Budapest, 1994. 28–29. o. Balla László az Erdélyi-idézeteket az akkor még élő Erdélyi Béla özvegyének tulajdonában lévő kéziratból írta át, néhány füzetét pedig Borsos Antal ungvári mérnök őrizte meg). Erre életrajzírója, Balla László hívja fel az utókor figyelmét: *„... naplók bizonyítják a mester kiváló írói készségét is. Tudjuk róla, hogy verseket is írt (ezekből valaha nekem is felolvasott)"* Az említett naplóból idézzük a következő bejegyzéseket: *„–Mintha elegem volna mindenből, ami körülöttem csupa hazugság. Nem tudok hazugságban élni, - mikor minden imperátivus bennem: Szépség, az igazság, a jóság és a szeretet."* További bejegyzés: *„– Mit keresek és mit akarhatok én még itt tovább? – Mégis! Talán fogom keresni a föld nagy szemétdobján azokat a magvakat, amiből kikél az emberek egymás iránti békessége, megértése és szeretete*." Még egy bejegyzés: „*Ha idővel meglátjátok – ki volt ez a festő, nem is volt tán festő, hanem minden szépben Istent látó és Istent kereső*." Közelgő halálát érezve, írja le a napló záró sorait: „*Ezeket a gondolatokat Kr. Sz. után 1954. június havában befejeztem"*, de előzőleg ezt írja még a füzetbe: „*Nézz körül és mindennapos halálod után, minden reggel az örökszépségbe támadsz föl és a Te lelked egy lesz azzal, aki megalkotott Téged és magadban fogod hordani az igaz ember tiszta emberiességét és fogod érezni, hogy önmagadban hordod Istent, a világegyetemet és a lét isteni csodáit*." Közvetlenül a művész halála előtt a párthatalom helyi ideológusai részéről enyhülés mutatkozik a kompromisszumra törekvő Erdélyi Béla iránt. Ennek köszönhetően „reálisan" festett képeivel a megyei tárlatokon újra sikerrel szerepel. A megyei, országos és nemzetközi kiállítások, művésztáborok résztvevője. Ungvári unokaöccse, Erdélyi László festőművész szerint: *„európai műveltsége és a nagyvilág iránti nyitottsága miatt kozmopolitának tartották, művészetét dekadensnek és formálisnak. Külsőleg sohasem mutatta, hogy ezeket a sérelmeket szívére veszi. Valójában nagyon megviselték őt ezek a támadások, a megbélyegzés, s ez nyilván hozzájárult korai halálához is."* Az emléktábláján ma az „ukrán művész" felirat olvasható. A különböző publikációkban egyesek ruszinnak, ukránnak, mások magyarnak, sváb származásúnak tartják Erdélyi Bélát. A családjához közeli Erdélyi László nyilatkozata helytálló: *„Édesapja ruszin tanító volt az*

ilosvai járási Zahattya községben, édesanyja német. Béla bácsi – ahogy nemegyszer kifejtette – magyarnak vallotta magát. Lehet, hogy egyeseknek ez nincs ínyére, de függetlenül ettől: nehéz volna elvitatni, hogy a nemzetiségi hovatartozását mindenki önmaga dönti el. Végső soron Petőfi is Petrovicsként látta meg a napvilágot." Hagyatéka Kárpátalja szellemi értékeinek egyik legnagyobb kincse. Halála után, jó másfél évtizednek kellett eltelnie ahhoz, hogy a hivatalos művészettörténet rehabilitálja. A munkásságának szentelt első album 1972-ben jelenik meg (Pavlov, V.: Erdélyi album (cirill betűs bev.), Kijev, 1972) Azóta könyvtárnyi irodalom keletkezett az elismerő írásokból. Valamennyi hangsúlyozza, hogy Erdélyi Béla hatalmas szervező készsége virágzó képzőművészeti életet teremtett, hogy nagy hatású művészete nélkül aligha alakulhatott volna ki az a markánsan egyéni stílustörekvés, amelyet ma kárpátaljai iskolának neveznek. Sz. Kürti Katalin szerint: **„***Művészetére a francia festészet, Cézanne, Matisse, a Fauves-csoport hatott. Szinte minden műfajban dolgozott. Legismertebbek expresszív hatású portréi, tájképei és virtuóz csendéletei. Képein nagy szerepet kap a drámaiság, az összefoglaló formák, a fényreflexek, az élénk, de harmonizáló színek."*

Egyéni (válogatott) kiállítások: Budapesten az Akadémián (1913), Münchenben a Glaspalastban (1923), Prága, Ungvár (1927), Olmütz (1928), Párizsban a Champs Elyseén (1930), Brüsszel (1931), Ungvár (1954, 1955), Lvov (1958), Kijev (1978), Orosz főkonzulátus, Debrecen (1991), Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1992), Miskolci Galéria, Miskolc [Boksay Józseffel] (1994).

Válogatott csoportos kiállítások: az V. nemzeti magyar kiállítás, Kassa (1931), a Kárpátaljai Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállítása, Ungvár (1939–1943). 1945-től az ukrán és szovjet képzőművészeti szövetségi kiállításokon (Ungvár, Munkács, Kijev, Moszkva) vett részt. Nyíregyháza (1980), Kassa (1982, 1989).

Köztéri művei: Jézus alászáll (oltárkép, 1936, Nagyszőlős, Kórház-kápolna).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, Ungvár; Szépművészeti Múzeum, Kijev; Ukrán Képzőművészeti Szövetség; az Ukrán Tudományos és Kulturális Minisztérium gyűjteményei; Kelet-Európa és Nyugat-Európa magángyűjteményei.

Publikációk: Erdélyi Béla: *Képzőművészet*. In. Csíkvári Antal (szerk.): Ungvár és Ung vármegye. Budapest. 1940. 152–154. o.

Emlékének ápolása, emlékhelyek: egykori ungvári lakóházának falán (ma. Erdélyi u 3.) emléktáblát helyeztek el. 1993-ban Ungváron, az egykori vármegyeháza melletti sziklakertben került felavatásra Boksay és Erdélyi műemlék jellegű szobra (a két mester kedélyesen beszélget egy padon ülve), az Ungvári Képzőművészeti Koledzs, illetve Ungvári Képzőművészeti Főiskola pedig Erdélyi Béla nevét vette fel. 2012-ben Boksay József és Erdélyi Béla, a kárpátaljai festőiskola alapítói tiszteletére domborműves emléktáblát (Vaszil Bilej kárpátaljai szobrász munkája) avattak Ungváron, az egykori vármegyeháza falán (1956-tól itt van a kárpátaljai képzőművészeti szövetség székhelye is). Ezen kívül számos rangos kitüntetés, alapítvány, ösztöndíj, utca és tér viseli a művész nevét, akinek szellemi örökségét a kárpátaljai ukrán/ruszin és helyi magyar közösség is büszkén magáénak vallja.

Irodalom: Országos Magyar Képzőművészeti Főiskola Közleménye. 1944. I. 11; Balla László: *Erdélyi Béla művészete*. Kárpáti Kalendárium 1965, Uzsgorod, 1964; Erdélyi és Boksay. Kalendárium '91, Ungvár, 1990; Pavlov, V.: *Erdélyi album* (cirill betűs bev.), Kijev, 1972; Osztrovszkij, G. (kat. bev., Uzsgorod, 1992, Cirill betűs. Benne részletes irodalom); Balla László: *Csillogó, lobogó, vibráló tájak. Riportok kárpátontúli képzőművészekről*. (És senki sem tekinti lezártnak. - Vallomások Erdélyi Béláról). Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975. 5–21. o.; Balla László: *Kárpátalja képzőművészete* In: Kárpát-medencei magyar paletta, Ungvár–Budapest, 1993; Balla László: *Erdélyi és kortársai*, Ungvár–Budapest, 1994; Sz. Kürti Katalin: (kat. bev., Vajdasági és Kárpátaljai Művészek (MKITSZ), Magyarok Világszövetsége, 1996; Barát Mihály: *Válogatott találkozások. – Emlékezik az unokaöcs*. (életpálya- és portrévázlatok 1970-1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 21–23. o.; Salamon N.: *Kisalföldi művészek lexikona*, Győr, 1998; *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A–Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány - Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 37–38. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 62. p.; Sz. Kürti Katalin. *Erdélyi Béla.* – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/erdelyi_bela; A Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: *http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=79;* Ердели Адальберт Михайлович *http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2731.htm*.

ERFÁN Ferenc festő, iparművész (Ungvár, 1959. jan. 28.)
1974–1979 között elvégezte a Kijevi Képzőművészeti Szakiskolát, majd 1979–1984-ben tanulmányait a Lembergi Iparművészeti Főiskolán folytatta. Mesterei: Monasztirszkij Vitold, Frank Iván. A diploma megszerzése után különböző beosztásokban, illetve festőként és iparművészként dolgozott. 1990 óta a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának alapító tagja. 1991-től a péterfalvai, mezőkövesdi, lakiteleki és más települések művésztelepein alkotott. 1991-től vesz részt kiállításokon. Mint Boksay József unokája, a művész emlékére Boksay Alapítványt hozott létre. A nagyapjáról elnevezett Kárpátaljai Megyei Boksay József Szépművészeti Múzeum igazgatója. A Magyar Művészeti Akadémia tagja. Kiváló ólomüvegablakokat és térkonstrukciókat készít. A Nigriny Szabolcsnak adott interjújában vallja, hogy: *„Az iparművész számára a folyamat diktál. Fontos, hogy a tervezést és a kivitelezést is ugyanaz a személy végzi. A festészettel és a rajzzal ellentétben itt ki lehet használni a véletlenszerű dolgokat. Teljesen át lehet menni elvont formákba, szóösszetételekbe, nonfiguratívba anélkül, hogy az a néző számára érthetetlenné válna. Ezért is szeretek kirándulni az üveg és a kerámia világába. Végül is a festészethez megyek visszza, csak más eszközökkel."* Prihogyko Duska képeiben a hagyományos Erdélyi–Boksay-féle iskola folytatását látja: *„Portrékat és tájképeket fest a kárpátaljai festőiskola hagyományaihoz közeli stílusban. Az impresszionista és posztimpresszionista megoldások keretében folytat kísérleteket, hű maradva a naturális formákhoz. Iparművészeti alkotásaiban elsősorban az üveg művészi megmunkálása érdekli."* Ungváron él és dolgozik.
Válogatott csoportos kiállítások: a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának első kiállítása. Kárpátaljai Honismereti Múzeum. Ungvár (Katalógus, *A teremtés gyönyöre*, Balla D. Károly előszavával) (1991); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Ungvár (1991); Alkotóművészek az olimpiai sikerekért, Budapesti Népstadion, Sportcsarnok. Megbékéléseink, Hadtörténeti Múzeum, Budapest (1992); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, tárlat, Árkád Galéria, Budapest (Katalógus, Tóth István utószavával) (1993); köztársasági kiállítás, Kijev; Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1995); tisztelgés a Honfoglalás 1100.

évfordulója előtt. Vajdasági és Kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest. (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); a kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával) (1999); Expo 2000 - Hannover, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, (Katalógus: Zselicki József előszavával) (2000); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11.–2003. jan. 4.). 1991–2017 közt a minden évben megrendezett Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága ungvári és beregszászi tárlatainak résztvevője.

Köztéri művei: Térkompozíció (kézzel formált üveg, 1987, Kárpátaljai Megyei Ukrán Zenei-Drámai Színház, Ungvár), Térkompozíció (üveg, könnyűfém, arany, 1987, Ifjúsági Művelődési Központ, Ungvár), Figuratív kompozíciók (faltextil, 1992-95, - Mária-templom, Lepre) Oltár (faltextil, 1997, Mária-templom, Tiszaújfalu).

Művek közgyűjteményekben: Mezőkövesdi Városi Galéria, Mezőkövesd; Tiszapéterfalvai Galéria, Tiszapéterfalva; Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum; Kijevi Szépművészeti Múzeum; Ukrán Nemzeti Képzőművészek Szövetség; Ukrán Tudományos és Kulturális Minisztérium, Kijev; Kelet-Európa és Nyugat-Európa magángyűjteményei.

Elismerések, díjak: a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 34. o.; Debreceni Mihály: *Üvegbe vágva* In. Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Ungvár, 1995; *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A–Gy 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; *Ukrajnai magyar szervezetek, intézmények, közéleti személyiségek adattára*. Dupka György közreadásában. MÉKK, Ung-

vár–Budapest, 2006. 55. o.; Nigriny Szabolcs: *Festő és iparművész. (Erfán Ferencről)* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. augusztus, 19. o.; Nigriny Szabolcs: *A Boksay-unoka üvegvilága. (Portré Erfán Ferencről)* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. december, 12-13. o.; Prihogyko, Duska: *Erfán Ferenc* In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/erfan_ferenc; KMMI, Arcképcsarnok: Erfán Ferenc - *http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=31*

F

FESZTY Árpád festő
(Ógyalla, 1856. dec. 24. – Lovrana, 1914. jún. 1.)
Vidékünkhöz kötődik *„A magyarok bejövetele”* (1896) című történeti tárgyú körképe, amelyen visszaköszönnek Munkács és környékének hegyoldalai (a Zsornyó kettős csúcsa, Csernek-hegy/Kalstrom-hegy, Lovácska, Pál-hegy, a kendereskei magaslat, a Kamjanka domb stb.), de többek között ábrázolja a hömpölygő Latorcát, az alföldet és a várhegyet, a Borló vonulatait, a Borzsa-havasokat, a távolabbi Beregszász-környéki dombokat is. Még a Munkácsy Mihály társaságában 1882-ben itt tartózkodó Jókai Mór javaslatára választotta Feszty a honfoglalást témájául. A művész egyébként a neves író nevelt lányát, Jókai Rózát vette feleségül, aki szintén képzett festőművészként vállalt részt az alkotási folyamatban. A művész kétszer kereste fel Munkácsot: elsőként adatgyűjtő látogatásra jött, a második alkalomhoz kemény terepmunka fűződik. Feszty képzett festőművész kollégáival együtt (Spányi Béla, Mednyánszky László, Újváry Ignác festők) 1892 szeptemberétől közel fél évet töltött a munkácsi Csillag-szállóban. Kollégái közreműködtek a körkép elkészítéséhez szükséges Vereckei-hágó és Munkács környéki vázlatok megrajzolásában. A táj által megihletett „munkácsi művészhetek” alkotásaiból nemcsak itt, hanem Budapesten is tömegeket vonzó nagysikerű kiállítást rendeztek. Feszty Árpád hírnevét, népszerűségét többek között *„A magyarok bejövetele”* (1896) c. alkotásával alapozta meg, amely 120 méter hosszú, 15 méter magas és 38 méter átmérőjű. A több mint 2000 figurát felvonultató alkotás három évig készült. A millenniumra készített mű Budapesten a II. világháborúban súlyosan megsérült, a millecentenáriumra lengyel alkotók restaurálták, s azóta a munkácsi tájat oly hűségesen

megörökítő körkép 1995. augusztus 1-től Ópusztaszeren tekinthető meg. 2013. szeptember 21-én a Munkács keleti részén található kendereskei magaslaton ünnepélyes keretek között adták át a *Feszty-panorámakilátót,* melyet a KMKSZ Munkácsi Középszintű Szervezete a magyar Külügyminisztérium és a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium támogatásával hozott létre. A kilátó közepén elhelyezett betonkörben tizenhat trapéz alakú bazalttáblát helyeztek el, melyeken a körkép gravírozott másolata látható. A képet úgy tájolták, hogy a gravírozott képen látható hegyek és azok eredetije pontosan egy irányban legyenek, és könnyen összehasonlíthassa azokat bárki.

Irodalom: Popovics Béla: *Munkács kultúrtörténete a korabeli sajtó tükrében*. (A Feszty-körkép: a teljes munkácsi panoráma). Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség, Munkács, 2005. 51-58. o.; Badó Zsolt: *Munkácsi panoráma látható a Feszty-körképen.* In: *Kárpátalja,* 2013.szeptember 26. http://www.karpataljalap.net/?q=2013/09/26/munkacsi-panorama-lathato-feszty-korkepen.

FIRCÁK Irén festő, keramikus
(Bilke, 1946.)
A világhírnevet szerzett erőművész, a bilkei Kroton Fircák unokahúga. Tehetsége hamar jelentkezett. A rajztanára ajánlotta továbbtanulásra. Az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában Medveczkyné Luták Edit, Balla Pál, Harapkó János meghatározó szerepet töltöttek be sajátos stílusa kialakításában. Az ezredforduló körül átköltözött Magyarországra. Kedvenc témája a csendélet, főként a virágokat kedveli, de gyönyörűek a tájképei, karakteresek a portréi. Számos kiállításon szerepelt szép sikerekkel. Budapesten él és alkot, aktív a közéletben is. A 2016. május 19-én 70. születésnapját ünnepelő ruszin nemzetiségű festőművésznőnek Budapesten az Eötvös 10-ben nyílt meg jubileumi kiállítása a Fővárosi és a Terézvárosi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat szervezésében.

Irodalom*:* Balog József: *https://www.facebook.com/profile.php?id=100005349062065&fref=ts;* Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf

FEDINECZ Atanáz, dr. orvos, festő
(Munkács, 1936. dec. 2. – Aszód, 2012. nov.)
Dr. Fedinecz Sándor neves sebészprofesszor családjában ő volt a második fiúgyerek. A munkácsi Puskin Általános Iskola befejezése után, hűen a családi hagyományokhoz, az Ung-

vári Állami Egyetem orvosi karára felvételizett. Diák éveiben tehetséges művésznek bizonyult. Manajló Fedor, Kassai Antal, Mikita Volodimir műtermeiben szerzett benyomásai később meghatározták festőművészi stílusát. Atanáz autodidakta módon festett és fotózott. Számos külföldi tárlaton vett részt grafikáival és fotográfiáival. Két fényképe a Brooklyni Modern Múzeumban található. 1973-ban jelentkezett az odesszai főiskolára egy éves festőművészeti kurzusra. Ez idő alatt műtermében egymás után készültek a festmények, csiszolódott a technikája. Ungváron röntgenológusként dolgozott és közben hódolt a művészetnek. Munkáit a szakma elismerte, sikeres festő lett. 1980-ban települt át Magyarországra. Nyugdíjazásáig radiológus főorvosként dolgozott Aszódon. Megbecsült, elismert szakemberként és festőként tisztelték. Az aszódi műtermében közel 500 festménye készült. A hazai ruszin közösség és kulturális élet meghatározó egyénisége lett. Szervezője, résztvevője volt a ruszin nemzetiségi önkormányzat rendezvényeinek. Ápolta a hagyományokat és támogatta a görögkatolikus vallást. Kiállításai mindig nagy érdeklődés mellett zajlottak. Súlyos csapásként érte a Parkinson-kór diagnosztizálása. Megkezdődött közel tizenhét évig tartó elszánt harca a betegséggel. 76 évet élt. Munkáit Aszódon a Ruthenia Műterem Galéria őrzi.

Irodalom: *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat:* http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf

FÉNYES András festő, grafikus, rajztanár
(Munkács, 1982. máj. 7.)
Tanulmányait a helyi Munkácsy Mihály Rajziskolában kezdte, majd az Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzsben folytatta festőművész szakon. 2001–2006 között az Ivano-frankivszki Vaszil Sztefanik Festőművészeti Főiskolán tanulta a szakmát, és mellette a divattervezést. Ez utóbbi sem áll távol tőle. Részlet vallomásából: *„Eddig valamivel több mint hatvan képet festettem. Főként a kárpátaljai tájakat, ugyanis szerelmes vagyok a vidékbe. A kedvenc évszakom a tél és a nyár, bár mostanában szívesen készítek őszi tájképeket is. Nagyon szeretem Técső és Aknaszlatina környékét. Gyermekkoromban sok időt töltöttem ott, mivel édesapám técsői születésű."*
Egyéni válogatott kiállítások: Kijevi Jogi Egyetem kiállító terme, Kijev; Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, beregszászi Európa–Magyar Ház Munkácsy Mihály-kiállítóterme (2012. augusztus 4.).
Válogatott csoportos kiállítások: Carpatica Art Expo, 2012–2016, Ungvár.

Irodalom: Hegedűs Csilla: *Az út elején. Fényes András kiállításáról*. In. Kárpáti Igaz Szó (Élet-Jel), 2012. 08. 08.; munkái a KMMI honlapján: *www.kmmi.org.ua*

FÖLDESSY Péter festő, grafikus (Munkács, 1944. jún. 22.)
Tanulmányait az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában 1958–1963 között fejezte be. Mesterei: Balla Pál, Kontratovics Ernő, Medveczky Miklós, Petky Sándor, Sepa Antal. A szaktanintézetben sajátította el és szerette meg az akvarellezést, de foglalkozott faldíszítmények: seccók, freskók, sgrafittók készítésével is. Ezek többsége munkácsi, nagyszőlősi, huszti, rahói középületek falán látható. 1978-tól az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1982–1984-ben a Kárpátaljai Ifjú Képzőművészek Egyesületének elnöke. 1991–1995 között kárpátaljai nemzetközi művésztelepek szervezője és vezetője. 1972 óta a megyei, 1977-től országos és 1978-tól nemzetközi kiállítások, művésztáborok állandó résztvevője. Az észak-franciaországi saint-micheli művésztelepen is dolgozott. 1992-ben megalapította a Munkácsy Galériát, amelynek vezetője volt. 1978 óta vesz részt az ukrán, szlovák, magyar és más nemzetközi művésztelepek munkájában. 2006-tól az ArtUnion Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesület (Budapest) tagja. „*Művészetére a monumentális és táblaképfestészet vonásainak ötvözése jellemző. Kedvenc technikája az akvarell. Földessy alkotói tevékenységének korai szakaszában nagyrészt realista tájképeket és tematikus kompozíciókat festett. Az utóbbi években törekvése arra irányul, hogy kidolgozza művészetében az asszociatív-metaforikus irányzatot, átalakítva kompozícióit az időtlen, egyetemes emberi fogalmak, a pillanat és az örökkévalóság, az alkotás és a rombolás szimbólumaivá.”– írja róla* Prihogyko Duska. 1999-től Magyarországon él és alkot.
Egyéni (válogatott) kiállítások: Városi Színház, Munkács (1978); Agrártudományi Egyetem, Debrecen (1991); Városi Galéria, Munkács (1994); Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1995); Művelődési Központ, Mosonmagyaróvár; Üzletközpont, Győr; Városi Könyvtár, Makó; Sambala G., Koppenhága (1997); Budapest; Győr (2000).
Válogatott csoportos kiállítások: Ukrajna köztársasági akvarellkiállítása, MM Kiállítóterem, Kijev; Fiatal képzőművészek köztársasági kiállítása, Zaporozsjei Képzőművészeti Múzeum, Zaporozsje; Ukrajna köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev; Szovjet összszövetségi kiállítás, Minszk

(1977); Kárpátalja képzőművészete, Szovjet Képzőművészeti Szövetség Kiállítóterme, Moszkva; Kárpátalja kortárs képzőművészete, Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum, Kijev (1980); Első Magyar Református Egyház [Vígh Istvánnal, Gyurkovics Hunorral, Gaál Andrással], Kossuth Terem, New York (1994); V. Akvarell Triennálé, Novogradszka G., Lucsenec (SZL). Egyetem [Duncsák Attilával, Burai Istvánnal, Kazinczy Gáborral], La Laguna [SP] (1995); tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt. Vajdasági és Kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest. (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); MKITSZ [Bródi Ivánnal, Bródi Lariszával, Micska Zoltánnal], Magyarok Világszövetsége, Budapest. Munkácsy Galéria, Munkács (1996); Első Magyar Református Egyház [Vígh Istvánnal, Gyurkovics Hunorral, Gaál Andrással], Kossuth Terem, New York (1997); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998).

Köztéri művei: Kompozíció (1968, mozaik, Ukrajna, Elektroszál, étterem), Kompozíció (1972, falitextil, Ukrajna, Elektrosztál, Sport Központ), Kárpátaljai motívumok (secco, 1983–84, Rahó, szanatórium), Városi motívumok (sgraffitto, 1986, Munkács, városi tér), A vásáron (secco, 1991, Munkács, városi tér), Karnevál (secco, 1994, Hajdúhadház, Földi J. Szakközépiskola), Vadászat, Hortobágyi pásztorélet (secco, 1997, Debrecen, Arany Bika Szálló).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, Ungvár; Szépművészeti múzeum, Kijev; Ukrán Képző- és Iparművészeti Szövetség Gyűjtemény; az Ukrán Tudományos és Kulturális Minisztérium Gyűjteménye, Kijev; Péterfalvai Képtár, Péterfalva; Hajdúhadházi Városi Galéria, Hajdúhadháza; Makói Városi Galéria, Makó; La Laguna Egyetemi Művészeti Gyűjtemény (Spanyolország); Sambala G., Koppenhága; Saint-Michel Városi Gyűjtemény (Franciaország); Kelet-Európa és Nyugat-Európa magángyűjteményei.

Elismerések, díjak: Erdélyi Béla- és Boksay József-díjas (1999); Ukrajna Érdemes Képzőművésze (2006).

Irodalom: Straus K.: ~, Debrecen, 1997; Arany L.: *Ihlet a Rónán*. Hortobágyi Alkotótábor, Debrecen, 1997; Barát Mihály: *Válogatott találkozások. – „Az*

élet is egy nagy játék" /Földessy Péterről/, (életpálya- és portrévázlatok 1970–1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 55–57. o.; Barát Mihály: *Válogatott találkozások*, Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1997; *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A–Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; Набока, Л. Художник Петро Фелдеші «Кордони мають бути перепоною тільки злу...» // Вголос про закарпать. політику. - 2005. - 13 жовт.-. с.11; Федорук, Олександр. Акорди Фелдешевих композицій. // Образотв. мистец. - 2007. - №1. - С. 51–53; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 147. p.; Prihogyko, Duska (Magdolna): *Földessi Péter*. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/foldessi_peter; Вернисаж из 50 полотен к своему юбилею: http://www.zakarpatnews.ru/11/2009/vernisazh-iz-50-poloten-k-svoemu-yubileyu/; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=178; Фелдеші Петро Андрійович: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2768.htm; kiállítások az adatbázisban: Földessy Péter kiállítása (2010); Földessy Péterről: http://www.manajlo-andras.com/art-union-2/muveszeink/?lang=hu

FUCHS Andrea grafikus, fotográfus
(Ungvár, 1982. júl. 23.)
2004-ben az Ungvári Informatikai, Közgazdasági és Jogi Főiskola számítástechnikai szakán diplomázott. 2006–2008 között Balla Pál (1930-2008) festőművész és rajztanár tanítványa. Alapító tagja és titkára a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. 2007-től résztvevője és aktív szervezője a Péterfalvai Képtár mellett működő Tiszaháti Munkácsy Mihály Alkotótábornak, a plein-air kiállításoknak. Többedmagával védnökséget vállalt a helyi képtár fölött. Felvállalta az ugocsai, beregi, ungi és máramarosi népművészeti és képzőművészeti tárlatok gondozását. Jelenleg a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet megbízásából a helyi magyar festők és népművészeti mesterek munkáinak internetes feldolgozásán dolgozik. Többnyire golyóstollal festi szürrealista műveit. 2007 óta vesz részt közös kiállításokon Kárpátalja és Kárpát-medence szerte, így az Ungvári Galériában, az ungvári Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeumban, a Péterfalvai Képtárban, továbbá a kijevi Pecserszka Lavrában, a lendvai Bánffy Központban, a sárospataki Újbástya Rendezvénycentrumban, Budapesten, a Magyarok Házában,

Keszthelyen a Balaton Kongresszusi Központ és Színházban, a felvidéki Nagyfödémesen és Dunaszerdahelyen, a délvidéki Bácsfeketehegyen állította ki munkáit. Ungváron él és dolgozik.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (2008); Beregszász; Kijev; Budapest (2009); Budapest (2012); Budapest (UVG Galéria); Berekfürdő (Bod László művelődési ház) (2016).

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvári Galéria; Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum; Tiszapéterfalvai Képtár (2007); beregszászi Európa–Magyar Ház; Pecserszka Lavra, Kijev; Budapest, Magyarok Háza (2009); Keszthely; Szlovákia, Nagyfödémes; Újbástya Rendezvénycentrum, Sárospatak.

Az egyesület csoportos kiállításai: Ungvár (2009–2017); Beregszász, Bene (2009); Tiszapéterfalva (2010–2011); Sárospatak; Szirmabesenyő; Budapest (2011).

Irodalom: *I. Carpatica art expo – 2010*. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 5. o.; *III. Ugocsai napok – 2010*. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 5. o.; *II. Carpatica art expo - 2011*. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesülete kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 6-7. o.; KMMI, Arcképcsarnok. Fuchs Andrea: *http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=21*.

G

GARANYI József festő, grafikus (Bátyú, 1921. már. 16. – Beregszász, 2009. ápr. 20.)

Négy éves korában költözött családjával Beregszászba. A Beregszászi Gimnázium tanulójaként tanulmányi versenyeken vett részt, az 1938/39-es tanévben elnyerte a gimnázium legjobb rajzolója díjat. 25-26 éves korától kezdett rendszeresen festeni – teljesen autodidakta módon. A II. világháború előtt a Tátrában, Erdélyben kisméretű akvarelleket festett. Tanulmányai befejeztével a beregszászi

leltározási hivatalban volt főmérnök, 1948–1958 között tanító, 1958-ig fényképész. Boksay Józseffel állt szorosabb kapcsolatban, tőle tanulta meg a festés kulisszatitkait, azonban Erdélyi Bélát, Soltész Zoltánt is tanítómesterei közt tudta. Balla László a harmadik festőnemzedékhez sorolta Garanyi Józsefet, akinek szerinte *„megkapó impresszionista táj- és városképei, kiérlelt grafikái ugyancsak maradandó értéket képviselnek."* Az 50-es években szerepelt első ízben megyei tárlaton: egy koldus portréjával mutatkozott be. Legnagyobb meglepetésére ezt a címet olvasta a képe alatti címkén: *„A legidősebb kolhoztag"*. Az illetékesek megmagyarázták neki, hogy az országban nincs szegénység, nincsenek koldusok, így nagyon jó lesz a zsűri által kreált cím. A következő alkalommal egy női aktot festett a krími tengerparton, ezt is kiállította. Ezzel kapcsolatosan az egyik művészetkritikus bölcsen kifejtette a sajtó hasábjain: bizony a művész jobban tette volna, ha idejét nem aktfestésre pazarolja, hanem mondjuk megörökíti a szüretelő krími nőket lázas munkájuk közben. Mindkét mozzanat jellemző az akkori idők kultúrpolitikájára. A későbbiekben Garanyi József is igyekezett feledni a sérelmeket, gáncsokat, megalázásokat, túltette magát azokon. Azóta legtöbben a Vérkepartot megörökítő képeiről ismerik a beregszászi festőművészt, nem véletlenül, hiszen sokszor és sokféleképpen festette meg a Vérkét. Ahány kép, annyi hangulat, szín, kompozíció. A zordon szépségű őszi, téli Kárpát-hegyvonulatok, napfényes tisztások, tiszta vizű, csobogó patakok tanúskodnak arról, hogy a művész fantáziáját a városképen kívül sok más téma is megragadta. Számottevő arcképfestői tevékenysége is. Az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagjává választották. Garanyi hagyatékát Kovács László beregszászi kiállításszervező és műgyűjtő gondozza.

Egyéni (válogatott) kiállítások: 1950-től a megyei, 1957-től az országos és külföldi kiállítások résztvevője. Ungvár (1958); Beregszász, Nagybereg (1958–2009); életműkiállítás születésének 85. évfordulójára, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola nagyterme, Beregszász (2006).

Válogatott csoportos kiállítások: 1946-tól rendszeresen kiállít Moszkva, Kijev, Ungvár, Magyarország, Szlovákia, Románia városaiban. Továbbá Vilniusban, Rigában, Szatmárnémetiben, Kassán, a magyarországi Vay Ádám Múzeumban, az Esztergomi Keresztény Múzeumban.

Elismerések, díjak: Izabella-díj (1991), Beregszász városa Pro Urbe díja (1997). Beregszász díszpolgára.

Művek közgyűjteményekben: kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum. Halála előtt egy 34 képből álló kollekciót adományozott Beregszász városnak. Műveiből a Beregvidéki Múzeumban állandó kiállítás nyílt.

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 41. o.; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*. Ungvár. Budapest, 1994. 62., 65. o.; Barát Mihály: *Válogatott találkozások. – Garanyi József műtermében*. (életpálya- és portrévázlatok 1970-1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 27–29. o.; *Ukrajnai magyar szervezetek, intézmények, közéleti személyiségek adattára*. Dupka György közreadásában. MÉKK, Ungvár–Budapest, 2006. 57. o.; *Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára*. Munkaanyag. Az anyag írásában, adatgyűjtésében közreműködtek: Dupka György, Fuchs Andrea. MÉKK, Ungvár, 2007. 56. o.; *I. Bereg art expo – 2010*. A Bereg Alkotóegyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 11. o.; Фюзеш, Магда. Художнику Йожефу Гарані - 80 років / М.Фюзеш // Вісник Берегівщини. - 2001. - 17 берез. - С.6; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 44. p.; http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2682.htm; Garanyi József életrajza: http://www.kovacslaszlo19.blogspot.com/.../garanyi-jzsef-letrajza.html; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=144; Гарані Йосип Йосипович: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2682.htm.; *Jubileumi Garanyi-tárlat a Rákóczi-főiskolán*. (Forrás: Kárpátalja 2006. 03. 22.) In. http://www.karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/km060402.htm; Garanyi József virtuális galériája. In. http://www.karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/km060402.htm; KMMI, Arcképcsarnok. Garanyi József: http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=1

GERZSON Pál festő
(Hird, 1931. jan. 25. – 2008. máj. 27.)
Apja doktor Gerzson István állatorvos, állami szolgálatban álló ember, akit a háborús években ide-oda helyeztek. Ezért Iskoláit különböző helyeken, Nagykárolyban, Ungváron és Kőszegen végezte. Az Ungvári Drugeth Gimnáziumban Erdélyi Béla és Boksay József rajztanárok hatására bontakozott ki tehetsége. Egyre inkább érdekelte a festészet és

életcéljául tűzte ki azt. Érettségi után a Képzőművészeti Főiskolára került, ahol 1953-ban kapott diplomát. Domanovszky Endre, Hincz Gyula és Kmetty János voltak a tanárai. A főiskola után az ELTE geometria szakát is elvégezte. Művei az 1960-as évektől kezdődően kubisztikus képépítés jellemzi. 1969-től Szigligeten alkotott, és ez a tény döntő mértékben megújította festészetét. Gerzson joggal tekinthető a Balaton festőjének. Táblakép-festészeti tevékenysége mellett murális munkák (gobelin, faintarzia, zománc, üvegablak) tervezésével és grafikával foglalkozott. 1960–1974 között a Magyar Iparművészeti Főiskola, 1974-től a Magyar Képzőművészeti Főiskola tanáraként dolgozott. Tagja a Magyar Művészeti Akadémiának, a Képzőművészeti és Iparművészeti Szövetség elnöke, alapító tagja a Magyar Szépmíves Társaságnak. A rendszerváltás után baráti kapcsolatban állt a szürtei Tóth Lajos festővel, a RIT elnökével, támogatta a társaság festőit, vendégül látta őket műtermében, az általa szervezett művésztáborokban és kiállításokon. Kétszer tüntették ki Munkácsy Mihály-díjjal, SZOT-díjjal, Érdemes Művész. Megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjét és 2006-ban az Életműdíjat. Gerzson Pál 72 évesen hunyt el Budapesten.

Irodalom: Szepesi Attila: A szigligeti festő. Gerzson Pálról, Kortárs, 1996/6.; Ladányi József: Gerzson Pál. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/gerzson-pal-565; Gerzson Pál In. https://hu.wikipedia.org/wiki/Gerzson_Pál

GLÜCK Gábor festő, grafikus (Máramarossziget /Románia/, 1912. máj. 19. – Ungvár, 1983. nov. 2.)
Nem kárpátaljai gyökerű művész, tevékenysége mégis vidékünkhöz ködődik. Budapesti műbútorasztalos-tanulóként figyelt fel rá Szőnyi István, akinek ajánlására esti tanfolyamon Magyar Mannheimer Gusztáv és Vesztróczy Manó tanítványa lett. 1931–1933 között a Magyar Képzőművészeti Főiskolán Réti István osztályába járt, rajz- és akvarelltanára Pécsi-Pilch Dezső volt, de az intézetet nem végezte el. 1933-ban román katonai behívója miatt megszakította tanulmányait. Leszerelése után, 1944-ben nem engedélyezték, hogy Bukarestből Csehszlovákiába költözzön. Korábban családja Máramarosszigetről áttelepedett Ungvárra. Egy ideig Bukarestben élt. Nagy hatással volt rá Corneliu Baba román festő. Beiratkozott a Kisinyovi Képzőművészeti Főiskolára. A Molotov–Ribbentrop-paktum Kisinyovban érte. Besorozták a szovjet hadseregbe, munkászászló-

aljban, építkezéseken dolgozott, később dekorációs feladatokat kapott. 1945-ben, leszerelése után előbb Kisinyovban élt, folytatta tanulmányait, bekapcsolódott a helyi művészeti életbe. 1947-től a Moldáviai Képzőművészek Szövetségének tagjává választották. Még ebben az évben Ungváron telepedett le, grafikáit, festményeit nagyra értékelték a szakmai körökben. 1946-tól megyei (Ungvár), köztársasági (Kijev), országos (Moszkva) és nemzetközi kiállítások (Varsó, Velence, Brüsszel, New-York, Mexikó, Párizs, Finnország, Spanyolország) gyakori résztvevője. 1954-től az Ukrán Képzőművészek Szövetségének tagja. Olena Poljanszka művészettörténész szerint nemzetközi elismerést a *Favágók* (Liszorubi, 1950) című festményével a brüsszeli kiállításon szerzett. Ezen az 1958-as nemzetközi kiállításon nagy ezüstéremmel tüntették ki. Portréfestészetben is maradandót alkotott. Balla László a második festőnemzedékhez sorolja Glück Gábort, akinek a *„munkássága a hatalom elvárásainak mindenképp megfelelt, vásznaival rangos külföldi tárlatokon is részt vett, mégis vonakodva és megkésve ismerték el. A vele szemben tanúsított óvatosság oka a művész zsidó származásában keresendő (az antiszemitizmus permanensen jelen volt a szovjet művelődéspolitikában).*" Munkásságáról Sándor László tollából jelent meg ukrán nyelvű kismonográfia (L. Sándor: *„Havrilo Martinovics Glück"*, Állami Képzőművészeti és Zeneműkiadó, Kijev, 1959). 1982-ben *„Gavrilo Gljuk"* címmel terjedelmes katalógusa jelent meg. 2007-ben *„Gljuk Gavrilo Martinovics. Festészet. Grafika"* címmel kijevi „Novij Druk" színes fotóalbum látott napvilágot. S. Benedek András művelődéstörténész szerint: *„műveire nagyfokú formatisztelet, kiváló szerkesztőkészség és már-már szolgai realizmus jellemző. Színvilága kevésbé harsány, mint általában a kárpátaljai művészeké. A tájat mintha állandóan őszi, vörösesbarna tónusában elevenítené meg."*

Válogatott egyéni kiállítások: Budapest, Forrás Galéria (2017).

Válogatott csoportos kiállítások: a Kárpátontúli Képzőművészek éves tárlatai (1947–1983); az ukrán művészet és irodalom dekádja, Moszkva (1951); Ukrán Képzőművészet Állami Múzeuma, Kijev (1954); Brüsszeli Világkiállítás (1958).

Művei közgyűjteményekben: Tretyakov Galéria, Moszkva; Ukrán Művészet Múzeuma, Kijev; Városi Képzőművészeti Galéria, Szimferopol; Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, Ungvár; Péterfalvai Képtár; európai országok magángyűjteményei.

Elismerések, díjak: 1958-ban a Brüsszeli Világkiállítás ezüstérmével díjazták *Favágók* (Liszorubi, 1950) című festményét; Ukrajna Érdemes Képzőművésze (1968).

Irodalom: Sandor, L.: *Havrilo Martinovics Gljuk*, Kijev, 1959; *Szlovnik hudozsnikov Ukrajini*, Kijev, 1973; *Zakarpatszkij Hudozsnij Muzej*, Kijev, 1973; *Izobrazityelnoje iszkussztvo Zakarpattya*, Moszkva, 1973; Osztrovszkij, G.: *Obrazotvorcse misztectvo Zakarpatytya*, Kijev, 1974; Balla László: *Kárpátalja képzőművészete*. Három nemzedék III. A második nemzedék 7., - Balla László. In. Pánsíp 8., 1994. május–június; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*, Ungvár-Budapest, 1994.; *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A–Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 93. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 48. p.; S. Benedek András: *Glück Gábor*. In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/gluck_gabor; A Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=77; Глюк Гаврило Мартинович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2687.htm.

GOGOLA Ferenc festő
(Budapest, 1897. jan. 21. – Bilke, 1984. ápr. 21.)
Az alapiskola után szülővárosában elvégezte a képzőművészeti iskolát, bekapcsolódott a helyi művészeti életbe, mindemellett részt vett templomok freskóinak elkészítésében, ikonokat festett. 1915-től Olaszországban tanulmányúton tartózkodott, ahol az ország művészetével, kortárs festőkkel ismerkedett meg. Francia fogságba került, intenzíven sajátítja el a francia nyelvet. 1922-ben visszatért Budapestre, egy bilkei lányt vett el feleségül. A fiatal család 1923-ban Bilkén telepedett le. Gogola a kárpátaljai környezetben is folytatta művészeti tevékenységét: portrékat, tájképeket, ikonokat festett. Fotografikai eljárással örökítette meg a táj festői szépségét. Számos templom freskóját újította fel, illetve új freskókat festett. Munkái főleg magángyűjteményekbe kerültek.

Irodalom: Сирохман, Михайло. Ференц Ґогола = Gogola Ferenc / М. Сирохман, А. Світлинець; Передм. М.В. Приймич. - Ужгород : Ґражда, 2005. - 28 с.; Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=215.

GOGOLA Zoltán festő
(Beregszász, 1982. jan. 16.)
Dédnagyapjától kezdve ő a negyedik generációs elismert művész. 2005-

ben fejezte be az Ivano-frankivszki Egyetem Munkácsi Fiókintézetét, képzőművészeti szakon. Eközben 2002-től a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumban tanít képzőművészetet. Tanítványai közül többen nyernek versenyt, illetve növendékei tovább tanultnak a képzőművészet terén. Tempera, víz-, vagy olajfesték, valamennyivel kiváló technikával dolgozik. A melegebb, az élénkebb színeket kedveli. A tájképek, városrészek, életképek, csendéletek mellett a modernebb kifejezésmódok is foglalkoztatják. 2003-tól munkáit több egyéni és csoportos kiállításon tekinthették meg az érdeklődők. Kárpátalja határain túl még Brüsszelben is bemutatták festményeit. A Bereg Alkotóegyesület tagja. A beregszászi ArtTisza Művészeti Egyesület alapító tagja. 2006-ban mesterképzésen vett részt Vácon. Jelenleg a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium és a Nagyberegi Középiskola rajztanára.

Egyéni (válogatott) kiállítások: munkáival számos járási (Beregszász, Péterfalva), megyei kiállításon (Ungvár) vett részt. *„Hegyek, patakok, városrészletek"* című egyéni kiállítását a Beatrice művészkávézóban tekinthette meg a közönség (Beregszász, 2011).

Válogatott csoportos kiállítások: Beregszász, Ungvár, Péterfalva, Magyarország (Nyíregyháza, Kisvárda, Csaroda, Újfehértó, Nagykálló, Nagyhalász, Budapest), Szlovákia (Tőketerebes).

Irodalom: *Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára.* Munkaanyag. Az anyag írásában, adatgyűjtésében közreműködtek: Dupka György, Fuchs Andrea. MÉKK, Ungvár, 2007. 57. o.*; I. Bereg art expo – 2010.* A Bereg Alkotóegyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 7. o.; Gogola Zoltán munkái: *http://arttisza.org/muveszek/category/6-gogola-zoltan.html;* az ArtTisza honlapján 89 munkája tekinthető meg: *http://arttisza.org/muveszek/category/6-gogola-zoltan.html.*

GOTTLIEBNÉ BLUM Margit

festő

(Ungvár, 1910.)

Az 1930-40-es években tevékenykedett Kárpátalján. Ungváron élt és alkotott. Erdélyi Béla és Boksay József kárpátaljai festőiskolájához tartozott. Tagja volt a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének. 1938-1944 között csoportos és egyéni kiállításokon vett részt. 1944-től további sorsa ismeretlen.

Irodalom: Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf,

Gottliebné Blum Margit. Kieselbach Galéria és Aukciósház: http://www.kieselbach.hu/muvesz/gottliebne-blum-margit_8754

GÖNCZY Tivadar festő
(1947)
Harangozó Miklós ösztönzésére kezdett el rajzolni és az eltelt évtizedek alatt a Tiszatáj megfestőjeként szerzett nevet. Elvégezte a Moszkvai Krupszkaja Képzőművészeti Egyetemet. A Péterfalvi Határőr Kolhoz dekoratőre, majd a létrehozott Péterfalvai Képtár igazgatója. Tagja a Szevljus Képzőművészeti Egyesületnek, illetve a Festői Ugocsa Festőegyletnek. Csoportos és egyéni kiállításokon vesz részt. 2017-ben töltötte be 70. életévét, ebből az alkalomból szervezett művészbarátai biztatására rendkívüli bemutatót festményeiből. Az először a nagyszőlősi Impaszto galériába, majd a Péterfalvai Képtárban mutatta be műveit. A megnyitón Homoki Gábor, a Péterfalvai Művészeti Iskola igazgatója kiemelte, mennyi életöröm jelenik meg a tiszaháti festő képein. *„Ha elfogadjuk, hogy egy alkotás az alkotó pillanatnyi lelkivilágát tükrözi vissza, akkor az összes alkotás együttvéve bemutatja az alkotó lelkiségét. Ha végignézünk a munkákon külön-külön, láthatjuk, hogy egy boldog ember áll itt ma, aki azzal tölti nyugdíjas éveit, hogy ecsetet ragad, festéket vesz, kifeszíti a vásznat és alkot."*

Irodalom: Bodnár- Gönczy Tivadar kiállítása a Péltrerfalvi Képtárban. in: http://www.karpatinfo.net/hetilap/kultura/gonczy-tivadar-kiallitasa-peterfalvai-keptarban

GRABOVSZKY Emil festő, grafikus
(Ungvár, 1892. nov. 20. – Ungvár, 1955. okt. 20.)
A lengyel gyökerű, tisztviselőcsaládból származó és rajztehetséggel rendelkező ifjú a helyi gimnázium (1911) elvégzése után 1911–1913-ban a Budapesti Iparművészeti Szakiskolában Simai Imre, Udvari Tegze, Újvári Ignác mesterek kezei alatt tanult. A hároméves tanfolyamot díszoklevéllel és aranyéremmel fejezte be. 1915–1918 között a Magyar Képzőművészeti Főiskolán szerzett diplomát, mesterei: Edvi Illés Aladár, Raksányi Dezső, Pécsi-Pilch Dezső, Aggházy Gyula, akik a magyar realista művészetbe vezették be. 1918-ban a nagybányai művésztelepen alkot, mesterei: Jakab Zoltán, Thorma János. 1919-ben költözött haza Ungvárra. 1926–1939 között restaurátorként és a Mezőgazdasági Múzeum képzőművészeti tanácsadójaként újra Budapesten élt. Hosszabb tanulmányutat tett a Balaton-

nál, a Tátrában, az Alpok és a Balkán hegyei közt, valamint Ausztriában, Jugoszláviában, Svájcban, Olaszországban. 1939-ben telepedett vissza szülővárosába, de ifjúkori betegségeiből (még budapesti diákként bekövetkezett agyvérzése nyomát élete végéig viseli) visszamaradt, egyre inkább elhatalmasodó szemideggyulladása miatt kiállításokon ritkán szerepelt, könyvtárosként dolgozott. Öt év alatt mindössze tucatnyi képet festett. 1921–1931 között a Kárpátaljai Képzőművészek Klubjának (más, korábbi forrásokban: Ruszinszkói Festőművészek Klubja) tagja volt. 1931-ben a szervezet a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületére (KKE) változtatta nevét. Erdélyi Béla a KKE-tagtársáról azt írja, hogy: *„Grabovszky Emil az az ungvári piktor, aki húsz év alatt Budapesten, főként a múzeumi képek restaurálásában fejtett ki értékes művészi munkát. Képeiben Kárpátalja ködét figyeli meg."* A háborúvesztés után az első szovjet években – könyvtári állása megszűntével –, Erdélyi biztatására, újra csak a festészettel foglalkozott. A polgári kultúraellenes intézkedések, nyíltan vállalt magyarsága, meg nem alkuvása miatt is az érvényesülés reménye nélkül szorult háttérbe. Balla László az első nemzedékhez sorolja Grabovszky Emil profi festőt, aki *„a legkisebb mértékben sem hajlandó átterni az ún. „tematikus" képekre, arra sem vállalkozik, hogy mint tájfestő, vásznain megjelenítse az ugyancsak megkövetelt „ipari tájképet" füstölgő gyárkéményekkel, munkagépekkel. Nem tudván a hivatalos nyelveket, állást nem vállalhat. Minden eddiginél nehezebb évek következtek. Csak a Sztálin halálát követő némelyes enyhülés könnyít helyzetén, ekkor kerülhet sor emlékezetes, s már nagybetegen rendezett 1953-as önálló kiállítására, ettől fogva jelen van a művészeti életben."* 1946-tól az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1919-től a megyei, köztársasági, országos kiállítások gyakori résztvevője. A súlyosan beteg impresszionista tájképfestőnek 1953-ban nyílt meg első önálló kiállítása, ahol 96 alkotása (festmények, grafikák) került bemutatásra. 1955. október 20-án hunyt el, mintegy 500 művét hagyta a megyei Szépművészeti Múzeumra. S. Benedek András értékelése szerint: *„a mindenkori kordivattól független tájfestő. Hegyvidéki tájain a mozgalmasabb, életerőt sugárzó völgyekre az elmúlás impressziójaként ereszkedik le a csúcsok felől a köd, a festő egyéni sorsából fakadó bánat, szomorúság. Kerüli a harsány színeket, hangulatokat. Néhány panoramatikus kép kivételével egy-egy tájrészletet ragad ki, árnyalatokat, visszavetülő érzelmeket örökít meg."* Grabovszky Emil semmilyen

hivatalos kitüntetésben nem részesült. Halála után munkásságának népszerűsítésében nagy szerepet játszott Sándor László kritikus, aki ukrán nyelven monográfiát írt róla (L. Sandor: *„Emil Grabovszky"*. Állami Képzőművészeti és Zeneműkiadó, Kijev, 1962)

Egyéni (válogatott) kiállítások: Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1953).

Válogatott csoportos kiállítások: Szépművészeti Múzeum, Budapest (1917); ruszinszkói képzőművészek első kiállítása, Munkács (1921); ruszinszkói képzőművészek kiállítása, Ungvár (1922); Kárpátaljai Festőművészek Klubja kiállításai, Ungvár (1923–1926); kiállítás Ungváron (1939–1944, 1945–1946).

Művek közgyűjteményekben: Képzőművészeti Múzeum, Kijev; Lemberg; Dnyepropetrovszk; Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum; magángyűjtemények.

Emlékezete: egykori ungvári szülőházának falán ukrán nyelvű emléktáblát helyeztek el: „1892-től 1955-ig itt élt Grabovszky Emil ukrán festőművész."

Irodalom: Erdélyi Béla: *Képzőművészet*. In. Csíkvári Antal (szerk.): *Ungvár és Ung vármegye*. Budapest. 1940. 152-154. o.; Aba J.: *Kárpátalja festőművészete*. In. Új Magyar Museum, 4. kötet, Kassa, 1944; E. R.: Grabovszky Emil festőművész egyéni kiállítása, kat., Ungvár, 1955; Sandor, L.: *Grabovszky Emil. Életének és munkásságának leírása*, Kijev, 1962; *Szlovnik hudozsnikov Ukrajini*, Kijev, 1973; Balla László: *A harmadik nagy előd*. In. Kárpáti Igaz Szó, 1977. nov. 19.; Balla László: *A halk szavú „nagy öreg." 100 éve született K. E.*, Kalendárium '92, Ungvár, 1991; Balla László: *Kárpátalja képzőművészete*. Három nemzedék II. Az első nemzedék 3. Grabovszky Emil. In. Pánsíp 5., 1993. november; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*, Ungvár–Budapest, 1994. 35–37. o.; *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A–Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 94–95. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 52. p.; S. Benedek András: *Grabovszky Emil*. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/grabovszky_emil; A Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=124; http://karpati.org/index.php?showtopic=35; -http://www.carpathia.gov.ua/main/en/publication/content/2692.htm; http://artportal.hu; Грабовський Еміліан Романович http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2692.htm

templomban található, Jahonu Bergl által 1776-ban készített freskók felújításában. 1907-ben díszítőfrizt festett a Zeneakadémia nagytermében. Tudományos munkái közül a Magyar stílusú rajzminták, a *Magyar díszítőművészet* c. kétkötetes tankönyve, az Új magyar díszítések és *A bizánci keresztény művészet első emlékei Erdélyben* című kiadványai képviselnek nagy értéket. Szépirodalommal is foglalkozott, öt regényt írt. Az Iparművészeti Főiskola egykori rektora 69 éves korában hunyt el. Gróh István-síremlékét 1939-ben Lux Elek szobrászművész készítette és a budapesti Kerepesi sírkertben található.

GRÓH István iparművész, művészetelméleti író, az Iparművészeti Főiskola egykori rektora
(Nagyberezna, 1867. jún. 2. – Budapest, 1936. már.16.)
A Képzőművészeti Főiskolán Székely Bertalan és Lotz Károly tanítványa volt. Diplomázás után Nyíregyházán, majd Rozsnyón rajztanár. 1896-tól az Iparművészeti Főiskola tanára, később kilenc éven át, nyugdíjba vonulásáig igazgatója. Művészettörténeti kutatásokat folytatott, a magyar műemlékvédelem egyik úttörője. Felkutatta és lemásolta a magyarországi középkori falfestményeket. 160 lapos gyűjteménye az Országos Műemléki Felügyelőség tulajdona. 1901-ben tanítványaival restaurálta az eperjesi Rákóczi-ház díszítését és elkészítette a lőcsei Thurzó-ház restaurálási tervét. Részt vett a budapesti egyetemi

Irodalom: *Magyar életrajzi lexikon I. (A–K).* Főszerk. Kenyeres Ágnes. Budapest: Akadémiai. 1967., Gróh István. https://hu.wikipedia.org/wiki/Gróh_István

H

HABA-HÁZASPÁR:
HABA Ferenc pedagógus, rajztanár, festő
(Zombor, 1887.)
HABA Ferencné Eleonóra zenepedagógus, festő
1906-tól kisebb-nagyobb megszakításokkal 1936-ig tanított a Beregszászi Főgimnáziumban földrajzot, természetrajzot, vegytant, matematikát, szépírást, rajzot, tornát. A csehszlovák hatóságok többszöri felszólítása ellenére sem volt hajlandó hűségesküt tenni, azért a gimnázium több tanárával együtt Tarpára menekült és ott tanított tovább. Betegsége miatt tért vissza Beregszászra, s 1938-tól tovább tanított. Az árvalányhajas Bagoly cserkészcsapat megalapítója, több éven át főparancsnoka, majd valamennyi kárpátaljai cserkészcsapat körzeti vezetője volt. Nemcsak

kiváló tanárként, de jó tollú újságíróként is kitűnt, cikkeit gyakran közölte a *Bereg* c. újság. 1933 folyamán Haba Ferencnek, a Beregszászi Gimnázium rajztanárának Kassán volt kiállítása, aki a hagyományos klasszikus festészetet művelte. Feleségével Haba Ferencné zongoratanárnővel együtt neves festőművészek voltak, sok beregszászi otthonát díszítik ma is képeik. Haba Ferencné Eleonórát sok zenepedagógus vallja tanárnőjének. A Haba-házaspár oltárképet festett a beregszászi görögkatolikus templom számára. A római katolikus oltáregylet zászlóképét is ők festették. Kiemelkdő eseménynek számított az 1940-ben Beregszászban megrendezet képzőművészeti kiállítás, ahol Haba Ferencné Eleonóra alkotásaival mutatkozott be Lánczy Anna, Buczkó Géza, Nagy Aladár társaságában. A második világháború végéig a beregszászi képzőművészek csoportjának egyik hangadója, szakmai irányítója Haba Ferenc festőművész és gimnáziumi rajztanár, valamint felesége Haba Eleonóra beregszászi festőművész és zongoratanárnő volt. Ő fedezte fel Kaszab Judit (Judy Cassab) neves festőművészt, aki a második világháború után Ausztráliában, Londonban élt és alkotott.

Irodalom: Csanády György: Régi beregszásziak. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/02100/02131/html/02.htm, Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf

HABDA László festő
(Ungvár, 1925. júl. 11. – Ungvár, 2003.)

A helyi alapiskola elvégzése után beiratkozott a gimnáziumba, ahol unokatestvérével, Szőke Istvánnal együtt Endrédy György rajztanár tanítványa volt. Eredetileg építészmérnöknek készült, így 1943–1944-ben a Budapesti Műszaki Főiskolán tanult. A háborúvesztés miatt tanulmányait a második szemeszter végén félbe kellett szakítania. Hazatért Ungvárra, ahol a Képzőművészeti Főiskola megszűnéséig annak növendéke volt. Mesterei: Boksay József, Erdélyi Béla, Manajló Tivadar. 1946-ban egy rövid ideig az Ungvári Iparművészeti Szakiskolában tanított, majd az ungvári kivitelező vállalattól kapott megbízások teljesítésével tartotta fenn magát. 1958-tól az Ukrajnai Képzőművészek Szövetségének tagja. 1946-tól a megyei, 1954-től a köztársasági, 1957-től összszövetségi, 1960-tól a határon túli kiállítások, 1979-től a nemzetközi plein-airek állandó résztvevője. Barát Mihály szerint: *„Nagy lélegzetű, epikus hangvételű tájképek és szelid, lírai telítettségű vásznak, hegyek és völgyek, ősz és tél, tavasz és*

nyár váltakoznak a vásznain... Az évszakok trónváltásának ezt a vajúdó időszakát kiváló érzékkel ragadja meg és viszi vászonra a művész... nem villogó, nem lobbanó színek, hanem sejtelmes lilák, kékek és szürkék születnek ecsetvonásai nyomán. Méghozzá úgy, ahogy ő festi be a képsíkokat: az alapozás elő-előtűnő, csipkeszerűen áttört fehérjeivel. Ez piktúrájának jellemző vonása." Balla László megfogalmazása szerint a harmadik nemzedékhez tartozó Habda László *„a posztimpresszionizmus legjobb hagyományainak folytatója"*, és „életművét méltán számítják a kárpátaljai festészet legnagyobb eredményei közé."

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár, Kassa, Tőketerebes (1985); Liptovszki Mikulas, Komarno (1995); Komarno/Komárom (1999); Ungvár (2000).

Válogatott csoportos kiállítások: Kijev, Moszkva (1957); Ungvár (1957–2000); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Katalógus Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január).

Művek közgyűjteményekben: az Ukrán Képzőművészeti Szövetség kiállítást szervező igazgatósága, az Ukrán Kulturális és Turisztikai Minisztérium, a kárpátaljai, szimferopoli, szevasztopoli, harkovi szépművészeti múzeumok, kazahsztáni, kanadai, japán és szlovák galériák, magángyűjtemények.

Díjak, elismerések: Ukrajna Érdemes Festőművésze (1980), 1995-ben Boksay József- és Erdélyi Béla-díjjal ismerték el munkásságát, Ukrajna Népi Festőművésze (2000).

Irodalom: Balla László: *Csillogó, lobogó, vibráló tájak. Riportok kárpátontúli képzőművészekről*. (Kora tavasz. – Vallomások Habda Lászlóról). Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975. 119-130. o.; Dupka György: Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 44. o.; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*. Ungvár. Budapest, 1994.; Barát Mihály: *Válogatott találkozások*. – Télre tavasz jön. /Habda Lászlóról/, (életpálya- és portrévázlatok 1970–1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 36–37. o.; Кеpечанин, М. Пам`яті великого митця. Сьогодні святкував би свій 81- й день народження народний художник України Василь Георгієвич Габда / М. Кеpечанин // Трибуна .- 2006.- 11 лип.-С.4; Приходько О. Щасливий художник творив свій щасливий світ / О.Приходько // Трибуна.- 2005.- 16 лип. - С. 12; Туряниця, Юрій. З любов`ю до свого краю : [відкр. меморіал. дошки з написом : «З 1925 по 2003 рік у цьому будинку жив і працював народний художник України

Василь Габда»] / Ю. Туряниця // Ужгород. - 2009. - 7 листоп. - С. 13; Чоповдя, І. Василь Габда на хліб насущний заробляв, малюючи образи «вождів», але ніколи не зраджував душі... :/ І. Чоповдя // Новини Закарпаття.-2005.-9 лип.- С.12; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуш1. 2011. 38. p.; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=85; Габда Василь Георгійович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2674.htm.

HABDA Vladyslav (László) festő (Ungvár, 1961. feb. 27.)

Habda László festő fia. 1980-ban elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakiskola kerámia szakát. Szakmai mestere: H. A. Averkijeva. 1985-ben felveszik az SZSZKSZ Ifjúsági Képzőművészeti Szövetségbe. 1993-tól az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1983-tól a megyei, 1989-től a köztársasági, 1990-től a határon túli kiállítások, nemzetközi plenerek állandó résztvevője. Korai alkotásai apja hatása alatt születtek. Később tejes fordulattal a posztmodern vonalat választotta, újabb alkotásai már az absztrakt, posztimpresszitás, informális művészi világlátást tükrözik, és szabadon improvizál, különböző technikai megoldásokat, stílusokat, irányvonalakat alkalmaz a modernitás jegyében. Miroszlava Szirohman művészettörténész szerint a művész olyan expresszív színeket jelenít meg vásznain, amelyek a jeleken, szimbolikákon keresztül mágneses erőtérben energiát sugároznak. Ungváron él és dolgozik.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1990, 1992); Komarno, Snyina /Szlovákia/, Uzsice /Szerbia/ (1996); Mosómagyaróvár /Magyarország/, Keningsfeld (Németország) (1997); Komarno, Dunaszerdahely (1999); egyéni kiállítás születésének 55. évfordulójára (Ungvár, Boksay képtár) (2016).

Művek közgyűjteményekben: az Ukrán Képzőművészeti Szövetség kiállítást szervező igazgatósága, a Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, közgyűjtemények, magángyűjtemények (Ungvár, Kijev, Tőketerebes, Magyarország, Szlovákia, Németország, Franciaország, USA).

Díjak, elismerések: 2006-ban Boksay József- és Erdélyi Béla-díjjal ismerték el munkásságát. Ukrajna Érdemes Képzőművésze (2009).

Irodalom: Габда, Владислав. «Недостатньо писати картини, треба пояснити свій «ізм», вважає відомий закарпатський художник Владислав Габда [Текст] / В. Габда // Новини Закарпаття. - 2009. - 20 черв.

- С. 21; Габда, Владислав. Владислав Габда: «Мистецтво - це гра, у якій кожен грає за своїми правилами» [Текст] : [вист. до ювілею худож. під назвою «Гра». Розмову / вів В. Мишанич] / В. Габда // Ужгород. - 2011. - 5 берез. - С. 12; В. Габда., Кривенко, Юлія. Екзальтація кольору Владислава Габди [Текст] : [Худож.] / Ю. Кривенко // Образотворче мистецтво.-2007.-№1. С. 61-62; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 39. p; http://zakarpattya.net.ua/ukr-news-80216-Vladyslav-Habda-IAk-i-kilkadesiat-rokiv-tomu-nevpynno-pratsiuiu-nad-soboiu-namahaius-nezupyniatys-na-dosiahnutomu; Kárpátaljai megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=86; Габда Владислав Васильович: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2675.htm.

HAJDÚ László festő, grafikus
(Ungvár, 1944. szep. 7.)
1975-ben az ukrajnai I. Fedorov Poligráfiai/Nyomdaipari Főiskola grafikai karán szerzett diplomát. Mesterei: Bunov V. L., Popov A. I., Makarenko Sz. I. 1977-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1967-től a megyei, a köztársasági, a határon túli kiállítások, a nemzetközi alkotótáborok állandó résztvevője. Huszton él és dolgozik.
Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1975, 1994, 1995); Huszt (1979, 1984, 1986, 1990, 1991, 1993); Kisvárda, Vásárosnamény (1990); Hrunov (Csehország) (1991).
Irodalom: Nigriny Szabolcs: *A legendák újjászületnek. (Portré Hajdú Lászlóról).* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. október, 12-13. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 40. p.; Гайду Ласло Іванович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2677.htm.

HARANGOZÓ Miklós festő, dekoratőr
(Salánk, 1937. dec. 16. – Salánk, 2014. ápr. 30.)
Gazdálkodó családból származik. A középiskolai tanulmányait a szülőfalujában végezte. Első mestere Kutlán István fancsikai tanító és festő. Az ő javaslatára jelentkezett 1966-ban a Moszkvai Krupszkaja Képzőművészeti Népi Egyetemre, amelyet 1968-ban végzett el. Segítő mesterei voltak: Glück Gábor, Boksay József, Kassay Antal, Koczka András, Soltész Zoltán, Petky Sándor, Horváth Anna. 1974-től a Kárpátaljai Népi Mesterek és Au-

todidakta Festőművészek Egyesületének tagja. 2009-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tiszteletbeli tagja. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Állandó résztvevője a Tiszaháti Munkácsy Mihály Képzőművészeti Alkotótábornak, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. 1961-től rendszeresen vesz részt járási, megyei, köztársasági, országos és nemzetközi kiállításokon. Rendszeresen jelen van a magyarországi alkotótáborokban: Hajóson, Vaján, Szolnokon, Kőteleken, Balatonlellén, Dömsödön, Tiborszálláson és Kecskeméten. Több ízben mutatkozott be Magyarországon is. Őstehetséggel tudja ábrázolni szülőföldjének tájait, dolgozó embereit. Mélyen érzékeli a színeket, képeinek témái a kárpátaljai falvak, szülőföldjének szép tájai. S. Benedek András találóan írja róla, hogy: *„bár az utóbbi években magyarországi alkotótáborokban is dolgozik, alapvetően a szűkebb haza, a salánki hegy és a Tisza–Borzsa-közi Alföld festője."* Salánkon hunyt el.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Nagyszőlős (katalógus, bevezető: Hudák Elvira) (1967, 1976, 1982, 1988, 1997); Verbőc, Salánk (1988); Kárpátaljai Magyar Művelődési Ház, Beregszász (1988, 1987, 2008, 2012); Ungvár (1978, 1987, 1997); Aszód (1986); Békéscsaba (1992); Vaja, Baktalórántháza (1994); Bécs (1995); Wiener-Neudorf (Ausztria) (1996); Fehérgyarmat, Vaja (1998); Budapest, Székesfehérvár, Szeged, Kiskunhalas HEK, Szolnok HEK, Tata HEK (1999); Budapest-ZMNE Hadtudományi Kar, Jánoshalma HEK, Cegléd HEK, Eger HEK (2000); Nyíregyháza, Nyírbátor, Vaja, Mátészalka, Nagykálló, Balkány, Újfehértó (2001); Máriapócs (2002); Nyírbátor, Szolnok (2003); II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász (2004).

Válogatott csoportos kiállítások: városi és járási képzőművészeti tárlat, Nagyszőlős (1961); területi képzőművészeti tárlat, Ungvár (1963); köztársasági tárlat, Kijev (1967); területi képzőművészeti tárlat, Ungvár (1968); köztársasági tárlat, Kijev (1972); összszövetségi tárlat, Moszkva (1977); területi képzőművészeti tárlat, Ungvár (1980); összszövetségi tárlat, Moszkva (1981); területi képzőművészeti tárlat, Ungvár (1985); köztársasági tárlat, Kijev, összszövetségi tárlat, Moszkva (1986); csoportos tárlat, Hajós (Magyarország) (1987, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 2000); csoportos tárlat, Vaja, Hajós, Balatonlelle; országos tárlat, Kijev (2001); Beregszász, Európa–Magyar Ház;

Néprajzi és Népművészeti Múzeum kiállítóterme, Ungvár; Péterfalvai Képtár, Péterfalva (2007–2012).

Művek közgyűjteményekben: képei megtalálhatók Tiszapéterfalva, Beregszász, Ungvár, Kijev galériáiban, Ukrajna és Magyarország képtáraiban, valamint számos magángyűjteményben Ausztriában, Kanadában, Izraelben, Romániában, Németországban, Szlovéniában, Olaszországban és az Amerikai Egyesült Államokban.

Díjak, elismerések: a Munkásalkotók I. Össz-szövetségi Fesztiváljának Győztese érem (1983); a Munkásalkotók II. Össz-szövetségi Fesztiváljának Győztese érem (1987). Ukrajna Érdemes Képzőművésze. Ukrajna Népművészeti Mestere (2004). Kárpátaljai Magyar Nívódíj–Hollósy Simon Képzőművészeti Díj (2008). További fontosabb elismerések: a megyei közigazgatási hivatal oklevelei, alkotótáborok, kiállítások emléklapjai.

Irodalom: Сенинець, О. Полотна, написані серцем [Текст] / О.Сенинець // Новини Закарпаття. - 1996. - 30 лип. - С.6; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 78. o.; *Ukrajnai magyar szervezetek, intézmények, közéleti személyiségek adattára.* Dupka György közreadásában. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár-Budapest, 2006. 59–60. o.; Кошовий, В. Міклош Горонгозо : «За мене говорять картини» [Текст] / В. Кошовий // Старий замок.Паланок. - 2007. - 25-31 січ. - С.3; Станко, М. Щедра палітра митця [Текст] / М.Станко // Новини Виноградівщини.- 2007.- 30 січ.- С.2; Nigriny Szabolcs: *A tájkép, a portré és a szem játékai. (Portré Harangozó Miklósról).* – In: Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. július, 12-13. o.; *I. Carpatica arc expo 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 6. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 6. o.; *II. Carpatica arc expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 7. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво

Олександри Гаркуш1. 2011. 159. p.; S. Benedek András: *Harangozó Miklós*. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/harangozo_miklos; a **Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet honlapja, Arcképcsarnok: Harangozó Miklós**: http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=27; Harangozó Miklós galéria: kovacslaszlo19.blogspot.com/...

HELJ László festő, grafikus
(Lembergi járás, 1942. már. 5. – Beregszász, 2015. aug. 26.)
1970-ben diplomázott a Lembergi Képzőművészeti Főiskola reklámgrafikusi szakán. A Beregszászi Népszínház tagja, a Bereg Alkotóegyesület tagja. 1978–2015 közt rendszeresen részt vett kollektív kiállításokon. Haláláig Beregszászban élt és alkotott. Életének 73. évében elhunyt.
Válogatott csoportos kiállítások: Lemberg, Ungvár, Beregszász, Tőketerebes.

Irodalom: *Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára*. Munkaanyag. Az anyag írásában, adatgyűjtésében közreműködtek: Dupka György, Fuchs Andrea. MÉKK, Ungvár, 2007. 58. o.; *Bereg art expo – 2010.* A Bereg Alkotóegyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 8. o.

HEVERDLE Ferenc akadémiai festő, rajztanár, festő
(Buda, 1841. dec. 10. – Budapest, 1910. nov. 27.)
A reáliskola három osztályát helyben végezte, majd Bécsben a Képzőművészeti Akadémián tanult. Festői működése itt kezdődött. Közben dolgozik Pesten, aztán átteszi műhelyét Bukarestbe és Konstantinápolyba. Ebből az időből sok keleti tájképe és figurális stúdiuma maradt ránk. Ez a festői vándorlása 1868-ig tart, amikor kinevezik az Ungvári Drugeth Gimnázium rajztanárának. A pedagógus oklevelét két év múlva megszerzi Budapesten. Rajztanárként 30 éven át tagja az intézménynek. Számos tehetséges kárpátaljai művész tanulta meg nála a festészet alapjait. Többek között Roskovics Ignác festőművész is mesterének vallotta. Ungvári tartózkodása alatt arcképeket festett a város ismert és tehetősebb polgárairól. Kedvelt témái a tájképek, a romantikus hegyek, patakok, vízesések. Sok megrendelése volt különböző egyházmegyéktől. A görögkatolikus ruszin templomok ikonfalainak mestere lett. Ezeket a késő olasz barokk stílusban készíti. Saját iskolát nem hozott létre. Budapesten a Nemzeti Szalonnál a Vastagh-Hack-féle régime átmeneti idejében, 1898-ban félévig a műtárosi dolgokat végezte.

Ugyanitt, a Nemzeti Szalon 1896-1900-ig rendezett tárlatain rendszerint megjelent egy-két képpel. Roskovics Ignácról készült portréja a Magyar Nemzeti Galériában található. Felesége Helvig Krisztina volt és két gyermekük született, Gusztáv és Krisztina. 68 éves korában halt meg Budapesten és a Farkasréti temetőben van eltemetve. Ungváron festett arcképei *„magánosok birtokában vannak. Hagyatékában figurális képek, vázlatok, színes tanulmányok maradtak."* (Lyka Károly)

Irodalom: *Heverdle Ferenc. Művészet. Szerkesztette: Lyka Károly. Tárolt változat:* http://epa.oszk.hu/00000/00009/00059/038-048-kronika.htm*, Heverdle Ferenc.* https://www.geni.com/people/Heverdle-Ferencz/6000000017919592600

HIDI Endre keramikus, fazekas (Nagydobrony, 1944. aug. 7.)
Tanulmányait az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában 1960–1965 között fejezte be. Mesterei: Balla Pál, Medveczky Miklós, Medveczkyné Luták Edit, Szvida Vaszil, Bendik János. 1970-től önállóan dolgozik saját műhelyében. 1970-től a megyei, 1975-től a köztársasági, a határon túli kiállítások, a nemzetközi plenerek állandó résztvevője. 1975 óta magyarországi tárlatok résztvevője. 1972-től a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) tagja. Családjában szakmájának folytatói: lánya, Dancsné Hidi Tünde keramikus, és fia, ifj. Hidi Endre szobrász. Kiállítási tárgyai: tányérok, tálak, korsók, figurális alakok. Prihogyko Duska szakmai véleményéből idézünk: *„Munkásságában a népművészetre, mindenekelőtt a magyar és a kárpátaljai fazekasmesterség hagyományaira támaszkodik. Ezzel egyidejűleg merít a modern professzionális szobrászat eszköztárából is. Olykor a szoboralakok kifejezőerejének növelése érdekében a polikrómia (többszínűség) felé fordul. – Kerámiáit tiszta dekoratív színekkel díszíti."* Nagydobronyban él és dolgozik.
Egyéni (válogatott) kiállítások: Hungarológiai Központ (1990); Ungvár (1991); Művelődési Ház, Sárospatak, Kőszeg, Hatvani Galéria, Hatvan (1995). Továbbá: Ungvár, Beregszász, Nagydobrony.
Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátalja kortárs képzőművészete, Kijev (1975); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek Révész Imre Társaságának első kiállítása. Kárpátaljai Honismereti Múzeum. Ungvár (Katalógus, *A teremtés gyönyöre*, Balla D. Károly előszavával) (1991); **Ö**sszukrajnai népművészeti fesztivál, Kijev (1992); alkotóművészek az olimpiai sikerért, Sportcsar-

nok, Népstadion, Megbékéléseink, Hadtörténeti Múzeum, Budapest (1993); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, tárlat, Árkád Galéria, Budapest (Katalógus, Tóth István utószavával) (1993); VI. Alföldi Fazekas Triennálé, Művelődési Központ, Karcag (1994); III. Nemzetközi Népművészeti Fesztivál, Szeged (1996); tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt. Vajdasági és Kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), MVSZ-székházában, Budapest. (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); Külvárosi szalon, Közösségi Ház (Veres Péterrel), Pestújhely (1997); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával) (1999); Expo 2000 - Hannover, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság (Katalógus: Zselicki József előszavával) (2000); Kárpátmedencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); Kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében. Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (katalógus Riskó György beköszöntőjével) (2002. december 11.–2003. január 4.); RIT-kiállítás, Ungvár, a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeumban, Kárpátaljai Boksay József Szépművészeti Múzeumban Ungvár; II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász (1991–2017).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár. Kárpátaljai és magyarországi magángyűjtemények.

Elismerések, díjak: a VI. Alföldi Fazekas Triennálé különdíja (1994).

Irodalom: Dupka György–Horváth Sándor: *Múltunk s jelenünk. Balogh Edgár nyomában Kárpátontúlon*. Ungvár, Kárpáti Kiadó, 1987; Botlik József–Dupka György: *Ez hát a hon... Tények, adatok, dokumentumok a kárpátaljai magyarság életéből 1918-1991*. Budapest - Szeged, Mandátum Kiadó, Univerzum Kiadó. 1991; Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1993. 47. o.; Kovács Elemér: *A boglyakemence lángja*. In. Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre

Társasága, 1990-1995, Ungvár, 1995; *Kortárs magyar művészeti lexikon*. H-Ö. 2. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000. 128. o.; Nigriny Szabolcs: *Tervezés és akarat kérdése. (Portré Hidi Endréről).* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. március, 12-13. o.; Гіді Ендре Ференцович: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2686.htm

HIDI Endre, ifj. keramikus, szobrász
(Nagydobrony, 1982. már. 9.)
Művészcsaládból származik. Édesapja, Hidi Endre, az ismert keramikus nyomdokain haladva maga is kerámiákkal kezdte pályafutását. Az Erdélyi Béla nevét viselő Ungvári Művészeti Koledzs kerámia szakának elvégzése (2002) után a budapesti Magyar Képzőművészeti Egyetem szobrász szakán szerzett diplomát (2009). A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) tagja. 2004-től rendszeresen részt vesz a RIT alkotóinak közös tárlatain, munkái több magyarországi kiállításon is szerepeltek. A beregszászi ArtTisza Művészeti Egyesület tagja. Részlet a szobrászművész vallomásából: „*Az emberek szerencsére nem egyformák, így egy műalkotással való találkozás is különböző embereknél különböző érzelmeket, gondolatokat válthat ki. Ha mégis meg kellene fogalmazni, hogy mit szeretnék láttatni vagy üzenni a közönségnek, talán azt mondanám, hogy figyeljenek oda a környezetre, amiben élnek. Én nagyon szeretem a természetet, és mint szobrász a formai gazdagságot és szépséget fedezem fel benne. A szobraimon keresztül talán mások is felfedezik ezt a gazdagságot, és jobban megbecsülik a környezetüket.”*
Egyéni (válogatott) kiállítások: közös tárlat Veres Ágotával, Beregszász (2010); RIT kiállítás (2015, 2016).
Köztéri műve: 2012. ápr. 22-én Nagydobrony központjában felavatták a *Paprikafűző asszony* című szobrát.

Irodalom: Interjú Veres Ágotával és ifj. Hidi Endrével. In. Kárpátalja, 2010. ápr. 30. *http://www.karpataljalap.net/2010/04/30/ket-muvesz-egy-tarlatrol;* Ifj. Hidi Endre alkotásai: *http://indafoto.hu/kiszo/ifj_hidi_ endre_alkotasai_zunko; az* ArtTisza honlapján 51 munkája tekinthető meg: *http://arttisza.org/muveszek/category/7-hidi-endre.html.*

HOLLÓ Katalin keramikus, grafikus
(Tiszasalamon, 1948)
Családja Tiszasalamonból később Korláthelmecre települt. Ungváron élt 7 évig. Iskolás korában a tanárai figyeltek fel tehetségére és érettsé-

gi után javasolták a továbbtanulást. Sikeresen felvételizett az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolába, ahol a kerámia szakon képezte magát. Tanárai, mesterei: Duncsák Attila, Medveczkyné Luták Edit és Csuvalov Gari. Diplomaosztás után keramikusként dolgozott, és ezt a szakmát folytatta az 1972-es anyaországba való áttelepülése után is. Használati és dísztárgyai tetszetősek, egyszerű formákat viselnek, díszítésük aprólékos és dekoratív. Ezt a rajzos technikát a későbbiekben eredményesen alkalmazza a grafikáinál, tusrajzainál. Nagy figyelmet fordít a vonalak szépségére. Az önkifejezésre törekszik, ezért váltott a művészetben. Keramikusból festőművész lett. Képei mély gondolatokat, struktúrát, jól felépített kompozíciót, ritmust tartalmaznak, ugyanakkor könnyed alakokat hoznak létre a vásznon, kartonon. A grafikái zöme tusrajz, de akvarellel is dolgozik. Az utóbbi két évben sok alkotása született, amelyek a tárlatokon nagy tetszést aratnak. 2016 májusában Magyarország Ungvári Főkonzulátusának szervezésében először mutatkozott be a szülőföldjén. A Moment című tárlatát megcsodálták Ungváron, Beregszászban és Csernivci Szépművészeti Múzeumában.

Irodalom*: Magyar művészet Kárpátalján,* 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf, dózsa: Vonalak, formák, színek... *Holló Katalin grafikusművész kiállítása Ungváron*. In: Kárpátalja, 2016. május 11. http://www.karpataljalap.net/?q=2016/05/11/vonalak-formak-szinek, *Holló Katalin grafikáiból nyílt tárlat a beregszászi főiskolán*. In: Kárpátalja.ma/ 2016.06.17./ http://www.karpatalja.ma/karpatalja/kultura/hollo-katalin-grafikaibol-nyilt-tarlat-a-beregszaszi-foiskolan/,

HOLLÓSY Simon festőművész (Máramarossziget, 1857. feb. 2. – Técső, 1918. máj. 8.)

Örmény családból származott, képzett festőművésszé Budapesten, Münchenben vált. Ekkor Réti István és Thorma János volt a mestere, akiknek biztatására 1896-ban létrehozta a *nagybányai művésztelepet*, ide hozta át Münchenből iskoláját, amelynek a kárpátaljai fiatal festőművészek is gyakori vendégei voltak. Az általa vezetett műhely, mint a nagybányai irányzat bölcsője, a magyar művészet történetében nagy szerepet játszott. Hollósy 1902 nyarától magyar tanítványait és különböző nemzetiségű külföldi festőnövendékeit festeni Técsőre vitte. 1904-től a festői szépségű técsői vidék vonzásának rabja lett. A nemzetközi találkozóhellyé vált Tisza-parti városban különösen

tavasztól őszig zajlott a művészeti élet. Az I. világháború kitörése után 1917-ben állandó lakhelyéül Técsőt választotta, de festett tanítványaival Máramarosszigeten, Gyalun is. A Nereszen hegy tövében alakította ki a nagybányai művésztelephez hasonlóan „a técsői iskolát." A magániskolába jelentkezett tanítványainak tandíj ellenében a helyi magyar és nem magyar családoknál szállást bérelt, teljes ellátást szervezett, modellt (ruszin, magyar, román népviseletbe öltözött leány, asszony, férfi) biztosított. *„Hollósy külföldi (francia, német, lengyel stb.) tanítványgárdájához rengeteg, azóta ismertté vált festő, köztük az orosz V. A. Favorszkij, A. N. Tyihomirov, K. K. Zefirov, továbbá az ukrán B. N. Ternovec, H. I. Narbut, O. E. Braz és mások tartoztak, akik közül sokan megfordultak Técsőn, és fejlesztették tudásukat Hollósy Simon irányításával. Nem csoda tehát, ha az akkori magyar kormánykörök soviniszta tagjai nem jó szemmel nézték a művésztelep működését. Amikor Hollósy 1912-ben Máramarosszigetre akarta iskoláját áttelepíteni, és állami támogatást kért, a kultuszminisztérium egyik magasrangú tisztviselője kijelentette, hogy rendelkezésre bocsátja a kért támogatást, ha Hollósy iskolástól együtt kivándorol Afrikába."* – írja a múltra emlékezve Sándor László művészettörténész. A modern magyar művészeti élet legendás alakjáról, harcosáról, művészetszervezőről, pedagógusról Ady többször is cikkezett. Nyíltan kimondta, hogy *„…Zseni volt és nagyszerű pedagógus: ezt is lehetne néhány klasszikus példával magyarázni."* Bródy Sándor *A vásár* c. forrásértékű elbeszélésben az író 1908-as técsői látogatásának emlékét őrzi. A magyar tájpiktúra legjavához tartozó természetábrázolásai (*Mező, Boglyák, Técsői részlet, Falusi udvar, Tavaszi hangulat, Nereszen-hegy* stb.), alakos képei (*Önarckép*), történelmi vásznai (*Rákóczi-induló*), Petőfi és Kiss József illusztrációi a Hollósy-örökség legbecsesebb értékei. A mester haláláig a koronaváros Temető utcai lakásában élt, először a técsői temetőben hantolták el. Kopjafa jelezte sírját, de 1919-ben – felesége kívánságára – szülővárosában, a máramarosszigeti katolikus temetőben helyezték örök nyugalomra. Halála előtt mindvégig tartotta a munkácsi, ungvári képzőművészekkel (Erdélyi Béla, Boksay József) a kapcsolatot, akikkel együtt a kárpátaljai táj és parasztvilág lelkét és karakterét nagy festői erővel fejezték ki. A II. világháború után Sándor László rendezésében a Hollósy-képekből először nyílt kiállítás Ungváron, 1951-ben Hollósy orosz tanítványainak (Zefirov,

Korableva, Tyihomirov, Favorszkij, Mogilevszkij) támogatásával Moszkvában is bemutatták képeit. Balla László Hollósy Simon születésének 110. évfordulója kapcsán írt méltatásában sajnálatosnak tartja, hogy a *„területi képtárunk kutatói eddig még keveset tettek a Kárpátontúllal szorosan összefüggő Hollósy életmű tanulmányozása, műveinek felkutatása terén, nagy hiba, hogy a mesternek egyetlen műve sincs az említett múzeum tulajdonában…"* A vidék művészettörténetében a Hollósy-kultusz elindítása dr. Szöllősy Tibor técsői orvos nevéhez kapcsolható, aki Hollósy Simon técsői éveinek feldolgozásába fogott. Egyik első ilyen írásában Hollósy a *Zöldkalapos kislány* c. képének modelljét, a técsői Sófalusi Erzsébetet kutatta fel, aki 86. születésnapján szívesen megosztotta a szerzővel élményeit, akkor még kamaszlány volt, gyerekfővel modellt állt a művésznek. 1987. április 17-én létrehozta a técsői *Hollósy Simon Magyar Művelődési Kört*, amelynek elnöke is lett. Elvbarátaival a festő egykori técsői lakóházán emléktáblát helyeztek el. 1991 tavaszán a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Elnöksége Szöllősy Tibor kezdeményezésére képzőművészeti *Hollósy Simon Díjat* alapított. Még ebben az évben Szemán Ferenc ungvári festőművész és Mohi Sándor erdélyi képzőművész részesült Hollósy Díjban. Szöllősy Tibor ugyancsak ebben az évben Hollósy Simon tiszteletére Péterfalván Alkotótábort szervezett, amelyen a Révész Imre Társaság tagjai vettek részt. 1992-től a díj kiosztását és a további táborok megrendezését felfüggesztették. Az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség folytatta a *Hollósy Simon Díj* kiosztását. 1993. május 1–2. között zajlott le a Técsői Hollósy Napok a róla elnevezett művelődési kör szervezésében. A nemzetközi rendezvény és konferencia keretében május 1-én a técsői református templom mellett dr. Szöllősy Tibor ünnepi beszéde után felavatták Hollósy mellszobrát (a szobrot Tóth Emőke zsennyei szobrász készítette). Dr. Entz Géza államtitkár, Magyarország Miniszterelnöki Hivatala Határontúli Titkárságának vezetője felolvasta Antall József miniszterelnök ez alkalomból Técső város polgáraihoz küldött üzenetét. A rendezvényt mások mellett megtisztelte a magyar miniszterelnök felesége, Antall Józsefné Fülepp Klára, aki a técsői Móricz család (az innen elszármazott dédszülők) révén kötődik a városhoz. Késő délután került sor a művészettörténeti emlékkonferenciára, ahol Hollósy Simon életművéről, técsői kapcsolatairól,

a Hollósy-jelenségről, az általa teremtett hagyományok folytatásáról tartott előadást dr. Szöllősy Tibor (Técső), Németh Lajos akadémikus (Budapest), Duranci Béla (Vajdaság), Jurecskó László (Miskolc), Szabó Lilla (Pozsony–Budapest), Véső Ágoston (Nagybánya) képzőművész és művészettörténész. Ezt követően a vendégek megkoszorúzták a *Hollósy-emlékházon* lévő emléktáblát, amelyen a következő felirat olvasható: *„Ebben a házban élt és dolgozott / 1915-től 1918-ig Hollósy Simon / neves magyar festőművész."* Az épület jelenleg is lakóház. A *Técsői Hollósy Napokon* elhangzott beszédek, előadások anyagából gyűjteményes kötet jelent meg. A koronaváros koszorús festőjének nevét viseli a 12 osztályos magyar középiskola. A *Hollósy Középiskola* mellett működik a Técsői Református Líceum. A técsőiek a *Hollósy-galériát* is létrehozták. Ennek bejelentésére a 2012. június 22-én megrendezett Hollósy Simon koszorúzási ünnepségen került sor, amelyen részt vett és bemutatkozott a Nagybányai Képzőművészeti és Kulturális Egyesület képzőművészeinek (Véső Ágoston, Filcz Leopold, Madarassy Zsolt István) küldöttsége is. A kezdeményezést a város vezetősége is támogatta.

Irodalom: Sándor László: *A népek barátsága jegyében*. Hollósy Simon születésének 105. évfordulójára. In. Naptár, 1962. Kárpátontúli Területi Kiadó, Uzshorod, 1961. 22–23.o.; Ady Endre: *Hollósy Simon sorsa* c. cikke; Balla László. *„A técsői iskola"*. In. Kárpáti Kalendárium, Kárpáti könyvkiadó, Uzshorod, 1967, 43. o.; Szöllősy Tibor. *Hét évtized múltán*. In. Kalendárium '91, Ungvár, Kárpáti Kiadó, 55. o.; Dupka György: *Hollósy Simon Magyar Művelődési Kör*. In. Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára. Dupka György közreadásában. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 48. o.; *Kárpát-medencei magyar paletta* (Técsői Hollósy Napok, 1993), Szöllősy Tibor összeállításában. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 136. o.

HOMOKI Gábor festő, rajztanár (Péterfalva, 1977. máj. 10.)

A helyi középiskola elvégzése után 1994-ben felvételizett az Ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs kerámia szakára, amelyet 2000 júniusában fejezett be sikeresen. Egy tanéven át képzőművészetet oktatott a helyi művészeti iskolában. 2001-ben felvételt nyert a Lembergi Művészeti Akadémiára, szintén kerámia szakra. Az akadémia elvégzése után 2003-ban újra visszatért a Tiszapéterfalvai Művészeti Iskolába tanítani. 2004 augusztusa óta az intézmény igazgatója. 1997-től foglalkozik komolyabban festészettel. Habár többnyire realista stílusban

alkot, nagyon közel áll hozzá az expresszionizmus és impresszionizmus, illetve nagyon szereti a dekoratív festészetet is. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Állandó résztvevője az Egyesület csoportos kiállításainak. Péterfalván él és dolgozik.

Fontosabb (válogatott) elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai.

Egyéni kiállítások: Péterfalvai Képtár (2007, 2008, 2009); Beregszász (2011); Kijev (2012); Nagyszőlős 2015.

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (2007–2017), Beregszász (2009, 2010), Tiszapéterfalva (2010, 2011).

Irodalom: *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2010, 6. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 6. o.; *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2011, 7–8. o.

HORTHY Béla festő, szobrász
(Mezőkaszony, 1869. feb. 4. – Budapest, 1943. feb. 10.)

Tanulmányait a szülőfalujában kezdte. Budapesten jogot végzett, utána Münchenben és Nagybányán tanult rajzolást és festészetet Hollósy Simonnál. Párizsban is gyarapította tudását. 1892-ben a müncheni Glaspalastban sikeres kiállítása volt. A nagybányai művésztelepen plein-air szemléletű alakos tájképeket, életképeket festett. Szobrászattal is foglalkozott. 1905–1910 között országgyűlési képviselő volt a Függetlenségi Párt színeiben. A Tanácsköztársaság megdöntése után 4 hónapos börtönbüntetésre ítélték. A festést soha nem hagyta abba. Számos kiállításon vett részt. Többek közt a Nemzeti Szalonban és az Ernst Múzeumban. A Szépművészeti Múzeum is vásárolt képeiből. A második világháború idején az elismert festőművészt, szobrászt, a nagybányai művésztelep kiválóságát 74 évesen érte a halál.

Irodalom:*Horthy Béla (festő).* In: https://hu.wikipedia.org/wiki/Horthy_Béla_(festő), *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf.*

HORVÁTH Anna keramikus, szobrász, grafikus, közíró
(Beregszász, 1924. nov. 5.–2005. okt.11.)

Öntevékenyen sajátította el a szükséges ismereteket. Erdélyi Bélát, Boksay

Józsefet, Manajló Fedort tartotta tanítómestereinek. Gimnáziumi tanulmányait Beregszászban, Kassán és Lőcsén végezte. A háborúvesztés után a beregszászi vasútállomás alkalmazottja, a téglagyár csempekészítő műhelyének munkása, plakátfestő a mozinál, díszlettervező a színházban, kirakatrendező a kereskedelemben, újságíró a *Kárpáti Igaz Szó* megyei lapnál. Mindeközben művész: keramikusművész, érmész, szobrászművész, grafikus, belsőépítész, táblafestő, aki évekig a Képzőművészeti Alap tagja volt. 1958-ban vett részt először csoportos kiállításon Beregszászban. 1963-tól a Szovjetunió Képzőművészeti Szövetségének és az Ukrajnai Képzőművészek Szövetségének tagja. 2005-től a Magyar Művészeti Akadémia tagja. Diákkorában mint falukutató néprajzi anyagot gyűjtött. Képzőművészeti stúdiót, rajzszakkört vezetett. Műterme magyar szellemi központtá vált, ahol kezdő művészek, tollforgatók is egymásnak adták a kilincset. Barátnőjével, Drávai Gizella tankönyvíró-pedagógussal felvállalták a tehetséggondozást, védnökséget vállaltak a járási lap mellett létrejött irodalmi stúdió fölött. Építette, szépítette a várost, mentette értékeinket. Művészetének jellemzője a szülőföld, kétkezi munkások, a parasztok szeretete, a valóságábrázolás új formáinak állandó kutatása, a bátor kísérletezés. A harmadik festőnemzedékhez besorolt Horváth Anna a „leguniverzálisabb művészünk" – állapította meg róla Balla László. *„Életművében különféle szakaszokat különböztethetünk meg* – írja róla Prihogyko Duska –, *a gótikus, barokk, klaszszikus művészethez való kötődést. Számos zsánerszobor megalkotója, e művek a kárpátaljai és magyarországi népművészet hagyományaira épülnek. Szerény méretű kerámiafigurái a népélet élénk jeleneteit örökítik meg. Különféle etnikai típusok életteli megjelenítése, melegséggel, jóindulattal párosuló finom humor jellemzik plasztikáinak e sorozatát."* Az Ungvári Televízió 2004-ben, a művésznő 80. születésnapja alkalmából interjút készített vele, amelyben Horváth Anna vallott életéről, életfilozófiájáról. Mint mondta: *„csak tiszta szívvel és tiszta lélekkel lehet hozzányúlni az anyaghoz, papírhoz, ceruzához, az emberhez."*

Publikációi: A publicista cikkei és novellái 1965–1990 között a *Kárpáti Igaz Szó* hasábjain láttak napvilágot. *Megtört a csend* (Beregszász kulturális életéről), Kárpáti Kiadó, 1965, *Az a régi nyár* (történetek, jegyzetek, vallomások, rajzok) Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, é. n.

Tanulmányutak, művésztelepek: Tállya, Sóstó, Esztergom, Szécsény (1994–1996).

Egyéni (válogatott) kiállítások: Művelődési Ház, Beregszász (1969, 1974, 1984, 1994, 1997); Ungvár (1976, 2000); emlékkiállítás a Beregszászi 6. Sz. Általános Iskolában (2012).

Válogatott csoportos kiállítások: városi, járási képzőművészeti tárlat, Beregszász (1958); köztárasági képzőművészeti tárlat, Kijev (1967, 1969, 1970, 1976, 1977); össz-szövetségi éremkiállítás, Moszkva (1972, 1973, 1975); éremkiállítás, Varsó (1972); Budapest (1977); Tőketerebes/Trebisov (Vjacseszlav Prihogykóval, Sütő Jánossal) (1989); Beregszász, Munkács, Péterfalva, Ungvár (2000–2005). Résztvevője volt a FIDEM külföldi képzőművészeti kiállításoknak, Berlin, Bukarest, Kassa, Nyíregyháza és más városokban megrendezett képzőművészeti tárlatoknak.

Köztéri művei: Sirató anya a beregszászi római katolikus temetőben. Kimagasló művészi értéket képvisel a nagyszőlősi templom részére készített *Keresztút* c. domborműsorozata.

Művek közgyűjteményekben: éremgyűjtemény a Beregvidéki Múzeumban, Beregszász; ungvári Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum (kisplasztikák); Péterfalvai Képtár Képző- és Iparművészeti Gyűjteménye; a Művészeti Múzeum gyűjteménye, Kijev.

Kiállítások az adatbázisban: Rikítás - Horváth Anna kiállítása (2006), Jegenyés Diána és Horváth Anna: Női lélek, ... költőien lakozik az ember... (2009).

Elismerések, díjak: az országos éremművészeti kiállítás II. díja, Moszkva (1973); a Szovjetunió Képzőművészeti Szövetsége vezetőségének díszoklevele, Moszkva (1977); Pro Cultura Hungarica, Budapest (1991); a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének nívódíja (1995); Ukrajna Érdemes Művésze (1996); Pro Urbe-díj, Beregszász (1997).

Emlékezete: 2016. január 22-én a Beregszászi 6.sz.Általános Iskola falán Horváth Anna tiszteletére emléktáblát avattak. A művésznő a tanintézetben rajzszakkört vezetett. Alkotója: Bökényi Anna keramikus. Matl Péter szobrász kezdeményezésére – más tanítványok közreműködésével - beregszászi sírhelyét felújították.

Irodalom: Bosaj, J.: *Izobrazityelnoje iszkusztvo Zakarpatyja*, Moszkva, 1973/2; Balla László: *Csillogó, lobogó, vibráló tájak. Riportok kárpátontúli képzőművészekről*. (A mindenes. – Vallomások Horváth Annáról). Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975. 136–151. o.; Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*, Ungvár–Budapest, 1993. 48–49. o.; Balla László:

Erdélyi Béla és kortársai. Ungvár–Budapest, 1994, 73–75. o.; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 145–146. o.; *Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára*. Munkaanyag. Az anyag írásában, adatgyűjtésében közreműködtek: Dupka György, Fuchs Andrea. MÉKK, Ungvár, 2007. 57. o.; *I. Bereg art expo – 2010.* A Bereg Alkotóegyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 12. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 51. p.; Molnár Bertalan: *Horváth Anna-emlékkiállítás*. In. Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évfolyam, 2. szám, 2012. június, 9. o.; Prihogyko, Duska (Magdolna): *Horváth Anna*. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/horvath_anna; Горват Ганна Андріївна. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2690.htm; KMMI: Arcképcsarnok. Horváth Anna: http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=20

Filmek: „Kutatások" – kijevi Dokumentumfilmek Stúdiója (1967). Készítettek róla portréfilmet a kijevi, moszkvai, ungvári, pécsi, budapesti televízió munkatársai, jártak nála Berlinből az intervíziósok forgatni.

HRABÁR Igor festő, műtörténész, akadémikus
(Budapest, 1871. már. 25. – Moszkva, 1960.máj.16.)

Édesapja Hrabár Emmanuel, a Magyar Parlament képviselője volt. Gyermekkora nagy részét Kárpátalján töltötte. Itt sokat hallott az orosz történelemről és irodalomról, amely érdekelte. A magyar katonaság üldözése elől Hrabár Emmanuel képviselő az oroszországi Jegorevszkbe menekült, akkor a család is követte. Így lett orosz állampolgár, de ruszin származását, a magyar kultúrához való kötődését, és vidékünkhöz való vonzódását élete végéig megőrizte. Mások szerint nem kedvelte a magyarokat. Elvégezte a Szentpétervári Egyetemet és a Festészeti Akadémiát 1898-ban. Tanulmányait Münchenben folytatta, ahol Hollósy Simon iskolája nagy hatással volt rá. Főként a plein air festészet és az impresszionizmus fogta meg. Ekkor készülnek a *Szeptemberi hó, Februári galambkékség, Téli napsütés* című képei és portréi, amelyek híressé tették a festőt. Kiállított képeit a Moszkvai Tretyjakov Galéria vásárolta meg. Mint tudós is kitűnt. *Az Orosz Művészet Történelme* című mű társszerzője, amelyet 1916-ban adtak ki.

Szakértelmét, tevékenységét nagyra értékelték. 1936-ban nevezték ki a Szovjet Művészettörténeti Intézet igazgatójává. Még ugyanabban az évben a Szovjet Tudományos Akadémia tagjává választották, majd 11 évre rá a Szovjet Művészeti Akadémia tagja lett, a szocialista realizmus szószólója lett, Leninről is képet festett stb. A második világháború után, amikor Kárpátalját a Szovjetunióhoz csatolták, könnyebbé vált a kapcsolattartása az itt élő rokonokkal. Az elismert festőművész 1955-ben képeinek egy nagy gyűjteményével ajándékozta meg az akkor szerveződő Ungvári Művészeti Múzeumot. Alkotásai különböző szakaszokból származnak: *Arany ősz, Üveg lekvárral és almák, Hrabár Olga, Hrabár Vladimir portréi, Önarckép sapkában, Zúzmara napkeltekor.* A kiállítás megnyitója 1955. június 5-én volt. Az akadémikus még remélte, hogy szülőföldjén élhet és alkothat, de sajnos ez már nem adatott meg neki. 89 évet élt. Kárpátaljáról Balla lászló tartotta vele a kapcsolatot, mint írja: *„ A budapesti születésű, de életének javát Oroszországban, illetve a Szovjetunióban leélt kiemelkeő festőművész és műtörténész talán származásánál fogva is mindig élénken érdeklődött az oroszmagyar és a szovjet-magyar művelődési kapcsolatok iránt.*" Tőle tudjuk, hogy ennek fügvényében élénken foglalkozott Zichy Mihály munkásságával, akinek Hrabár szavait idézve *„munkássága egymagában egész enciklopédiája az orosz-magyar kulturális kapcsolatoknak."*

Irodalom: Balla László: *Két nép művészete.* Kárpáti Kalendárium 1976, Kárpáti könyvkiadó, Uzsgorod, 1975. 54-55. o., B.M. *Szocialista realizmus: fények és árnyak*. In: Kárpáti Igaz Szó, 2004.április 17. http://www.hhrf.org/karpatiigazszo/040417/kultur03.html., Berniczky Éva: *Madarat pénzéről.* In: Mozgó Világ, 2008.11.04. http://epa.oszk.hu/01300/01326/00105/MV_2008_11_04_4.htm., *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

HRABÁR Natália iparművész, keramikus
(Ungvár, 1964. máj. 16.)
1983-ban elvégezte az Ungvári Képzőművészeti Szakközépiskola kerámia szakát. 1990-ben a Lembergi Iparművészeti Főiskola kerámia szakán szerzett diplomát. 2004-től az Ukrajnai Képzőművészek Szövetségének tagja. Tanulmányai befejeztével a reklámszakmában dolgozott Ungváron. 1990–1993 között belsőépítészettel és kirakatrendezéssel foglalkozott. 1991-től tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és

Iparművészek Révész Imre Társaságának. 1990-től megyei, országos és külföldi kiállítások, művésztáborok résztvevője. *„A kerámián belül főként porcelán foglalkoztatja. Ebben az anyagban sikerült leginkább kifejeznie önmagát. Művészetéhez a természetből merít inspirációt, de merész ötletekkel is igyekszik gazdagítani műveit. A porcelán eddig ki nem használt lehetőségeit és a technológiai felfedezéseit igyekszik munkáiban minél jobban felhasználni."* Ungváron él és dolgozik.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Hungarológiai Központ, Ungvár (1991). Bemutatkozott Nyíregyházán, Hajdúnánáson, Hajdúböszörményben, valamint a németországi Hannoverben. Néprajzi Múzeum, Ungvár (1998).

Válogatott csoportos kiállítások: kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében. Tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt. Néprajzi Múzeum. Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Révész Imre Társaság, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával) (1999); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11.–2003. jan. 4.); RIT-kiállítás (2012–2017).

Irodalom: Kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása. Tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt. Katalógus. Felelős kiadó: Dupka György. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár. 1998. 5. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 27. p.

I

IJJÁSZ Gyula festő, grafikus, író (Ungvár, 1874 – Ungvár, 1943.)

Ungvári mészáros családból származott. Itthon és Amerikában képezte magát. Tanulmányainak befejeztével a nagybányai iskola és az impresszionisták stílusához közel álló művész a fél világot beutazta, a New York-i Cooper Institute Iparművészeti Iskolát is befejezte. Naturalista módon háborús és vallásos témájú képeket, kárpátaljai tájképeket és

népéletképeket festett. A vidék váirairól, a várromokról, az Árpád-kori templomokról több festményt készített. Olajjal, akvarellel dolgozott. A két világháború között Munkácson, Beregszászban, Ungváron a munkácsi Művészklub tagjaként csoportos kiállításokon láthatta műveit a közönség. Tagja volt az Erdélyi Béla által vezetett Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének. Részt vett a város közéletében. A magyar nyelv múltja is foglakoztatta, ebből a tárgykörből 1931-ben *A magyar nyelv eredete* címmel könyve jelent meg (Ungvár, Földesi nyomda). 69 évesen Ungváron halt meg.

Irodalom: Erdélyi Béla: *Képzőművészet*. In: Ungvár és Ung megye (1940); Aba József: Kárpátalja festőművészete (Új Magyar Művészet 1944/IV)., *Ijjász Gyula*. Első Magyar Festményszakértő Iroda. Lexikon: http://www.biralat.hu/muveszek/ijjasz_gyula_.9358.html?pageid=56

ILKU Marion József *(Rion)* festő, grafikus, karikaturista
(Ungvár, 1933. máj. 27. – Lviv, 2003. jan. 25.)

Az ungvári alapiskola elvégzése után 1947–1952 között elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolát. Mesterei: Boksay József, Manajló Tivadar/Fedor, Koczka András, Kontratovics Ernő. 1952–1958-ban a Lembergi Iparművészeti Főiskolán tanult és kapott diplomát. Itteni mesterei: Szelyszkij Roman, Dovbusinszkij Danilo. 1961 óta az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1982 óta a Lembergi Képzőművészeti Akadémia művésztanára, docense. 1989–2003 között a Lembergi Magyarok Kulturális Szövetségének alapító elnöke. Ezeken a fórumokon arcképcsarnok albuma részére 110 portré-karikatúrát készített neves személyiségekről (kárpát-medencei kisebbségi politikusok, írók, költők, festők stb.), amely könyv formájában is megjelent. 1991–1995 között az UMDSZ egyik alapító társelnöke, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaság – Anyanyelvi Konferencia választmányi tagja. 1964–2000 között több művésztelepen dolgozott: Dzintari (Lettország), Gurzuf (Grúzia), Szenezs (Oroszország), Choszta (Grúzia), Kárpátalja, Hajdúböszörmény, Hortobágy, Berekfürdő stb. Prihogyko Duska Ilku Marion József művészetéről a következőket írta: *„... egy saját képi világot épített fel, amely a valóság és a képzelet, a konkrétumok és az absztrakció határán található. A kompozíciók képi nyelve, stílusa az utóbbi évek folyamán új jegyekkel gazdagodott: a korábbi művek visszafogott színskáláját az intenzív színek kontrasztjai vál-*

tották fel, amelyek az energikusan és mozgalmasan megfestett képsíkokkal együtt nagy kifejezőerőt és expresszivitást kölcsönöztek műveinek."

Egyéni (válogatott) kiállítások: Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterme, Riga (1969); Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterme, Moszkva (1972); Lembergi Képtár, Lemberg (1993); Silyei Gábor Művelődési Központ, Hajdúböszörmény; Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza (1996); egyéni kiállítás a MÉKK szervezésében, Néprajzi Múzeum, Ungvár (1999).

Válogatott csoportos kiállítások: fiatal művészek összszövetségi kiállítása, Szovjet MM Kiállítóterem, Moszkva (1960); köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1961, 1962, 1982, 1989); összszövetségi grafikai kiállítás, Szovjet MM Kiállítóterem, Moszkva (1962, 1965); lembergi művészek kiállítása, Szovjet MM Kiállítóterem, Moszkva (1968); ukrán köztársasági akvarell-kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1985); a Kárpátaljai Művésztelep kiállítása, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1989); Hajdúböszörményi Művésztelep kiállítása, Hajdúsági Múzeum, Hajdúböszörmény (1992); tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és Kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest. (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január).

Köztéri művei: Egyesülés (mozaikpannó, 1964, Lemberg, lakóház); Barátság (mozaikpannó, 1972, Császlóc, Ungvári járás, gázsűrítő állomás); Lakodalom (mozaikpannó, 1973, Szolec, Lemberg megye, autóbusz-állomás).

Művek közgyűjteményekben: Képzőművészeti Múzeum, Harkov; Hajdúböszörményi Városi Képzőművészeti Gyűjtemény, Hajdúböszörmény; Hortobágyi Képzőművészeti Gyűjtemény; Berekfürdői Képzőművészeti Gyűjtemény; Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; Lembergi Képtár, Lemberg; Lembergi Nemzeti Múzeum, Lemberg; Munkácsy Mihály Galéria, Munkács; Odesszai Képzőművészeti Múzeum, Odessza; Ukrán

Nemzeti Képzőművészeti Múzeum, Kijev.

Díjak, elismerések: Ukrán Grafikai Biennálé díja (1968); Hajdúböszörményi Nemzetközi Művésztelep nívódíja (1992); Káplár Miklós-emlékérem és díj (1995).

Publikációi: Ilku Marion József: Portré-karikatúrák. Kárpát-medencei arcképcsarnok. (110 portré-karikatúra). Játszani csak komolyan lehet – előszó helyett – Horváth Sándor. Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1998. 128 o.; M. Ilku, E. Miszko, V. Patik: Lviv szmijetsza. Karikatúrák, Szvitlana Sztec előszava, összeállítása. Lvov. 1999.

Irodalom: *Isztorija ukrajinszkoho misztectva*, Kijev, 1968; Jemakov, A.: *Hudozsniki i kniha*, Kijev, 1973; *Szlovnik hudozsnikiv Ukrajini*, Kijev, 1973; Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 52–53. o.; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 172–173. o.; Marion Ilku 1933–2003. Festmények, grafikák. Fotók. (Emlékkiállítás katalógusa.) Ukrán, magyar, angol életrajz. Horváth Sándor: Rion – számára az alkotás maga volt az élet. Lvov, 2003; Prihogyko, Duska: *Ilku Marion József*. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ilku_marion_jozsef.*

IMRE Sándor festő, dekoratőr (Beregszász, 1948)

1971-ben elvégezte a moszkvai művészeti népfőiskolát. A Bereg Alkotóegyesület tagja. Válogatott csoportos kiállítások: Moszkva, Kijev, Ungvár, Makó, Balatonlelle, Tiszaalpár, Beregszász, Péterfalva stb. 2004. június 3-án Beregszász Napján a Vizhibu 3000 Nemzetközi Intellektuális Gazdasági Kutató és Sportközpont Tanácsa a *Kárpátok Medvéje* nemzetközi díjjal tüntette ki. Beregszászon él.

Irodalom: *I. Bereg art expo* – 2010. 8. o.

IVANCSÓ András festő (Munkács, 1972. jún. 11.)

Tanulmányait 1991-ben fejezte be a Munkácsi Tanítóképző Főiskolán, majd 1995-ben festészet-grafika szakon diplomázott az Ivano-Frankivszki Egyetemen, ahol Figol Mihail, Szirko Volodimir, majd Micska Zoltán voltak a tanárai. Az alkotó 1995-ben kezdett képzőművészetet tanítani a Munkácsi Tanítóképző Főiskolán és a Munkácsy Mihály nevét viselő művészeti iskolában. Az Ukrán Képzőművészek Szövetsége 2001-ben választotta tagjává. Rendszeres résztvevője különböző alkotótáboroknak Magyarországon, Lengyelországban és Ukrajnában. Önálló kiállításait láthatta a közönség Kijevben és Budapesten,

csoportos tárlatokon vett részt Magyarországon, Lengyelországban, Szlovákiában, Horvátországban, Fehéroroszországban, Oroszországban és Kínában. Az Ukrajna Érdemes Művésze díjjal elismert munkácsi művész az absztrakt expresszionizmus műfajában alkot, vagyis a lelki és érzelmi állapot közvetlen kifejezésére törekszik. Művei modern hangvételűek, tele stilizált formákkal. Kompozícióiban kortárs válaszok fogalmazódnak meg az őt körülvevő világról, a kárpátaljai tájról és az emberekről. Alkotásait akrillal és vegyes technikával készíti farostra és vászonra. A textúrát az érdes és sima felületek váltakozásával, a festékrétegek halmozásával teszi változatosabbá, drámaibbá. Alkotásait a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum, az Ukrajnai Kortárs Múzeum, a Kolomijai Népművészeti Múzeum, a Csernovici Képtár, a Trebisovi Képtár és a Szevasztopoli Képtár gyűjteménye őrzi. Egy ideje a Munkácsi Városi Képtár igazgatója.

Irodalom: *Hudozsnyiki Zakarpattya*... 65. old., *Ivancsó András festőművész tárlatta a Forrás Galériában*. In: Kárpátalja.ma, 2016.06.15., http://www.karpatalja.ma/kitekinto/magyarorszag/ivancso-andras-festomuvesz-tarlata-a-forras-galeriaban/

IVÁN Ambrus festő
(Kisszelmenc, 1929. nov. 17.)
A helyi alapiskola elvégzése után a középiskolát Ungváron fejezte be. Ekkor figyeltek fel rajzkészségére. Szaktanulmányokat – bármennyire is szerette volna – anyagi okok miatt nem végezhetett. Öntevékenyen, roppant kitartó szorgalommal fejlesztette képzőművészeti ismereteit, sajátította el a festészet szakmai fogásait. Az ungvári Művészeti Alapnál helyezkedett el, ahol neves festőkkel került ismeretségbe, akik felfigyeltek rajztehetségére. Boksay József tanítványául fogadta. Glück Gábort, Koczka Andrást, Soltész Zoltánt is tanítómestereinek tartja. 1954-ben először szerepelt megyei kiállításon. 1956-ban már jelen volt a kárpátaljai fiatal művészek kijevi tárlatán, melyet azután Moszkvában és Vilniusban is bemutattak. 1975-ben egyik munkája a modern szovjet művészeti kiállítás keretében Japánba is eljutott. Festményeket, temperákat és akvarelleket készít. A 60-as évek derekától kezdve kárpátaljai és magyarországi művésztelepeken dolgozott (Miskolc, Bogács, Aranyosapáti, Vaja, Nyíregyháza). 1990-ben alapító tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának. 1990–2000 között az Ungvári Magyar Képzőművészek csoportjának vezetője. 1956-tól vesz

részt helyi, megyei, köztársasági és országos kiállításokon. Az eddig alkotott és kiállított vásznain Barát Mihály műelemző szerint „*bármit is ábrázol, mindig és mindenben az ember felé fordul, az embert keresi. Képei nyugalmukkal és kiegyensúlyozottságukkal vonzanak. Szülőföldje a síkvidéki táj és az ott lakók békessége árad belőlük.*" Képein mély beleéléssel jeleníti meg az elmúlt korok tárgyi emlékeit, hangulatos kisvárosok zegzugos utcáit, és a Kárpátok állandóan változó, színpompás hegyeit. Prihogyko Duska írja róla: „*Munkásságában a kárpátaljai festőiskola realista hagyományaira támaszkodik. Tájképeket, csendéleteket, enteriőröket és figurális kompozíciókat fest. Műveit az egyértelműség és a művészi nyelvezet határozott egyszerűsége jellemzi, továbbá a nyugodt, kiegyensúlyozott kompozicionális megoldások, a kifejező művészi-plasztikai formák alkalmazása.*" Áttelepült Magyarországra, Szeged környékén él és dolgozik.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Kárpátaljai Írószövetség kiállítása, Ungvár (1963); kiállítás a MÉKK szervezésében, Megyei Könyvtár, Ungvár (1996); Ungvári Néprajzi Múzeum (1999).

Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátaljai Művészek Tárlata (Kijev, Moszkva, Vilnius) (1964, 1968); Köztársasági képzőművészeti kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1968, 1972, 1976, 1983); Szovjet Kortárs Festészet '75, Szondáj (Japán); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum, Kijev (1975); Kárpátalja Képzőművészete, Szovjet Képzőművészeti Szövetség Kiállítóterem, Moszkva (1980); Ukrán köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1983); Kárpátalja kortárs képzőművészete, KSZL Galéria, Kassa; Szabad kárpát-ukrajnai képzőművészet, Sport Központ Kiállítóterem, Prága; a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának első kiállítása, Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár (Katalógus, *A teremtés gyönyöre*, Balla D. Károly előszavával) (1991); Alkotóművészek az olimpiai sikerekért, Sportcsarnok, Népstadion; Megbékéléseink, Hadtörténeti Múzeum, Budapest (1992); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, tárlat, Árkád Galéria, Budapest (Katalógus, Tóth István utószavával) (1993); Ukrán köztársasági kiállítás, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ung-

vár; Ungvári magyar képzőművészek tárlata, Pestújhelyi községháza (1995); tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és Kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); az ungvári képzőművészcsoport tárlata a MÉKK szervezésében, Néprajzi Múzeum, Ungvár (1997); a Kárpátaljai Magyar Képzőművészek és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetsége szervezésében, Munkács; kárpátmedencei meghívott művészek kiállítása, Vay Ádám Múzeum, Vaja (1997); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum. Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); ungvári képzőművészek tárlata a MÉKK szervezésében, Néprajzi Múzeum, Ungvár; Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával); a Révész Imre Társaság kiállítása – Varsó, Lengyelország. – Expo 2000 - Hannover, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (Katalógus: Zselicki József előszavával) (1999); 2000 december – 2001 január: Kárpátmedencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11.–2003. jan. 4.).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; az Ukrán Képzőművészeti Szövetség gyűjteménye, Kijev; UA MM gyűjtemény, Kijev.

Irodalom: Kovács Elemér: *Hogy a magányban gyönyörködni lehessen*, In. Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, 1990–1995; Barát Mihály: *Válogatott találkozások. – A síkvidéki táj festője* /Iván Ambrusról/ (életpálya- és portrévázlatok 1970-1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 44–45. o.; *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Dupka György közreadásában. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 54. o.; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 193. o.; Prihogyko, Duska: *Iván Ambrus*. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ivan_ambrus*

IZAI Károly (Karel) festő
(Munkács/Kalocsa, 1887 – Beregszász, 1938.)
A helyi alapiskola elvégzése után 1908–1912 között elvégezte az Ungvári Tanítóképzőt, majd a budapesti Képzőművészeti Főiskolán végezte tanulmányait. 1918-ban részt vett a Műcsarnok tavaszi és téli tárlatain, valamint a Nemzeti Szalon decemberi kiállításán.1921-től Munkácson élt és alkotott. Barátaival az első lépéseket teszi meg a kárpátaljai festőiskola megalakítása érdekében. Tagja volt a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének. Csoportos és egyéni kiállításokon vett részt. Néhány munkája a Megyei Boksay József Szépművészeti Múzeum tuljadonába került.

Irodalom: Мистецтво Закарпаття. Kniha I. Užhorod : Zakarpatské oblastné umelecké múzeum Jozefa Bokšaya, 2005, s. 101., Izai Károly. https://www.eantik.sk/autor/1961/izai-karol-karel/, Első Magyar Festményszakértő iroda. http://www.biralat.hu/muveszek/izay_karoly.9431.html?pageid=56

J

JAKUBEK Károly festő
A harmadik festőnemzedékhez tartozó képzett festő a 70-es évek elején vidékünkről szintén elment. Fiatal korában a nagybányai művésztelepet is megjárta és e telep hagyományainak szellemében alkotott hangulatos táj- és városképeket. Ungvári évei alatt keze alól került ki egyik legtehetségesebb tanítványa, Ország Lili, aki 1945 után Magyarországon elismert festő, grafikus és bábtervező lett. Jakubek Károly lelkes munkájával sokat segített a Schober Ottó által vezetett Beregszászi Népszínháznak, a díszleteket az első években ***ő*** tervezte és készítette.

Irodalom: Csanádi György: Régi beregszásziak. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/02100/02131/html/03.htm

JANKOVICS Mária textilművész, grafikus, festő
(Ungvár, 1962. máj. 24. – Ungvár, 2007. okt. 3.)
Az ungvári alapiskola elvégzése után 1984–1989 között a Lembergi Iparművészeti Főiskolán tanult. Itteni mesterei: Cemak Zoja, Tokár Márta, Arafikin Jevgenyij, Bodnár Igor. Ungváron a reklámszakmában helyezkedett el: kirakatrendezéssel és belső terek dekorálásával foglalkozott. Később az *Irka* gyermeklap grafikusa és több Intermix Kiadó által megjelentetett gyermekkönyv illusztrátora volt. 1990-től tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának; 1993-tól tagja a Magyar Képzőművé-

szek és Iparművészek Társaságának. A festészeten és a könyvillusztráción kívül főként batik technikával dolgozott. Prihogyko Duska életrajzírója így jellemezte: *„Fantáziagazdag és bonyolult tartalmú kompozíciói színes vitrázsokra emlékeztetnek. A színes, dekoratív felületeken sok tónus tűnik fel, ezeket éles kontúrok veszik körül, befejezettséget és lezártságot adva a munkáknak. ... sok igényes gobelin került ki a keze alól."*

Egyéni (válogatott) kiállítások: Hungarológiai Központ, Ungvár (1991); Centrál Hotel, Nyíregyháza (1997); Nemzetiségi Központ, Ungvár (2006).

Válogatott csoportos kiállítások: textil és kerámia [Komonyi Márta Erikával], Hungarológiai Központ, Ungvár (1991); Szabad kárpát-ukrajnai képzőművészet, Sport Központ Kiállítóterem, Prága (1991); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának első kiállítása. Kárpátaljai Honismereti Múzeum. Ungvár (Katalógus, *A teremtés gyönyöre*, Balla D. Károly előszavával) (1991); Alkotóművészek az olimpiai sikerekért, Sportcsarnok, Budapest (1992); Megbékéléseink, Hadtörténeti Múzeum, Budapest (1992); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, tárlat, Árkád Galéria, Budapest (Katalógus, Tóth István utószavával) (1993); Fiatal ukrán művészek kiállítása, Dolja Gallery, Chicago (1993); Bátyú, Révész Imre Társaság (1994); Ukrán mitológia és folklór, nemzetközi kiállítás Maingallery, Detroit (1995); Ungvári magyar művészek tárlata, Pestújhelyi községház (1995); Pécsvárad; Köztársasági képzőművészeti kiállítás, Kijev (1995); Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1995); Tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és Kárpátaljai Művészek (MKIT), Magyarok Világszövetsége, Budapest (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával) (1999); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében. Kárpátaljai

Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11.–2003. jan. 4.). 1991–2007 között rendszeres résztvevője a Kárpátaljai Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság kiállításainak (Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár).

Köztéri művei: *A természet pusztulása* (batik, selyem, kézi festés, 1989, Lemberg, Lembergi Iparművészeti Főiskola); *Fantasztikus kompozíciók* (batik, selyem, kézi festés, 1989–1990, Ungvár, Presov étterem); *Varázslatos táj* (gobelin, gyapjú, kézi szövés, 1993, Ungvár, Kereskedelmi Kamara Háza).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; Ukrán Képzőművészeti Szövetség gyűjteménye, Kijev; UA MM gyűjtemény, Kijev; magángyűjtemények.

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 55. o.; Palkó István: *A színművész*, In. Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, 1990–1995, Ungvár, 1995; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 216. o.; Prihogyko, Duska: *Jankovics Mária*. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/jankovics_maria*

JUHÁSZ László grafikus
(Sárosoroszi, 1988. okt. 3.)

A sárosoroszi alapiskola elvégzése után 2010-ben fejezte be a Kárpátaljai Képzőművészeti Főiskolát. 2011-től Budapesten, a Képzőművészeti Főiskolán folytatja tanulmányait. 2009-ben önálló kiállítással mutatkozott be a Benei Faluházban. Különböző grafikai eljárással dolgozik, szépirodalmi munkákat illusztrál. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Állandó résztvevője a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. A beregszászi ArtTisza Művészeti Egyesület tagja.

Fontosabb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai. Áttelepült Magyarországra, Budapesten a képzőművészeti főiskolán folytatta tanulmányait. Bekapcsolódott a fővárosi művészeti életbe.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Benei Faluház (2009); Ungvár (2011); Beregszász, *„Fantázia”* című egyéni kiállítása a Beatrice művészkávézóban (2011. július 29.).

Válogatott csoportos kiállítások: Bene (2009), Ungvár (2010, 2011), Beregszász (2010), Tiszapéterfalva (2010, 2011).

Művek közgyűjteményekben: Benei Faluház, Bene. Magángyűjtemények.

Irodalom: *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2010, 7. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 7. o.; *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2011, 8. o.; sajtóvisszhangok bemutatott munkáiról: *http://www.kmmi.org.ua, www.beregovo.uz.ua, karpatinfo.net, beregihirlap.uz.ua*; az ArtTisza honlapján 13 munkája tekinthető meg: *http://arttisza.org/muveszek/category/9-juhasz-laszlo.html.*

K

KÁDAS Kati festő, grafikus, költő (Beregszász, 1946. júl. 16.)
Öntevékenyen sajátította el a képzőművészet alapjait. Mesterei: Horváth Anna, Garanyi József. 1967-től rendszeresen vett részt csoportos és önálló kiállításokon. Főbb állomásai Kárpátalján: Beregszász és a Beregszászi járás, Ungvár, ahol számtalan önálló és kollektív kiállítása volt. 1972-ben Kijevben a Fiatal Alkotók Fesztiválján díjat nyert. 1980-ban a Beregszászi Glóbusz Szabadidőközpont képzőművészeti szekciójának tagja. 1993-ban festőtársaival megalakították a Bereg Alkotóegyesületet, amelynek elnöke lett, e feladatot 1997-ig aktívan végezte. Állandó résztvevője a kárpátaljai és magyarországi alkotótáboroknak. 1992-ben az első Kelet-Európai Kultúrbörzén Békéscsabán is részt vett munkáival, majd Erdélyben (Kovászna) a Csorna kiállításon is képviselte Kárpátalját egy képpel. 1997-ben falinaptár, majd 1998-ban asztali naptár jelent meg munkáival. Eddig több mint hetven kiállítása volt. 2011-ben a nyíregyházai városi és megyei könyvtárban kiállított 44 munkájáról H. Németh Katalin, a kiállítás méltatója többek között azt írta a tárlat beharangozójában, hogy Kádas Kati művészetében *„ami a legdicséretesebb, az a jól érzékelhető kísérleti kedv, elsősorban anyaghasználatban, mely a témaválasztást is irányítja."* 1997 óta Nyíregyházán él és dolgozik.
Publikációk: Kádas Kati: Ego. (Kép, szó). Versek, Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1994. 80 o.;

Kádas Kati: Megfestettelek. Készült a „Grafit" Nyomda „R" Kft. Nyomdájában. 2000. 84 o.; Kádas Kati: Áttelepülésem története. Szerzői kiadás. Nyíregyháza, 2007.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Beregszász (1967–1997); egyéni kiállítás a Művészetek Házában, Kisvárda (2004); több vándorkiállítása volt Magyarországon, Szabolcs megye számos településén (Gulács, Vásárosnamény, Kisvárda, Fehérgyarmat, Mátészalka); kiállítás Vay Ádám Múzeumban a vajai Nemzetközi Tábor keretében (2011. február); Variációk a nőiességre c. gyűjtemény bemutatója a Móricz Zsigmond Megyei Könyvtár galérájában (2011. március); Nyíregyházi Városi és Megyei könyvtár, Nyíregyháza (2011. december).

Válogatott csoportos kiállítások: 1999-ben 50 képe lett bemutatva Tiszadobon az Andrássy Kastélyban. 2000-ben Budapesten a Magyarok Házában is megtekinthették munkáit. Szatmári Múzeum, Mátészalka (2005); Pannon Magyar Ház, Budapest (2005). Bajorországban és Németországban vett részt kollektív kiállításokon.

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; az Ukrán Képzőművészeti Szövetség gyűjteménye, Kijev; UA MM gyűjtemény, Kijev; magángyűjtemények.

Díjak, elismerések: Az 1998-as Bereg Expón Vásárosnaményban a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kézműves Kamara díját nyerte el munkáival. 1999-ben a budapesti Európai Magazin pályázatot hirdetett „Szépség" címmel, melynek első díját nyerte el grafika kategóriában „Vénusz" című képével.

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 57. o.; Füzesi Magda: *Mit csinál most Kádas Kati festőművész?* – Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évf. 1. szám, 2012. március, 40. o.

KALITICS Erika grafikus, festő (Munkács, 1987. máj. 6.)

A helyi alapiskola elvégzése után 2004–2010 között a II. Rákóczi Ferenc Középiskolában tanult. 2007–2011 között az Ungvári Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait. Mesterei: Kopriva Attila, Lucenko Igor. 2011-ben és 2012-ben a Tiszabökényben megrendezett Munkácsy Mihály Tiszaháti Alkotótábor résztvevője. A beregszászi ArtTisza Művészeti Egyesület tagja. 2012-től a RIT tagja. Munkácson él és dolgozik.

Válogatott csoportos kiállítások: II. és a III. Carpatica Art Expo, Ungvár (2011, 2012); az ArtTisza képzőművészeti kiállítása, Euró-

pa–Magyar Ház, Beregszász (2012), RIT kiállítások (2012–2016).

Művek közgyűjteményekben: Péterfalvai Képtár, Péterfalva; magángyűjtemények.

Irodalom: az ArtTisza honlapon 18 munkája tekinthető meg: *http://arttisza.org/muveszek/category/10-kalitics-erika.html*

KARLOVSZKY Bertalan festő, főiskolai tanár
(Munkács, 1858. okt. 24. –Budapest, 1938. ápr. 11.)

Munkácsról gyerekként szüleivel Budapestre költöztek. Iskoláit itt végezte majd kadétiskolába adták. Három évet töltött itt, amikor Pyrker őrnagy felfedezte született tehetségét, és javasolta, írassák át a mintarajztanodába. Innen a Müncheni Festészeti Akadémiára ment, ahol négy esztendőt töltött, és Benczur Gyula tanítványa volt. Később Párizsban Munkácsy mellett tanult. Közel egy évtizedes párizsi tartózkodása után Budapesten telepedett le. Kezdetben illusztrációk készítésével, később kidolgozott arcképek és életképek, valamint aktok festésével foglalkozott. Az úgynevezett műcsarnoki naturalizmus jellegzetes képviselője volt. Benczúr Gyula halála után fénykép hűségű, rutinos képmásai keresett arcképfestővé avatták. Egy ideig Bihari Sándorral közösen magániskolát tartott fenn Budapesten. A Műcsarnok 1921-ben rendezte meg kollektív kiállítását. 1928-tól a budapesti Képzőművészeti Főiskola tanára volt. Művészetét számos díjjal értékelték. Többek között megkapta a Ráth-díjat, a jubileumi Király-díjat, Horovitz-díjat és a Corvin-láncot. 80 évesen hunyt el Budapesten.

Irodalom: Genthon István: *Az új magyar festőművészet története* (Bp., 1935)., K*arlovszky Bertalan*. Magyar Életrajzi Lexikon: http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC07165/07439.htm, *Magyar művészet Kárpátalján,* 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf

KASSAI Antal festő, grafikus
(Bercsényifalva/Dubrinics, 1921. feb. 24. – Ungvár, 1992.)

Erdész édesapja nyitotta rá szemét a természet, az élővilág szépségeire, harmonikus rendezettségére, mindezt első rajzaiban örökítette meg. Az ungvári állami ruszin reálgimnáziumban Boksay József rajzóráin gyarapította tudását. Erdélyi Béla szabadiskolájában sajátította el a festészet formanyelvét, témalátását, azt, hogy hogyan öntse színekbe és formákba a tájélményt. 1945 után pénzügyi tisztviselőként dolgozott. 1946-ban megbízást kapott, hogy a

képzőművészeti kivitelező vállalat gazdasági helyzetét rendezze. Ezt a feladatát pénzügyi szakemberként sikeresen el is végezte. Itt került először közvetlen kapcsolatba képzőművészekkel, és maga is komolyan kezdett foglalkozni a festészettel. Az alapos felkészülésnek köszönhetően az ötvenes évek elején szinte berobbant a kárpátaljai képzőművészet élvonalába. Sajátos stílusú, bensőséges hangulatú tájképei megnyerték a honi és külföldi művészetkedvelők tetszését. 1947-től a megyei, 1951-től a köztársasági, 1952-től az összszövetségi és nemzetközi kiállítások, művésztelepek állandó résztvevője. 1954-től az Ukrajnai Képzőművészeti Szövetség tagja. 1961–1976 között a szövetség elnöke volt. Nevéhez fűződik a közös festőtáborok beindítása a szomszédos országok művészeivel. A szervezet életében a kapcsolatépítés Balla Pál idejében folytatódik. 1964-ben tanulmányúton járt Olaszországban, 1965-ben Norvégiában. Kommunikatív és színes egyéniség volt, sajátos stílusú munkáival gazdagította Kárpátalja képzőművészetét. Pályájának első felében impresszionista, a második felében posztimpresszionista alkotások kerültek ki keze alól. Első országos sikerét az 1952-ben festett *Tél a Kárpátokban* című alkotásával éri el. Grigorij Osztrovszkij az 1969-ben megjelent Kassai-albumhoz írt előszavában úgy fogalmaz, hogy „*a természetábrázolás leíró jellegét mély és beható analizis váltja fel, a megismerés új, töretlen ösvényeinek kutatása*." Vallomása szerint a természetből merített életörömöt alkotásaival közvetítette az emberek felé. Barát Mihály szerint számára az volt a fontos, hogy a Kárpátok bármelyik részén készült „*minden egyes művét saját „prizmáján" átszűrte és egyéni módon transzponálta, hol kibővítette, hol leegyszerűsítette, összevonta a valóságélményeket.*" Ez által az életöröm átadását tartotta a legnagyobb sikerélményének. Balla László a harmadik nemzedék legidősebb tagjának tartja, aki teljes mértékben autodidakta. „*Kassai Antal alkotóművészi pályája egyenes vonalúan fölfelé ívelő, törésektől mentes, sima. Nem él át kríziseket, nem ismeri a háttérbe szorítottságot. Tősgyökeres valóságfestő, ezért mindvégig élvezi a hatalom támogatottságát, képei azonban szakmailag is magas klasszszist képviselnek, így a művészvilág is tisztelettel és elismeréssel veszi körül.*"
Az autodidakta festő életműve a kárpátaljai festőiskola történetében jelentős. Kárpátalján és Budapesten állított ki.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1982), Budapest (1984), Munkács (2001).

Válogatott csoportos kiállítások: 1980–1992 között bemutatták műveit Magyarországon, Csehszlovákiában, Szlovákiában, Lengyelországban, Romániában, Spanyolországban, Kanadában.

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár; kijevi galéria; Moszkvai Tretyakov szépművészeti múzeum; Kárpátalja, Magyarország és más közép-európai országok magángyűjteményei. Műveit sok híres képtár, múzeum vásárolta meg.

Díjak, elismerések: Ukrajna Érdemes Képzőművésze (1960), Ukrajna Népi Képzőművésze (1964).

Irodalom: *A. Kassaj,* Ukrán nyelvű kismonográfia G. Sz. Osztrovszkij előszavával, Kijev, 1969; Balla László: *Mint korunk: zaklatott*. Kárpáti Kalendárium, Uzshorod, 1971; Balla László: *Csillogó, lobogó, vibráló tájak*. Riportok kárpátontúli képzőművészekről. (Három meglepetés. – Vallomások Kassai Antalról). Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975. 95–108. o.; Balla László: *Kassai Antal 60 éves*. Kalendárium '81, Uzshorod, 1980; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai,* Ungvár–Budapest, 1994. 66–68. o.; Barát Mihály: *Válogatott találkozások*. – Műterme maga a természet volt. / Kassai Antalról/, (életpálya- és portrévázlatok 1970–1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 34–35. o.; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 129–130. o.; Balla Pál: *Nem másolt – teremtett. 85 éve született Kassai Antal.* In: Kárpáti Igaz Szó - Élet-Jel (2006), K 85.14 M58 Міжнародна спілка незалежних художників ім. Антона Кашшая « КЕТ « [Текст] : каталог / Уклад. М. Керечанін. - Ужгород : Мистецька лінія, 2005. - 32 с. : кол.іл. - Б. ц.; Карпатська палітра Антона Кашшая - народного художника України: до 85-річчя від дня народження. - Б.м. , 2006; Приходько, Олена. Природа у картинах Антона Кашшая: (до 85 - річчя від дня народження): [Худож.] / О. Приходько // Образотв. мистец. - 2007. - №1. - С. 28–29; Штефаньо, Оксана. *Антон Кашшай „ожив" у власних художніх полотнах*: [Вист. «Карпатська палітра Антона Кашшая « до 85- річчя від дня народж. у Закарпат. худож. музеї ім. Бокшая] / О. Штефаньо // Фест. – 2006, 30 листоп.-6 груд. - С. 3.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 69. p.; Munkái megtekinthetők: - www. kashshay.uz.ua; http://who-is-who. com.ua/; okmaket/zakarpat2007/1/8. html; Kárpátalja Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.

uz.ua/painters/show_avtor.php?id=67; Кашшай Антон Михайлович: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2702.htm.

KASSAI István építész, grafikus
(Ungvár, 1946. júl. 21.)
Az ismert Kassai Antal kárpátaljai festőművész fia. Az ungvári középiskolában kezdte el tanulmányait, közben 1957–1964-ig Bakonyi Zoltán festőiskolájában is tanult. Felvételt nyert a Kijevi Állami Művészeti Főiskola építészeti szakára, melyet 1970-ben fejezett be. Vígh János évfolyamtársa volt. Egyetemi tanulmányai után 1972–1974 között Ungváron különböző intézetekben dolgozott, többek között a Kárpátaljai Művészeti Kombinát főépítésze volt. 1974-től Kijevben él és különböző tervezőintézeteknél dolgozik. 1977-től a Kijevprojekt csoportvezetője. 1993-tól magán tervezőirodák munkatársa. 2003-tól a „Vígh János és partnerei" tervezőiroda egyik vezető építésze. Szabadidejében festészettel és grafikával foglalkozik, több kijevi, illetve országos kiállítás résztvevője.
Díjak, elismerések: építészeti tevékenységéért, tervezett objektumaiért elismerő okleveleket, díjakat kapott.
Köztéri művei: Munkáinak felsorolását lásd alább az ukrán Ki kicsoda Kárpátalján című elektronikus adatbázisban.

Irodalom: Хто є хто. Закарпаття 2007 – Кашшай Степан Антонович – Архітектор - http://who-is-who.ua/main/page/zakarpat2007/103/223, In: Кашшай Степан Антонович, 150–152 o. http://who-is-who.ua/makets/zakautent/info/zakarpattya3.pdf

KASZAB Judit (Judy Cassab)
festő
(Bécs, 1920. aug. 15. – Sydney, 2015. nov. 3.)
Bécsben született, de gyerekkorában Beregszászba került. 1938-ban érettségizett a Beregszászi Állami Főgimnáziumban. A beregszászi Haba-művészházaspár egyik legtehetségesebb tanítványa volt, kapcsolatukról Haba Ferenc fiától, Haba Tibortól értesülhettünk, aki szintén nemrég hunyt el. Haba Tibor két Kaszab-kép birtokosa volt, az egyikre különösen büszke volt, hiszen az az ő fiatalkori portréja, amelyet a később világhírűvé vált festőművésznő édesanyjának otthonában még diáklány korában rajzolt róla. Érettségi után 1938-ban tanulmányait a Magyar Képzőművészeti Főiskolán folytatta Bernáth Aurél növendékeként, majd Prágában képezte magát. A pályakezdő művésznőt 1944-ben zsidó származása miatt elhurcolták, de túlélte a német koncentrációs táborok borzalmait. A háború után először Ausztriában, majd Londonban tele-

pedett le, ahol rövidesen felfigyeltek kiváló portréfestő tehetségére. Az angol királyi ház udvari festője lett, elkészítette az uralkodóház szinte valamennyi tagjának portréját. Később Ausztráliába telepedett át férjével, ott folytatta művészi pályafutását. A világ nagy részén ismerik. Harminc év alatt félszáz kiállítása volt Sydneyben, Melbourne-ben, Brisbaneben, Canberrában, New Castle-ben, Perthben, de Európában is, valamint Londonban és Párizsban. A beregszászi származású világhírű művésznő fia, Johny, szobrász lett. Kaszab Judit kétszer nyerte el az év legjobb portréfestőjének járó Archibald Prize díjat. Alkotásai megtalálhatóak Ausztrália Állami Galériájában, a londoni National Portrait Galeryben és a Budapesti Szépművészeti Múzeumban. A Nyugati Hírlevél közleménye szerint Sydneyben 95 éves korában elhunyt. Megjelent nyomtatásban naplója Judy Cassab *Diaries* címmel. Kiadó: Random House Australia. A könyv elnyerte a Nita B. Kibble Literary Award nevű díjat.

Irodalom: Tasnádi András: *Kaszab Judit*. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/kaszab-judith-697; Dupka György: *Magyar művészet Kárpátalján,* 2012, 93.o.; Nyugati Hírlevél, 2015. december 1. 200.sz., http://nyugatihirlevel.hhrf.org/cikk_nyomtatas.php?id_cikk=14709

KEISZ Gellért grafikus, ötvösművész
(Aknaszlatina, 1960. máj. 13.)
Az Ungvári Képzőművészeti Szakiskola elvégzése után, 1991-ben a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának alapító tagja, első csoportos kiállításának résztvevője. 1980–1989 között a József Attila Alkotóközösség irodalmi anyagaihoz készített illusztrációkat. Később áttelepült Magyarországra, Pusztaszabolcson él. 2006-tól az ArtUnion Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesület (Budapest) tagja. Kárpátaljai és külföldi tárlatok szereplője.

Irodalom: *Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság kiállítása*. Katalógus, Ungvár, 1991.

KELEMEN József festő
(Munkács, 1880 – Ungvár, 1944.)
A helyi alapiskola elvégzése után az első világháború alatt elvégezte a Budapesti Akadémiát. 1919-től Munkácson él és alkot. Barátaival az első lépéseket teszi meg a kárpátaljai festőiskola megalakítása érdekében. Csoportos és egyéni kiállításokon vett részt. A Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének tagja volt. Főként akvarell tájképeket festett, amelyekkel 1928-ban részt vett a Miskolci Művészek Társaságának 1. tárlatán. Néhány munkája a Megyei

Boksay József Szépművészeti Múzeum tuljadonába került.

Irodalom: Мистецтво Закарпаття. Kniha I. Užhorod : Zakarpatské oblastné umelecké múzeum Jozefa Bokšaya, 2005, s. 112., Kelemen József. http://www.biralat.hu/muveszek/kelemen_jozsef_.9842.html?pageid=56

KLISZA János grafikus, építész (Ungvár, 1949. aug. 26.)

Az ungvári alapiskola elvégzése után 1974-ben befejezte a Kijevi Állami Képzőművészeti Főiskola építészeti karát. 1984-től az Ukrán Építészeti Szövetség tagja. 2007-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 2005-ben a MÉKK Munkácsy Mihály Egyesületének alapító tagja, társelnöke. Állandó résztvevője a Tiszaháti Munkácsy Mihály Képzőművészeti Alkotótáboroknak, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. 2012-től tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának. Különböző technikákkal, többnyire pasztellel dolgozik. Ungváron él és alkot.

Egyéni (válogatott) kiállításai: Ungvár (1989, 1999, 2004, 2007-2013); Magyarország (1989–1991, 2010); Csehország (1991–1992), a Kárpátaljai Nemzetiségiek Kulturális Központja, Ungvár (2008); Európa–Magyar Ház (Beregszász), benei faluház (Bene) (2009); életmű-kiállítás, Ungvár Galéria, Ungvár (2009. augusztus).

Válogatott csoportos kiállítások: kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); Péterfalvai Képtár, Péterfalva (2007–2012); Európa–Magyar Ház, Beregszász (2009); Sárospatak, Szirmabesenyő (2010); Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum, Ungvár, MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület képzőművészeti tárlatai (2007–2017); RIT kiállítások (2012–2017).

Díjak, elismerések: alkotótáborok, kiállítások oklevelei, emléklapjai.

Irodalom: Nigriny Szabolcs: *Festőként szabadon szárnyalok. (Portré Klisza Jánosról).* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. augusztus, 12–13. o.; *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2010, 7. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 7. o.; *II. Carpatica*

art expo – 2011. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2011, 8. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 72. p.; http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=201; KMMI, Arcképcsarnok: Klisza János. http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=12.

KLISZA Krisztina festő, restaurátor
(Beregszász, 1978. jún. 29.)
1998-ban befejezte az Ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs kerámia szakát. 2004-ben diplomázott a Lembergi Nemzeti Művészeti Akadémia képzőművészeti tárgyak restaurátora szakán. 2004-től a Kárpátaljai Helytörténeti Múzeum művész-restaurátora. Több művészettörténeti és restaurálási publikáció szerzője. Különböző technikával, többnyire olajjal dolgozik. A MÉKK Munkácsy Mihály Egyesületének tagja. Állandó résztvevője a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. Ungváron él és dolgozik.
Fontosabb, díjak, elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai.
Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár, Kárpátaljai Nemzetiségiek Kulturális Központja, 2008.
Válogatott csoportos kiállítások: Csoportos kiállításokon vett részt: Ungváron, Lembergben, Ternopolban, Beregszászban, Benében, Ungváron (2007–2017), Beregszászon (2009) és Tiszapéterfalván (2010, 2011).
Irodalom: *I. Carpatica arc expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2010, 7. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 7. o.; *II. Carpatica arc expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. KMMI, MÉKK, Ungvár, 2011, 9. o.

KOLODKO Mihály szobrász
(Ungvár,1978 .)
AZ Ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs befejezése után a Lembergi Művészeti Akadémián csiszolta tovább tehetségét. Remek munkái főként szülővárosában, de Kárpátalja más településén is meg-

találhatók. A legismertebb közöttük a Lámpagyújtó, az ungvári korzón a Mafla sarokkal átellenben látható. Még 2014-ben készült Roskovics Ignác festőművész embernagyságú bronz emlékműve. A Dunakorzón és az ungvári Színház téren áll. Aki megfigyelte, a művész Budapesten a Lánchidat, Ungváron a gyalogjáró hidat festi. A nagyobb alkotásai közül még a Glück Gábor festőművész szobrát emelhetjük ki. Részben anyagi okokból, illetve érdekességként miniatűr szobraival hívta fel magára a figyelmet. Az Ung part korlátjain, a Váralja kávézó előtt, Szerednyén, Őrben stb. számos ismert egyéniséget ábrázoló, kissé aránytalan, de jellemző műveit láthatjuk. Vannak akik bírálják ezt a stílust, sokaknak tetszik. Az utóbbi időben két miniatűr szobrát helyezték el a Duna part budai oldalán. Emléket állítottak A nagy ho-ho-horgász Főkukacának. A Kossuth hídnak a helyét megörökítő kő közelében a Ruszkik haza! feliratú lövegormányát szomorúan lógató harckocsi található. Kolodko Mihály 2017-ben áttelepült Magyarországra. Családjával Vácon él és alkot.

Irodalom: Kolodko Mihály szobrász. https://www.kozterkep.hu/a/6186/kolodko-mihaly.html, Ungváron nem a méret a lényeg. http://gasparusmagnus.kinja.com/ungvaron-nem-a-meret-a-lenyeg-1733238809

KORZS Bogdán szobrász
(Tiszaalmás, 1952. nov. 28.)

A művészet alapjait az Ungvári Iparművészeti Szakiskolában sajátította el. 1973-tól öt éven át a Lembergi Ipar- és Díszítőművészeti Főiskola hallgatója volt. Visszatért Kárpátaljára és az Erdélyi Béla Iparművészeti Szakközépiskolában tanított hét éven át, közben alkotott. 1980-ban felvették az Ukrán Nemzeti Képzőművész Szövetségbe. Bogdán főként kőfaragóként készít kisméretű szobrokat. Emléktáblákat alkotott Márkus írónak Huszton, Babjuk rendőrőnagynak és Bakonyi Zoltán festőművész pedagógusnak Ungváron. Munkái eljutottak Magyarországra, Szlovákiába, Horvátországba és Egyiptomba is. A szobrász fő műve a Tihanyi Apátság mellett található: I. András magyar király és felesége Anasztázia – Bölcs Jaroszlav kijevi fejedelem lányának szobra. Az emlékmű megformálásánál a művész abból indult ki, hogy a királyi párnak nem maradt fenn ábrázolása, így a hiteles kontúrokra támaszkodott. Az idők homályából kibontakozó emlékalakok vonalaikban, mozdulataik kötődésében vallanak országló nagyságukról. Az alkotás avatása Szent Ányos, az apátság védőszent-

jének ünnepén volt 2001. november 17-én. A művész ars-poeticája: a lényegről lepattintani a felesleget. Ungvári otthonában festőművész feleségével és keramikus lányával él és alkot. Szívesen látják vendégül a magyarországi alkotótáborokban. A Tállyán működő Közép-európai művésztelepen és szabadiskolában az ukrán szobrásszal készítették el riolittufából a Bacchus szobrot, amely az Európai Pinceborozó és Vendégház alagsorának boltíves fülkéjében kapott helyet. Korzs Bogdán rendszeresen szerepel hazai és nemzetközi tárlatokon.

Irodalom: Grigássy Éva: Bogdán Korzs – a kő embere. In. http://arhiv.ukrajinci.hu/arhiv/hromada56hu/mestectvo_hu/bogdan_korzs.htm; András és Anasztázia szobra. In. https://www.kozterkep.hu/~/1301/Andras_es_Anasztazia_szobra_Tihany_2001.html

KOVÁCS A. Vadim festő, műkritikus

(Aknaszlatina, 1953. máj. 3.)

Az Ungvári Képzőművészeti Szakközépiskola (1972, tanárai: Berecz Vilmos, Duncsák Attila, Shtichleutner Kálmán és Petky Sándor) elvégzése után 1979-ben a Leningrádi Képzőművészeti Akadémián szerzett diplomát. Mesterei: Berecz Vilmos, Duncsák Attila, Shtichleutner Kálmán, Petky Sándor, A. P. Csubova, A. N. Szavinov, N. N. Nyikulin, N. V. Faminszkaja. 1973–1991 között a kárpátaljai megyei, köztársasági, országos és külföldi tárlatok résztvevője. Tagja a Kárpátaljai Professzionális Alkotói Egyesületnek és az MFT-nek. 1991-ben áttelepült Magyarországra. 1993-ban St. Art Galéria néven művészeti egyesületet alapított. Tasnádi András szerint: „*Formabontó festészetét metaforikus intuitivizmus jellemzi.*"

Egyéni kiállítások: (1990–1993) Kárpáti Igaz Szó Sajtóklubja, Ungvár; Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen; World Trade Center Galéria; MÁV Művelődési Központ, Debrecen; Városi Galéria, Nyíregyháza; Ifjúsági Ház, Eger; Hotel Helikon, Keszthely; Hotel Danubius, Keszthely; HAÉV Club, Debrecen; Fortuna Galéria, Miskolc; Tálentum Galéria; Művelődési Központ, Bodrogkeresztúr; Művelődési Központ, Abaújszántó; Művelődési Központ, Hajdúböszörmény; Ady Endre Művelődési Központ, Miskolc; Művelődési Központ, Hajdúnánás; Vízivárosi Galéria, Budapest; Gödöllői Galéria, Gödöllő; Bajai Galéria, Baja; Interni G., Hameln (D); Haus am See művésztelep, Hannover.

Válogatott csoportos kiállítások: (1990–1993) Ungvár, Kijev, Poltava, Debrecen, Kisvárda, Keszthely, Hajdúböszörmény, Záhony, Tiszafü-

red, Székesfehérvár, Budapest, Bécs, Prága, München, Ottawa, Helsinki, Lyon, Hameln, Hannover.

Irodalom: *Kortárs magyar művészeti lexikon,* 2. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 484. o.; Tasnádi András: Kovách A. Vadim. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/kovach_a_vadim*

KURUCZ Adriána keramikus
(Ungvár, 1978. jún. 10.)

Az Ungvári 10. Sz. Dayka Gábor Középiskola elvégzése után művészi tanulmányait az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában (ma: Ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs) 1997-ben fejezte be. Elmélyülten foglalkozik kerámiával, kisplasztikával. Ungváron férjével, Soltész Andrással először honosították meg az *okarina* ősi hangszer készítését, népszerűsítését, amely a cserépsípok családjába tartozó ajaksíp. Ezen kívül más közép-európai népek motívumait felhasználva amuletteket, kisplasztikákat, gyertyatartókat, cseréppipákat, ékszerdobozokat stb. készítenek. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Résztvevője a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. Fontosabb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai. Ungváron él és dolgozik.

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (2010–2016); Tiszapéterfalva (2010–2011).

Irodalom: *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 9. o.

KULIN Ágnes festő, grafikus
(Ungvár, 1989. máj. 24.)

Az Ungvári 10. Sz. Dayka Gábor Középiskolában figyeltek fel rajztehetségére. Akkori tanítómestere, Jankovics Mária textilművész, grafikus bevezette az *Irka* gyermeklap számainak illusztrálásába is. 2004–2008 között elvégezte a Kárpátaljai Erdélyi Béla Szakközépiskola tervezőgrafika szakát. 2008-tól Budapesten a Magyar Képzőművészeti Egyetem festő szakán tanul. Mesterei: 2008–2009-ben Kéri Ádám, 2009–2010-ben Szűcs Attila, 2010–2011-ben Halász András, Nemere Réka, 2011–2012-ben Kósa János, Nemere Réka. 2011 óta a KMPSZ és a „GENIUS" Jótékonysági Alapítvány által a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán beindított Jankovics Mária Alkotótábor vezetője. 2004-től a RIT és a Budapesti Képzőművészeti Egyetem

csoportos kiállításainak, alkotótáborainak állandó résztvevője. Tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának. 2016-tól a RIT elnöke. 2014-től a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanáraként dolgozik. Munkáit az elmúlt kilenc évben Ungváron, Beregszászon, Munkácson, Budapesten, Csongrádon, Hajdúszoboszlón, Brüsszelben, Belgiumban és Bakuban láthatták az érdeklődők. Ungváron él.

Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátaljai „Doyenek és ifjú tehetségek" c. kiállítása, Magyar Nemzeti Galéria (2011); a budapesti Képzőművészeti Egyetem festő tanszéke Kósa János osztályának kiállítása, Fészek Művészklub (2012–2013); megyei RIT-kiállítás, Ungvár, Boksay József Szépművészeti Múzeum (2012–2017).

Irodalom: Kulin Ágnes festő portfóliója: *http://www.amadeusalapitvany.hu/muv_adatok.php?file_template=kulinagnes&vnev=Kulin&knev=%C1gnes&muvesz_tipus=festo&palyazat_id=11, Kulin Ágnes kárpátaljai festőművész munkáiból nyílt kiállítás Budapesten.* In: Kárpátalja.ma (2016.06.06.) http://www.karpatalja.ma/karpatalja/kultura/kulin-agnes-karpataljai-festomuvesz-munkaibol-nyilt-tarlat-budapesten/, Kovács Elemér: *Egy év összegzése. In: Kárpátinfo* hetilap, 2017.02.09. http://www.karpatinfo.net/hetilap/kultura/egy-ev-osszegzese

KUTASI Xénia festő
(Bene, 1990. jún. 16.)

2007-ben felvételizett az ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs belsőépítészeti szakára, amelyet sikeresen elvégzett. Szereti a festészetet és igyekszik mindent megtenni annak érdekében, hogy méltó módon képviselje szülőfaluját. 2009-ben önálló kiállítással mutatkozott be a Benei Faluházban. Különböző technikával, többnyire olajjal dolgozik. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Állandó résztvevője a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. Benében él és dolgozik.

Fontosabb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Benei Faluház (2009).

Válogatott csoportos kiállítások: Bene (2009, 2010), Ungvár (2010–2013), Beregszász (2010), Tiszapéterfalva (2010, 2011).

Irodalom: *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségi-

ek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 7. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 7. o.; *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 9. o.

KUTLÁN András *(Bandi)* festő, grafikus
(Tiszasásvár, 1939. feb. 8.)
Tanítócsaládban született. Szüleit a tanügy átirányította Péterfalvára. Édesapját szovjetellenes váddal elítélték és a Gulágra hurcolták, az egyik táborban hunyt el. 1956-ban Péterfalván érettségizett. A kötelező katonai szolgálat után az ungvári egyetemen orvosi szakon folytatta tanulmányait, és festészetet is tanult. Később áttelepült Magyarországra. A Kárpátaljai Szövetség tagja. A Kárpátaljai Írók, Költők, Képzőművészek Magyarországi Alkotó Közösségének (KIKMMAK) társelnöke. Szervezésében az alkotóközösség megalakulása óta eltelt időszak alatt több színvonalas kiállítást láthatott a Kárpátaljai Szövetség tagsága a szülőföldről elszármazott festőművészek alkotásaiból. Kezdeményezésére a Kárpátaljáról elszármazott képzőművészek több közoktatási intézmény épületének felújítását – tiszaújlaki iskola, beregszászi főiskola – támogatták egy-egy alkotásuk felajánlásával. Jelenleg Szentendrén él és alkot. Részt vesz a város és más települések kiállításain. Képei árulkodnak gondolatairól. Utoljára, 2012. április 20-29 közt Leányfalun a Kárpátalja-est alkalmával beregi szőtteseket, kárpátaljai festőművészek alkotásait, a Szentendrén élő kárpátaljai származású Kutlán András képeit, grafikáit, bőrdíszműves munkáit tekinthették meg az érdeklődők.

Irodalom*:* Művészeink. Országos Ruszin Önkormányzat (2012.03.19.), http://www.rusyn.hu/hu/kulturalis-ertekeink-es-hagyomanyaink/mveszeink, *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

KUTLÁN István festő, grafikus, pedagógus
(Fancsika, 1894. jan. 5. – Fancsika, 1989. okt. 6.)
Nagygazda családban született. Első festményeit 9 éves korában készítette. Az alapiskola után Máramaros-

szigeten végezte el a tanítóképzőt. Hollósy Simon técsői festőiskolájának növendéke lett. Az I. világháború résztvevője, a fronton is szorgalmasan rajzolgatott. 1919-ben Ugocsa megye katonai parancsnoka volt. Röviddel az első világháborút követően szülőfalujában elemi iskolai tanító lett. Mint birkózó, az Ungvári Torna Klub színeiben két fiútestvérével együtt intenzíven sportolt, Kárpátalja birkózóversenyeinek többszörös győztese volt. Első kiállítására 1923-ban Ungváron került sor. A kulturális élet vezetői itt figyeltek fel tehetségére. Először 1923 májusában Prágába küldték tanulmányútra. Itteni mesterei: Engelman Mór és Julius Fischer. Később állami ösztöndíjasként 1927 októberében Párizsba került, ahol több mint egy éven át gyarapította tudását a híres Julian Képzőművészeti Akadémián, ahol festészetet, szobrászatot, rajzot tanult. Itt ismerkedett meg Arnold Böcklin képeinek sajátos természetszimbolizmusával. Megfordult neves mesterek műtermeiben, sorra látogatta Európa világhírű múzeumait, képtárait. Európai körútjáról hazatérve szülőfalujában tanított és festett, már ekkor kedvenc témája a Fancsika környéki táj és a Tisza-part volt. A 30-as években Kutlán István háza „fancsikai művésztelepként" vonult be a korabeli köztudatba. Megfordult és festett itt: Iványi-Grünwald Béla, Rudnay Gyula, Thorma János, Szüle Péter, Beregi Samu, Nagy Oszkár, Engelman Mór, Julius Fischer és mások. Erdélyi Béla is Kárpátalján élő festőművésznek tartja Kutlán Istvánt, „*aki a Tisza parti részleteket kultiválja, párizsi tanulmányútjáról széles ecsetkezelést hozott magával, Nagybányáról a nagybányai művésztelep friss levegőjét.*" 1939-ben Thorma János halála után a budapesti Nemzeti Szalonban Kutlán István rendezte meg művészbarátjának emlékkiállítását. A halála előtt Nagyszőlősre költözött Révész Imréhez is művészi barátság fűzte. Vidékünk művelődéstörténetébe tankönyvíró pedagógusként is beírta nevét, amelyhez a ruszin, román és magyar ábécéskönyv megírása, illusztrálása fűződik. Említést érdemel könyvillusztrátori tevékenysége. 1945 után a tanítás mellett évtizedeken át készített kifejező, a gyermekek szívéhez közel álló illusztrációkat a Kárpátalján kiadott tankönyvekhez. 1947–1970 között az általa szerkesztett, illusztrált – többször kiadott – ábécéskönyvekből tanultak a magyar iskolák tanulói. A Hollósy-tanítvány képeivel néha a megyei képzőművészeti kiállításokon is részt vett. Az 50-es években a megyei képzőművészek szövetségének elnöke Szvida Vaszil

szobrász is felkereste, Kijevből járt nála Agat Turcsinszkaja írónő. Sokszor meglátogatta Csernega-Balla Jelena művészettörténész is, aki elismerő cikkeket írt róla több megyei napilapban. Balla Pál a „Tisza festőjének" titulálta, „sokoldalú egyéniségnek" és „nagy tehetségnek" nevezte. Balla László művészettörténeti írásában Kutlánt az első nemzedékhez sorolja, akinek *„meglehetősen egyenetlen életművében néhány szép, intim hangütésű tájkép is fellelhető."* Kutlán István az Ukrán Képzőművészeti Szövetségnek azért nem lett tagja, mert az a tény zavarta, hogy *„a megadott témára kellett festeni. Nézete az volt, hogy egy művésznek nem lehet parancsolni, hogy éppen mit fessen" – állítja Hudák* Elvira nagyapjáról írt munkájában. Ebben megalkuvást nem ismert. E tekintetben is *„legnagyobb mesterének Hollósy Simont, a nagybányai festőiskola alapítóját és vezetőjét tartotta, akihez szoros szálak fűzték, különösen Hollósy técsői letelepedése után. Sokszor kereste fel Kutlán a Fenyvesvölgy közelében létesített művésztelepet is, amelyet a kárpátaljai művészek „kis Barbizonként" emlegettek... Műveinek zömét hangulatos tájképek és a paraszti életet ábrázoló vásznak teszik ki. Kedvelt témája volt a vízpartokat szegélyező lombos fák, terebélyes bokrok megörökítése. De akadnak képei között remek csendéletek, portrék is"* – olvassuk Barát Mihály egyik cikkében. Az egykori fancsikai művésztelep az örökösök civakodása miatt sajnos ma elhanyagolt állapotban van. A művész hagyatékát (festmények, dokumentációk, könyvtár stb.) és sírját Nagyszőlősön élő unokája, Hudák Elvira, nyugdíjas francia szakos tanár gondozza.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1923).

Válogatott csoportos kiállítások: Párizs (1927); városi, járási tárlatok, Nagyszőlős, megyei tárlatok, Ungvár (1947–1989).

Köztéri művei: a fancsikai görögkatolikus templom freskói: Szent sír, A keserű kehely, Angyali szeretet, Eltévedt bárány (1930).

Művek közgyűjteményekben: alkotásai elkerültek Párizs, Moszkva, Szentpétervár, Kijev, Odessza múzeumaiba is. 1927-ben készített bronz mellszobra a Julien Képzőművészeti Akadémián van. A Vízimalom c. vászna a moszkvai Tretyakov képtár tulajdona. Ukrajna Kulturális Minisztériuma, Kijev; Kárpátaljai Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár; Kárpátalja, Magyarország és más közép-európai országok magángyűjteményei.

Publikációi: *Zornica* (ábécéskönyv, írta Olekszandr Márkus. Kutlán István rajzaival a ruszin gyerekek részé-

re). Ungvár, 1925; *Olvasókönyv* (Az első osztályosok számára, Kutlán István rajzaival). Ungvár, 1933; *Luceafárul* (román nyelvű ábécéskönyv Kutlán István rajzaival), Prága, 1937; *ABÉCÉS könyv*. (Írta és rajzolta Kutlán István. Ötévenként jelent meg, az utolsó 1970-ben volt kiadva). Ragyanszka Skola, Ungvár, 1947–1970.

Irodalom: *Kutlán István festőművész Párizsban*. - Uzhorod: Polgár, 1927; *Látogatás egy ruszinszkói festőművész műtermében*. // Új Közlöny. – 1927. auguszt. 6.; *Ijjász–Kutlán képkiállitása*. // Új Közlöny. – 1923. ápr. 4.; *Ruszinszkói festőművész Párizsban*. // Új Közlöny.- 1931.- ápr. 29.; *Szüle Péternél – a Kutlán művésztelepen*. // Új Közlöny. – 1931.- 11.; Erdélyi Béla: *Képzőművészet*. In. Csíkvári Antal (szerk.): *Ungvár és Ung vármegye*. Budapest. 1940. 152–154. o.; Михайлов А. Учитель – художник.// Учительська газета. – 1958.- 7 жовт.; Чернега О., Балла. Художник Степан Кутлан. // Закарпатська правда. – 1976.- 11лип.; Keresztyén Balázs: *Festő és pedagógus*. In. Kalendárium, 1989, Uzsgorod, 1988; Чернега О., Балла Повернення із забуття.// Закарпатська правда. – 1991. квіт. 26.; Савинець М. І. художник, і педагог. // Новини Виноградівщини.- 1994, 5 січ.; Barát Mihály: *Emlékezés Kutlán Istvánra*. // Kárpáti Igaz Szó. 1994. febr. 3.; Barát Mihály: *Válogatott találkozások*. – Festő volt és pedagógus. /Kutlán Istvánról/ (életpálya- és portrévázlatok 1970–1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 38. o.; Keresztyén Balázs: Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 150. o.; Гудак Е. Маляр Стефан Кутлан.// Календар – Альманах, 2002.; Hudák Elvira: *Fancsikától Párizsig*. (Kutlán István fancsikai születésű híres sportoló, festőművész, pedagógus 115. születésének évfordulójára kiadott bibliográfiai útmutató.) Nagyszőlősi Központi Járási Könyvtár, Nagyszőlős, 2009. 32 l.; Ezen a napon emlékszünk rá: Kutlán István. In. http://www.karpatalja.ma/karpatalja/27-kalendarium/6184-2012-januar-5-csutortok-vin-library.do.am/load/0-0-0-47-20

KUTLÁN Pál festő, grafikus, pedagógus
(Fancsika, 1941. dec. 7.)

Az alkalmazott díszítőművészet, a festészet iránti rajongást és érdeklődést nagybátyja, Kutlán István oltotta belé. 1980-ban fejezte be tanulmányait a Moszkvai Művészeti Főiskolán. Ugyanebben az évben részt vett Kijevben a köztársasági kiállításon. Igazi lokálpatrióta, sorozatban örökítette meg Nagyszőlőst és környékét. Csendéleteket fest. Az utóbbi években bibliai témájú epizódokat elevenít fel vásznain.

1958 óta vesz részt a járási és megyei kiállításokon. Tagja a Sevlush Képzőművészeti Egyesületnek. Rendezvényeinek aktív résztvevője. Többek között tárlattal egybekötött nyilvános bemutatkozásukra a Péterfalvai Képtár felújítása alkalmából 2009. június 21-én került sor. Kutlán Pál és művésztársai – Harangozó Miklós, Gönczy Tivadar, Homoki Gábor, Marinics Sándor, Kerecsanyin Károly, Váradi Éva – alkotásaikkal járultak hozzá az állandó tárlat folyamatos bővítéséhez és az időszakos kiállítások megszervezéséhez.

Válogatott csoportos kiállítások: 1958-tól járási, városi (Nagyszőlős, Beregszász, Péterfalva) és megyei (Ungvár, 2016) kiállítások, 1980-tól köztársasági kiállítások (Kijev) résztvevője. 2000-ben kiállítása nyílt Fehérgyarmaton (társkiállító: Szilvási Ferenc).

Irodalom: Hudák Elvira: *„Találkozásaim a festőművészekkel”*. (portrét közöl Kutlán Pálról). Nagyszőlősi Központi Járási Könyvtár, Nagyszőlős, 2010. 9–11. o.; *http://www.peterfalva.eoldal.hu/cikkek/aktualis/befejezodott-a-peterfalvai-keptar-kulso-tatarozasa.html*

KOCZKA András festő
(Ungvár, 1911. máj. 23. – Ungvár, 1987.)

Nagycsaládos cselédember, püspöki kocsis fiaként született. Az ungvári alapiskola elvégzése után 1932-ben az ungvári tanítóképzőt fejezte be, majd polgári iskolai tanári oklevelet szerzett. Az ebben a tanintézményben rajzot oktató Erdélyi Béla hatására kezdett festeni. 1927–1931-ben Ungváron elvégezte Erdélyi Béla és Boksay József szabadiskoláját. A 30-as években már a Kárpátaljai Képzőművészeti Egyesület titkára, egyik legmarkánsabb egyénisége. Erdélyi Béla fiatal segítőtársáról a következőket írta: *„Koczka a nagy felülettel és a szürke színeknek lágy analízisével tűnik fel. Nagyméretű vásznaiban Kárpátalja iránti rajongása, a ruszin nép élete mutatkozik. Színeiben egyéni ízesség és zamat ragyog.”* Katonaéveit Csehországban töltötte, huszárfőhadnagyként szerelt le. Évekig különböző verhovinai falvakban tanított. 1938 után Magyarország művészeti körei felfigyeltek nem mindennapi tehetségére, mint aki témáit a ruszin népéletből veszi, ezt Balla László is megerősíti: *„A budapesti Nemzeti Szalonban kiállított egyik képét Móricz Virág 1940-ben a következőképp méltatja: „A nagyterem közepén pompázik Koczka András perecsényi (sic!) festő ragyogó téli ruszin földje. Szépséges hucul lányok jönnek a vásárról, mennek havas utakon, ragyogó napfény süt a kékesfehér téli hegyeken. Süvegtetős faházak süppednek a hóba. Biztos kezű festő meséje.”* Állami ösz-

töndíjjal olaszországi tanulmányútra küldték. Rómában a nagyhírű Reale Accademia di Bella Art hallgatója volt, majd a Szent Lukács Akadémián képezte tovább magát. Mivel antifasiszta ifjúsági szervezkedésben vett részt, eltanácsolták az akadémiáról és hazaküldték. „Priusza" miatt Ungváron volt polgári iskolai tanár, vidéki falvakban beosztott tanító. Közben *„zaklatja a magyar kémelhárító",* többször is behívják munkaszolgálatra, ezért illegalitásba vonult. A háborúvesztést követően, 1944 után az ungvári szovjet milícia megszervezője és első parancsnoka, a Turjanica vezette bábállam idején a kormány művészetügyi meghatalmazottjának helyettese, más fontos posztokat is betölt. 1946-tól az Ukrajnai Képzőművészek Szövetségének tagja, majd a 40-es évek végétől a képzőművészeti szövetség főtitkári posztját is betöltötte. Beválasztják a Szovjetunió Képzőművészeti Szövetségének vezetőségébe. Ekkor a moszkvai politikai vezetés vidékünk alkotói közül egyetlenként az Unió tizenkét legkiválóbb mestere közt említi. A második festőnemzedékhez sorolt Koczkáról Balla László azt írja, hogy: *„Itthon azonban, a kárpátaljai politikai vezetés szemében fekete bárány, az évek során semmiképp nem hódol be, kitart (nem épp „szocialista realista") stílusa mellett, politikai tendenciájú képeket nem fest, roppant büszke ember lévén, a hatalom képviselőinek nem gazsulál, egyenrangúként, sőt néha talán kissé felülről beszél velük (mélyen lenézi a szellemi törpéket)..."* Balla László véleménye szerint: *„A tájképfestő Koczka erősségei kétségtelenül a szürkék. És érdekesmód épp ebből a szürke alaptónusból bontja ki nagyon festői, nagyon dekoratív színvilágát... A tájban fogant portréval mutatnak szoros rokonságot Koczka többalakos kompozíciói is, legtöbbnek témáját a népéletből veszi, a táj és az ember szinte elemi erejű együvétartozását fejezi ki újra és újra, más és más eszközökkel."* 1932-től megyei, országos, külföldi kiállítások állandó résztvevője. A hucul és a verhovinai lányok portrésorozatával szakmai sikereket ért el. Ungváron, halála után házában emlékmúzeumot rendeztek be.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1981).

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (1935); Kijev, Ungvár (1971); velencei biennálé (1972); Moszkva (1983). Az 50-es évektől a megyei, köztársasági, országos és nemzetközi kiállítások állandó résztvevője.

Művek közgyűjteményekben: Ukrajna Kulturális Minisztériuma; Ukrán és Orosz Képzőművészeti Szövetség; Kárpátaljai Boksay József

Szépművészeti Múzeum, Ungvár; Kárpátalja, Magyarország és más közép-európai országok magángyűjteményei; kijevi, moszkvai képtárak és más városok galériái.

Díjak, elismerések: Ukrajna Érdemes Képzőművésze (1971), Ukrajna Népi Képzőművésze (1982).

Irodalom: Erdélyi Béla: *Képzőművészet.* In. Csíkvári Antal (szerk.): Ungvár és Ung vármegye. Budapest. 1940. 152–154. o.; Balla László: *Koczka András emberei.* Kalendárium '81. Uzshorod, 1980.; Balla László: *Csillogó, lobogó, vibráló tájak.* Riportok kárpátontúli képzőművészekről. (Jókedvű derűs rend. – Vallomások Koczka Andrásról). Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975. 48–67. o.; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai.* Ungvár– Budapest, 1994; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon.* Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 136. o.; К 85.14 К 75 Андрій Коцка: альбом / Упоряд. Ю. Небесник, М. Дуран. - Ужгород: ПТВФ «Афіша», 2002. - 92 с.; Бочковський, Василь. Андрій Коцка: [пам`яті худож.] / В. Бочковський // Культурологи. джерела. - 2005. - № 2. - С. 48–49.: портр.; Біксей Л. Ідеал, реалізований через образ. 95-річчя від дня народження А.Коцки. - Мишанич, В. *95-річчя від дня народження Андрія Коцки відзначили в його музеї* [Текст] / В. Мишанич // Ужгород. - 2006. - 27 трав. - С. 12.; М`ясищева, Олена. Запрошує музей А. Коцки: [вист. графіч. творів митця до Міжнар. дня музеїв] / О. М`ясищева // Ужгород. - 2009. - 16 трав. - С. 3; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 80. р.; http://www.mukachevo.net/ua/news/view/9163-андрій-коцка-—-співець-дівочої-краси; http://mukachevo.net/readnews.php?nid=9163; http://who-is-who.com.ua/book maket/zakarpat2007/1/9.html; A Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=59; Коцка Андрій Андрійович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2708.htm, P.Zs.: *Koczka András emlékmúzeum.* Kárpátalja, 2004.júl.23. http://www.karpataljalap.net/?q=2004/07/23/koczka-andras-emlekmuzeum

KOLOZSVÁRI Ferenc festő, grafikus
(Gödényháza/Gugya, 1928. jún. 29. – Ungvár, 2005.)
Az általános iskola elvégzése után 1946–1951 között az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola festészeti

szakán szerzett szakmai képesítést. Mesterei: Boksay József, Erdélyi Béla, Manajló Fedor, Koczka András, Berecz Vilmos, Petky Sándor. 1951–1988 között a kárpátaljai Megyei Népművészet Házának módszerésze. A megyeszékhelyen és külföldön a kárpátaljai népművészek mintegy 60 kiállítását szervezte meg. A népművészeti központban kifejtett munkássága idején sokat tett Kárpátalja népművészetének és amatőr művészetének fejlődéséért, e témakörben számos cikket írt. 1952-től megyei, köztársasági, országos, nemzetközi tárlatok résztvevője. Prihogyko Duska szerint elismert tájképfestő és akvarellista volt. *„Tájképeit expresszivitás és merész stilizáció jellemzi."*

Egyéni (válogatott) kiállítások: Kárpátaljai Írószövetségi Kiállítóterem, Ungvár (1972); Kárpátaljai Népművészeti Múzeum, Ungvár (1979).

Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátalja kortárs képzőművészete, UA MM Kiállítóterem, Kijev (1970, 1975); Kárpátalja Képzőművészete, Szovjet Képzőművész Szövetség Kiállítóterem, Moszkva (1980); Kárpátalja kortárs képzőművészete, SZLG, Kassa (1982); Szabad Kárpátaljai Képzőművészeti Sportközpont, Kiállítóterem, Prága (1991); Kárpátalja Képzőművészete és Népművészete, Ifjúsági Ház, Békéscsaba (1992); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; Kárpátaljai Néprajzi Múzeum, Ungvár; UA MM gyűjtemény, Kijev.

Díjak, elismerések: Ukrajna Érdemes Népművésze (1975).

Irodalom: Коложварі, Федір Каталог персональної виставки, присвяченої 70-річчю від дня народження Заслуженого майстра народної творчості України Федора Коложварі / Ф.Коложварі - Ужгород: Ужгородська міська друкарня, 1998. - 20 с.; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 428. o.; Мейсарош, Олена. Із наближенням до майстра Коложварі: [про роботу ОЦНТ та знайомство з худож. Ф. Коложварі] / О. Мейсарош // Культурологг. джерела. - 2005. - № 3-4. - С. 58–60; Тищенко, Софія. Своєю дорогою: [про худож. Ф.Ж. Коложварі] / С. Тищенко // Культурологг. джерела. - 2005. - № 2. - С. 50-51; Prihogyko, Duska (Magdolna): Kolozsvári Ferenc In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/

kolozsvari_ferenc; http://vin-library.do.am/main66-45.html; A Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=202.

KOLOZSVÁRI László festő, grafikus
(Szürte, 1950. szep. 10. – Tiszaújlak, 2013. feb. 11.)

Az általános iskola elvégzése után 1966–1970 között az Ungvári Iparművészeti Szakiskolában szerzett szakképesítést. Itteni mesterei: Petky Sándor, Berecz Vilmos. A szakképesítés megszerzése után különböző munkakörökben tevékenykedett. 1991 óta a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) tagja. 1991–1996 között a péterfalvai és a csepeli művésztelepen alkotott, 1997-től a RIT által szervezett alkotótáborok, kiállítások résztvevője. Prihogyko Duska értékelése szerint *„Tájképeket és zsánerképeket fest. Zsánerképein, melyeken a falusi élet mindennapjait eleveníti meg, megfigyelhető a népművészet „naív" eszközeinek tudatos alkalmazása."*

Egyéni (válogatott) kiállítások: Művelődési Ház, Csap (1975); Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza (1989); Városi Művelődési Ház, Mátészalka, Herman Ottó Múzeum, Miskolc (1990); Művelődési Ház, Tiszaújlak (1992, 1994).

Válogatott csoportos kiállítások: Megyei Őszi Tárlat, Ungvár (1974, 1976); a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának első kiállítása, Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár (Katalógus, *A teremtés gyönyöre*, Balla D. Károly előszavával) (1991); Megbékéléseink, Hadtörténeti Múzeum, Budapest (1992); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, tárlat, Árkád Galéria, Budapest (Katalógus, Tóth István utószavával); Városi Képtár, Mezőkövesd; Kolping Ház, Pécs (1993); tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és kárpátaljai művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest. (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával) (1999); Expo 2000 - Hannover, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társa-

ság (Katalógus: Zselicki József előszavával) (2000); Kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11.–2003. jan. 4.); a RIT csoportos tárlatának résztvevője, Ungvár, Beregszász (1991–2012).

Művek közgyűjteményekben: Csepeli Önkormányzat gyűjteménye, Csepel; Péterfalvai Képtár, Péterfalva.

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézményadattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 82–83. o.; Kovács Elemér: *Akinek a „nagy semmi" a minden*. In. Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, 1990–1995, Ungvár, 1995; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2*. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 428–429. o.

KONTRATOVICS Ernő (Erneszt) festő

(Kalna-Rosztoka /Szlovákia/, 1912. máj. 17. – Ungvár, 2009. dec. 23.)

1928–1932-ben Ungváron Erdélyi Béla és Boksay József szabadiskolájában fejlesztette rajztudását. 1932-ben az ungvári tanítóképzőt fejezte be. Pár évig hegyvidéki falvakban tanított. Tagja a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének. Erdélyi Béla értékelése szerint tanítványa, *„Kontratovics Ernő impresszionizmusa Zemplényire, Szlányira emlékeztet, bár sajátos felfogását a Kárpátok változata diktálja. Kiforrás előtti ígéret és erős megfigyelő."* A későbbiekben, a II. világháború után Erdélyi és Boksay mellett az Ungvári Képzőművészeti Főiskolán szintén művésztanár, majd az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában oktat. Számos tanítványa azóta elismert alkotó. 1946-tól az Ukrajnai Képzőművészek Szövetségének tagja. A szövetség megalapításának egyik szervezője, majd vezetője volt. Évekig a Területi Képtár (az ungvári Boksay Szépművészeti Múzeum elődje) tudományos munkatársa. Később az „ecsetje után él". Balla László szerint a második nemzedékhez tartozó Kontratovics Ernő *„Manajlóhoz hasonlóan, ő is balladás hangvételű művész, expresszionista formalátása mellett mindvégig kitart, nem adja fel tetszetősségre sohasem törekvő, hol komor alaphangulatú, hol harsányabb tartományokban is sajátos mélabút sugárzó színharmóniáit sem. Csak hetvenéves kora körül fordul feléje a hivatalos körök figyelme."* Sztaskó

Gyula megállapítása szerint a művész által átélt „kérdések és témák filozófiai mélységű vetületeit formálja képpé." 1946-tól megyei, köztársasági, országos, 1968-tól nemzetközi kiállítások, 1974-től alkotótáborok, nemzetközi biennálék állandó résztvevője. Több mint hetvenéves festői pályát ért meg. Kritikusai szerint is sok minden belefér ebbe a hat évtizedbe. Barát Mihály szerint: *„Már fiatal művészként is szülőföldjének szerelmese volt. Eleinte szinte kizárólag a verhovinai népélet témája foglalkoztatta. Korai képein gyakran tűnnek fel koldusok, kitaszított nyomorékok, háborús rokkantak, zsindelyes faházikók, szélcsavarta fák, csenevész bokrok, sötét erdőségek... Egyes képek a babonák, hiedelmek, népmesék, legendák világába vezeti el a nézőt. Később derűsebb szimbólumok bukkannak fel: aranysárga napraforgómezők, virágba borult tavaszi tájak. Életművéből kiemelkedik a „Kárpátaljai madonnák" című sorozata, amelyen Kontratovicsnak sikerült csodálatos bensőséges egységbe ötvöznie a tájat és a benne élő embereket."*

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1967), Kijev (1973, 1975–1976); Eperjes (1974); Nagyberezna (1977); Ungvár (1997); Kijev (2001); 100 évvel ezelőtt született Kontratovics Ernő emlékkiállítás a Boksay József Szépművészeti Múzeumban, Ungvár (2012).

Válogatott csoportos kiállítások: kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január).

Művek közgyűjteményekben: Ukrajna Kulturális Minisztériuma; Ukrán Képzőművészeti Szövetség; Kárpátaljai Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár; Kárpátalja, Magyarország és más közép-európai országok magángyűjteményei; kijevi, moszkvai képtárak és más városok galériái.

Díjak, elismerések: Ukrajna Népi Képzőművésze (1991).

Irodalom: Balla László: *Csillogó, lobogó, vibráló tájak.* Riportok kárpátontúli képzőművészekről. (Ismét kivirul. – Vallomások Kontratovics Ernőről). Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975. 79–87. o.; Sztaskó Gyula: *Szvida Vaszil* és Kontratovics Ernő tárlatán. In. Kárpáti Igaz Szó, 1989. június 9.; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai,* Ungvár–Budapest, 1994. 51–54. o.; Barát Mihály: *Válogatott találkozások.* – „Az utolsó mohikán". / Kontratovics Ernőről/, (életpálya- és portrévázlatok 1970-1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 30–31. o.; Контратович, Ернест Рудольфович. Живопис = Painting: [альбом] / Е.

Р. Контратович; упоряд. Б. Кузьма; вступ.ст. О. Федорук. - Ужгород: «Карпати», 2007. - 104 с. : кол.іл. - Текст укр., англ.; Гаврош, Олександр. Останній із могікан. На 90-му році життя Ернест Контратович малює п`ять годин щодня: [худож.] / О. Гаврош // Календар «просвіти» на 2002 рік. - Ужгород: Закарпат. край. т-во „Просвіти", 2002. - С. 98–103; Мишанич, Володимир. Наш Ернест Контратович: [Худож.] / В. Мишанич // Образотв. мистец. - 2007. - №1 . - С. 32; Мунчак, Віталія. Старійшина закарпатського живопису Ернест Контратович став почесним жителем села, де 96 років тому народився: [в с.Кальна Розтока в Словаччині] / В. Мунчак // Новини Закарпаття. - 2008. - 2 серп. - С. 24; Фединишинець, Михайло. *Помер Контратович* [Текст]: відійшов у вічність патріарх закарпат. живопису: [23 груд. помер худож. Е. Контратович] / М. Фединишинець // Старий Замок. Паланок. - 2009. - 24-30 груд. - С. 3.: фото. кол. ; PIO. - 2009. - 26 груд. - С. 9; Новини Закарпаття. - 2009. - 26 груд. - С. 21.: фото. - *Шелепець, Володимир*. Митець Срібної землі: До 95-річчя від дня народження Ернеста Контратовича: [худож.] / В. Шелепець // Календар „Просвіти" на 2007 рік. - Ужгород: Закарпат. край. т-во „Просвіти", 2007. - С. 65-66.: портр.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 76. р.; http://zakarpattya.net.ua/ukr-news-16348-Ernest-Kontratovych; http://www.mukachevo.net/ua/news/view/24244-; A Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=96; Контратович Єрнест Рудольфович: http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2707.htm.

KOPRIVA Attila, dr. festő, művészettörténész, rajztanár
(Munkács, 1971. jún. 1.)
Tanulmányait 1987–1991-ben az Ungvári Képzőművészeti Szakközépiskola kerámia szakán végezte. 1997-ben befejezte a Lembergi Művészeti Akadémiát, ahol üvegművészeten szerzett képesítést. 1997-ben tért haza szülővárosába és rajztanárként dolgozott a helyi technológiai főiskolán nyolc éven keresztül. Alapító tagja a Kárpátok Művészeti és Kulturális Egyesületnek. Emellett a Munkácsi Technológiai Főiskolán létrehozta a Ruhatervezési- és Design részleget, és ennek vezetője lett. Itt működik néprajzi múzeumuk is. 2005-ben sikeresen megvédte kandidátusi disszertációját, és meghívták a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolára óraadó tanárnak. Ugyancsak do-

censi állást kapott a Kárpátaljai Képzőművészeti Főiskolán, már nyolc éve a festészeti tanszéket vezeti. 2006-tól az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség tagja. 2007-től a Magyar Tudományos Akadémia kültestületi tagja. A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság (RIT) tagja, 2016-tól titkára. Társadalmi megbízatásai mellett Kopriva Attila talál időt a képzőművészeti alkotásaira, rajzol, fest, szobrokat és üvegdísztárgyakat készít, s azokkal a nagy nyilvánosság elé lép. Számos egyéni és csoportos tárlaton vesz részt. Családjával Munkácson él.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Beregszász (2001), Munkács (2007), Ungvár (2011).

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (2011), Beregszász (2011), Péterfalva (2011). 2007-től a RIT-kiállítások résztvevője.

Irodalom: *Munkácsi Art - 2011.* A Munkácsi Művészklub kiállítása. Összeállította. Dupka György. Péterfalva, 2011; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 77. p.

KOSZTÁK István grafikus
(Beregszász, 1952. jún. 26.)

A helyi alapiskola után 1966–1970 között az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában tanult, majd monumentális festészeti szakból diplomázott. Tanulmányai befejeztével 1972-től 1978-ig a Beregszászi Járási Fogyasztási Szövetkezet dekorátora, majd 1989-ig a Beregszászi Bútorgyár formatervezője. 1989-ben áttelepült Magyarországra. Grafikusként helyezkedett el az egyik budapesti nyomdában. Annak megszűnte után szabadúszó. 2008 óta kisebb nagyobb megszakításokkal Strasbourgban is dolgozik. Részlet vallomásából: *„Művészként Beregszászban indultam. Persze, ma már mosolygok akkori próbálkozásaimon. Mindig is új utakat kerestem az alkotásban. Azt kell mondjam, művészileg Franciaországban teljesedtem ki…”*

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézményadattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 83. o.; Nigriny Szabolcs: *A tartalom megtalálja formáját. (Portré Koszták Istvánról)* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2011. január, 14–15. o.; Lengyel János: *„Mindig világpolgárnak vallottam magam.” (Interjú Koszták Istvánnal)* In. Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évf. 2. szám, 2012. június, 39-40. o.

KOVÁCS Anton festő
(Técsői járás, Csumalevo, 1962. jan. 1.)

A művészettel korán megbarátkozott. Nagyapja fatemplomokat épített,

ahol számos ikonképpel és freskóval találkozott. Ezek meghatározó szerepet játszottak abban, hogy Anton az érettségi után az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolába jelentkezett. Tanítómestereinek vallja Manajló Fedort és Ivánt, Koczka Andrást, Kassai Antalt és Soltész Zoltánt. A Lembergi Művészeti Akadémia is sokat formált alkotói látásmódján. Egy időben vonzódott a szobrászathoz, de tanárai javaslatára a festészet mellett maradt. Kompozíciói fénnyel, gondolatokkal, belső értékvilággal, színekkel telített festmények. A kárpátaljai festőiskola gyökereire támaszkodva fejlesztette ki alkotásainak sajátos arculatát. Tematikája széles skálában mozog: városképeket, tájképeket, portrékat fest. Aktívan részt vesz hazai és nemzetközi alkotótáborokon. Munkáit bemutatták Ukrajnában, Lengyelországban, Németországban és Magyarországon. 2016. szeptember elején a Balatonföldvári Bajor Gizi Művelődési Házban 13 képe volt kiállítva, amelyet a nagy létszámú közönség tetszéssel fogadott. Alkotásai megtalálhatóak a kijevi, lembergi és kárpátaljai galériákban. Több alkotását a Péterfalvai Képtárnak ajándékozta. Jelenleg az Ungvári Képzőművészeti Főiskolán tanít. Együttműködik a MÉKK Munkácsi Mihály Képzőművészeti Egyesülettel, részt vesz az alkotótáborokban, csoportos kiállításokon.

Irodalom: Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 73. p., *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf,* Badó Zsolt: *A kárpátaljai képzőművészet keresztmetszete. Vidékünk színei Budapesten.* Kárpátalja, 2016. április 3. *http://www.karpataljalap.net/?q=2016/04/13/karpataljai-kepzomuveszet-keresztmetszete*

KRON Zsuzsa festő
(Ungvár, 1952. jún. 26.)
Tanulmányait Ungváron végezte. Kémia-biológia szakos tanár. Gyermekkorában a Bakonyi Zoltán Rajziskolájába járt. 1976-tól különböző mesterkurzusokon vett részt. Áttelepült Magyarországra. Mesterei voltak szentpétervári, dél-koreai művészek és a Magyar Képzőművészeti Egyetem neves tanárai. Tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, a Magyar Vízfestők Társaságának, a Fővárosi Festő Stúdiónak. Pasztell, akvarell, olaj és vegyes technikával készült kompozíciói olyan élményt nyújtanak, amelyek távlatokat nyitnak meg bennünk. Képei előfordulnak mind hazai, mind külföldi galériákban, illetve magángyűjteményekben. Emlékezetes kiállítása volt az Újbudai Galériá-

ban, az Örmény Kulturális Központ Semmelweis utcai székházában, ahol életpályáját, alkotásait Feledy Balázs művészetíró ismertette.

Irodalom: *Kron Zsuzsa honlapja:* http://kronzsuzsa.hu/eletrajz, *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf,* H.S. Kron Zsuzsa festőművész kiállítása... (2017.04.27.) *http://ujbuda.hu/ujbuda/elenk-szinek-es-szinarnyalatok-az-ujbuda-galeria*

L

LAJTA Edit művészettörténész
(Beregszász, 1926. jún. 23. – Budapest, 1970. nov. 26.)

Tanulmányait Beregszászban végezte. Húsz évesen a budapesti tudományegyetem szabadbölcsészi karán, majd muzeológiai szakon, közép- és újkori művészettörténetet hallgatott. 1951-ben szerzett muzeológus diplomát. Tíz évre rá bölcsészdoktor lett. Az ötvenes évek elején a Szépművészeti Múzeumban dolgozott. 1959-től haláláig az Akadémiai Kiadó Lexikonszerkesztőségében kamatoztatta tudását. Részt vett az új magyar lexikon képző- és iparművészeti szakterületének szerkesztésében. Felelős szerkesztője volt a *Művészeti Lexikonnak*. Élete utolsó két évében a *Művészeti Kislexikon* szerkesztési munkáinak a vezetőjeként tevékenykedett. Kutatásainak középpontjában a középkori Magyarország művészete és a XIX. századi magyar festészet állt. Mélyebben foglalkozott ikonográfiai kérdésekkel. Közel egy tucat tudományos könyve jelent meg. Nagy tudású, tehetséges földinket ereje teljében 44 éves korában ragadta el a halál.

Irodalom: *Magyar irodalmi lexikon II. (L–R).* Főszerk. Benedek Marcell. Budapest: Akadémiai. 1965. 9. o., *Új magyar életrajzi lexikon IV. (L–Ő).* Főszerk. Markó László. Budapest: Magyar Könyvklub. 2002. 40. o., *Lajta Edit.* https://hu.wikipedia.org/wiki/Lajta_Edit, *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

LÁM Sándor akvarellista
(Ungvár, 1839-1910.)

Figyelemre méltóak a lutheránus családból származott Lám Jakab (1791-1855) országosan elismert építészmérnök (a Tisza-szabályozás egyik szorgalmazója) fia, Lám Sándor gyógyszerész akvarelljei, rézkarcai. 1870-ben az ungvári Lám-patika tulajdonosa lett. (Ez a gyógyszertár a közelmúltig működött a mostani Petőfi téren.) A természet után rajzoló polihisztor országos lapokban

publikáló helytörténészként is köztiszteletnek örvendett. Rajzolni ő is Heverdle Ferenc ungvári tanártól tanult, öntevékeny művészként több kultúrtörténeti értékű vízfestményt, metszetet, rajzot készített a korabeli Ungvárról, Munkácsról és Husztról, amelyeknek egy része a pesti Vasárnapi Újság (1958), az Ország Tükre c. folyóirat (1865) hasábjain jelent meg. Akvarelljeinek másolatait többször is újraközölték a XX. század végén és a XXI. század elején megjelent magyarországi és kárpátaljai helytörténeti kiadványok is.

Irodalom: Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon.* Hatodik Síp Alapítvány Mandátum Kiadó, Budapest-Beregszász, 2001. 151. o., Váradi-Sternberg János: *Régi rajzok székvárosunkról.* Kalendárium '82, Kárpáti Kiadó, Uzshorod. 1981. 22-23. o. /A cikkhez Lám-rajzokat is mellékeltek: Ungvári vár, Megyeháza, A város egykori központja /.

LÁZÁR Szilárd grafikus
(Beregsurány, 1897. ápr. 15. – Ungvár, 1968.)
Az alapiskolák elvégzése után 1916-ban Bécsben tanult, az orvosi diploma mellett képzőművészeti ismereteket is szerzett. 1919-ben Budapesten a Nemzeti Szalonban nyílt önálló kiállítása. 1926-ban a nagybányai művészeti telepen grafikát oktatott. 1938–1941 között katonaorvosként Ungváron helyezkedett el. A szénrajzolás vezető mestere lett Ungváron. Portrékat, tájképeket, építményeket rajzolt. Később, vállalt magyarsága miatt mellőzték.

Irodalom: a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: *http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=163; http://nc21.com.ua/art-news/artists.aspx?a=%D0%9B; http://nc21.com.ua/art-news/exhibitions/gallery.aspx?exhibition=0*

LIZÁK Alex fotóművész
(Beregszász, 1987.)
Tanulmányait a Beregszászi 8. Sz. Mikes Kelemen Középiskolában kezdte, majd a beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumban érettségizett. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola matemtika-informatika szakán szerzett diplomát. Grafikával és fotózással foglalkozik, többször volt különböző fotópályázatok nyertese, helyezettje. 2010-ben benevezett a Budapesti Szolgáltató- és Kézművesipari Szakképző Iskola által szervezett VII. Nemzetközi Fotókiállításra, *A vándor* című munkája különdíjban részesült, amely ki lett állítva a Magyar Kultúra Alapítvány Székházában, ahol több mint 120 fotót mutattak be. Azóta csoportos és egyéni kiállításokon vesz részt.

Irodalom: *Nemzetközi elismerés a fiatal beregszászi fotósnak.* In: Kárpátalja, 2010.

november 12. Tárolt változat: http://www.karpataljalap.net/?q=2010/11/12/nemzetkozi-elismeres-fiatal-beregszaszi-hobbifotosnak; *Különjárat. Fiatal kárpátaljai szerzők antológiája*. Kárpátaljai Magyar Könyvek - 255. **Összeállító: Szemere Judit. – Ungvár–**Budapest: Intermix Kiadó, 2017. 36.o.

LOCKER István Dónárt

(Locker-fényképészek)

(Pest, 1872 – Beregszász, 1953)

A család Munkács és Beregszász legjobb fotográfusait adta a múlt század elején. Két generáción át hárman művelték (apa és két fia) ezt a szakmát a történelmi Magyarország több településén. Az alapító Locker István Dónárt volt. Két fia, Zoltán (Eperjes, 1898 – Munkács, 1965) valamint István János (Eperjes, 1900 – Beregszász, 1987). A család művészi szinten művelte a mesterséget, amíg a szovjet hatalom el nem vette tőlük a megélhetési lehetőséget. A családfő Schmidt Edénél Budapesten tanulta a szakmát, majd 1895-ben Eperjesen nyitott fényképészetet. Tovább vándorolva 1904-ben megvásárolta Berghammer János Munkácson és Beregszászon lévő fényképészeti műtermeit. Mindkét stúdió kiváló képeket készített a vendégek nagy örömére. Az első világháborúval vége lett a nyugodt életnek, a gyarapodásnak. 1916-ban berukkoltatták a tulajdonost. Zoltán fia önként jelentkezett a hadseregbe. István János még gimnazista volt, de tanulás után ő is segédkezett a műteremben. A Locker fiúk apja Bécsben röntgen-fotográfusként dolgozott. Zoltán Felvidéken rekvirált. A háború vége felé a legkisebb fiút is behívták katonának, pedig akkor még csak 17 éves volt. A férfiak szerencsésen hazatértek és folytatták a szakmát. 1938-ban csak két olyan kárpátaljai család volt, akinek Munkácson és Beregszászon is működött fotó műterme. Zoltán 1938–1944 között magasrangú katonaként élte az életét, ezért a szovjetek bejövetele után koholt vádak alapján kilenc évet töltött hadifogságban. István János, a kiváló fotográfus, az 1944 novemberében elhurcoltakról képeket készített. Sok özvegyet és árvát pénzzel segített. A fényképészet mellet bölcsész és zenepedagógusi diplomát szerzett. Az 1950-es években több tanítvány is kikerült a Lockerek keze alól. István János 1937–1982 között Beregszász hat műtermében szolgálta a lakosságot. Kecskeméten a Magyar Fotográfusok Múzeumában Locker István Dónártnak 24 felvételét őrzik.

Irodalom: Locker László: A Locker fényképészek. In. Kárpátaljai Hírmondó, 2011.3.sz.27-28. old. Tárolt változat: http://epa.

niif.hu/02600/02628/00019/pdf/EPA02628_karpataljai_hirmondo_2011_03.pdf

LŐRINCZ István fotóművész (Beregszász, 1958. máj. 12.) Tanulmányait 1977 és 1982 között az Ungvári Állami Egyetem matematika szakán folytatta. A művészet terén Bakonyi Zoltán tanítványa. Több mint 15 éve foglalkozik fotózással. 1993-tól magánvállalkozó. Több közösségi munka is kapcsolódik nevéhez, így a Szolyvai Emlékpark Mártír Magyarok Kápolnája fotókollázsának kialakítása, a Beleny Mihajlo szobrászművész kivitelezésében megvalósított Petőfi Sándor mellszobor felállítása a munkácsi várban. Könyvillusztrációi: *Erdélyi Béla* (Harkusa Könyvkiadó, Ungvár, 2007 – több mint 300 reprodukció), *A modern ruszin irodalom antológiája* (Petrovcij Iván. Ungvár, 2008 – 20 fotó), *Mihajlo Mihájljuk szobrász* (Művészeti Akadémia Kiadó, Lemberg, 2005 – 100 fotó), *Kovács Anton festőművész albuma* (Harkusa Könyvkiadó, Ungvár, 2009 – 70 fotó). Tagja a Magyar Fotósok Világszövetségének, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Állandó résztvevője a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. Fontosabb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai. Ungváron él.

Egyéni kiállítások: Kiállítások: Prága (2005), Beregszász (2008), Ungvár (2008–, állandó kiállítás).
Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (2008–2013), Beregszász (2009, 2011), Tiszapéterfalva (2010, 2011), Ungvári Nemzeti Egyetem (2012).

Irodalom: *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 8. o.; *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 10. o.; KMMI. Arcképcsarnok. Lőrincz István: *http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=18*

LŐRINCZ Katalin keramikus (Ungvár, 1984. jún. 30.) Tanulmányait 1999 és 2005 között az Ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzsben folytatta. 2009-ben befejezte az Ungvári Képzőművészeti Főiskola kerámia szakát. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. 2008 igen

termékenynek bizonyult az ifjú művész számára, hiszen Tiszapéterfalván, a II. Tiszaháti Munkácsy Mihály Művésztáborban, Ungváron pedig a Kárpátaljai Néprajzi Múzeumban Hidi Endrével, Beleny Mihajlóval, Puhlik Magdával együtt mutatkozott be. Volt kiállítása a Kárpátaljai Megyei Boksay Múzeumban, az Ungvár Galériában, a beregszászi Európa–Magyar Házban is. 2009-ben a nagyközönség a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeumban láthatta munkáit. Résztvevője a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. Fontosabb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Budapest (2002), „Tavaszi barangolások", Ungvár Galéria (2004), „Kárpátaljai hímes tojás", Ungvári Vármúzeum (2005), Kárpátaljai keramikus művészek kiállítása, Ungvár Galéria (2008).

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (2009–2013), Beregszász (2009), Tiszapéterfalva (2010, 2011).

Irodalom: *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 8. o.*; III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 8. o.*; II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 10–11. o.; Nigriny Szabolcs: *Harmonikus ívek, kecses formák. (Portré Lőrincz Katalinról).* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2010. december, 14–15. o.; KMMI. Arcképcsarnok. Lőrincz Katalin: *http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=17*

M

MAGYAR Árpád (*István-Árpád)*
festő, grafikus, színszakértő
(Csap, 1951. aug. 24.)

Magyar-szlovák családban született, Boksay József festő lett a keresztapja. A helyi alapiskolák elvégzése után felvételt nyert a Kijevi Ivan Fedorov Poligráfiai Főiskola grafikai karára. 1980–1991 között a kijevi Pecserszka Lavra múzeumának vezető restau-

rátora. 1991–2005 között a kijevi „Poligrafknyigi" könyvkiadó művészeti vezetője, grafikusa. Több mint száz könyv művészeti szerkesztője volt. Tervezett könyveinek nagy részét különböző könyvkiállításokon is díjazták. Behatóan tanulmányozta a színek világát, ennek a területnek elismert szakembere lett. Európában ismertté váltak színdinamikai táblaképei. Közülük kiemelkedik *A színek energiája – az energiák színe* című sorozata. Országos és nemzetközi kiállítások résztvevője. 1996-ban Franciaországban színismereti képzésen vett részt. Létrehozója és vezetője a Szív Diadala (Triumf szerdca) Alapítványnak, amelynek keretében színterápiával és ún. „biokolor" gyógyításának módszertani kidolgozásával is foglalkozott. A Petőfi–Sevcsenko kétnyelvű verseskötet kiadása is nevéhez fűződik. 2015-ben a KMSZ 25. évfordulója alkalmából nagyszabású egyéni kiállítást rendezett. Művei világszerte megtalálhatóak. A Kijevi Magyarok Szövetségének aktív tagja. Kijevben él.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Magyarország (1990), Ausztria (1991), Németország (1992), Svájc (1999), Kijev (2000, 2001).

Művek közgyűjteményekben: Magyarország, USA, Izrael, Norvégia, Luxemburg, Olaszország, Franciaország, Kína, Argentína, Németország, Oroszország, Kijev múzeumaiban, galériáiban, magángyűjteményekben.

Díjak, elismerések: Szent Vladimir és a csodatevő Szent Miklós érdemrenddel tüntette ki a kijevi és a moszkvai pravoszláv egyház, az ukrán kulturális minisztérium elismerő díszoklevelében részesült.

Irodalom: Хто є хто. Закарпаття 2007 - МАДЯР СТЕФАН-АРПАД ЙОСИПОВИЧ - ХУДОЖНИК, ВЧЕНИЙ-КОЛОРИСТ, ВИДАВЕЦЬ: http://who-is-who.ua/main/page/zakarpat2007/105/223; МАДЯР СТЕФАН-АРПАД ЙОСИПОВИЧ: **Хто є хто. Закарпаття 2007. 154–155 с.** In. http://who-is-who.ua/makets/zakautent/info/zakarpattya3.pdf

MAGYAR László festő, iparművész (Csap, 1955. júl. 8. – 2016. júl. 9.)

A helyi alapiskola után 1978–1981 között elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolát. Mesterei: Petreczky László, Demigyuk Viktor, Pál József. Tanulmányai befejezése után különböző beosztásokban dolgozott. 1991-től megyei, országos, határon túli, nemzetközi kiállítások, alkotótáborok résztvevője. 1993 óta tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságnak, majd 2002-től 2016-ban bekövetkezett haláláig elnöke. 2005-től a Ma-

gyar Művészeti Akadémia Képzőművészeti Tagozatának tagja. A kárpátaljai képzőművészek szimpóziumainak, kiállításainak egyik fő szervezője. Az anyaországi, és külhoni magyar képzőművészekkel is ápolta a kapcsolatot, együttműködött ukrán és ruszin képzőművészekkel is. Festészetére a dekoratív formavilág, oldott, laza ecsetkezelés és kiérlelt színvilág jellemző. Szemléletére, stílusára nagy hatást gyakoroltak az impresszionisták, Csontváry Kosztka Tivadar, Munkácsy Mihály, Benczúr Gyula, Révész Imre festőművészete és a kárpátaljai iskola képzőművészei. A táj- és a figurális ábrázolásban is tehetséges, tájképeket, csendéleteket és alakos képeket egyaránt alkotott, kiindulópontja a természeti látvány, amelybe mindig beleszövi az emberi, filozofikus mondanivalót szimbólumok, allegóriák, mítoszok, mesék által felhasználva természetesen a XX. század modern festészeti eszközeit (montázs, kollázs) is. Legtöbb képe olajfestmény, de akvarellezni is szeretett. Akvarelljein még inkább érzékelhető finom ecsetkezelése, gazdag színvilága, kompozícióinak kiegyensúlyozottsága, amely harmóniát sugároz. Prihogyko Duska megfigyelése szerint: *„Főként tájképeket és figurális kompozíciókat fest. Az ember és a természet bonyolult kölcsönös kapcsolata foglalkoztatja, gyakran használ ennek kifejezéséhez szimbólumokat és allegóriákat."* Haláláig Ungváron élt és dolgozott.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Gyöngyszem Galéria, Pécs (1995), Eperjes (2001), Sellye (2002), Pécs (2003), Révész Imre Kiállítóterem, Beregszász (2005), Ungvár (2008), Mezőkövesd (2010–2011).

Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, tárlat, Árkád Galéria, Budapest (Katalógus, Tóth István utószavával) (1993); Kolpingház [Kolozsvári Lászlóval, Tóth Lajossal, Pálffy Istvánnal], Pécs; Marcali, Bernáth Aurél emlékház; Mezőkövesd, Művelődési Központ; Kárpátaljai képzőművészek bemutatkozása, Művelődési Központ [Kolozsvári Lászlóval, Tóth Lajossal, Berecz Margittal, Jankovics Máriával, Riskó Györggyel], Pécsvárad; Bátyú, Técső és Csepel; Köztársasági kiállítás, Kijev; Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; Sellye, Művelődési Központ (1995); tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK

szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László) (1999); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11.–2003. jan. 4.); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Pécs (2005). 1993–2016 között a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság által rendezett megyei, vidéki tárlatok résztvevője. Helyszínek: Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Honismereti Múzeum, Ungvár, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász.

Köztéri művei: Pravoszláv szentek [Borisz Vasziljevvel, Vlagyimir Kuznyecovval] (vitrázs, 1992, Ungvár, pravoszláv templom).

Művek közgyűjteményekben: Csepel Önkormányzata székházának gyűjteménye; MVSZ gyűjteménye, Csepel; ukrajnai és magyarországi köz- és magángyűjtemények.

Díjak, elismerések: Csepel Önkormányzatának Fődíja (1996), a Sellyei Ormánsági Kulturális Alapítvány Nívódíja (2000), Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt (2007).

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézményadattára*. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1993. 98. o.; Debreceni Mihály: *A reményt sohasem szabad feladni*, In. Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, 1990–95, Ungvár, 1995.; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 676. o.; *Ukrajnai magyar szervezetek, intézmények, közéleti személyiségek adattára.* Dupka György közreadásában. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár–Budapest, 2006. 69. o.; Nigriny Szabolcs: *A zöld korszaktól Ikarosz száguldásáig. (Portré Magyar Lászlóról).* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. május, 12–13. o.; Prihogyko, Duska: *Magyar László*. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/magyar_laszlo; Galéria: Magyar László kiállítása a főiskolán, Beregszászban, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Révész Imre Kiállítótermében, 2005, *http://karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/km050801.htm*

MAGYAR Sándor ötvös, kovácsművész
(Ungvár, 1959.)
Az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola elvégzése után önerőből kovácsműhelyt nyitott. 1991-ben a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság alapító tagja. 1991-től megyei, országos, határon túli, nemzetközi kiállítások, alkotótáborok résztvevője. S. Benedek András szerint: *„Magyar Sándornál a kovácsmesterség egyértelműen a kisplasztika eszköze. Alapmotívuma a kőből-fémből kibomló, de botanikailag korántsem behatárolható virág, néha népi ornamentikai elemekkel."* Áttelepült Magyarországra, majd onnan az Amerikai Egyesült Államokba.

Irodalom: S. Benedek András: Magyar Sándor. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/magyar_sandor*

MALCSICZKY Simon/Szemen grafikus
(Nagyberezna, 1924. máj. 8. – Ungvár, 2005.?)
Az alapiskola elvégzése után az Erdélyi Béla által vezetett Ungvári Képzőművészeti Főiskola növendéke volt. 1946-ban elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola festészeti szakát. Mesterei: Erdélyi Béla, Boksay József, Boreczky Béla, Manajló Tivadar. A szakintézet elvégzése után egy ideig ott maradt tanítani, majd a szépművészeti múzeum tudományos munkatársa lett. Később, mintegy másfél évtizeden át, a megyei képzőművész szervezet titkáraként tevékenykedett, sokat fáradozott a kiállítások megszervezése terén. 1970-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1946-tól a megyei, 1956-tól országos és határon túli, 1968-tól nemzetközi kiállítások, művésztelepek, plein-airek állandó résztvevője. Balla László a harmadik festőnemzedék tagjának tartja, aki „a pasztelltájkép területén jeleskedik." A pasztell mesterének munkáit gyakran állították ki Magyarországon, Szlovákiában, Romániában is. Barát Mihály írja, hogy szakmai körökben elismert pasztellképfestő *„Sohasem engedett annak a csábításnak, hogy „élenjárók" arcképeivel, „tematikus kompozíciókkal" keresse a hivatalos körök kegyeit. A gyökerekhez kötődött, a táj jelentette számára az inspiráló valóságot. Ezt mutatják például gyermek- és ifjúkorának helyszínén, Radváncon készített régi ceruzarajzai, de az ökörmezői, volóci, nagybereznai hegyvidéket, Ung-völgyi csöndes tájakat ábrázoló művei is... Malcsiczky kedvelt témái közé tartoznak a falurészletek, különösen a zsindelyes házak, fatemplomok, vízimalmok és egyéb kuriózumok, de előszeretettel örökíti meg a régi*

munkaeszközöket is, melyekkel jórészt csak múzeumokban találkozhatunk... hangulatos virágcsendéletek, utazásainak emlékét őrző tengerparti tájak színesítik Malcsiczky Simon művészetének palettáját."

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1970); Ungvár, Munkács (1974); Ungvár, Munkács, Nagyberezna (1981); Ungvár (1986, 1989, 1994, 1999).

Művei közgyűjteményekben: Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség kiállítást szervező igazgatósága, Ukrán kulturális és Művészeti Minisztérium, Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, Péterfalvai Képtár, magángyűjtemények.

Díjak, elismerések: Erdélyi Béla- és Boksay József-díjas (2003).

Irodalom: Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*. Ungvár. Budapest, 1994. 75. o.; Barát Mihály: *Válogatott találkozások*. – A pasztell szerelmese /Malcsiczky Simonról/, (életpálya- és portrévázlatok 1970–1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 51–52. o.; К 85.14 М 21 Мальчицький, Семен. „Мій рідний край" (пастель, живопис): афіши / С. Мальчицький; Відп. за вип. Б.І. Кузьма, К.Є. Стельмах. - Ужгород: Госпрозрах. ред.-видав. відділ управління у справах преси та інформації, [2004]. - [Афіша]; К 85.15 М 21 Мальчицький, Семен. Графіка/ С. Мальчицький; відп. за вип. А. М. Кашшай. - Ужгород: Закарпат. облас. друк., 1974. - буклет: іл.; Мишанич, В. Слово про Семена Мальчицького/ В. Мишанич // Ужгород. - 2006. - 13 трав. с. 2; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 86. р.; http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2714.htm; http://www.tribuna.org.ua/index.php?option=content&task=view&id=174&Itemid=51; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár Honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=195; Мальчицький Семен Йосипович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2714.htm

MANAJLÓ András festő
(Ungvár, 1970)

Festőművész családban született. A felmenői – nagyapja, Tivadar/Fedor és az apja, Iván – jelentős helyet foglaltak el a régió képzőművészeti életében. Manajló András 1989-től a Lembergi Iparművészeti Főiskola hallgatója volt, de a diplomáját – magyarországi áttelepülésük miatt – a Lembergi Nyomdaipari Akadémia grafikai szakán szerezte 1997-ben. Magyarországi áttelepedésük óta több reklámcégnél vállalt munkát, saját vállalkozást alapított és az utób-

bi években – büszkén vállalva ruthén mivoltát – a magyarországi ruszinság vezetője is volt. Ez idő alatt több nemzetközi alkotótábort szervezett, illetve részt vett számos csoportos és egyéni kiállításon. 40 éves jubileumára szervezte meg első önálló kiállítását. A „kárpátaljai nagyok" éppen úgy hatnak rá, mint a nyugat-európai festészet szellemisége, az utazásai során tapasztalt látnivalók pont úgy inspirálják, mint a szülőföldjén átélt élmények, vizuális jelenségek. 2006-tól az ArtUnion Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesület (Budapest) elnöke. Ez a civil szervezet és a Ramada Resort / Aquaworld Zrt. Budapest közös projektként 2010. július 28-án elindította a Pannon Világ Kulturális és Ismeretterjesztő Központ működését. A Ramada Resortban megnyitották a Művészeti Galériát, ahol a Kárpát-medencében élő és alkotó művészeket mutatják be. Dr. Feledy Balázs, Magyarország egyik legnevesebb művészettörténésze így ír róla: *„Manajló András igen tehetséges festő, akinek kitűnőek az adottságai, remekek a génjei, s aki erre építve – a tehetségre és adottságra – végső soron nagyon egyéni értékekkel teli festészetet képes létrehozni, ezzel várhatóan méltó helyet foglal majd az európai művészettörténelemben."* Manajló András alkotásai nem csak egyöntetű közönségi elismerést nyernek, hanem már számos műgyűjtő érdeklődik a festményei iránt, több hazai és európai galériától kapott meghívást a művészete prezentálására.

Egyéni (válogatott) kiállítások: az MVSZ Magyarok Házának Bartók terme, Budapest, a kiállítást dr. Feledy Balázs, művészeti író mutatta be (2010. január 17.); Restaurant Lachswehr, Lübeck, Németország (2010. április 18.); Magyar Festészet Napja 2010, Vác – Körgaléria (2010. október 15.).

Válogatott csoportos kiállítások: Manajló András és Kovács Anton közös kiállítása az Art Union Galériában, Ramada Resort Aquaworld, Budapest (2010. július 28.). 2010-től az Art Union Galéria (Ramada Resort Aquaworld, Budapest) tárlatainak résztvevője.

Irodalom: ArtUnion művészeink: *http://www.manajlo-andras.com/art-union-2/muveszeink/?lang=hu*; Art UnionGaléria, Kárpát-medence kiemelkedő kortárs művészeinek gyűjteményes tárlata. *http://www.artunion.hu/16/manajlo-andras/*; a művész honlapja: *http://www.manajlo-andras.com/*

MANAJLÓ János/Iván festő, pedagógus
(Ungvár, 1942. jan. 16. – Ungvár, 2010. feb. 8.)

A ruszin-magyar festő Ungváron született. Az alapiskola után az

Ungvári Iparművészeti Szakiskolát (mint fafaragó), majd a Kijevi Képzőművészeti Akadémiát végezte el 1966-ban. 1966–1969-ben az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola tanára, majd igazgatója, amelynek egyik alapítója éppen édesapja, Manajló Tivadar/Fedor (1910-1978) festőművész volt. 1969–1972-ben a Kárpátaljai Művészalap tagja lett. 1972–1986 között az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola igazgatója volt. Közben 1978–1980 között, az apja, Manajló Fedor Emlékmúzeumának létrehozását intézte családi házukban. 1986–1996 között a Kárpátaljai Professzionális Képző- és Iparművészek Egyesületének egyik létrehozója és elnöke volt. 1996-ban a Művész Alap szakszervezetének elnökévé választottak. 1998-ban budapesti szívműtéte után a Nógrád megyei Diósjenőre költözött. 2006-tól az ArtUnion Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesület (Budapest) tagja. 1961-ben volt az első kiállítása. Grafikák, freskók, mozaikok, domborművek, fafaragások, festmények kerültek ki kezei alól. Manajló Iván sokoldalúságára jellemző, hogy minden téma izgatta. Székelyhidi Ferenc megfigyelése szerint: *„Vallotta, hogy emlékeznünk kell az élet nehéz és szép pillanataira, hiszen a mában élő múlt nemcsak a jelenünket, hanem a jövőnket is meghatározza. Szemérmesnek tartotta magát a szavakban, de festőecsetjével mindent kifejezett: intimitást, az ember lényegét, a lelki rezdüléseket, a világ realitásait."* A zene szabad asszociációkra inspirálta. A zeneszerzőkről készített sorozatát 2007-ben Vácott is bemutatta. Azóta több tucatnyi belföldi és külföldi kiállítás résztvevője volt. Képei sokaságának hollétét nehéz lenne felsorolni. Többnyire ajándékok barátoknak, műkedvelőknek Moszkvától Kanadáig. 2010-ben 68 éves korában hunyt el Ungváron. Fia, Manajló András festőművész kezdeményezte, hogy Manajló Iván hagyatéka Vácról Ungvárra, a Manajló Fedor múzeumba kerüljön.

Emlékkiállítás: 2012. január 8.: Emlékkiállítás születésének 70. évforulójára, Madách Imre Művelődési Központ, Vác.

Irodalom: Székelyhidi Ferenc: *Manajló Iván festőművészre emlékeztek Vácott.* – Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évf. 1. szám, 2012. március, 25. o.; ArtUnion művészeink: *http://www.manajlo-andras.com/art-union-2/muveszeink/?lang=hu*

MANAJLÓ Tivadar/Fedor festő, grafikus, iparművész, etnográfus (Iványi/Ivanivci, 1910. okt. 19. – Ungvár, 1978. jan. 15.)

A második nemzedékhez tartozó, magyar gyökerű festő ruszin értel-

miségi családból származik. 1928–1934-ben a Prágai Iparművészeti Főiskola dekoratív szakán tanult, itt szerzett diplomát. Szakmai mestere Zdenek Kratochvil, a kiváló cseh grafikus. Először Prágában állítják ki alkotásait. Még főiskolásként 1930-ban Franciaországban tanulmányúton jár, majd egy ideig az iványi iskolában, Ungváron a tanonciskolában oktatott. Tagja a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének. Erdélyi Béla értékelése szerint Manajló Tivadar: *„...Kiváló ismerője főképp a ruszin ornamentnek és dekorációnak. Színpompája a szláv temperamentumot erősen karakterizálóan dúsvérű. Az V. kassai kiállításon az állam megvette a Szántás c. képét."* A Magyarországhoz való visszacsatolás után Manajló művészetét övezi az Erdélyié mellett a legnagyobb elismerés. A háborúvesztés után 1945–1946-ban az ungvári Képzőművészeti Főiskolán, tíz éven keresztül az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában tanított. Ezt követően a Területi Képtár tudományos igazgatóhelyettese, rövid ideig a képzőművészeti szövetség elnöke. 1946-tól tagja az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetségnek. Balla László életrajzírója szerint: *„Az 50-es években egy ideig őt is a „formalisták" közé számítják. Ezután sem kap sokáig művészi rangjához méltó hivatalos elismerést. 1961-ben önálló tárlaton mutatkozik be (Ungvár után Kijevben is), s ez a kiállítás olyan átütő erejű s akkora közönségsikert arat, hogy Manajlót többet nem lehet második vonalbeliként kezelni. S mégis tizenegy évet kell még várnia, míg a hatalom rászánja magát, hogy megadja neki azokat a címeket, amelyeket fiatalabb pályatársai már régóta viselnek."* Köztéri (autóbusz-állomások, klubok, filmszínházak előterme, éttermek, szállodák, gyógyüdülők belső tere, illetve homlokzata) monumentális mozaikpannókat készített. 1947-től a Kárpáti Kiadó szépirodalmi és folklór műfajú könyveit illusztrálta. Kassai Antallal közösen illusztrálják a kárpátaljai népballada-gyűjteményt. Az építészet terén is alkotott. 1946-tól a megyei, köztársasági, országos és nemzetközi kiállítások és plenerek résztvevője volt. Keresztyén Balázs úgy látja, hogy a művész *„Az 50-es években mély művészi válságot élt át. A korszak elvtársai megfosztották képeit egyik lételemüktől, a társadalombírálattól... Munkásságának harmadik szakaszában aztán visszatért az etnografizmushoz: mélyen dekoratív ruszin szobabelsőket és sajátos népi használati eszközökből összeállított csendéleteket festett."*

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1961, 1979, 1980, 1985, 2000).

Művei közgyűjteményekben: Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség kiállítást szervező igazgatósága, Ukrán Kulturális és Művészeti Minisztérium, Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, magángyűjtemények.

Díjak, elismerések: Ukrajna Érdemes Képzőművésze (1972), Ukrajna Népi Képzőművésze (1977).

Irodalom: *Erdélyi Béla*: Képzőművészet. In. Csíkvári Antal (szerk.): Ungvár és Ung vármegye. Budapest. 1940. 152–154. o.; *Balla László*: Népballadák levegője, Kárpáti Kalendárium, 1966; *Balla László*: Csillogó, lobogó, vibráló tájak. Riportok kárpátontúli képzőművészekről. (Meredek hegyek, meredek sorsok, meredek felröppenés. – Vallomások Manajló Fedorról). Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975. 35–47. o.; *Balla László*: Erdélyi Béla és kortársai. Ungvár–Budapest, 1994; *Keresztyén Balázs*: Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 169–170. o.; Федір Манайло: життя і творчість 1910-1978 [Образотворчий матеріал] : [альбом] / уклад.: Л. Біксей; Ф. Ерфан; В. Фолтін; авт. ст. Л. Біксей [та ін.]. - Ужгород: Патент, 2010 - 200 с. : кол. іл.; К 85.14 П78 Про життя і творчість народного художника України Федора Федоровича Манайла: зб. статей та досліджень наук. працівників меморіального будинку-музею митця/ Управління культури Закарпатської облдержадміністрації, Закарпатська обласна організація т-ва охорони пам'яток історії та культури; Упоряд. В. Фолтін. - Ужгород: Ужгородська міська друкарня, 2006 - 114 с. іл.; К 85.14 М49 Меморіальний будинок - музей Ф. Ф. Манайла. - Івано-Франківськ: [б. и.], 2006. – Буклет; Манайло, Федір Федорович. Меморіальний будинок - музей Ф. Ф. Манайла / Манайло Ф.Ф.; відп. за вип. В. Т. Фолтін; Управління культури Закарпатської облдержадміністрації, Закарпатський краєзнавчий музей. - Ужгород: [б. и.], 2006 (ПП „Медіум"); К 85.14 М49 Федір Манайло. Меморіальний будинок - музей / Відп. за вип. В. Фолтін. - Ужгород: [б. и.], 2006. - 8 с.; Зубач, Василь. У свята тут згадують Манайла: [Про худож. Федіра Манайла з с.Іванівці Мукачів. р-ну] / В. Зубач // Фест. - 2007. - 11-17 січ. - С. 12; Кіяк, Марина. Федір Манайло як явище національної історії / М. Кіяк // Образотв. мистец. - 2007. - №1. - С. 19–21.; Кальницький, Павло. Визначний народознавець: до 100-річчя від дня народж. нар. худож. України Ф. Манайла / П. Кальницький // Просвіта. - 2010. - № 3. - С. 6; Мейсарош, Михайло. Унікальний і неперевершений: в Ужгороді відбулися заходи, приурочені 100-річчю Ф. Манайла / М. Мейсарош // Старий Замок.

Паланок. - 2010 – 21–27 жовт. - С. 22; Сюсько, Микола. Свій піввіковий ювілей видатний закарпатський художник зустрічав у Колочаві: [до 100-річчя Ф. Манайла] / М. Сюсько // Фест. - 2010. - 14-20 жовт. - С. 14; Фединишинець, Михайло. Феноменальний Федор-бачі. 19 жовтня - 100-річчя Манайла / М. Фединишинець // Старий Замок. Паланок. - 2010. - 14-20 жовт. - С. 22; Фолінт, Вікторія. Літописець Закарпаття: [про худож. Ф.Ф. Манайла] / В. Фолінт // Культурологг. джерела. - 2004. - № 4. - С. 41–44; Фолтін, Вікторія. Корифею закарпатської школи живопису виповнилося б 100: [про худож. Ф. Манайла] / В. Фолтін // Новини Закарпаття. - 2010. - 16 жовт. - С. 21; Фолтін, Вікторія. Незабутній: [до 100-річчя від дня народж. нар. худож. України Ф. Манайла] / В. Фолтін // Ужгород. - 2010. - 16 жовт. - С. 12; Фолтін, Вікторія. Художня енциклопедія Верховини: [про худож. Ф. Манайла; в т. ч. його репродукції] / В. Фолтін // На вербі дзвінчик, нашій казці кінчик: зб. нар. казок та легенд Закарпаття / передм. І. Сенька та В. Фолтіна. - Ужгород: Вид-ва „Мистецька лінія" і „Закарпаття", 2001. - С. 8–9; Ходанич, Петро. Уроки Федора Манайла: [Про вихід зб. ст. В.Фолтін, В.Іванус та В.Приходько-Манайло „Про життя і творчість народного художника України Федора Федоровича Манайла" (Вид-во „Ужгородська міська друкарня")] / П. Ходанич // Ужгород. - 2006. - 9 груд. - С. 12; Штефаньо, Оксана. Незабаром відзначатимемо 100-річчя Федора Манайла: [ряд заходів, які будуть відбуватися в жовт. 2010 р.] / О. Штефаньо // Новини Закарпаття. - 2010. - 27 берез. - С. 2; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 87. р.; http://uk.wikipedia.org/wiki; http://www.mukachevo.net/ua/news/view/36006; http://zakarpattya.net.ua/ukr-news-74166-Fedir-Manailo-Koryfeiu-zakarpatskoi-shkoly-zhyvopysu-vypovnylosia-b-; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=93; Манайло Федір Федорович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2715.htm

MARGITAY Tihamér festő
(JENKE, 1859 – Budapest, 1922.)
A budapesti Mintarajziskolában tanult 1874-1879 között. Mestere: Székely Bertalan. 1879-ben a müncheni Képzőművészeti Akadémián folytatta művészeti tanulmányait állami ösztöndíjjal. 1881-től állított ki a Műcsarnokban. Gyűjteményes tárlata volt 1903-ban a Nemzeti Sza-

lonban. Közgyűjteményben a Magyar Nemzeti Galériában található több munkája.

Irodalom: Margitai Tihamér. Első Magyar Festményszakértő Iroda. http://www.biralat.hu/muveszek/margitay_tihamer.752.html?pageid=56

MARINICS Sándor festő, grafikus (Nagyszőlős, 1953. szep. 13.)
1985-ben végzett a moszkvai Krupszkaja Képzőművészeti Népi Egyetem festészet-grafika szakán, emellett egyetemi diplomát szerzett Ungváron a fizika, majd a nemzetközi kapcsolatok témakörében. Kezdetben egy ungvári kereskedelmi reklámcég munkatársa, később a nagyszőlősi kerámiagyár tervezőrészlegének vezetője, majd a Nagyszőlősi 3. Számú Perényi Zsigmond Középiskola fizikatanára, és rajzkörének vezetője. Nyaranta a Kárpátaljai Képzőművészeti Gyermektábor szakmai vezetője volt évekig. A KMPSZ elnökségi tagja. A Sevlush Képzőművészeti Egyesület elnöke.
Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1980), Nagyszőlős (1984–1989, 2010).
Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (1981); Nagyszőlős, Munkács, Beregszász (1987, 1992, 1993–2012).
Művei közgyűjteményekben: képei a világ számos pontján megtalálhatók (Magyarország, Szlovákia, Csehország, Izrael, USA, Kanada, Svédország, Oroszország, Ausztria).

Irodalom: *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010,

MÁRTON Béla festő
(Clairto [USA], 1913. már. 3. – Százhalombatta, 2007. már. 22.)
1936-ban befejezte a Prágai Képzőművészeti Ipari Főiskolát, 1936–1941-ben a Magyar Képzőművészeti Főiskolán kapott diplomát. Itteni mestere: Benkhárdt Ágoston. 1921-ben települt vissza Rozsnyóba (CSZ), itt kezdte művészi pályafutását Tichy Kálmán festőművésznél. Művészeti tanulmányutak: 1932–1934 között Brünn (Süsser Jan); 1934–1937 között Gablonz (Karl May, Richard Fleissner); 1937–1938 között Jiein (Jindřich Procházka). A II. világháború után Ungváron telepedett le. 1960-tól tagja az Ukrán Képző- és Iparművészeti Szövetségnek. Balla László második nemzedéki alkotónak tartja, aki *„tájábrázolásaiban is a nyugodt hangulatokat kedvelte."* 1973-ban áttelepült Magyarországra, Százhalombattán élt és alkotott.

Márton Béla az anyanyelvén kívül beszélt németül, szlovákul, oroszul. Közép-európai ember volt, a fogalom humanista értelmében. Művészetével, festményeivel a magyar szíve szerint megszenteli a tájat, otthonait: Rozsnyó környékét, Kárpátalját, Százhalombattát. Képeiben a Kárpátok színes csendjét érzékeljük a házaktól hemzsegő budai domboldalakig. Értelmezésében fővárosunk zaját elnyeli a színes békesség. Munkásságáért Pro Urbe Százhalombatta és Kultúráért Díjban részesült. 2003-ban megkapta a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét. Három héttel 94. születésnapja után aludt el örökre.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Szekszárd, Simontornya (1978); Venezuela (1980); Gyöngyös (1987); Százhalombatta, Sóskút, Budapest (1994); Kábel Művek, Gyöngyös; Százhalombatta (1997); Százhalombatta, Budaörs, Volán Elektronika, Budapest, Tassy Galéria, Szentendre (1998).

Válogatott csoportos kiállítások: Rozsnyó [CSZ] (1939); Ungvár (1941, 1946); Ukrán országos kiállítás, Kijev (1947); Moszkva (1947); Riga (1959); Genova (1970); Vilnius (1973); Műcsarnok, Budapest (1990); Tavaszi Tárlat, Petőfi Csarnok (1994); Vigadó (1998).

Művek közgyűjteményekben: Kijev, Ungvár.

Díjak, elismerések: Szovjetunió, Dicső Munkáért kitüntetés (1970); Pro Urbe Sóskút emlékérem (1996).

Irodalom: Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*, Ungvár–Budapest, 1994. 57. o.; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 718. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 88. p.; http://artportal.hu/lexikon/muveszek/marton_bela

MATL Péter szobrász, grafikus (Munkács, 1960. júl. 22.)

Tanári családban született. 1975-ben fejezte be a munkácsi magyar tannyelvű középiskolát. 1975–1979 között elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola kerámia művészeti szakát. Mesterei: Bacsinszky József, Averkijeva Ljudmila. 1980-tól gimnáziumi tanárként dolgozott. 1985-ben a Kárpátaljai Művészeti-Termelési Kombinát dekoratőre és monumentalista képzőművésze. 1995-től tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságnak. 1999-től tagja az Ukrán Képzőművészeti Szövetségnek. 2006-tól az ArtUnion Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesület (Budapest) tagja. *„Lebontja az anyagról a „fölösleges" részeket,*

mintegy szabadon kihozza a bennük rejlő formákat, alakokat. Szoborkompozícióinak felületét nemegyszer apró geometrikus ornamentikával és többszínű festéssel díszíti" – írja róla Prihogyko Duska. Munkácson él, magánvállalkozó, köztéri szobrokat, díszkutakat, egyházi oltárokat és szobrokat alkot. Művészeti tevékenysége 1970-ben kezdődött. Részt vett több országos és nemzetközi képzőművészeti kiállításon és szimpóziumon. Az utóbbi 20 évben többnyire köztéri szobrokat készít fából, kőből, bronzból. 2006-ban megnyerte a Magyarok Világszövetsége által kiírt millecentenáriumi szoborpályázatot.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Munkács, Ungvár (1985); a Kárpáti Igaz Szó szerkesztőségének nagyterme, Ungvár (1991); Budapest, Városi Kiállítóterem, Munkács (1992); Művelődési Ház, Istad, Svédország (1993); Városi Könyvtár, Szigetszentmiklós (1994); Zalaegerszeg (1995); Művelődési Ház, Hajdúszoboszló, Művelődési Ház, Nádudvar (1996); Makó (2000); Kijev (2010); Győr, Szeged (2012).

Válogatott csoportos kiállítások: Ukrajnai köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1987); Ukrajnai köztársasági kisplasztikai kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1988); Ukrajnai köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1989, 1990); tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11.–2003. jan. 4.). 2004-től a RIT-kiállítások állandó résztvevője.

Kiállítások az adatbázisban: Határok nélkül - Matl Péter szobrászművész kiállítása (2012).

Köztéri művei: *Angyali üdvözlet* (homokkő, 1989, Jampol, városi park); *Új idő* (homokkő, 1990, Csernyigov, városi tér); *Kompozíció* (homokkő, 1991, Ungvár, Liszbank); *Angyalok* (fa, 1992, Debrecen, ipar-

művészeti szakiskola); *Felszálló és bukott angyal* (fa, 1993, Zalatárnok, park); *Málenykij robot* (a sztálini terror áldozatainak emlékműve, homokkő, 1994, Munkács, Rákóczi-kastély parkja); *A szerelem kútja* (mészkő, 1995, Hajdúszoboszló); *A termékenység szimbóluma* (1996, Püspökladány, Petőfi Sándor Általános Iskola); *Őrangyal* (fa, 1997, Munkács, várkápolna); *Angyal* (márvány, 1997, Munkács, várudvar); *Munkácsi Malenkij robot* emlékmű (1997, Munkács, várudvar); *Szt. István* szobor, Aknaszlatina (2000); *csetfalvai római katolikus templom oltára (*2001); *Zrínyi Ilona és II. Rákóczi Ferenc* szobra a munkácsi várban (2004); Beregszász, *II. Világháború után elhurcolt Református Lelki Pásztorok* emlékműve (2005); *Ivókút,* Jenaz, Svájc (2006); Vereckei Honfoglalási Emlékmű a magyarok bejövetelének 1100. évfordulójára (andezit, gránit, vas, beton), Kárpátalja, Vereckei-hágó, 1996–2008); *Magyar Nemzeti Összetartozás Emlékműve,* Ópusztaszer (2012); *Feltámadt Jézus,* Tiszabökény, *Római Katolikus templom udvara* (2016*).*

Művei megtalálhatók: Ukrajnában, Magyarországon, Ausztriában, Csehországban, Svédországban, Franciaországban, Japánban, Németországban, Brazíliában, az USA-ban.

Művek közgyűjteményekben: Munkácsy Galéria, Munkács; Munkácsi Történelmi Múzeum, Munkács; Munkácsi Városi Galéria, Munkács; Péterfalvai Képtár, Péterfalva; Dél-Amerika; USA; Európa államai; magángyűjtemények.

Díjak, elismerések: az Ukrajnai országos szobrászati szimpózium díja, Csernyigov (1990); Kárpátaljai Megyei Tanács érme (2000); a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje (2003); Kárpátaljai Magyar Nívódíj – Hollósy Simon Képzőművészeti Díj (2006); Kisebbségekért Díj (2006). 2006-ban Boksai József- és Erdélyi Béla-díjjal ismerték el munkásságát. A Magyar kultúra lovagja (2009). Magyar Művészetért Díj (2009); M.S. Mester díj (2012); Csongrád Megye Művészeti díj (2012); Szervátiusz Jenő-díj (2012) stb.

Irodalom: Dupka György: Kárpátalja magyar személyi és intézményadattára. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 101. o.; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 734. o.; *Ukrajnai magyar szervezetek, intézmények, közéleti személyiségek adattára.* Dupka György közreadásában. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár-Budapest, 2006. 70. o.; *Matl Péter.* https://hu.wikipedia.org/wiki/Matl_Péter., *Szoboravatás a munkácsi várban*. In. Kárpáti Igaz Szó, 2006. már. 2.; Kovács Elemér: *„A*

viszontagságok után jót remélj...” In. Kárpátinfo, 2006. 02. 28.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 91. p.; Bakos István: *Matl Péter köszöntése* In. Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évf. 2. szám, 2012. június, 20. o.; artportal.hu/lexikon/muveszek/matl_peter; Денисенко, Анастасія. Петро Матл: [Скульптор] / А. Денисенко // Образотв. мистец. - 2007. - №1. - С. 78; http://www.matl-art.in.ua/ua_index.html; http://pikartgroup.com/ua/our-partners/66-matlpetro; http://89.162.227.180/News/70361-Petro-MatlPyshaiusia-tym-shcho-krashchi-moi-roboty; Popovics Zsuzsanna: *Zrínyi Ilona és II. Rákóczi Ferenc hazatért* In. Kárpátalja 2006. már. 3. (http://www.karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/km060302.htm); a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=237; KMMI. Arcképcsarnok. Matl Péter: http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=25, *Matl Péter alkotásai térképen,* https://www.kozterkep.hu/a/1077/

MÁTÉ Eduárd grafikus
(Beregújfalu, 1999.)
A helyi általános iskola elvégzése után 2009-től a Nagyberegi Középiskolában folytatta tanulmányait, ahol a rajzórán tanára, Gogola Zoltán figyelt fel rá. Az ő biztatására minden rajzpályázatra benevezett, és azokat sorra meg is nyerte. 2014-től az ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Szakközépiskola hallgatója. Eddig csoportos kiállításokon vett részt.

Irodalom: *Különjárat. Fiatal kárpátaljai szerzők antológiája.* Kárpátaljai Magyar Könyvek - 255. **Összeállító: Szemere Judit. – Ungvár–**Budapest: Intermix Kiadó, 2017 – 136.old.

MEDVE Zsuzsa grafikus
(Beregszász, 1965. ápr. 15.)
Szüleivel költözött Magyarországra. Elvégezte 1985-ben a Magyar Iparművészeti Főiskolát, 1990–1993-ban a Magyar Képzőművészeti Főiskolát és Mesterképzőt. 1985–1989-ben a Prágai Képzőművészeti Akadémia grafika szakát; 1989-től a Magyar Képzőművészeti Főiskolán sokszorosító grafikát tanult. Beke Zsófia elemzése szerint: *„A 90-es évek elején (Prágai sorok) a mail art elemeit (a kommunizmust pellengérező szövegrészekkel és emblémákkal), kottarészleteket és absztrakt expresszionista festményeit, rajzait ötvözi önálló nyomat sorozattá. Plakátként előállított, mégis avítt módon kiállított színes nyomatokat készít a 90-es évek végén. A reklám kiváló minőségű eszközeit felhasználva egyszerre kritizálja és ironizálja is azt. A reklám, a divat és*

a művészet viszonyát vizsgálja, határaikat feszegeti alkotásainak mind precíz high-technikájában, mind a szerepeltetett motívumok ellentétes viszonyrendszerén keresztül."

Egyéni kiállítások: *Prágai sorok,* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest (1990); *La Station,* Galerie de l'Industrie, Párizs (1991); *Vetkőzés,* Liget Galéria, Budapest (1992); *Animae,* Taverna Galéria (1994); *Előtte,* Tűzoltó u. 72., Budapest; *Shanghai and Silver,* Liget Galéria, Budapest (1995); *Rajzok,* Téli Galéria, Szentendre (1997); *Szimultán kontraszt* [Gallusz Gyöngyivel, Tasnádi Józseffel], MAMŰ Pince; Stúdió Galéria, Budapest (1998) stb.

Válogatott csoportos kiállítások: *Illustrace,* Pavilon of Brussels, Prága (1989); Művelődési Ház, Tata; *Soirées Est-Ouest,* Galerie J & J Donguy, Párizs; *Jericho 2,* Squatt rue du Faubourg, Poissonniére, Párizs (1991); *I. Kortárs Epigon Kiállítás,* Liget Galéria, Budapest (1992); *Exhibition of European Fine Arts' Academies,* Maastricht (1993); *Alagút,* Magyar Kulturális Központ, Prága (1994); *Új Stúdiótagok Kiállítása,* Fővárosi Művelődési Ház, Budapest; *Balzsam,* Ernst Múzeum, Budapest (1995); *Stúdió ,96,* Vigadó Galéria, Budapest (1996); *AKT/OK,* Liget Galéria, Budapest; *Művésztelepi kiállítás,* Paks (1997); *Makói Grafikai Művésztelep zárókiállítása,* Városi Kiállítóterem, Makó (1998) stb.

Irodalom: Nappali Ház, 1990/1., Radák E.: *Medve Zsuzsa a Stúdióban,* Élet és Irodalom, 1998. február 19.; Beke Zsófia: Medve Zsuzsa. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/medve_zsuzsa,1998. október 9. Beke Zsófia

MEDVECZKY Ágnes festő, grafikus, iparművész, rajztanár
(Ungvár, 1964. feb. 20.)

1979–1983 között az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolán, majd 1983–1988 között a Lembergi Iparművészeti Főiskolán tanult kerámia szakon, mesterei: L. Averkijeva és T. Janko. 1988-tól 1991-ig az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola tanára. Az ungvári Kárpáti Kiadónál jelentek meg könyvillusztrációi. 1990-ben a zsdenyievói (Ukrajna), 1991-ben a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep munkájában vett részt. 1991-ben telepedett le Magyarországon. 1993 óta tagja a St. ART Művészcsoportnak. Munkásságát a Medveczky és Gothárd Építész-, Képző- és Iparművész Stúdióban fejti ki, valamint művészeti szakkörök vezetésével is foglalkozik. 2006-tól az ArtUnion Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesület (Budapest) tagja. 1989-től közel harminc önálló kiállítása volt, és részt vett számtalan csoportos kiál-

lításon, szimpóziumon, alkotótelepen Magyarországon és külföldön egyaránt. Festészettel és grafikával foglalkozik, ezen belül könyvilluszt-rálással is. Több éve a Kárpát-medencére jellemző „üveghátlap-festés" technikája foglalkoztatja. Matits Ferenc szerint „*Alkotásaiban a képző- és iparművészet ötvöződik. Művészileg kiérlelt kompozícióit a szín és forma, valamint a vonal és tér sajátos összhangja tünteti ki. Szellemesen alkalmaz a hagyományokra és saját tapasztalataira épülő metaforákat*." 1991-től Budapeten él és dolgozik.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Hungarológiai Központ, Ungvár; Városi Galéria [Hrabár Natáliával], Nyíregyháza; Fortuna Galéria, Miskolc (1991); Vízivárosi Galéria, Budapest; Sillye Galéria, Művelődési Központ [Hrabár Natáliával], Hajdúböszörmény; Művelődési Központ [Hrabár Natáliával], Hajdúnánás; Gödöllői Galéria, Gödöllő (1992); József Attila Művelődési Központ [Kovách A. Vadimmal], Baja; Evangélikus Akadémia Kiállítóterem, Loccum (D) (1993); Galerie Haus am See, Hannover; Studio Liz Renner, Bad Pyrmont (D) (1994); Írni tanulok, Marczibányi Téri Művelődési Központ, Budapest (1996); Gödöllői Művészeti Galéria, Gödöllő (1998); Tessedik Sámuel Anyaotthon, Gödöllő (1999) stb.

Válogatott csoportos kiállítások: Országos Tárlat, Városi Galéria, Kijev (1989); Fiatal Kárpátaljai Művészek Kiállítása, Székesfehérvár (1990); Területi Tárlat, Ungvár; Kárpátaljai Művészek Tárlata, Rózsa Művészeti Központ, Budapest (1991); Új tudatosság, Magyar Kulturális Központ, Sydney; Műcsarnok, Győr (1992–1993); Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep 30 éve, Hajdúböszörmény; a St. ART Művészcsoport, Loccum (D); META '94, Hannover, Neustadt; XIV. Országos Akvarell Biennálé, Tábornokház, Eger (1994); Országos Nyári Tárlat, Debrecen (1995); Tisztelet Gödöllőnek, Gödöllő; XV. Országos Akvarell Biennálé, Tábornokház, Eger; Gödöllői Művészek I. Nyári Tárlata, Gödöllő; Ecce Homo, Vigadó Galéria, Budapest (1996).

Köztéri művei: rakparti gyermekjátszótér (Ungvár), porcelánfestmények (Lemberg, Szputnyik Szálló), üvegfestmények (Sárospatak, Postabank).

Díjak, elismerések: Nívódíj, Hajdúböszörmény (1991); Más-Kép, I. díj (Soros alapítvány) (1997) – a Romi-Suli tankönyveihez készített illusztrációiért érdemelte ki.

Irodalom: Papp T.: *Két művész Kárpátaljáról*, Kelet-Magyarország, 1991. november 16.; Barát Mihály: *Medveczky*

Ágnes tárlata Gödöllőn, Kárpáti Igaz Szó, 1992. szeptember 17.; Er-Ed: *Kalina a templom előtt*, Pest Megyei Hírlap, 1992. szeptember 15.; Pogány Ö. G.: *Medveczky Ágnes*. (kat., bev. tan., Gödöllő, 1992); Pogány Ö. G.: *Medveczky Ágnes kiállítása*, Élet és Irodalom, 1992. szeptember 18.; Bolte B.: *Medveczky Ágnes*. (kat., bev. tan., Loccum, 1993); Seven Paintings Art-Gallery, *Medveczky Ágnes*. East and West Magazine, 1994/8.; Grósz J.: *Medveczky Ágnes*., Budai Polgár, 1997. március 20.; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2*. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 752–753. o.; Matits Ferenc: *Medveczky Ágnes*. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/medveczky_agnes*; Medveczky Ágnes: *http://www.manajlo-andras.com/art-union-2/muveszeink/?lang=hu*

MEDVECZKY Miklós festő, monumentalista
(Iszka/Izki, 1930. nov. 30. – Budapest, 2007. júl. 21.)

A helyi alapiskola után 1947–1952 közt elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola festészeti szakát. Mesterei: Boksay József, Erdélyi Béla, Koczka András. 1952–1958-ban a Lembergi Képzőművészeti és Iparművészeti Főiskola dekorációs és monumentalista szakán tanult és kapott diplomát. Itteni mesterei: Román Szelszkij, Danilo Dovbusininszkij, J. V. Cserbotenko. 1958–1963 között az ungvári Iparművészeti Szakközépiskola tanára. 1960-tól az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. Feleségével, Medveczkyné Luták Edittel (a textilművészet művelője) az alkalmazott művészet, a monumentális festészet területén dolgoztak, váltak sikeressé. A kárpátaljai közintézményekben készített nagyméretű faliképeit (pl. a Beregszászi Fehérkő étteremben, a péterfalvai református templomban (a szovjethatalom 80-as éveiben ravatalozóvá alakították), az ottani művelődési házban stb.) „lírai hangütés, filozófiai elmélyülés jellemzi." A harmadik festőnemzedékhez sorolt Medveczky Miklós a táblaképfestészet területén is figyelemre méltó életművet tudhat magáénak. Balla László elemzése szerint: „*Kedveltebb területe az arckép és az alakos kompozíció, portréistaként a ragyogó, tiszta színekkel fogalmazott egyénítés helyett a típusalkotás igényével fellépő ábrázolásokat szereti s itt kissé a koczkaandrási hagyományok folytatójának érezzük.*" Prihogyko Duskától tudjuk, hogy 1958-tól a megyei, köztársasági, 1967-től a nemzetközi kiállítások és plenerek résztvevője, őt idézve: „*Medveczky Miklós a monumentális művészetben és a táblaképfestésben dolgozik. Portréin, tájképein és figurális kom-*

pozícióin a színek kontraszthatásaihoz nyúl, és kihasználja a képsíkok expresszív kifejezőerejét." Ungváron lakott, az 1990-es évek elején családjával áttelepült Magyarországra, 77 évesen Budapesten hunyt el.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ukrán Képzőművészeti Galéria, Lemberg; Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterme, Csernovci (1982); Nyíregyháza (1985); Keszthely (1994).

Válogatott csoportos kiállítások: Ukrán köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1962, 1967, 1968); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Művelődési Központ, Nyíregyháza; Hódmezővásárhely (1968, 1969); köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1970, 1971, 1972); Kárpátalja kortárs képzőművészete, K-SZL Galéria, Kassa (1972); köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1975–1980); Kárpátalja képzőművészete, Szovjet Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterem, Moszkva (1980); köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1981–1982, 1984–1986).

Köztéri művei: Beregszász alapításának legendája (sgraffitto, 1968, Beregszász, Fehér Kő vendéglő); Barátság (sgraffito, 1960, Beregszász, Művelődési Ház); Bronzkor (sgraffitto, 1971, Ungvár, Kárpátaljai Honismereti Múzeum); Szkíták (sgraffitto, 1973, Krasznoperekopszk, Művelődési Ház); Boldog gyermekkor (mozaik, 1975, Jevpatorija, szanatórium); Népi bosszúállók (vitrázs, 1975-76, Zsdenyijevo, turistaszálló); Népművészet (sgraffitto, 1976, Ungvár, a mechanikai üzem klubja); Népszokások (sgraffitto, 1980, Tiszapéterfalva, Művelődési Ház, étterem); A bölcsőtől a sírig (sgraffitto, 1984, Tiszapéterfalva, ravatalozó); Múzeum (sgraffitto, 1984, Ungvár, Fórum kávézó); Egy nagy út szakaszai (sgraffito, 1984–1985, Csap, vasútállomás).

Művei közgyűjteményekben: Kárpátaljai Honismereti Múzeum (Ungvár), Ukrán Képzőművészek Szövetsége kiállítást szervező igazgatósága, Ukrán Kulturális és Művészeti Minisztérium, Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum (Kijev), Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum (Ungvár), Péterfalvai Képtár (Péterfalva), közép-európai országok magángyűjteményei.

Díjak, elismerések: Ukrajna Érdemes Képzőművésze (1985).

Irodalom: Sandor, L.: *Hudozsnyiki Zakarpatyja*, Kijev, 1961; *Szlovnik hudozsnikiv Ukrajini*, Kiev, 1973; Bosaj, J.: *Izobrazityelnoje iszkusztvo Zakarpatyja*, Moszkva, 1973; Osztrovszkij-Hrihorij: *Obrazotvorcse misztecvo Zakarpatyja*, Kijev, 1974;

Csernega-Balla J. M.-Sztasko, J. J.: *Zakarpatszkij hudozsnij muzej*, Kijev, 1984/65; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*, Ungvár–Budapest, 1994; Barát Mihály: *Válogatott találkozások*, Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1997; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 754. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 93. p.; Медведцький Микола Вікторович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2719.htm; Prihogyko, Duska: *Medveczky Miklós*. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/medveczky_miklos

MEDVECZKYNÉ LUTÁK Edit (*MEDVECZKY Edit*) festő, grafikus
(Munkács, 1932. okt. 22.)
Az alapiskola után 1947–1952-ben elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakiskolát, ahol mesterei: Boksay József, Erdélyi Béla, Manajló Fedor, Koczka András voltak. 1952–1958 között befejezte a Lembergi Iparművészeti Főiskola textil szakát. Tanítómesterei: Monasztirszkij Vitold, Danilo Dovbusinszkij, Gutarov I. F. 1960-tól az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. Balla László művészettörténeti tanulmányában Medveczky Miklós feleségét, Medveczkyné Luták Editet szintén a harmadik festőnemzedékhez sorolja, kiemeli, hogy „*munkásságának érdekességét épp textiles volta adja. Bizonyára erre vezethető vissza a képsík egészen sajátos értelmezése műveiben: gyakran egyazon alkotáson a két- és háromdimenziós formalátás egyidejűleg van jelen (a textiles formaelemeit teljesen síkba helyezi, de művein általában fakturális domborodások is vannak: hímzés, rátét stb.). A textíliák levegőjét sok tekintetben idézi színvilága is.*" 1958 óta a megyei, köztársasági, 1966-tól a nemzetközi, magyarországi kiállítások és plenerek résztvevője. 2006-tól az ArtUnion Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesület (Budapest) tagja. Prihogyko Duska megállapította, hogy „*Főleg táblaképfestőként dolgozik. Pályájának korai szakaszán gobelineket, könyvillusztrációkat és színpadi ruhaterveket is készített a népi együttesek számára. Festésmódjának alapját a kifejező kontúrok, a bársonyos tónusok mély kontrasztjai, a harmonikus kölcsönhatások képezik.*" Ungváron lakott, az 1990-es évek elején családjával áttelepült Magyarországra, Budapesten él.
Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvári Műszergyár Klubja, Ung-

vár (1980); Ukrán Képzőművészeti Múzeum, Lemberg; Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterem Csernovic (1982); Köztársasági képzőművészeti kiállítás, Kijev; megyei képzőművészeti tárlat, Ungvár (1987); Keszthely (1994).

Válogatott csoportos kiállítások: Ukrán köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1962, 1967, 1968); Kárpátaljai kortárs képzőművészek, Művelődési Központ, Nyíregyháza (1968, 1969); Ukrán köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1970, 1971, 1972); Ukrajnai kortárs képzőművészet, Nicosia (Ciprus); Kárpátaljai kortárs képzőművészet, K-SZL Galéria, Kassa (1972); Ukrán köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1974, 1976–1980); Kárpátalja képzőművészete, Szovjet Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterem, Moszkva (1980); Ukrán köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1980–1982, 1984); Szovjet összszövetségi kiállítás, MM Kiállítóterem, Moszkva (1984); UA köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1985, 1986).

Művek közgyűjteményekben: Horlivkai Képzőművészeti Múzeum, Horlivka; Ivano-Frankivszki Képzőművészeti Múzeum, Ivano-Frankivszk; Ukrán Képző- és Iparművészek Szövetségének kiállítást szervező igazgatósága; Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; Kramatorszki Képzőművészeti Múzeum, Kramatorszk; Odesszai Képzőművészeti Múzeum, Odessza; Péterfalvai Képtár, Péterfalva; Ukrán Kulturális és Művészeti Minisztérium Gyűjteménye; Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum, Kijev; közép-európai országok magángyűjteményei.

Irodalom: Sandor, L.: *Hudozsnyiki Zakarpatyja*, Kijev, 1961; *Szlovnik hudozsnikiv Ukrajini*, Kijev, 1973; Bosaj, J.: *Izobrazityelnoje iszkusztvo Zakarpatyja*, Moszkva, 1973/2; Osztrovszkij-Hrihorij: *Obrazotvorcse misztecvo Zakarpatyja*, Kijev, 1974; Csernega-Balla J. M.–Sztasko, J. J.: *Zakarpatszkij hudozsnij muzej*, Kijev, 1984/65; Osztrovszkij G.: (kat., bev. tan., 1987, Ukrán Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterem, Kijev); Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*, Ungvár–Budapest, 1994; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 754. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 92. p.; Медвецька Єдіта Федорівна. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2718.htm; Prihogyko, Duska (Magdolna) In. http://artportal.hu/

lexikon/muveszek/medveczkyne_lutak_edit; Medveczky Edit, *http://www.manajlo-andras.com/art-union-2/muveszeink/?lang=hu*

MENDLIK Oszkár festő, grafikus (Radvánc, 1871 – Hollandia, Aerdenhout, 1963)
A tehetséges, jóképességű festőnövendék a Budapesti Mintarajziskolában tanult. Mesterei Székely Bertalan, Aggházy Gyula, Lotz Károly, Gregus János voltak. Korai szimbolista képein kívül főként a tengert festette. Ebből a Földközi-tengert és az Adriát. Az I. világháborút követően hajóutakat tett az Atlanti-óceánon, a Földközi- és a Fekete-tengeren. Julie Mijnssen holland szobrásznővel kötött házasságot. Hollandiában telepedett le. Világkörüli utazásokat tett az Atlanti- és az Indiai-óceánon. 1961-ben létrehozta az Oscar Mendlik Alapítványt az Amszterdami Képzőművészeti Akadémia tehetséges hallgatóinak támogatására. Naturalista tengeri tájképeket festett. Több kiemelkedő holland személyiség portréját is elkészítette. 1908-ban mutatták be munkáit. Hollandiában rendszeresen állított ki Amszterdamban, Hágában, Rotterdamban és Haarlemban. Mint sikeres művészt többször is kitüntették. 1909-ben Magyarországon állami kis aranyéremmel és Ferenc József-renddel (1912) jutalmazták. Külföldön szintén elismerték munkásságát. Magyarországi közgyűjteményben a Magyar Nemzeti Galéria őrzi több művét. Hollandiában Amszterdamban és Haarlemben találhatók képei. Mendlik Oszkár 92 éves korában hunyt el a hollandiai Aerdenhoutban.

Irodalom: Matits Ferenc. Mendlik Oszkár. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/mendlik-oszkar-5543:

MICSKA Zoltán festő
(Munkács, 1949. aug. 24. – 2017. már. 21.)
Az alapiskolák után 1972-ben tanulmányait az Odesszai Népművészeti Központ képzőművészeti szakán fejezte be. Mesterei: Kontratovics Ernő, Mikita Volodimir, Herc Jurij. 1973-tól megyei, köztársasági, 1975 óta magyarországi tárlatok, 1987-től a nemzetközi kiállítások és plenerek résztvevője. 1984-től tagja az Ukrán Képzőművészeti Szövetségének. 1977-től, majd 1997 óta a kárpátaljai, hortobágyi, makói, hajdúböszörményi, vajai, mieleci (PL), szabadkai (SRB), melniki (BG), sztrasszki (SZL) művésztelepeken alkotott. Művészetében a dekoratizmus dominál, amely az erősen kihangsúlyozott kompozícióra épül. *„Temperával dolgozik. Áttételes-asszociatív kompozíciókat fest, amelyeken olyan*

erkölcsi-etikai kérdéseket vet fel, mint az ember és a környező materiális világ kölcsönös kapcsolata, a természetvédelem, a szellemi világ problémái. Festészeti stílusát a pasztózus festés, a lágy plasztika, az elmosott kontúrok, a nagyrészt ezüstös-gyöngyházas színekből álló harmonikus színskála jellemzi" – írja róla Prihogyko Duska. Bekövetkezett haláláig Munkácson élt és dolgozott.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Debrecen, Szeged, Hajdúszoboszló (1973–2012). Csoportos kiállításokon részt vett Ungváron, Budapesten, Lembergben, Odesszában, Harkovban, Kijevben, Moszkvában, Szentpéterváron, Taskentben, Szófiában, Várnában, Szatmárnémetiben, Székesfehérvárott, Nyíregyházán, Hatvanban, Hortobágyon, Pozsonyban, Kassán, Tőketeresbesen, Krosnóban, Münchenben, Essenben, Pertjui-ban, Brédában, Milánóban és Harrisburgben.

Válogatott csoportos kiállítások: Köztársasági akvarell kiállítás, Lembergi Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterem, Lemberg (1977); Fiatal ukrán képzőművészek kiállítása, Kijev (1978); Köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev; Szovjet összszövetségi kiállítás, MM Kiállítóterem, Moszkva (1979); Kárpátalja Képzőművészete, Szovjet Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterem, Moszkva (1980); Köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1982–1984); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum, Kijev (1985); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum, Kijev; Fiatal szovjet képzőművészek kiállítása, Szófia, Várna (1985); Köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1986); Ukrán kortárs képzőművészet, Művelődési Ház, Minszk; Kárpátalja kortárs képzőművészete, Művelődési Ház, Nyíregyháza; Szatmárnémeti (1988); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Művelődési Ház, Nyíregyháza (1988); Ukrajna kortárs képzőművészete, Kiállítóterem, Pozsony (1989); Tendenciák, keresések, eredmények, Szovjet Tudomány és Kultúra Háza (1990); Ukrajna kortárs képzőművészete, School of Art, New York (1992); Kárpáti régió művészete, Magyar Művelődési Központ, Milánó (1993); Kelet-európai képzőművészet, Gaffe-Laer G., Breda (NL) (1994); Ukrán kortárs képzőművészet, Umelecka Beseda Kiállítóterem, Pozsony (1996); Tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész

bevezetőjével) (1996); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998).

Művek közgyűjteményekben: Csernyigovi Képzőművészeti Múzeum, Csernyigov; Dnyipropetrovszki Képzőművészeti Múzeum, Dnyipropetrovszk; Hadházi Városi Képtár, Hadháza; Ivanovói Képzőművészeti Múzeum, Ivanovo; Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár; Munkácsi Galéria, Munkács; Munkácsi Történelmi Múzeum, Munkács; Őrmezői Képzőművészeti Múzeum; Őrmezői Történelmi Múzeum; St. Michel (FR); az Ukrán Képző- és Iparművészeti Szövetség gyűjteménye; UA MM gyűjtemény Ukrán Képzőművészek Szövetség kiállítást szervező igazgatósága, Kijev; Odesszai, Harkovi, Poltavai Szépművészeti Múzeum; Vinyicai, Lucki, Szimferopoli Galéria; az oroszországi dmitrovi, ivanovi, grozniji, vladimiri képtárak; Péterfalvai Képtár, Péterfalva; magángyűjtemények.

Díjak, elismerések: Erdélyi Béla- és Boksay József-díjas (1984), Ukrajna Érdemes Képzőművésze (2000), Ukrajna Népi Képzőművésze (2006), Pro Cultura Hungarica (2009).

Irodalom: *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 786. o.; *Munkácsi Art - 2011.* A Munkácsi Művészklub kiállítása. Összeállította. Dupka György. Péterfalva, 2011; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 101. p.; Prihogyko, Duska (Magdolna): *Micska Zoltán* In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/micska_zoltan, http://eurotek.infrasupportetc.com/loadnews.asp?id=12549; (Золтан Мічка, народний художник України: „Наші інтереси в парламенті мають представляти культурні люди»); Мічка Золтан Федорович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2726.htm

MIKLÓS Béla festő, pedagógus (Visk, 1939.nov.)

A helyi iskolában kitűnt tehetségével, ügyes rajzolásával. Elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolát. Rajztanárként dolgozott a viski magyar iskolában, később az ukrán és a rákosi tanintézetben. Volt klubvezető és a barátaival létrehozta az ART Visk Egyesületet. Céljuk a helyi művészet ápolása. Képeit realista stílusban festi. Elsősorban az

egyszerű embereknek üzen, az ő világukat, látásmódjukat szélesíti. Megmutatja nekik saját szemszögéből a világot, a környező embereket, a természet szépségeit, a gyönyörű tájat. 2014-ben, születésének 75. évfordulóján emlékkiállítást rendeztek.

Irodalom: *Magyar művészet Kárpátalján,* 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf, Váradi Enikő: *Szeretet, tisztelet községe iránt – Miklós Béla festő 75 éves.* Kárpátalja.ma (2014.11.22.) http://www.karpatalja.ma/karpatalja/kultura/szeretet-tisztelet-kozsege-irant-miklos-bela-festo-75-eves/

MOHY (MUHI) Sándor festő, művészeti író, főiskolai művésztanár (Dercen, 1902. már. 23. – Kolozsvár, 2001. szep. 11.)

A Dercenben, pontosabban a Szernye-mocsár északi partvidékén levő egyik tanyán született, ahol gyerekként 8 és fél évet élt. Ez a környék egész életében foglalkoztatta Mohy Sándort. A család egyébként Szatmárról való, de ott sem tősgyökeres. 1910 őszén id. Mohy Sándor úgy döntött, hogy népes családjával visszatér mégis Szatmárra. 1925–1929 közt a Kolozsvári Művészeti Főiskolán szerzett tanári képesítést. Az 1929-es Bukaresti Tavaszi Tárlaton először állítják ki munkáit. 1931-ben a Szatmári Református Gimnáziumban tanított. 1935-ben Bukarestben megszerzi a felsőfokú szakvizsgát. Désre kapott kinevezést. 1940 áprilisa végén Désen került sor a művészprofesszor első egyéni kiállítására. A II. világháború évei alatt az intenzív őserővel alkotó Mohy Sándor számos tárlaton mutathatta be műveit. Az új, Ion Andreescu nevét viselő Kolozsvári Képzőművészeti Főiskola megalakulásakor, 1949-ben állást kapott annak festészeti tanszékén. 22 éven át ő az erdélyi művészeti élet leginspirálóbb és legnagyobb hatású művésznevelője. 1970-ben való nyugdíjba vonulásáig a Kolozsvári Képzőművészeti Főiskola festészeti tanszékén professzorként (egy időben az intézmény prorektoraként tevékenykedve) vált ismertté. Jelentős művészeti íróként ugyancsak, hiszen Erdélyben nem volt olyan magyar nyelven megjelenő lap vagy folyóirat, amelyik ne közölte volna írásait. Művészetét a 70-es, 80-as és a 90-es években változatlanul ugyanaz a strukturális és érzelmi kiegyensúlyozottsággal megkomponált belső ragyogás jellemezte, amely korábban is meghatározója volt. 1992-ben a Magyar Nemzeti Galériában volt gyűjteményes kiállítása. Hosszú élete végén már súlyos beteg volt, agyvérzés bénította le. 99 évesen hunyt el.

Irodalom: Fodor Géza: *Mohy Sándor életéről, művészetéről.* In. *Együtt,* 2010/1, 83–93. o. és 2010/2, 50–77. o.

MOLNÁR István festő, grafikus
(Munkács, 1968. jan. 27. – Ungvár, 1993. jún. 21.)
1982–1987-ben az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola diákja. Ugyanitt került sor első közös diákkiállítására Szaller Róberttel és Penzel Péterrel. 1988–1991 között részt vett a „Bal Szem" csoport megalakulásában és a csoport közös kiállításaiban. 1989-től a Lembergi Képzőművészeti Akadémia hallgatója (közben kiállításai voltak Lembergben és külföldön), majd 1991 szeptemberétől 1992 januárjáig a Budapesti Képzőművészeti Akadémia diákja. Folyamatosan kapcsolatban állt a lembergi művészekkel. 1986-tól vett részt megyei, országos és nemzetközi kiállításokon. Az ismertté vált festőművész és zenész 1993. június 21-én tragikus hirtelenséggel távozott az élők sorából.
Egyéni (válogatott) kiállítások: 1986-ban nyílt első egyéni kiállítása Ungváron a városi kereskedelmi egység klubjában.
Válogatott csoportos kiállítások: „Bal Szem" csoport első kiállítása, Ungvár (1988); „Két csepp a bal szemből" c. kiállítás Ungváron a Fórum klubban (1988); „Bal Szem" csoport kiállítása Ungváron a Hungarológiai Központban; a csoport közös kiállítása, Rzsesivben (1989); „Bal Szem" csoport kiállítása Budapesten és Berlinben (1991); „Bal Szem" csoport „MÁR" elnevezésű kiállítása a Lembergi Nemzeti Múzeumban; csoportos kiállítás Chicagoban (1992).
Emlékkiállítások: Kárpátaljai Boksay Szépművészeti Múzeum, Ungvár (1994); Karpat-Art étterem kiállítói terme, Ungvár (1998); Kárpátaljai Megyei Tudományos Közkönyvtár Idegennyelvű Osztálya, Ungvár (2000); Kárpátaljai Nemzetiségi Központ (a MÉKK szervezésében) (2008).

Irodalom: *Magyar művészet Kárpátalján,* 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf

MORVAI Jenő festő, grafikus
(Tiszaolc, 1902. aug.1. – Prága, 1945.máj.)
Az alapiskolák elvégzése után a jeruzsálemi és a prágai Képzőművészeti Akadémián képezte magát. A. Pan tanítványa. A 30-as évektől rajzpedagógusként működött Munkácson. Linómetszeteket és természetelvű tájképeket, arcképeket készített és állított ki 1937-től Munkácson. 1940-től a munkácsi zsidó gimnázium igazgatója. 1940-ben Prágában telepedett le és itt alkotott. Kedvenc technikája a linóleummetszés volt. Ezekből egy ciklust könyv alakban is kiadott (Grafika címen 20 eredeti linómetszet M. Brod előszavával,

Munkács, 1938). Foglalkozott bábjátékkal is. Maga írta a színjátékokat és faragta a bábokat. 1944 tavaszán a német megszállók deportálták. 1945 után, amikor megtudta, hogy családja elpusztult, öngyilkos lett.

Irodalom: Мистецтво Закарпаття. Kniha I. Užhorod: Zakarpatské oblastné umelecké múzeum Jozefa Bokšaya, 2005, s. 149., Morvai Jenő. http://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/m-76AF9/morvay-jeno-76F2A/

MUNKÁCSI (LIEB) Mihály
festő
(Munkács, 1844. feb. 20. – Endenich, sírhely Bp.Fiumei úti sírkert, 1900. máj. 1.)

Szülővárosa nevét felvéve, Munkácsy Mihályként vált világhírűvé. A művészre vonatkozó dokumentumok szerint Munkács város 1844. évi anyakönyvének 151. oldalán a 19. szám alatt található a következő bejegyzés: *„édesapja Lieb Mihály a munkácsi sóhivatal pénztárosa, édesanyja Reök Cecília háztartásbeli volt."* A munkácsi krónikások azt is feljegyezték, hogy édesapja *„tevékenyen részt vett az 1848-as szabadságharcban, ezért letartóztatták és börtönbe vetették. Megmaradt a város belrendi és belbiztonsági bizottság 1848. május 12-i üléséről szóló jegyzőkönyv. E bizottságnak tagja volt a művész édesapja. Nemcsak Munkácsy Mihály édesapja, hanem anyai nagybátyja, Reök István is részt vett a szabadságharcban, aki aztán magához vette az árva művészfiút."* Az is köztudomású, hogy I. Ferenc József *„a művészet terén szerzett kiváló érdemei elismeréséül"* a magyar nemességet, a „munkácsi" előnévvel adományozta Munkácsy Mihálynak. Kultúránk egyik legjelesebb képviselője méltán megérdemelt sikerei csúcsán látogatta meg szülővárosát, ahol 1880-ban díszpolgári címet kapott. Erről az eseményről számos sajtókiadvány, köztük a *Bereg* című lap 1882. évi tavaszi számaiban is bőven beszámolt. A hálás munkácsiak ezüst babérkoszorúval díjazták a város szülöttének tevékenységét. Az 1882. március 2. és 4. közti munkácsi találkozójára elkísérte többek között Jókai Mór, Mikszáth Kálmán is. 1882. március 3-án emléktáblát helyeztek el szülőháza falán, Budapesten pedig díszpolgárrá avatták. Ekkor alapította a Munkácsy-ösztöndíjat, amelyet 1882-ben Révész Imre (1859–1945) kapott meg a *Csárdai jelenet* című képéért. Szót kell ejteni arról is, hogy Munkácsy Mihálynak az Országház részére festett nagy kompozíciójához földije, Lehoczky Tivadar (Fiume közeli Fucsine, 1830. okt. 5. – Mun-

kács, 1915. nov. 25.) vidékünk neves helytörténésze, régésze szolgáltatott történelmi adalékokat. A városi lap tudósítása szerint: *„A művész felkérésére 1891 nyarán „érdekes és hasznos adatokat és rajzokat" küldött Párizsba, a szolyvai ősmagyar sírban lelt lovasvitéz felszereléséről. Munkácsynak Lehoczky Tivadarhoz intézett, 1891. június 9-én az amaloui fürdőből kelt köszönőlevele ezt bizonyítja, hogy a művész a legapróbbékosabb előtanulmányokat folytatta a hatalmas történelmi festményével kapcsolatosan, másrészt újabb adat Lehoczky Tivadar sokoldalú érdeklődésére és fáradhatatlan munkakészségére."* Munkácsy Mihály egyik rendkívüli, eredeti alkotását az ungvári Boksay-múzeumban őrzik. A 45x39 cm-es képet még 1947-ben a területi képtár kapta ajándékba, mint ismeretlen festő *„Keleti férfi feje"* című vásznát. Később bebizonyosodott, hogy ez a mű a művész első vázlatainak egyike, amit Munkácsy a *„Krisztus Pilátus előtt"* c. nagyméretű kompozíciójának (1851) egyik alakjához, az ülő farizeus arcához készített. 1941 júniusában Munkácson lebontották Munkácsy Mihály festőművész szülőházát, mivel az összeomlás szélén állt. Ezen a helyen a későbbi évek folyamán új épületet emeltek. A hálás utókor képviselői 1969-ben két emléktáblát avattak fel azon a helyen, ahol szülőháza állt. Az egyiken a művész eredeti szülőházának domborműve, a másikon ukrán felirat van. 1992-től a festőművész szülőházának a helyén felépített lakóház homlokzatán magyarul is olvasható az emléktábla eredeti szövege. Popovics Béla helytörténész közzétett kutatásaiból tudjuk, hogy a *„város a festőművész 1900. május elsején bekövetkezett halála után röviddel komoly erőfeszítéseket tett egy reprezentatív köztéri szobor és egy múzeum létrehozása érdekében. Az előbbinek 1907-ben elkészült kicsinyített gipszmintája ma a Rákóczi-kastélyban tekinthető meg."* Alkotója Gönczy Lajos szobrászművész, aki a *Munkácsy-gipszmintát* 1907-ben Munkácsnak adományozta, a helyi képviselőtestület döntése értelmében a városházán nyert elhelyezést. A szoborállítást és a Munkácsy-múzeum létrehozását az I. és a II. világháború meghiúsította. A kárpátaljai *Naptár* 1964-es száma először közöl felvételt, amely *„a nagy festőművésznek a munkacsevói városi tanács épületében elhelyezett szobrát mutatja be."* A központi utcának a római katolikus templom felőli bejáratát (a valamikori országzászló helyén) 1994–2016 közt Munkácsy mellszobra ékesíti, alkotója Mihajlo Beleny ruszin szobrász. 2016-tól a Munkácsy-mellszobrot a

szomszédságban lévő Rákóczi-kastély udvarán újra felállítják. 1994-től a Munkácsi Művészeti Iskola is felvette a nagy festő nevét. 2007. július 27-én képletesen szólva Munkácsy Mihály újra meglátogatta a Latorca-parti várost. Ezúttal nagy művészeti eseménye volt ez a városnak, hiszen a Nemzeti Galériában megrendezett Munkácsy-kiállítás anyagát a Rákócziak dicső várában is kiállították, a tárlatot több mint 80 ezren tekintették meg. A nagyrészt magángyűjteményekből kölcsönzött közel 30 kép egy jelentős részét az Amerikában élő Pákh Imre bocsátotta a kiállítást szervezők rendelkezésre. Örömteli, hogy Munkácsy Mihály kultusza továbbra is töretlen. A MÉKK-be tömörült festőművészek Balla Pál kezdeményezésére 2007-ben létrehozták a Péterfalvai Képtár mellett a Tiszaháti Munkácsy Mihály Alkotótábort és a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületét is.

Irodalom: Kacsij Jurij: *Munkácsy Mihályra vonatkozó dokumentumok*. In. 1965 Kárpáti Kalendárium, Kárpáti Kiadó, Uzshorod, 1964. 124. o.; a Vasárnapi Újság, 1882. március 12-ei tudósítása szerint az idevonatkozó *„legfelsőbb kézirat kelt Gödöllőn, 1880. december 11-én…";* Baráth József: *Munkácsy Mihály Munkácson, Szemelvények a korabeli sajtóból*. In. Kalendárium '92, Uzshorod, 1991. Kárpáti Kiadó, Ungvár, 72. o.; Dupka György: *Munkácsy Mihály látogatása szülővárosában*. In. Kalendárium '87, Kárpáti Kiadó, Uzshorod, 1986. 33. o.; Tudósítás. In. Munkács, 1891. június 16.; Sztaskó Gyula: *„Keleti férfi feje"*. In. 1969 Kárpáti Kalendárium, Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1968. 14. o.; Sz. L. / Szenes László/: *Két emléktábla*. In. 1970 Kárpáti Kalendárium, Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1969. 58. o.; Popovics Béla. *A Latorca-parti városnak ígért Munkácsy-relikviák* (Forrás: Kárpátalja 2006-01-06), http://www.karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/km060102.htm; Popovics Béla: *Munkács kultúrtörténete a korabeli sajtó tükrében*. Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség, Munkács, 2005. 210. o.; *Munkács nagy szülöttje*. In. Naptár 1964, Kárpátontúli Területi Kiadó, Uzshorod, 1963. 23., 51–58. o.

MONDY András festőművész (Beregszász, 1957. már. 28.)

Nagyapja, Mondy Miklós – görög katolikus esperes és író. Pályafutását mérnökként kezdte, a 80-as évek végétől fest. A 2000-es évek elején települt át Beregszászról Nyíregyházára, majd onnan Miskolcra, ahol ma is él és dolgozik. Első önálló kiállítását 2011 augusztusában a budapesti Symbol Art Galériában rendezték meg. A szakma

felfigyelt a Kárpátok bércei ihlette festményekre, illetve a Kárpátok lankáin ábrázolt lovas tájképekre.

Irodalom: Mondy András honlapja: http://mondy.hu/?page_id=96, *Kárpátok és Kárpátalja Mondy András festményein*. In. MTI-anyag, Kárpáti Igaz Szó, 2011. 08. 02. (*http://kiszo.hhrf.org/?module=news&target=get&id=5321*)

N

NIGRINY Edit grafikus, festő, dekoratőr
(Ungvár, 1951. már. 11.)
Az általános iskolai végzettség megszerzése után 1966-tól 1970-ig az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola diákja (ma: Ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs). 1970–1974 között az Ungvári Művészeti Alap munkatársa, 1977–2006 között pedig az ungvári vasúti teherforgalmi vállalat dekoratőre. 1971-ben vett részt először csoportos kiállításon Ungváron. 2008-ban, 2009-ben csoportos kiállításon vett részt Ungváron. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Résztvevője a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. Ungváron él és alkot.
Fontosabb elismerések: a KMMI Munkácsy Mihály Emlékplakettje, alkotótáborok, kiállítások emléklapjai.
Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (2008, 2011), Bene (2012).
Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (1971, 2007–2017), Beregszász (2009), Tiszapéterfalva (2010).

Irodalom: *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 8. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 9. o.; Nigriny Szabolcs: *Fantáziagrafikák titkos technikával. (Portré Nigriny Editről).* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2010. május, 12–13. o.; *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 11. o.; KMMI. Arcképcsarnok. Nigriny Edit: http://www.kmmi.org.

ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=22

NOVÁK Andor festő, iparművész (Munkács, 1879.)
Hollósy Simon magániskolájában tanult Münchenben, majd 1911-ben a nagybányai művésztelepen és Párizsban. Ezután több évig Dániában és Svédországban élt, ott is állított ki. Hazatért Magyarországra. Budapesten az Iparrajziskolában tanított. Főképpen iparművészeti tervezéssel foglalkozott ezután. 1907-ben Stockholmban, 1911-ben Budapesten, a Nemzeti Szalonban volt gyűjteményes kiállítása. A 30-as években Kárpátalján is tevékenykedett, a Munkácsi Művészklub kiállításain (Munkács, Ungvár) gyakran vett részt. Kapcsolatban állt Erdélyi Béla és művésztársaival. További sorsa ismeretlen.

Irodalom: Novák Andor. Kieselbach Galéria és Aukciósház. http://www.kieselbach.hu/muvesz/novak-andor_840, *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat:* http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf

O, Ó

ORSZÁG (OESTERREICHER) Lili festő, grafikus, bábtervező (Ungvár, 1926. aug. 8. – Budapest, 1978. okt. 1.)
Rajzolni Rosenberg Miklóstól tanult. 1944-ben Ungváron érettségizett. 1945-ben vették fel a Budapesti Képzőművészeti Főiskolára, ahol Szőnyi István és Berény Róbert voltak a tanárai. Pilinszky Jánossal baráti kapcsolatot tartott. Nevét 1948-ban magyarosította Országra. A főiskola után az Állami Bábszínházban dolgozott díszletfestőként négy évet. 1950 májusában házasságot kötött Majláth György gyógypedagógussal. Művészetében egy korszakot jelent az ikonfestészet. Bulgáriában került hatása alá, és ezután több ilyen jellegű alkotást készített. Mesekönyveket, ifjúsági regényeket illusztrált, báb- és díszletterveket készített. 1960-tól haláláig az Állami Bábszínház díszlet- és jellemeztervezője, a festőműhely vezetője. Ország Lili a 60-as évek elején a prágai zsidó temető sírköveinek az inspirációjára festészetének központi motívumává váltak a stilizált héber írásjelek. Később 48 táblaképből álló Labirintus sorozatot készített, amelyben az ókori mítoszt művészeti időtlenségében ábrázolja. Érdeklődése a metafizikus ihletésű szürrealizmus felé fordult. Visszatérő motívumai az ősi, történelmi múlt. Művei köz- és magán-

gyűjteményben találhatóak. Alkotásait világszerte kiállították. 52 éves korában halt meg a budai lakásában. Születésének 90. évfordulója alkalmából, Árny a kövön címmel 2016. december 17-én a Magyar Nemzeti Galériában jubileumi kiállítás nyílt.

Irodalom: Ország Lili, https://hu.wikipedia.org/wiki/Ország_Lili; Bálint Endre: *Ország Lili*, Magyar Művészet, 1969. 3. sz., Németh Lajos: *Ország Lili*, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1974., Rozgonyi Iván: *Ország Lili*, Művészet, 1976. m. sz., Kassák Lajosné: *Találkozásaim Ország Lilivel* (Életünk, 1981. 11. sz.); S. Nagy Katalin: *Dokumentumok Ország Lili életéből, munkásságából*, Ars. Hung., 1989. 2. sz., S. Nagy Katalin: *Zsidó motívumok Ország Lili festészetében*, Múlt és Jövő, 1989. 2. sz., Kolozsvári Marianna: *Ország Lili kollázsai*, Új Tükör, 1991. 9. sz., S. Nagy Katalin: *Ország Lili nagymonográfia*, Arthis Kiadó, 1993., *Ország Lili*, http://artportal.hu/lexikon/muveszek/orszag-lili-193, *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

ORTUTAY (DÉCSEY) Zsuzsa
keramikus
(Beregszász, 1944. máj. 22. – Kisvárda/Szabolcsbáka, 2015. nov. 12.)

Az alapiskola után 1963-ban elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakiskola kerámia szakát. Mestere: Horváth Anna. 1963-tól különböző beosztásokban dolgozott: a beregszászi téglagyár meósa (minőségellenőre), a városi kereskedelem kirakatrendezője, a helyi műszergyár műszaki rajzolója, a beregszászi Majolikagyár tervezője. Kisplasztikákat és érmeket, emléktáblákat készített. A magyarság nagy alakjait megörökítő emléktáblái beregszászi épületek falát díszítik. Kispalsztikáin és érméin kívül az első a Petőfi-emléktábla volt, amely négy évig hevert felavatásra várva. A beregszászi városi vezetőség átlátszó ürügyekkel halogatta az elhelyezését az Oroszlán szálló falán, ahol a költő 1847-ben megszállt. A helyi értelmiséget tömörítő Illyés Gyula Irodalmi Klub nyomására végül is a vezetőség engedélyezte felavatását. A politikai enyhülési folyamatnak köszönhetően 21 emléktábla elkészítése fűződik a nevéhez: Esze Tamás, Mikes Kelemen, Kazinczy Ferenc, Tompa Mihály és mások emléktábláját mintázta meg. Munkáiból (érmék, kisplasztika, plakett) külföldön több ízben nyílt kiállítás, nemzetközi alkotótáborok résztvevője. A Bereg Alkotóegyesület egyik alapítója, vezetője. Közben rajzot tanított a beregszászi Rákóczi-főiskolán a tanítóképzősöknek, a Bethlen Gábor Gimnáziumban, valamint a

Beregszászi 4. Sz. Kossuth Lajos Középiskolában. 1998-ban Beregszász városa Pro urbe díjjal jutalmazta munkásságáért. Nem sokkal halála előtt Vitézzé avatták. Magyarországon telepedett le. 71 éves korában tragikus hirtelenséggel hunyt el.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Beregszász, Kassa, Ungvár, Hatvani Galéria, Hatvan (1993).

Fontosabb köztéri művei: Petőfi Sándor-emléktábla (1987, Beregszász), Esze Tamás-emléktábla (Beregszász), Mikes Kelemen-emléktábla (Beregszász), Kazinczy Ferenc-emléktábla (Beregszász), dr. Linner Bertalan-emléktábla (Beregszász), Ortutay Jenő síremléke (Beregszász) stb.

Emlékezete: 2016.május 21-én Beregszászban, az Európa–Magyar Ház falán avatták Vitéz Ortutay Zsuzsa keramikus művésznő emléktábláját. A domborművet Balogh Géza nyíregyházai szobrászművésztől a Beregszászért Alapítvány kuratóriuma és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet rendelte.

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 111. o.; Barát Mihály: *Válogatott találkozások*. – „Megtartó erő lehet…" / Ortutay Zsuzsáról/, (életpálya- és portrévázlatok 1970–1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 48–50. o.; *Kortárs magyar művészeti lexikon, 2*. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000, 983. o.; Szolláth György: *Ortutay Zsuzsa*. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ortutay_zsuzsa*

Ö, Ő

ŐRI Mihály festő, grafikus (Ungvár, 1948.)

Ördarmai/Sztorozsnicai családból származik, az ungvári alapiskola után elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolát. Tanulmányait az Odesszai Usinszkij Képzőművészeti Főiskola grafikai szakán folytatta. A diploma megszerzése után az ungvári reklámkombinátban dolgozott. Mint akvarellista, sokat merített Erdélyi Béla kolorizmusából. Barát Mihály elemzése szerint: „*Egy egész sorozatot készített ezzel a technikával A város régi arculata címmel. Megörökítette a Korzót, a Káptalan utcát, a Bazilika környékét, a folyó partját övező, alagútszerűen összeboruló hársfákat, a belvárost színes esti kivilágításban. De elkalandozik a külvárosba is, így például a gerényi házak, valamint a híres körkápolna (a rotunda) is visszaköszönnek műveiről. Még egy izgalmas témája van: a*

női aktok. Néha hegedűket, brácsákat komponál a kecses női testek mellé. Ezek a hangszerek a lélek finom rezdüléseire, a vonalak ritmusában és a zenében egyaránt tetten érhető líraiságra utalnak." A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának tagja. 2000-től a RIT-tárlatok, alkotótáborok állandó résztvevője.

Válogatott csoportos kiállítások: Expo 2000 - Hannover, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság (Katalógus: Zselicki József előszavával); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével). (2000. december – 2001. január); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11. – 2003 jan. 4.); RIT-tárlatok (2000–2016).

Irodalom: Barát Mihály: Őri Mihály. In. Kárpáti Igaz Szó (*http://www.hhrf.org/karpatiigazszo/030205/ori.htm*)

P

PADÁNYI GULYÁS Jenő építész, plakáttervező, országgyűlési képviselő
(Técső, 1900.máj.21. – USA, Billings, 1982.nov.28.)

Középiskolai tanulmányait a Máramarosszigeti Református Főgimnáziumban végezte. Katonai szolgálatát letöltve beiratkozott a Budapesti Műszaki Egyetemre, ahol mérnöki oklevelét 1923-ban szerezte meg. Komoly építészmérnöki megbízatásokat a húszas évek második felében kapott. A Magyar Mérnöki Kamara alelnöke, a Magyar Mérnök- és Építész Egylet szakosztály elnöke lett. 1941-44 között ő szerkesztette az Építészet című szaklapot. Padányi Gulyás a második világháború előtti két évtized jeles építészmérnöke. Pályája kezdetén a funkcionalista megoldások híve. Előszeretettel alkalmazott új anyagokat, főként vasbetont. Az 1930-as évektől az organikus népi-nemzeti építészeti hagyományok felkutatását és alkalmazását állította előtérbe. Megszervezte a Magyar Ház Baráti Körét, amelynek élén több néprajzi, népi építészeti gyűjtést szervezett és végzett. Mérnök tervezőként rugalmasan alkalmazta a különböző korstílusok jegyeit. Modern és népi ihletésű épületei mellett, nevéhez fűződnek a szecessziós Mátészalkai Vármegyeháza és a debreceni Piac utcai volt Magyar

Általános Hitelbank klasszicizáló épületének 1938-as tervei is. Az általa tervezett jelentősebb budapesti épületek közé tartozik az Angyalföldi Református Templom, a Hunnia Filmgyár stúdió épülete, a Kelenföldi autóbuszgarázs és más középület. Padányi 1939-41 között a Magyar Élet Párt színeiben kormánypárti országgyűlési képviselő volt. Később az országgyűlés jegyzőjévé nevezték ki. 1945-ben politikai okokból az Amerikai Egyesült Államokba emigrált, ahol létrehozta a Magyar Mérnökök és Építészek Világszövetségét és az első elnöke lett. 1963-ban megalapította a Clevelandban megjelenő, Studies for a New Central Europe című társadalomtudományi folyóiratot. Az USA-ban családi házakat, moteleket, irodaházakat, középületeket, sportlétesítményeket stb. tervezett. Több Gulyás néven szignózott plakát tervezése fűződik a nevéhez. Közel két tucat szakkönyve jelent meg. 82 éves korában hunyt el Billingsben.

Irodalom: Padányi Gulyás Jenő, in: *Magyar életrajzi lexikon,* Padányi Gulyás Jenő, in *https://hu.wikipedia.org/wiki/Padányi_Gulyás_Jenő*

PÁLFY István festő, grafikus (Ungvár, 1951. máj. 14.)
1966–1970 közt befejezte az ungvári Iparművészeti Szakközépiskolát, ahol mesterei: Bakonyi Zoltán, Duncsák Attila, Petky Sándor voltak. Katonai szolgálata után belsőépítészként, tanárként, építészmérnökként dolgozott. 1991-ben alapítója és választott titkára a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának. 1994-től Magyarországon él. 1993 óta tagja az MKIT-nek, 1993–1995 között választmányi tag. 1996–1998 között három alkalommal szervezte meg a tiszadobi Nemzetközi Művésztábort az Andrássy-kastélyban. Grafikái jelentek meg a *Kárpáti Igaz Szó,* a *Hatodik Síp,* a *Tárogató,* a *Ludas Matyi,* a *Pesti Riport,* a *Partium,* a *Kelet-Magyarország,* az *Új Kelet,* valamint a *Szabadhajdú* c. lapokban. 1991-től vesz részt különböző művésztelepek munkájában. Pálfy István a kárpátaljai magyar „posztmodern szürrealizmus" képviselője. Gondolatainak megfogalmazásához a groteszk stílust használja, gyakran ábrázol eltorzított nőalakokat, bábokat, bohócokat. A szülőföldjén és hazájában tapasztalt nehézségeket igyekszik humorosan kifejezni. Grafikái a tér és az idő tagolásának kérdéseit mutatják be a szellemvilág és a valóság találkozási pontján (*Az utolsó oldalhoz érve,* 1993). Mitológiai figuráin a harsány színek dominálnak. Festői témái közé sokszor hangszerek bemutatását is beemeli.

Alkotásainak jelentős részét a cirkusz, a színház sejtelmes világa ihlette, képei az emlékek panoptikumára emlékeztetnek.

Egyéni kiállítások: 1993 • Fülep L. Művelődési Központ, Pécsvárad • Városi Zeneiskola, Szigetvár, 1994 • Városi Művelődési Központ, Vásárosnamény • Városi Galéria, Nyíregyháza, 1995 • Bernáth A. Emlékmúzeum, Marcali • Tasi Galéria, Szentendre • Kapoli Múzeum, Balatonlelle, 1997 • Horváth és Lukács Galéria, Nagycenk, 1998 • Karda Galéria, 2000 • Városi, Művelődési Központ, Bicske, 2001 • Gulácsy Galéria, Szeged • Derkovits Terem, Budapest.

Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár (1991); a Mezőkövesdi Nemzetközi Művésztelep zárókiállítása, Városi Galéria, Mezőkövesd (1992); ART-MA Művészeti Alapítvány kiállítása, Hadtörténeti Múzeum, Budapest; a Marcali Nemzetközi Művésztelep kiállítása, Bernáth Aurél Emlékmúzeum, Marcali (1993); Négy kárpátaljai festőművész kiállítása, KOLPING Ház, Pécs; a Mezőkövesdi Nemzetközi Művésztelep zárókiállítása, Városi Galéria, Mezőkövesd (1994); Csontváry Terem, Budapest (1995); a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep 35. Nyári időszaka zárókiállítása, Sillye G. Művelődési Központ, Hajdúböszörmény (1998); Sziget-szüret fesztivál, Patak Galéria, Szigetszentmiklós (1999); I. Nemzetközi Képzőművészek és Iparművészek kiállítása, Városi Galéria, Tokaj (2000); Bicske képzőművészete az ezredfordulón, Batthyány-kastély, Bicske; Bicske város képző- és iparművészeinek kiállítása, Altshausen (D); a II. Vajai Nemzetközi Téli Alkotótábor zárókiállítása, Vay Ádám Múzeum, Vaja (2001).

Köztéri művei: *Angyali üdvözlet, Keresztelő Szent János megkeresztelli Jézust, Jézus a Gecsemáné kertben* (szekkó, 1990, katolikus templom, Ungvár), *Szent Imre, Jézus* (oltárképek, olaj, vászon, 1993, Szent Imre kápolna, Csertő), *Szerelmes Világ* (szekkó, 1994, Nyíregyházi Közúti Igazgatóság, Nyíregyháza), *Ahol a Nap és a Hold együtt vannak* (olaj, vászon, 2000, Házasságkötő Terem, Bicske).

Irodalom: Tárczy P.: *Mitől nem ér az égig.* Pálfy István *grafikái,* 1994; Tárczy P.: *A képzelet röpte* (kat. bev., Kísérletek 1994–98, 1999); Faludy Judit: Pálfy István http://artportal.hu/lexikon/muveszek/palfy-istvan-5820

PÁLFY Julianna festő
(Csap, 1950. aug. 11.)
1969–1973 közt elvégezte Ungváron az Iparművészeti Szakiskolát,

ahol mesterei: Berecz Vilmos, Petky Sándor voltak. 1990-ben férjével, Pálfy Istvánnal újrafestették az ungvári római katolikus templom freskóit. 1993-tól a Magyar Képzőművészek, Iparművészek Társaságának (MKIT) tagja. 1994-ben Magyarországra települt. 1994-ben a mezőkövesdi, 1996-ban, 1997-ben, 1998-ban a tiszadobi, 1998-ban a hajdúböszörményi nemzetközi művésztelep munkájában vett részt. Művei kárpátaljai, ukrajnai, ausztriai, németországi, szlovákiai és magyarországi magángyűjteményekben találhatók. Alkotásai különböző folyóiratokban (pl. *Kárpáti Igaz Szó, Hatodik Síp, Tárogató, Kelet-Magyarország, Új Kelet*) jelennek meg.

Egyéni kiállítások: Karda Galéria (1998); Városi Művelődési Központ, Bicske (2000); Plaza Galéria, Sopron; Gulácsy Galéria Szeged (2001).

Válogatott csoportos kiállítások: a Mezőkövesdi Nemzetközi Művésztelep zárókiállítása, Városi Galéria, Mezőkövesd (1994); a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep 35. Nyári időszaka zárókiállítása, Sillye G. Művelődési Központ, Hajdúböszörmény (1998); Művészek a kárpátaljai árvízkárosultak javára, Centrál Hotel, Nyíregyháza (1999); Tasi Galéria, Szentendre; Sziget-szüret fesztivál, Patak Galéria, Szigetszentmiklós; Bicske város képző- és iparművészeinek kiállítása, Művelődési Központ, Altshausen (D) (2000); Bicske képzőművészete az ezredfordulón, Batthyány-kastély, Bicske; a II. Vajai Nemzetközi Téli Alkotótábor zárókiállítása, Vay Ádám Múzeum, Vaja (2001).

Köztéri művei: *Angyali üdvözlet, Keresztelő Szent János megkereszteli Jézust, Jézus a Gecsemáné kertben* (secco, 1990, katolikus templom, Ungvár).

Irodalom: Dalmay Árpád: *Szentély félúton,* Új Kelet, 1998/5.; Tárczy P.: *Abszurd világ, groteszk képek,* Szabadhajdú, 1998/7; *Pálfy Júlia festő*. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/palfy-julianna-5821

Tv: *Kiállítás a Plaza Galériában,* Soproni VTV, 2000. szeptember; *Pálfy István és Pálfy Julianna kiállítása,* Bicskei VKTV, 2000. november.

PAVUK Andrea festő
(Ungvár, 1973. aug. 31.)

A helyi alapiskola elvégzése után a művészet alapjait az Ungvári Iparművészeti Szakiskolában sajátította el. 2007-ben a Lembergi Művészeti Akadémia kerámia szakán szerzett diplomát. Jelenleg az Ungvári Iparművészeti Koledzs tanára, ahol festészetet és szobrászatot oktat. Főleg olajfestészettel, kerámiával foglalkozik. Tagja az Ukrán Képzőművészeti Szövetség kárpátaljai tagozatának és a Munkácsy Mihály Képzőművé-

szeti Egyesületnek. Egyéni kiállítása 2013-ban Eperjesen, 2016-ban Ungváron volt. Részt vesz nemzetközi (Kassa) és hazai (Kijev, Harkov, Csernovic, Ungvár) csoportos kiállításokon és plenereken is.

Irodalom: Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének és a Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület adatbázia, 2017.

PETKY Péter festő, garfikus
(Ungvár, 1947. aug. 12.)

Petky Sándor neves festőművész és rajztanár fia, az alapiskola befejezése után 1961-1965 között az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában tanult. Mesterei: Balla Pál, Medveczky Miklós. 1970-től megyei tárlatok résztvevője. 1990-ben a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának egyik alapító tagja. 1993-tól a Magyar Képző- és Iparművészeti Társaság tagja. 1990-97: aranyosapáti és zalaegerszegi művésztelepeken alkot. Nyíregyházán telepedett le. Művei magyarországi és kárpátaljai köz- és magángyűjteményekben találhatók meg. Prihogyko Duska szerint: „*Temperával és akvarellel dolgozik. Tájképeket, portrékat, interieuröket, zsánerképeket fest. A kifejező művészi-plasztikus formák, az élénk színek, melyek között túlsúlyban vannak az aranyszínű-narancsvörös tónusok, dekoratív színösszhangot adnak munkáinak. Neve jól ismert illusztrátorként is. Grafikáit a kompozíció átgondoltsága és szigorú logikája jellemzi.*”

Válogatott csoportos kiállítások: 1990: *Ukrán köztársasági kiállítás,* MM Kiállítóterem, Kijev. 1991: *A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása,* Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár. 1992: *Alkotóművészek az olimpiai sikerekért,* Sportcsarnok, Népstadion. *Megbékéléseink,* Hadtörténeti Múzeum, Budapest. 1993: *A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása,* Árpád Galéria, Budapest. 1995: *Ukrán köztársasági kiállítás,* Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár. *A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása,* Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár. 1996: *Vajdasági és Kárpátaljai Művészek (MKIT),* Magyarok Világszövetsége, Budapest stb.

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára,* Ungvár-Budapest, 1993.113.o., Varga Béla: *Művészet nélkül még mindig a kőkorszakban lennénk,* in: Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Ungvár, 1995., Prihogyko Duska: *Petky Péter.* In:

http://artportal.hu/lexikon/muveszek/petky-peter-5920, *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon I-III.* Digitális tankönyvtár, *Petky Péter.* http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/kortars-magyar-muveszeti/ch25s98.html

PETKY Sándor grafikus, festő (Ungvár, 1917. aug. 12. – Ungvár, 2005.)

Erdélyi nyomdász, művész családból származik, édesapja a festőiskoláról híressé vált Nagybányán született. Az alapiskola után Ungváron végezte el a tanítóképzőt, ahol Erdélyi Béla és Boksay József voltak tanítómesterei. Hosszabb ideig a verhovinai Erdőludason (Husznij) tanított, ebben az időszakban kezdett el rajzolni. Többször megfestette a régi huszniji fatemplomot, Boksay Józseffel és Soltész Zoltánnal felkereste az uzsoki kovácsműhelyt. Egyik vásznán megörökítette a kuriózumnak számító műhelyt. 1939–1944 között elvégezte a Magyar Képzőművészeti Főiskolát. Budapesti mesterei, s egyben a nagybányai iskola mestereinek tanítványai: Boldizsár István, Elekffy Imre és Benkhard Ágost, valamint Lechner Ödön, Aba-Novák Vilmos. 1944–1945-ben az Ungvári Polgáriskola rajztanára; 1945–1947-ben az Ungvári Tanítóképző rajztanára. 1947–1977-ben az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola tanára, katedráján nyugdíjba vonulásáig kitart. Számos, már elismert művész útját egyengette. A görögkatolikus egyház üldöztetésének éveiben elvégzi az illegális teológiai akadémiát és az 1980-as évektől görögkatolikus lelkészt is tisztelhetünk személyében. Több évig folytatott lelkipásztori tevékenységet az Ungvári járás egyik falucskájában. 1946 óta az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. „*Petky Sándor az a második nemzedéki festő, aki magyar voltához, művészetének magyar jellegéhez a legjobban ragaszkodik. Még a keresztnevét sem engedte lefordítani, hivatalos okmányokban is így szerepel: Sándor Ferencovics.*" (Balla László). Petky Sándort mégsem elsősorban olajfestményei, táblaképei tették igazán ismertté bel- és külföldön, hanem akvarelljei. Barát Mihály szerint: „*A vízfestészet iránti érdeklődését a már említett budapesti tanára, Elekffy Imre, korának legnevesebb akvarellistája keltette fel benne. Tőle leste el a színek egymásból való kibontakozásának és ütköztetésének kulisszatitkait.*" 1947-től megyei, köztársasági, országos, 1968-tól nemzetközi kiállítások résztvevője. Több önálló kiállítást rendezett. Az első világháború utáni nemzedék egyik legtehetségesebb tagjának vásznai a kárpátaljai festőiskolában elsajátított, egyéni irányzatot kép-

viselik. „*Tájképeket és csendéleteket fest, melyeken a kárpátaljai festőiskola realista hagyományait folytatja. Sajátos világszemlélete leginkább tájképein mutatkozik meg. Vásznait a színek harmóniája, a lágy művészi, plasztikus formák jellemzik*" – írja *Prihogyko Duska*.

Egyéni (válogatott) kiállítások: a Kárpátaljai Írószövetség kiállítása, Ungvár (1962); Nyíregyháza (1974); Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1974, 1977, 1987, 1989); Báthory István Múzeum, Nyírbátor; Jósa András Múzeum, Nyíregyháza; Városi Múzeum, Kisvárda (1988); Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1992, 1997).

Válogatott csoportos kiállítások: Köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1947); Kárpátalja Képzőművészete, Lemberg (1955); Kárpátalja Képzőművészete, Kijev (1956); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Művelődési Központ, Nyíregyháza (1968, 1969); Ukrán köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev; Kárpátalja képzőművészete, Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum, Kijev; Ukrán köztársasági akvarell kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev; az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolai tanárok alkotásainak kiállítása, Művelődési Ház, Ungvár (1972); Kárpátaljai kortárs képzőművészet, Művelődési Központ, Nyíregyháza (1974); Kárpátalja képzőművészete, Szovjet Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterem, Moszkva (1980).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; Ukrán MM gyűjtemény, Kijev; az Ukrán Képző- és Iparművészeti Szövetség gyűjteménye, Kijev; Ukrán Képzőművészek Szövetsége kiállítást szervező igazgatósága; Kárpátaljai Megyei Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár; magángyűjtemények.

Irodalom: Sándor L.: Hudozsnyiki Zakarpatiá, Kijev, 1961; Berecz V.: (kat., bev. tan., Ungvár, 1962); Szlovnyik hudozsnyikov Ukrajnyi, Kijev, 1973; Boksaj J.: Izobrazítyelnoje isszkusztvo Zakarpatja, Moszkva, 1973; Osztrovszkij G.: Obrazotvorcse misztectvo Zakarpatja, Kijev, 1974; Babinec J.: (kat., bev tan., Ungvár, 1977); Csernyega-Balla O.: Zakarpatszkij hudozsnij muzej, Kijev, 1984; Prihogyko O.: (kat., bev. tan., Ungvár, 1987); Balla László: (kat., bev. tan., Ungvár, 1992); Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 113. o.; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*, Ungvár–Budapest, 1994; Balla László: (kat., bev. tan., Ungvár, 1997); Barát Mihály: *Válogatott találkozások*. – Mindenben a humánumot keresi. /Petky Sándorról/, (életpálya- és portrévázlatok 1970–1996) Ungvár–Budapest, Intermix

Kiadó, 1996. 32–33. o.; Балла, Ласло. Мистецтво Шандора Петкі: / Л. Балла // Новини Закарпаття. - 1997. - 30 серп. - С. 11; Балла, Ласло Відчуття духовності : Шандору Петкі - 75 / Л. Балла // Новини Закарпаття. - 1992. - 11 серп.; Стадник, Г. Небесна співанка на земному полотні: Живопис очима музиканта / Г. Стадник [До 5-річчя з дня народження Ш. Ф. Петкі] // Карпатська Україна. - 1992 6 серп.; *Kortárs magyar művészeti lexikon, P–Z. 3.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 142. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 110. p.; Prihogyko Duska (Magdolna): *Petky Sándor.* In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/petky_sandor; http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2735.htm; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=197; Петкі Шандор Ференцович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2735.htm

PETRIDESZ János iparművész, szobrász
(Lemberg, 1861 – Ungvár, 1920.)
A Bécsi Képzőművészeti Akadémia elvégzése után Felvidéken, Budapesten is dolgozott, munkáit Krakkóban is kiállították. Az indulástól a századfordulóig a szakiskola megbecsült tanára volt. Ő volt az alkotója az ungvári Nepomuki Szent János szobornak az 1880-as években (a szobrot 1926-ban ismeretlen tettesek összetörték). Mint keramikus, munkáival részt vett az 1902-es torinói kiállításon, ahol a bírálóbizottság ezüstéremmel díjazta vázáit. A korabeli feljegyzés szerint: *„vázái, mondhatni a karlsruhei Láuger befolyását mutatják; hatásuk nagy, bár eszközeik egyszerűek; máz alatti festés, famotívumok, túlnyomó részben jelentéktelen technika; de mindamellett ezen egyszerű és olcsó művek egy alkalmazkodó, könnyed, gyakorlatias és merész művész szellemét árulták el."* Tudunk arról is, hogy elkészítette I. Ferenc József mellszobrát és ezzel együtt egy értékes iparművészeti kerámiája szerepelt az 1917. december 19-i Ung vármegyei múzeum anyagáról készített jegyzékben. Kisebb szobrokat, díszítéseket készített. Tőle való a Komócsy-emlék domborműve és a Petőfi-emléktábla Ungváron. Ismertté vált egyik alkotása a Keleti lány korsóval, amelyet a Pécsi Zsolnay Gyárban készített 1921-ben. Szent István királyunkat ábrázolja az a teljes alakos szobra, amelyet egy padláson találtak véletlenül. Az alkotás a múlt század fordulóján készült és a beregszászi katolikus templomban volt látható. A terrakotta kislány büsztöt a művész

1913-ban készítette. Felvidéken és Budapesten is dolgozott. Tanárként példakép volt. Szárnyai alól olyan tehetséges művészek kerültek ki, mint Szamovolszky Ödön (Nagyberezna, 1878 – Bupadest, 1914) országosan elismert szobrász, illetve Vedres Márk (Ungvár, 1870 – Budapest, 1961) szobrászművész. Petrides János keramikusművész 59 éves korában hunyt el Ungváron.

Irodalom: Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. 212. o.; Fedinec Csilla: *A kárpátaljai magyarság történeti kronológiája 1918–1944*. Fórum Intézet – Lilium Aurum Könyvkiadó, Galánta–Dunaszerdahely, 2002. 152. o.; Különfélék, 300. o.: http://epa.oszk.hu/01000/01059/00035/pdf/1903_06_295-300.pdf; Boros László: *Ung vármegyei közművelődési egyesületek és a múzeumügy a XIX. század végén és a XX. század elején*. In. Acta Beregsasiensis, 2010/1., 198. o.: http://epa.oszk.hu/01600/01626/00003/pdf/acta_beregsasiensis_EPA01626_2010_01_187-200.pdf

PÉTER Imre festő
(Ungvár, 1910.)
Az 1930-40-es években tevékenykedett Kárpátalján. Ungváron élt és alkotott. Erdélyi Béla és Boksay József kárpátaljai festőiskolájához tartozott. Tagja volt a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének. 1938-1944 között csoportos és egyéni kiállításokon vett részt. 1944-től további sorsa ismeretlen.

Irodalom: Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf,

PICUR Zoltán festőművész, dizájner (rendező)
(Ungvár, 1946 – Ungvár, 2010. okt.13.)
1972-ben fejezte be az Ungvári Képzőművészeti Szakiskolát (ma: Ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs). Nevéhez fűződik számos kávézó, üzlet, vállalat, iroda, szabadtér, park művészi rendezése (dizájnja). 1992-ig az Ukrtorgreklama nevű cégen keresztül végezte munkáit, majd, mint magánvállalkozó. 1990-től a Kárpátaljai „Ukrinterart" professzionális festők egyesületének tagja. 2008-tól tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Az Ungvári Megyei Kórház ideggyógyászati osztályán a betegek gyógyulását elősegítendő „Art-terápia" címmel rendezett kiállítást. Művészi irányzata: fotóművész, festő, kisplasztikai művész, kollázs, asszamblázs, reinkarnáció, fotó-kollázs, térrendezés, exkluzív bútor stb. Résztvevője a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesülete csoportos kiállításainak:

Ungvár (2007, 2008, 2009, 2010), Beregszász (2009), Tiszapéterfalva (2010).

Fontosabb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Közel tíz különböző rangú művészi egyéni kiállítása volt Ungváron, Budapesten, Prágában, Huszton és Beregszászon.

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (2007, 2008, 2009, 2010).

Irodalom: Nigriny Szabolcs: *Életfilozófia sajátságos kompozíciókban. (Portré Picur Zoltánról).* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. november, 12–13. o.; *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 8–9. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 9. o.; *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 11. o.

POLÓNYI *testvérpár*

POLÓNYI Károly festő (Beregszász, 1894. szep. 26. – Rózsahegy, Nagyfalu (Szlovákia), 1946. aug. 6.)

POLÓNYI Jolán festő (Beregszász, 1902. – Visegrád, 1966.)

Polónyi János pékmester, Beregszász első sütödetulajdonosának gyermekei. Károly és Jolán a beregszászi gimnáziumban tanultak. Károly egy ideig rajztanára is volt a tanintézetnek. A Budapesti Képzőművészeti Akadémián képezték, majd hosszabb időt töltött Bécsben és Münchenben. 1916-ban behívták katonának és a frontra került. Két év múlva tisztként szerelt le. Az 1920/21-es tanévben visszakerült a gimnáziumba. Mértant, rajzot, szépírást és tornát tanított. Egy év múlva otthagyta az oktatást, Nyíregyházára, majd a felvidéki Rózsahegy melletti Nagyfaluba költözött. Tájképfestészettel kezdett komolyan foglalkozni. A Tátra szerelmesévé, legismertebb festőjévé vált. Megnősült, Mattyasovszky Valériát vette feleségül. Liptóban telepedtek le, ott fedezték fel festőművészetét. Polónyi Károly elsősorban a Magas Tátrát

festette meg különböző évszakokban. Hagyatékában expresszív, geometrikusan stilizált figurális kompozíciók és tanulmányok találhatók. Már 1931-ben láthatták a festményeit pozsonyi kisebbségi művészek bemutatóján, majd a Nemzeti Szalonban szerepelt kiállításon. Tárlatai voltak Pozsonyban, Végbesztercén, és Beregszászban a Kaszinó nagytermében. Alkotásai nagy része a pozsonyi városi múzeumban látható. Gróf Eszterházy Jánost tudta barátjának. A festőművész utolsó pozsonyi kiállításának fővédnöke a grófné volt. Polónyi Károly Rózsahegyen 52 éves korában hunyt el.

Polónyi Jolán Visegrádon lakott. Férje, Dvorák Oszkár is festőművészként vált ismertté. Jolán elsősorban csendéleteket és a Dunakanyar szépséges táját festette. Húsz évvel élte túl a bátyját. 64 évesen hunyt el Visegrádon. 2014. október 30-án a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium falán avatták fel a Polónyi-testvérpár emléktábláját. Dalmay Árpád, a Beregszászért Alapítvány kuratóriumának elnöke kezdeményezésére Ortutay Zsuzsa művésznő készítette az emlékművet.

Irodalom: *Polónyi Károly és Polónyi Jolán festőművész testvérek emléktáblájának avatása.* (2014. okt.30.) http://www.bermagim.org/Emlektabla_Polonyi_K_es_J,

Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf

PRÓFUSZ Marianna szövő
(Beregszász, 1959. már. 28.)

A Beregszászi Kossuth Lajos Középiskolában érettségizett, felsőfokú képesítést az Ungvári Állami Egyetemen szerzett 1983-ban. 1977-ben a nagyberegi gazdaság Antonikné Polónyi Katalin, Ukrajna Érdemes Népművésze által vezetett szövőcsoportjában helyezkedett el, majd 1979-től a Nagyberegi Középiskolában bevezetett kötelező óraszámú népművészeti tantárgyat (szövést) tanított. Antonikné Polónyi Katalin tanítványaként ápolja a beregi keresztszemes hímzés és szövés hagyományait. 1984-ben elnyerte az Ukrajna Népművészeti Mestere címet. Hét alkalommal volt a Zalaegerszegi Nemzetközi Népművészeti Nyári Egyetem hallgatója. 1993-ban elnyerte a Magyar Köztársaság Népművészet Ifjú Mestere címet. 1994-ben felsőfokú szakvizsgát tett népi szövésből. 1999-től szakmai minősítés után módszerész-pedagógus. Alapító tagja és jelenleg elnöke a Bereg Alkotóegyesületnek. 1979-től szőtteseivel állandó résztvevője a regionális és az országos kiállításoknak. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesüle-

ének. Résztvevője az Egyesület csoportos kiállításainak.

Fontosabb elismerések: a Népművészet Mestere (1984), a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága - az Anyanyelvi Konferencia oklevele (2003), a Magyar Köztársasági Érdemrend Arany Érdemkeresztje (2007), alkotótáborok, kiállítások emléklapjai.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum, Ungvár (2008); Beregszász (2009); a szlovákiai Felsőszeli, Nagyrábé (2011); Berekfürdő.

Válogatott csoportos kiállítások: Nyíregyháza, Tokaj, Szeged, Budapest, Miskolc, Érd, Gödöllő, Hatvan, Szolnok, Kiskunfélegyháza, Kijev, Moszkva, Kolozsvár, Ungvár, Tiszapéterfalva, Szlovákia több településén. Kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január). Továbbá Ungvár (2007, 2008, 2009, 2010, 2011), Beregszász (2009), Tiszapéterfalva (2010, 2011), Nagyberegi Szőttes Fesztivál (2007, 2008, 2009, 2010).

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézményadattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 115–116. o.; *Ukrajnai magyar szervezetek, intézmények, közéleti személyiségek adattára.* Dupka György közreadásában. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár–Budapest, 2006. 74. o.; *Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára.* Munkaanyag. Az anyag írásában, adatgyűjtésében közreműködtek: Dupka György, Fuchs Andrea. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2007. 62. o.; *Tóth Viktor*: *A szövés ihletett mestere. (Portré Prófusz Mariannáról)*. In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. április, 19. o.; *I. Bereg art expo – 2010.* A Bereg Alkotóegyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 9. o.; *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 9. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 9–10. o.; *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György,

Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 11–12. o.; Füzesi Magda: *Beregi szőttesek Budapesten*. In. Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évf. 2. szám, 2012. június, 26. o.; KMMI. Arcképcsarnok. Prófusz Marianna: *http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=9*

PUHA Péter festő
(Munkács, 1954. feb. 17.)
Művészi tanulmányait az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában, a díszítőfestészet szakon 1970-ben fejezte be. Csak a rendszerváltás után, 1992-ben volt első önálló tárlata Munkácson. 1993-tól az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség tagja. 1979-től megyei, 1987-től köztársasági, nemzetközi kiállítások és plenerek résztvevője.

Irodalom: Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 117. p., Puga Petro Petrovics, *http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2740.htm*

PUSKÁS László közíró, festő, mozaik alkotóművész, g.k. lelkész
(Ungvár, 1941. feb. 22.)
Édesapja, id. Puskás László, az ungvári görögkatolikus székesegyház papja volt. A hitvalló lelkészt koholt vádak alapján 25 évi kényszermunkára ítélték a szovjet hatóságok, rézbányában raboskodott a Gulágon. A gyermekként megélt sorsfordító családi események hatására fordult figyelme a művészet felé. Tanulmányait szülővárosában végezte, majd 1959-ben felvételt nyert a Lembergi Iparművészeti Főiskola szövött-textil szakára. Diplomaosztás után visszatért a főiskolára és adjunktusként dolgozott a festészeti tanszéken. 1974-ben telepedett le az anyaországban. A művész tanulmányúton járt a Szovjetunióban, Jugoszláviában, Kanadában, Izraelben és Belgiumban. Még lembergi tanulmányai alatt 1959-ben részt vett egy pályázaton, és az UNESCO ezüstérmét nyerte el. Kétszer is neki ítélték a Derkovits-ösztöndíjat, és a Magyar Művészeti Akadémia nívódíját is kiérdemelte. Közben beiratkozott a Pázmány Péter Teológiai Akadémiára. Puskás Lászlót tanulmányai befejeztével 1993-ban a munkácsi egyházmegyében szentelték fel görögkatolikus áldozópappá. Alkotóként és lelkészként a vértanúk és hitvallók tanúságtétele felé fordult. Lelkipásztori hivatása mellett a 90-es évektől templomi homlokzati mozaikokat készített Újvidéken, Ungváron, Egerben, Bécsben. Templomokban falképeket, ikonokat festett. Legemlékezetesebb kutatómunkája

volt az 1947-ben meggyilkolt Romzsa Tódor püspök boldoggá avatásáért végzett tevékenysége, vallomásgyűjtő és életrajzírói munkája. A 2001-ben boldoggá avatott püspök helyreállított nyughelyére ő készítette el ereklyés ikonját. A templom homlokzatán mozaikképen örökítette meg a főpap emlékét. Másik jelentős munkája, a krakkói Isteni Irgalmasság-bazilika magyar kápolnájában található magyar szentek portréi, mozaikikonjai. Ezenkívül számos köztéri művét csodálhatjuk meg határon innen és túl.

Irodalom: *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon.* Főszerk. Fitz Péter. Bp., Enciklopédia Kiadó, 1999-2001., *Magyar Katolikus Lexikon.* Főszerk. Diós István. Szerk. Viczián János. Bp., Szent István Társulat, 1993., https://hu.wikipedia.org/wiki/Puskás_László_(festő)*; Puskás László.* http://artportal.hu/lexikon/muveszek/puskas-laszlo-5990, *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

R

REVACSKO József amatőr fotóművész
(Felsődomonya/Onokóc, 1913. aug. 14. – Beregszász, 1991. jún. 3.)

Az ungvári Drugeth Gimnázium elvégzése után az ungvári bankban kezdett dolgozni, hamarosan megérdemelt tekintélyt szerzett szakmájában. 1946 októberében a Beregszászi Állami Bank igazgatójává nevezték ki. 35 éven át töltötte be ezt a felelősségteljes beosztást, sem előtte, sem utána senki ennyi ideig nem állt a járás legnagyobb pénzintézetének élén. Revacsko Józsefet Beregszászban, mint kiváló amatőr fotóművészt is ismerték. 1934-ben 21 éves korában egy régi típusú lemezes fényképezőgéppel kezdett fényképezni, kezdetben persze csak a maga szórakozására. Aztán a hobbyból hivatás lett. Rengeteg fényképészeti szakkönyvet olvasott el, tudatosan fejlesztette műszaki tudását, esztétikai érzékét. Vonzódott az emberekhez, szerette ellesni, megörökíteni életük legérdekesebb pillanatait. Érdekelte az emberek lelkivilága, portréin nemcsak boldogságtól sugárzó arcú emberek szerepeltek, hanem közönyös, életunt, csüggedő sorstársai is. Nem sajnálta az időt és a fáradságot egy jó kép elkészítéséhez, igényes volt önmaga iránt, sok száz felvétel közül választotta ki azt az egyetlent, amely szerinte megérdemelte, hogy kiállításra kerüljön. Szerette a természetet, nemcsak Kárpátalját járta

be, hanem szinte az egész országot. 1957-ben alapító tagja volt a beregszászi amatőr fotóklubnak, szinte azonnal annak vezéregyéniségévé vált. A bank sarkán lévő vitrint állandó fényképkiállításnak rendezte be, itt mutathatták be első munkáikat Toldy György, Rojkó Károly, Haszics János, Szabó Sándor és sok más amatőr fotós. Egyszerű FED-2 márkájú fényképezőgépével ott volt a város legfontosabb rendezvényein, minden ünnepén, a kultúrház, a szabadtéri színpad, a sportcsarnok építésénél, fesztiváljainkon, legfontosabb sporteseményeinken. Archívuma elképesztő terjedelmű, sok száz negatív, dia, mozgófilm és gondosan tárolt, kinagyított felvétel őrzi több évtizedes fotós munkásságának eredményeit. Számtalan diploma, dicsérő oklevél tanúskodik munkássága sikereiről, közöttük az Országos Amatőr Művészeti Fesztivál 1985-ben kiadott díszoklevele is. 78 éves korában hunyt el.

Irodalom: Csanádi György: *Régi beregszásziak. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/02100/02131/html/03.htm*

RÉTI János festő, grafikus
(Ilosva, 1949. jan. 18.)

Az ilosvai általános iskola után tanulmányait 1966–1972 között az Ungvári Iparművészeti Szakiskolában a festői szakon fejezte be, ahol mestere Berecz Vilmos és Petky Sándor volt. 1989–1993-ban az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola tanára. Éveken át az ungvári Művészeti Alap munkatársa. 1990 óta a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának tagja. 1993–1997 között az aranyosapáti művésztelepen alkotott. 1993-ban a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társaságának tagja. Társelnöke a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének, alapító tagja a Tiszaháti Munkácsy Mihály Alkotótábornak. 1990 óta vesz részt a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága művésztáboraiban. 2007-től állandó résztvevője a Tiszaháti Munkácsy Mihály Képzőművészeti Alkotótábornak is. 1974-től megyei, köztársasági, országos, határon túli, nemzetközi tárlatok résztvevője. Képeinek színvilága és tematikája változatos, a realizmustól az op-artig terjed. Erotikus témájú dekoratív grafikai sorozatának mindenképpen helye van a kortárs képzőművészet legjelesebb alkotásai között. Több szépirodalmi gyűjteményhez készített grafikát. Prihogyko Duska írja róla: „*Táblafestőként és grafikusként dolgozik, de a formatervezésben is ismert. Stílusának kialakítása so-*

rán felhasználja a különféle nemzeti művészeti iskolák tapasztalatait, s az azokból vett értékeket egyéni látásmódjával gazdagítja. Tájképeket és figurális kompozíciókat egyaránt fest, ezek a kárpátaljai realista festészet hagyományainak vonásait viselik magukon. Számos dekoratív pannót is készített, amelyeken Vasarely hatása érződik. Ezek a művek a kompozíció szigorú logikájával, konstruktív geometrikus formákkal, a háromdimenziós képtér illuzórikus felépítésével tűnnek ki. Grafikáin lágy, egyenletes kontúrvonalú formák uralkodnak, olykor a keleti művészet díszítőelemeit és stílusjegyeit használja." Jelenleg Ungváron él és dolgozik.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (2007), Kijev, Visk, Ungvár (2008). Életmű-kiállítás, Ungvár (2009. július 9–15.). Grafikai kiállítás, UNE magyar kara, Ungvár (2011–2012).

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (1974); Ukrán köztársasági plakátkiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1985); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek Révész Imre Társaságának első kiállítása, Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár (Katalógus, *A teremtés gyönyöre*, Balla D. Károly előszavával) (1991); Szovjet Tudomány és Kultúra Háza, Budapest (1991); Szabad Kárpát-ukrajnai Művészek, Sport Központ, Prága (1991); Megbékéléseink, Hadtörténeti Múzeum, Budapest (1992); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, tárlat, Árkád Galéria, Budapest (Katalógus, Tóth István utószavával) (1993); Aranyosapáti Alkotóház kiállítása, Mini Galéria, Miskolc (1994); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1995); Tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest. (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); Ungvár, Miskolc, Bátyú, Técső (1996); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával) (1999); Expo 2000 - Hannover, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság, (Katalógus: Zselicki József előszavával); kárpát-medencei

képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december – 2001. január); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11. – 2003. jan. 4.); Visk (2008); Beregszász, Bene, Keszthely, Nagyfödémes (Szlovákia) (2009); Sárospatak, Szirmabesenyő, Budapest (2010); Újvidék, Szabadkai Nemzetközi Kisgrafikai kiállítás (2010, 2012); Péterfalva (2007–2012); képzőművészeti tárlatok: Ungvár, Beregszász (RIT, MÉKK) (2007–2017).

Díjak, elismerések: a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia oklevele (2008), KMMI Munkácsy Mihály Emlékplakettje (2009), Boksay-Erdélyi Díj (2013). RIT-díj (2016), alkotótáborok, kiállítások emléklapjai.

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 118. o.; Tárczy Andor: *Derűn táncoló.* In. Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága 1990–1995, Ungvár, 1995; *Kortárs magyar művészeti lexikon, P–Z. 3.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 236. o.; *Ukrajnai magyar szervezetek, intézmények, közéleti személyiségek adattára.* Dupka György közreadásában. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár–Budapest, 2006. 74. o.; Nigriny Szabolcs: *Réti János. Szerelmem a grafika*. In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. szeptember 20. o.; Nigriny Szabolcs: *Érzékiség fekete-fehérben. (Portré Réti Jánosról).* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. január, 12–13. o.; *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 10. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 10. o.; *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 12–13. o.; Prihogyko Duska: *Réti János*. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/reti_janos*; KMMI.

Arcképcsarnok. Réti János. *http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=10*

RÉVÉSZ (CSEBRAY) Imre festő (Sátoraljaújhely, 1859. jan. 21. – Nagyszőlős, 1945. febr. 3.)

A vidéki tanítócsaládból származó művész második szülővárosának tekintette Nagyszőlőst, amelyhez ezer szál fűzte. Szüleinek elválása után Nagyszőlősre költöztek, édesanyja a városban postamesterként dolgozott. Fiát itt nevelte fel, aki a helyi alapiskolában kezdett el rajzolni, festeni, többször megörökítette a Fekete-hegyet, a Tiszát körbeölelő tájat. A debreceni gimnázium elvégzése után a Bécsi Művészeti Akadémián folytatta képzőművészeti ismereteinek elmélyítését. Budapesten Székely Bertalan műhelyében dolgozott, majd állami ösztöndíjjal újra Bécsben tökéletesítette tudását. 1879-ben alig 20 évesen megkapta a Bécsi Művészeti Akadémia díját. Ezután felfelé ívelt művészeti pályája, 1801-ben neki ítélték oda a Munkácsy-díjat. Párizsban Munkácsy keze alatt sajátította el a festészet kultúráját. Ezt követően sokat utazott, egyre érettebb műveit sorra kiállították, díjazták. Ebből az időből legjelentősebb a *Panem!* (Kenyérért), *Petőfi a táborban* című festménye. Gyakran hazalátogatott Nagyszőlősre, anyagot gyűjtött képeihez. Művész rajzokat készített a Petőfi-versekhez. 1903–1920 között a Budapesti Képzőművészeti Főiskola előadója, 1920–1931-ben a kecskeméti művésztelep vezetője, ahol a festőművészek egész nemzedékének képviselőit vértezte fel mély szakmai tudással. Tanítványai közé tartoztak Kárpátaljáról Erdélyi Béla és Boksay József is. A 30-as évek közepétől fokozatosan romlott a látása, alig alkotott. 1941 őszén megrokkant egészséggel, második lányával, Tabódyné Révész Klárával Nagyszőlősre, anyja egykori házába (a mai Puskin utcába) költözött. A helyi újságból tudjuk, *„rajongók százai várták az öregedő mestert a vasútállomáson."* A nagyszőlősi Hudák Elvira Révészről írt dolgozatában említi, hogy nagyapja, Kutlán István fancsikai festőművész és pedagógus *„többször tiszteletét tette nála. Több fotót és az általa illusztrált könyveket kapott ajándékba Kutlán István. Így került hozzá az 1890-ben Pesten kiadott kétkötetes Petőfi Sándor összes versei Révész gyönyörű alkotásaival. Nagyapám, aki 1927-ben szintén Párizsban tökéletesítette tudását, jól ismerte a párizsi művészélet fortélyait, a kiállítótermeket és galériákat, múzeumokat és tárlatokat, gyakran elbeszélgetett művésztársával. 1945. február 3-án Révész Imre eltávozott*

az élők sorából. Nagyapám nagyon nehezen dolgozta fel ezt az óriási veszteséget. De azzal vigasztalódott, hogy művei és illusztrációi megmaradtak az utókornak, s nem egy nemzedék fogja csodálni a nagy magyar festőművész – Révész Imre csodálatos műveit." Nagyszőlősön a Révész-kultusz elindítójának Keresztyén Balázs (Nagybereg, 1949. jan. 15. – Nagyszőlős, 2007 novembere) magyar szakos tanárt, helytörténészt tekintjük, aki 1988-ban megalapította a Nagyszőlősi Bartók Béla Művelődési Kört, amelynek elnökeként egyik fontos céljának tekintette a bartóki örökségen túl Révész Imre emlékének ápolását, nagyszőlősi múltjának felkutatását. Tőle tudjuk, hogy a nagyszőlősi református temetőben helyezték örök nyugalomba, 1945 után sírjára síremléket állítottak orosz és magyar nyelvű sírkőfelirattal. A Révész-rajongó Klavgyija Zabroda történelemtanár kezdeményezésére a 4. sz. középiskolát és a város egyik utcáját Révész Imréről nevezték el. A festő arcképének másolatát elhelyezték az iskola falán. 1959-ben születésének 100. évfordulója tiszteletére Nagyszőlősön emlékkiállítást rendeztek. Képeinek egy része a Moszkvai Tretyakov Képtárba, Kijev, Odessza múzeumaiba és a Boksay József Szépművészeti Múzeumba, más része magángyűjteménybe került. A 90-es évek elején a viski Balázs István fafaragó elkészítette kopjafa-formátumban Révész Imre síremlékét. Tóth Lajos szürtei grafikus és festő kezdeményezésére, aki ugyancsak Révész-rajongó volt, 1991. december 23-án megalakult Ungváron a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága. A Révész nevével fémjelzett társaság azóta megérdemelt sikereket ér el a képzőművészet területén.

Irodalom: Hudák Elvira: *Révész Imre és Nagyszőlős*. Nagyszőlősi Könyvtárhálózat, Nagyszőlős, 2009. 12. o.; Keresztyén Balázs: *Révész Imre nyomában Vinohradovón*. In. Kárpáti Igaz Szó, 1981. okt. 25., Révész Imréről írt cikkváltozata: Kalendárium '85. Kárpáti Kiadó, Uzshorod, 1984. 28–29. o.; Keresztyén Balázs: *Irodalmi barangolások a Kárpátok alján*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993.; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*... 231–232. o.

RISKÓ György festő
(Técső, 1955. jan. 1. – 2014. ápr. 17.)
1972-ben a Técsői 3. Számú Középiskolában érettségizett. 1977–1981 között elvégezte az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolát, itteni mesterei: Petreczky László, Bacsinszky Ágnes, Pál József. Ezt követően Csapon, Beregszászon, Bátyúban

és másutt belsőtértervezéssel, dekorációs munkákkal foglalkozott. 1994–1997 között a balatonalmádi, bogácsi, csepeli művésztelepeken alkotott. 1995-től a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának tagja és titkára. 1997-től a Művészbarátok Egyesületének tagja. A KMKSZ kulturális titkára, a *Kárpátalja* c. hetilap megbízott főszerkesztője. 1992 óta megyei, köztársasági, határon túli, külföldi kiállítások, művésztáborok résztvevője. „*Festményeket, temperákat, grafikákat (ceruzarajz, tus) készít. Munkái expresszív, érzelmileg felfokozott formákban tükrözik a művész érzéseit és hangulatait, gondolatait a világ és az egyén életének bonyolult összefüggéseiről és jelenségeiről. Művészetének sajátosságai a nyugtalan és mozgalmas formák, a lendületes vonalvezetés, ami a hideg és meleg tónusok kontrasztjaival párosul.*" – írja Prihoyko Duska. Hosszantartó betegsége 2014 áprilisában ragadta el.

Egyéni (válogatott) kiállítások: önálló tárlat a Bátyúi Költészeti Napok alkalmából (1992. április 11.); Paksi atomerőmű (1992); Budapesti Műszaki Egyetem (1992. augusztus 20.); Budapest, Villányi út, Galéria (1993. február 18.); Tanárképző Főiskola, Kecskemét (1993); Vetés Galéria, Budapest; Bolyai János Katonai Főiskola, Budapest (1994); József Attila Művelődési Centrum, Budapest (1995); Vasutas Művelődési Ház, Bátyú (1996).

Válogatott csoportos kiállítások: Budapesti VSZM, 1992. október 8-án, itt a Révész Imre Társaság négy tagjával együtt állította ki munkáit. Budakeszi (1993); Gazdagrét, Budapest, Óvodagaléria, közös tárlat Veres Péterrel és Hidi Endrével (1993); a Balatonalmádi Alkotótábor tárlata, Felsőörsi Galéria (1994); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1995); Tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és kárpátaljai művészek kiállítása (MKITSZ) az MVSZ székházában, Budapest (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); kárpát-medencei festők, Világunk II., Magyar Kultúra Alapítvány Székháza (1997); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával) (1999); Expo

2000 - Hannover, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság (Katalógus: Zselicki József előszavával); Kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december – 2001. január); Kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11. – 2003. jan. 4.).

Köztéri művei: Barátság-kert (sgraffito, 1971, Zápszony, konzervgyár).

Művek közgyűjteményekben: Művelődési Ház, Bogács; Polgármesteri Hivatal gyűjteménye, Csepel; Felsőörsi Galéria, Felsőörs; a Kelenföldi Polgárok Egyesületének gyűjteménye, Kelenföld.

Díjak, elismerések: Hétköznapi Kultúra Csepelen '96, az MSZP díja (1996).

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 118–119. o.; Varga Béla: *Az embernek szüksége van hitre*. In. Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága 1990–1995, Ungvár, 1995; *Kortárs magyar művészeti lexikon, P–Z. 3.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 269–270. o.; Prihogyko Duska: *Riskó György*. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/risko_gyorgy*

ROHÁLY Miklós iparművész, alkalmazott művész
(Munkács, 1949. nov. 24.)
Művészeti tanulmányait az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában 1970-ben fejezte be. 1995-től az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség tagja. 1972-től a megyei, 1995-től köztársasági, 1992-től nemzetközi kiállítások és plenerek résztvevője. Magyarországon telepedett le.

Irodalom: Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 118. p., *Rohaly Mikola Georgijovics. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2741.htm*

ROSENBERG (UNGVÁRI) Miklós, RÓBERT Miklós, festő
(Ungvár, 1911 – Bécs, 2001.)
Művészeti tanulmányait a Nagybányai szabadiskolában kezdte 1924-ben. Thorma János vezette be a festészet rejtelmeibe. Később Szőnyi István magániskolájának növendéke lett. A plakáttervezést Berény Róberttől tanulta meg. Beiratkozott a Budapesti Képzőművészeti Főiskolára is, amelyen 1939-ben diplomázott. Mesterei Kandó László, Benkhard

Ágost és Szőnyi István voltak. Ungvárra visszatérve rajzot tanított, növendéke volt a később Magyarországra áttelepült Ország Lili. 1940-44 között Budapesten élt, a deportálástól Szőnyi István mentette meg. Rosovszky Miklós néven a svájci követség és a Vöröskereszt segítségével maga is részt vállalt az embermentés feladataiból. 1945-46 között Ungváron élt, a kijevi Ukrán Művészegyesület, ill. a Szovjetunió művészeti alapjának tagja. 1937 óta kiállítóművész. Számos tárlaton mutatkozott be. Részt vett a Wiener Seccesio és a Künstlerhaus rendezvényein. Sikeres egyéni kiállítása volt az Ernst Múzeumban. 1956-ban Bécsbe emigrált. Sikeres, elismert festőként tartották számon. 1979-ben visszavonult a nyilvános szerepléstől. 1982-ben a külföldön élő magyar származású művészek második kiállításán a budapesti Műcsarnokban mutatkozott be utoljára. 2001-ben Bécsben hunyt el 90 éves korában.

Irodalom: Ijjász Gyula: *A kárpátaljai festők újabb kiállítása,* Kárpáti Magyar Hírlap, 1940. november 15. Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai,* Ungvár-Budapest, 1994., *Róbert Miklós,* http://artportal.hu/lexikon/muveszek/robert-miklos-6078, OMIKE honlapja: http://omike.hu/omike/muveszek/ungvari-rosenberg-miklos-robert-miklos-rosenberg-miklos/167*; Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

ROSKOVICS Ignác festőművész (Ungvár, 1854. szep. 28. – Budapest, 1915. nov. 29.)

Görögkatolikus papi családból származott, Roskovics Ignác nagyprépost fia. Az ungvári gimnáziumban kezdte el tanulmányait. Gyerekkorában tífuszban szenvedett, hallása meggyengült, később apja irányítása mellett tanult és fejlesztette rajzkészségét. Családjával Bilkére költöztek, ahol Vidra Ferdinánd festőművész tanítványa volt, akinek az ösztönzésére a budapesti mintarajziskolába, majd Münchenbe és Rómába került, ahol a továbbiakban is az egyházi művészetet tanulmányozta és ért el országos sikereket. „Kárpátalja Tiepolójának" derűs hangulatú életképeit, sajátosan megformált vallásos kompozícióit állami aranyéremmel jutalmazták, a Képzőművészeti Társulat Nagydíját is elnyerte. Ugyancsak nevéhez fűződik Petőfi Sándornak egy dagerrotípia alapján készített portréja. Életképeket, illusztrációkat készített *„Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben"* c. kiadvány Ung vármegyét és a ruténeket/ruszinokat bemutató fejezeteihez a ruszin nép hétköznapjairól. A XIX. század második felétől Budapesten, Kecskeméten, Felvidéken található

számos templom freskója, falképe a festőművész nevéhez fűződik. Például az ugocsa megyei Veresmart község görögkatolikus templomának falképeit is ő készítette. A szentpétervári Ilja Repin orosz festőművésszel baráti kapcsolatban állt. A korabeli sajtóban publicistaként és szakíróként is bemutatkozott. A *Magyar Szemle* egyik 1894. évi számában cikkében méltatta földije, Munkácsy Mihály képzőművészeti érdemeit. 1910-ben, 56 éves korára, művészi karrierje csúcsán teljesen megvakult, és csak a hite ápolásának él. 61 évesen érte a halál józsefvárosi villájában. 1918-ban a Műcsarnok hagyatéki kiállítást rendezett műveiből. 2014-ben a festő születésének 160. évfordulójára Kolodko Mihajlo, ungvári művész Roskovics Ignác életnagyságú szobrát a Dunakorzón és az Ung partján állították fel.

Irodalom: *Roskovics Ignác*. Magyar Életrajzi Lexikon: http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC12527/13128.htm, Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. 236. o.; Kacsij Jurij: *Földink levele Repinhez*. In. Kárpáti Igaz Szó, 1986. dec. 31.

ROTTMANN (ROTHMANN) Mozart festő, grafikus (Ungvár, 1875. aug. 15. – Budapest, 1960.)

Nagycsaládos ungvári köszörűsmester fia, ki a zene iránt való nagy szeretetéből nevezte el fiát a nagy zeneszerző Mozart után. Tanulmányait Ungváron végezte. Rajztehetsége egész kiskorában jelentkezett. Szülei támogatásával Ungváron sajátította el a rajzolás alapjait. Később Budapesten és Bécsben volt a Képzőművészeti Akadémia növendéke. Mesterei Berger és Rumpler. Négy évet Münchenben tölt, képzését Hollósy Simon és Wagner Sándor festőművészek segítik. Visszatért Budapestre. Sokat dolgozik, divatos művészként tartják számon. Főként portrékat, zsánerképeket fest. 1901-től rendszeresen szerepelt a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalon kiállításain. Nemzetközi tárlatokon is közkedveltek voltak képei. Alkotásai a Magyar Nemzeti Galériában, a debreceni Déri Múzeumban, külföldi képtárakban és magángyűjteményekben találhatók. Rottmann Mozart 85 éves korában hunyt el Budapesten.

Irodalom: Magyar Zsidó Lexikonban (1929, szerk. Újvári Péter) http://www.elib.hu/04000/04093/html/szocikk/14206.htm, OMIK honlap: http://omike.hu/omike/muveszek/rottmann-mozart-rothmann/141, *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

S

SÁRKÁNY Jolán festő, garfikus
(Nagygut, 1907- Budapest, 1985.)
Ungváron tanult, mesterei Boksay József és Erdélyi Béla voltak. A Kárpátaljai Képzőművészeti Egyesület tagja. Később Prágában, az úgynevezett Ukrán Képzőművészeti Akadémián, majd Budapesten, Aba Novák Vilmos szabadiskolájában képezte magát. Egy ideig Ungváron tanított, majd Budapesten telepedett le. Mindkét városban számos kiállítása volt, ahol tájképeit, portréit, rajzait mutatta be.

Irodalom: *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat:* http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*, Dr. Bottka Ernőné: Sárkány Jolán*. Kieselbach Galéria és Aukciósház: *http://www.kieselbach.hu/muvesz/sarkany-jolan_4897*

SCHOSSER András
mintázószobrász
(Felsőremete, 1824. – Munkács, 1877.)
Lenyűgöző formatervezésű öntvényeinek egyes darabjai az ungvári, munkácsi és a beregszászi múzeumaiban is megtekinthetők. Schlosser András a Bécsi Művészeti Akadémián tanult, Drezdában ismerkedett meg a vasöntvény-modellezéssel. A szabadságharc eszméinek lelkes támogatója a Munkács melletti Frigyesfalván és Selesztón élt és alkotott. Klasszicista stílusban dolgozott, számos modelljét öntötték vasból. A forradalom alatt 1848. október 12-én elkészítette Kossuth Lajos első mellszobrát, továbbá Arany János, Petőfi Sándor első mellszobrát is. A Bach-korszakban a mellszobrok terjesztését tiltották, el is kobozták őket. Élete végéig apró feszületeket, szobrocskákat, karpereceket, sakkfigurákat, bútorokat, kályhákat, síremlékeket készített. Vasból készült finom műtárgyaival nagy sikert aratott az 1873. évi bécsi kiállításon is, amelyekre a műgyűjtők körében nagy kereslet mutatkozik.

Irodalom: Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. 240. o.; *Petőfi Sándor első mellszobra. Schlosser András, a selesztovói vasöntöde modellező szobrásza.* In. Kárpáti Kalendárium 1981.

SEPA Antal festő
(Munkácsi járás, Podhorjani/Munkács része, 1928.jún. 17. – 2014. júl. 4.)
Érettségi után továbbtanulását a Lembergi Iparművészeti Főiskola monumentális festészeti szakán folytatta. Példaképei voltak az olyan művészek mint Erdélyi, Boksay, Szelszkij és Gutorova. Stílusában érezhető a kárpátaljai klasszikusok irányzata. Témaválasztása sokoldalú, de leginkább a

fákat, tájképeket, népi mulatságokat örökíti meg a vásznon. 1955-től Sepa alkotómunkája mellett pedagógusként dolgozott az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában. Ebben az időben csaknem minden kiállításon részt vett. Munkáit megismerhették Kijevtől Moszkváig. Az első egyéni tárlatára 1961-ben került sor. Képeit idővel bemutatták Ausztriában, Japánban, Cipruson, Csehországban, Szlovákiában és Magyarországom. A hetvenes évek elején Sepa Antalt a munkája a fővárosba szólította. Nehezen szokta meg a kijevi életet, és amikor csak tehette, szabad idejét vidékünkön töltötte. Itt festi legtöbb képét. A kilencvenes évek végén végleg visszatelepül szülőfalujába, és haláláig aktívan alkot. 84 éves korában hunyt el, a podhorjani temetőben nyugszik.

Irodalom: Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 153. p.; *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

SKRIPECZKY Ákos ötvös
(Tiszaújlak, 1944. jún. 7.)
Művészeti tanulmányait az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában kezdte. 1968-ban áttelepült Magyarországra. 1968–1974-ben elvégezte a Magyar Iparművészeti Főiskolát. Elismerései: Ezüstgerely-pályázat díja (1974, 1976), oklevél plakáttervért (1979). Különféle anyagok felhasználásával ékszereket készít. Dunakeszin él.

Egyéni kiállítások: Könyvtár Galéria, Vác (1987); Kőrösi Csoma Sándor Iskola Galéria [Kocsis Ivánnal], Dunakeszi.

Válogatott csoportos kiállítások: II. Ötvös és Fémműves Quadriennálé, Miskolc (1981); Nyári Tárlat, Vác (1982); IV. Váci Szalon, Technika Háza, Vác (1998).

Irodalom: *Kortárs magyar művészeti lexikon,* P–Z. 3. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 278–279. o.; *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/skripeczky_akos*

SOLTÉSZ András keramikus
(Ungvár, 1973. júl. 13.)
Az Ungvári 15. Sz. Középiskola befejezése után 1990–1995 között az Ungvári Nemzeti Egyetemen ukrán szakos diplomát szerzett. Pályafutását újságíróként kezdte a *Rió* című hetilapnál, dolgozott az *Uzshorod* című lapnál is. 1996–1997 között a Nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola ruszin-ukrán tanszékének előadó tanára, közreműködött különböző kiadványok szakfordításában, majd PhD-tanulmányokat folytatott az ELTE szlavisztikai szakán.

Ezt követően, családi okok miatt hazatért Ungvárra és keramikus felesége hatására elmélyülten kezdett el foglalkozni a kerámiával, kisplasztikával. Feleségével, Kurucz Andrianával először honosították meg az okarina ősi hangszer készítését, népszerűsítését Ungváron, amely a cserépsípok családjába tartozó ajaksíp. Ezen kívül más közép-európai népek motívumait felhasználva készítenek különböző amuletteket, kisplasztikákat, gyertyatartókat, cseréppipákat, ékszerdobozokat. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Résztvevője a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. Fontosabb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai. Ungváron él.

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (2010–2015), Tiszapéterfalva (2010, 2011).

Irodalom: *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 13. o.

SOLTÉSZ Gabriella festő
(Tekeháza, 1948. ápr. 16.)

A középiskolát az ilosvai járási Iloncán fejezte be. A Beregszászi Egészségügyi Szakközépiskola elvégzése után 1992-től férje, Soltész Péter hatására festészettel kezdett foglalkozni. 1998-tól tagja a Kárpátaljai Népművészeti Egyesületnek. Alapító tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Műveit különböző technikákban valósítja meg, de többnyire olajjal fest. Résztvevője a Tiszaháti Munkácsy Mihály Képzőművészeti Alkotótábornak (I. - 2007 novembere, II. – 2008. július–augusztus, III. - 2009. november 22. – december 1., Bene, IV. - 2010. augusztus 21–29., Tiszabökény), a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. Fontosabb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai. Ungváron él.

Egyéni (válogatott) kiállítások: első kiállítására 1998-ban Sátoraljaújhelyen került sor. A Soltész-házaspár kiállítása Ungváron (2008), Beregszászban (2009), Péterfalván (2009).

Válogatott csoportos kiállítások: csoportos kiállításokon vett részt Szatmárcsekén, Szolnokon, Hajdúszoboszlón, Vámospércsen, Mátészalkán, Gyulán, Budapesten, Debrecenben, Ungváron, Beregszászban, Tiszapéterfalván, Sárospatakon. Ungvár (2007–2013), Beregszász (2009), Tiszapéterfalva (2010). További kiállítások: Sárospatak (2010), Szirmabesenyő (2010).

Irodalom: *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 11. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 11. o.; *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 13–14. o.

SOLTÉSZ István festő, építész
(Ungvár, 1944. máj. 6.)
Soltész Zoltán ismert kárpátaljai festő fia. Az alapiskolák mellett elvégezte Bakonyi Zoltán művészeti stúdióját. Tanulmányait a Kijevi Állami Művészeti Főiskola építészeti karán 1967-ben fejezte be. 1969-től az Ukrán Nemzeti Építészeti Szövetség tagja. 1991-től az Ungvári Professzionális Képzőművészek Egyesületének elnöke. Ungváron él.

Díjak, elismerések: Ukrajna Érdemes Képzőművésze (2009).

Irodalom: Nigriny Szabolcs: *Egy autó- és festménymániás építész. (Portré Soltész Istvánról).* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2010. március, 12–13. o.; ВЕРНИСАЖ ЧОТИРЬОХ, http://www.zak-umvs.gov.ua/pages/25.12.09/blank01.htm; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=161

SOLTÉSZ Péter festő
(Ungvár, 1945. okt. 14.)
Művészeti tanulmányait az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában (ma: Ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs) fafaragó szakon 1965-ben fejezte be. Mesterei: Petky Sándor, Balla Pál, Popovics M. O., Zvenyigorodszkij V. B. 1991-től a megyei, 1995-től a köztársasági, 2000-től a külföldi, nemzetközi kiállítások, plenerek állandó résztvevője. 1995-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. Első önálló kiállítása 1987-ben volt. Azóta több megyei és országos tárlaton vett részt, többek között Kijevben. 2000-től aktív résztvevője és társszervezője a Szolnokon, Hajdúszoboszlón, Vámospércsen, Mátészalkán, Gyulán, Szatmárcsekén, Budapesten, Debrecenben, Tiszapéterfalván megrendezett művésztelepek munkájának.

Műveit különböző technikákban valósítja meg, de többnyire olajjal fest portrékat, tájképeket, csendéletet. Alapító tagja és társelnöke a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. A Beregi napok – Reneszánsz (2008) csoportos kiállításon a MÉKK szervezésében a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum kistermében sikerrel mutatkozott be Soltész Péter és felesége, Soltész Gabriella. Állandó résztvevője a Tiszaháti Munkácsy Mihály Képzőművészeti Alkotótábornak. Ungváron él.

Fontosabb elismerések: A Kárpátaljai Megyei Tanács és Közigazgatási Hivatal, az Ukrajnai Képzőművészeti Szövetség oklevelei, Hollósy Simon Képzőművészeti Díj – Kárpátaljai Magyar Nívódíj (2010), a KMMI Munkácsy Mihály Emlékplakettje (2010), a k**árpátalj**ai megyei közigazgatás Boksay-Erdélyi Díja (2017). Magyarország Köztársasági Elnöke által adományozott Magyar Ezüst Érdemkereszt (2015).

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1995), Budapest (1998), Nyíregyháza (1999), Debrecen, Mátészalka (2000). Ungvár (Váralja Múzeum-kávézó, Kereskedelmi Kamara); Életmű-kiállítás, Ungvár, Uzsgorod Galéria (2010).

Válogatott csoportos kiállítások: csoportos kiállításokon vett részt Szatmárcsekén, Szolnokon, Hajdúszoboszlón, Vámospércsen, Mátészalkán, Gyulán, Budapesten, Debrecenben, Ungváron, Beregszászban, Tiszapéterfalván, Sárospatakon. Ungvár (2007–2017), Beregszász (2009), Tiszapéterfalva (2010, 2011, 2012), Sárospatak (2010), Szirmabesenyő (2010).

Irodalom: Nigriny Szabolcs: *Esztergapadtól a festőállványig. (Portré Soltész Péterről).* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. február, 12–13. o.; Шолтес Петро. Живопис: альбом. Ужгород: Ліра, 2005. 48 с.; *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 10. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 11. o.; *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpát-

aljai Közössége, Ungvár, 2011, 14–15. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 155. p.; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=94; Шолтес Петро Людвигович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2773.htm; KMMI. Arcképcsarnok. Soltész Péter: http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=11

SOLTÉSZ Zoltán festő
(Prikiopa/Kapás (Szlovákia), 1909. júl. 21. – Ungvár, 1990.)

1929-ben elvégezte az ungvári gimnáziumot. 1930–1933-ban befejezte Erdélyi Béla és Boksay József szabadiskoláját. Az utóbbinak felkarolt tanítványa volt. Mégis a papi pályát választotta. 1933-ban az ungvári görögkatolikus szemináriumban papnak tanult. Uzsokon, Turicskán volt görögkatolikus lelkész. 1939-ben tagja lett a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének, kiállításainak résztvevője. Erdélyi Béla értékelése szerint: *„Soltész Zoltán Uzsokon élő gk. lelkész, aki a ruszin genre festésben kiváló. Képeiben a Kárpátalját jellemző lila színek dominálnak."* Balla Lászlótól tudjuk, hogy a háborúvesztés után *„A szovjet megszálláskor – a fejleményeket mintegy előre látva – lemondott parókiájáról, Ungvárra költözött, a szülői házba. Így kerülte el a paptársait ért későbbi elhurcolást."* Egy ideig a bútorgyárban dolgozott, közben bekapcsolódott a kárpátaljai képzőművészeti szövetség munkájába. A Művészeti Alap főművésze volt több mint húsz éven át, nyugdíjba vonulásig. 1946-tól az Ukrán Képzőművészek Szövetségének tagja. A második festőnemzedékhez sorolt Soltész Zoltán a 40-es évek elején, Erdélyi Béla megelégedésére még zsánerképeket és portrékat, de 1945 után már csak tájképeket festett. Balla László szerint ennek az a magyarázata, hogy *„nyilván a politika beszüremlésétől óvakodva választja ezt az ebből a szempontból immunis műfajt. A kárpátaljai tájképek azután egyik legmarkánsabb arculatú, sokak által követett mesterévé válik... Később a hatalom megenyhült iránta. Szüksége volt rá: Soltész – Boksayhoz hasonlóan – realista látású valóságfestő volt, az ilyenekből akkor nem sok akadt Kárpátalján, támaszkodni kellett rájuk..."* 1939-től az ungvári, a II. világháború után a megyei, köztársasági, összszövetségi, külföldi kiállítások gyakori résztvevője. Egyike volt Kárpátalja legnépszerűbb alkotóinak: Ungváron, Kijevben

megrendezett önálló tárlatait nagy tömegek látogatták, képeit megvásárolták. 1973-ban képeinek reprodukciói albumba gyűjtve jelentek meg („Zoltán Soltész", Anatolij Spakov előszavával. Misztectvo Kiadó, Kijev, 1973). Alkotásai nagy sikert arattak Japánban. 1974-ben a tokiói Hekasso Művészszalon mintegy 40 alkotását vásárolta meg.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár, Kijev (1961); Ungvár (1968, 1973, 1984); Kijev (1973); Ungvár (1979); Ungvár (kat. 90. születésnapja alkalmából) (1999).

Válogatott csoportos kiállítások: 1949-től Lemberg, Kijev, Moszkva, Leningrád, Japán szépművészeti múzeumaiban, szalonjaiban is kiállították munkáit.

Művei közgyűjteményekben: Ukrán Nemzeti Képzőművészek Szövetség kiállítást szervező igazgatósága, Ukrán Kulturális és Turisztikai Minisztérium, Oroszország Kulturális Minisztériuma, Kárpátaljai Megyei Boksay Szépművészeti Múzeum, Péterfalvai Képtár, közép-európai országok szépművészeti múzeumai, galériái, magángyűjtemények.

Díjak, elismerések: Ukrajna Érdemes Képzőművésze (1975), az Ukrán Legfelsőbb Tanács Elnökségének oklevele (1973), az Ukrán Legfelsőbb Tanács Elnökségének díszoklevele (1974).

Irodalom: Erdélyi Béla: *Képzőművészet*. In. Csíkvári Antal (szerk.): *Ungvár és Ung vármegye*. Budapest. 1940. 152–154. o.; Balla László: *Csillogó, lobogó, vibráló tájak. Riportok kárpátontúli képzőművészekről. (Csillogó, lobogó, vibráló tájak. – Vallomások Soltész Zoltánról)*. Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975. 68–78. o.; Balla László: *Soltész Zoltán 70 éves*. - In: Kalendárium '79, Uzshorod, 1978; Balla László: *Aki megsokszorozza a Kárpátok szépségeit*. In. Kárpáti Igaz Szó, 1984; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*. Ungvár–Budapest, 1994; Ряшко М. Лірик живопису // Карпатська Україна. 1999 - 10 серп. С.8; Попова Л. Золтан Шолтес 6 Подорож у часі // Новини закарпаття. 1999 - 24 лип. - С.12; Ільницький І. *„В горах моє серце..."* // Україна. 2001. №5. С. 64–65; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 244–245. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 154. р.; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=98; Шолтес Золтан Іванович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2772.htm.

SUBA (WESELÉNYI) Miklós
festő
(Munkács, 1929. nov. 28. – Szigetszentmiklós, 2011. dec. 22.)
Szülővárosában elvégezte 1940–1944 között a Magyar Királyi Állami Árpád Fejedelem Gimnáziumot, ahol mestere, Ivánka László irányításával kitűnő eredményeket ért el művészeti rajzban. 1946–1951-ben az Ungvári Képzőművészeti Szakiskola festő szakán tanult, mesterei: Boksay József, Erdélyi Béla. 1951–1957 között a Lembergi Képzőművészeti Főiskolán szerzett diplomát. Tevékenyen részt vett a magyar alkotóértelmiség kulturális megmozdulásaiban is. 1959-ben Ungváron megnyílt első kiállítása. Áttelepüléséig csoportos megyei (Ungvár) és köztársasági (Kijev) tárlatok résztvevője. A szakmai előrehaladását gátolják érvényesülését, magyarsága miatt mellőzik. Tájképeket, csendéleteket, életképeket fest. 1954-ben a munkácsi római katolikus templom oltárképeit festi meg. A Lembergben kapott diplomáját 1978-ban a Magyar Képzőművészeti Főiskolán honosította. Áttelepült Magyarországra, Budapesten hunyt el. 82 évet élt, és halála előtt két nappal a budapesti repülőtér 1. terminálját ünnepélyes körülmények között avatták fel *Liszt Ferenc Munkácsy Mihálynál* c. hatalmas méretű képét. A kárpátaljai művész életműve beteljesedett az alkotása kihelyezésével.

Irodalom: Suba Miklós. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/suba_miklos; Sándor L.: Kárpátaljai festőművészek, Kijev, 1961; Osztrovszkij, G.: Kárpátaljai képzőművészet, Kijev, 1974; Eastertide watering of the girls, Catholic Year, 1983/tavasz; Kortárs magyar művészeti lexikon, P–Z. 3. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 278–424. o.

SÜTŐ János festő
(Ungvár, 1933. okt. 28.)
Az alapiskola elvégzése után 1949–1955-ben befejezte az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola festészeti szakát. Mesterei: Boksay József, Berecz Vilmos, Erdélyi Béla. Az 50-es évek derekán a krími alkotótáborban készített és kiállított munkáira figyeltek fel igazán a művészeti berkekben. 1956-tól a megyei, 1955-től megyei, köztársasági, összszövetségi, 1968-tól határon túli, nemzetközi tárlatok, művésztáborok résztvevője. 1962-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. Balla László szerint a harmadik festőnemzedék tagja: *„Csak tájat fest, s itt felfogása a Kassaiéhoz hasonlóan messzemenően szintetikus: a kárpátaljai festőiskola szinte minden kimagasló alkotójának eredményeit igyekszik hasznosítani.”* Vallomása szerint az ő nem-

zedékének az a hátránya, hogy az 50-es és a 70-es évek között a szovjet művészeti ideológia nyomására „rengeteg időt fecséreltek" amolyan „iparosmunkára", ami bizony elvonta őket a komoly, igényes alkotói tevékenységtől. A későbbi években, különösen a Szovjetunió összeomlása utáni időszakban született műalkotásairól megírták a műkritikusok, Barát Mihály, hogy *„kiváló kolorista, aki szívesen ötvözi a két tanítómester, Erdélyi Béla és Boksay József színlátását, szemléletét, miközben egyéni kifejezőeszközeit is szüntelen fejleszti."* 1975–1997 között közép-ázsiai köztársaságokban és skandináviai országokban tett tanulmányutakat. A kárpátaljai tájképfestészet neves alakja. *„Műveinek állandó élményanyagát a természet adja. Hangulatilag széles skálájúak a művei: ugyanúgy fest nagy lélegzetű, epikus hegyi panorámákat, mint lírai hangvételű, bensőséges motívumokat. Alkotásai átgondolt felépítésükkel, kiérlelt színvilágukkal tűnnek ki. A festő a tiszta, intenzív színek kontrasztjára, a dinamikus formák ellentétére épít. A pasztózus festésmód igen kifejező hatásokat teremt. Csendéleteire is jellemző a lendületes festőiség, a gazdag érzelmi töltet" – írta Prihogyko Duska.*

Egyéni (válogatott) kiállítások: a Kárpátaljai Írószövetség kiállítása, Ungvár (1958); Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár (1974); Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1975, 1982, 1986); Ukrán Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterem, Kijev (1983, 1988); Axelson G., Göteborg (Svájc) (1990); Debrecen (1997); Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1997); Tiszaújváros (1999); Ungvár (2001).

Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátalja kortárs képzőművészete, MM Kiállítóterem, Kijev; MM Kiállítóterem, Moszkva; Riga; Tallinn; Vilniusz (1956); köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1957, 1958); szovjet összszövetségi kiállítás, MM Kiállítóterem, Moszkva (1959); köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1960, 1961, 1962, 1965, 1967); szovjet összszövetségi kiállítás, MM Kiállítóterem, Moszkva; Ukrán tájképfestészet, Belgrád; Genova (1970); köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1970, 1972); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Művelődési Központ, Nyíregyháza (1974); köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1974, 1975); szovjet kortárs képzőművészet, London; Hekasszo G., Tokió; Nagoja (1975); köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1977, 1979); Kárpátalja képzőmű-

vészete, Szovjet Képző- és Iparművészeti Szövetség Kiállítóterem, Moszkva (1980); szovjet kortárs képzőművészet, Nicosia (Ciprus) (1981); köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem, Kijev (1982, 1984); Kárpátalja kortárs képzőművészete, Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum, Kijev (1985); Tőketerebesi Történelmi Múzeum [Vjacseszlav Prihogykóval, Horváth Annával], Tőketerebes (1989).

Művei közgyűjteményekben: Bergyanszki Képzőművészeti Múzeum, Bergyanszk; Csernyigovi Történelmi Múzeum, Csernyigov; Jagotyinszki Képzőművészeti Múzeum, Jagotyinszk; Ukrán Kulturális és Művészeti Minisztérium gyűjteménye, Kijev; Képző- és Iparművészeti Szövetség gyűjteménye, Kijev; Orosz Nemzeti Képzőművészeti Szövetség kiállítást szervező igazgatóságának gyűjteménye, Moszkva; Kárpátaljai Megyei Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár; Kárpátaljai Művelődési Honismereti Múzeum, Ungvár; Mironivkai Galéria, Mironivka; Volinszki Történelmi Múzeum, Volinszk;
Zsitomiri Történelmi Múzeum, Zsitomir; Péterfalvai Képtár, Péterfalva; magángyűjtemények.

Díjak, elismerések: Ukrajna Érdemes Képzőművésze (1975), Ukrajna Népi Képzőművésze (2004).

Irodalom: Sandor, L.: *Hudozsniki Zakarpatja*, Kijev, 1961; *Szlovnik hudozsnikiv Ukrajini*, Kijev, 1973; Bosaj, J.: *Izobrazityelnoje iszkussztvo Zakarpatja*, Moszkva, 1973; Osztrovszkij, G.: *Adaljbert Mihajlovics Erdeli*, Moszkva, 1966; Csernega-Balla, J. M.–Sztasko, J. J.: *Zakarpatszkij hudozsnij muzej*, Kijev, 1973; Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*, Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1993. 126. o.; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*, Ungvár–Budapest, 1994; Barát Mihály: *Válogatott találkozások. – Négyszemközt a hatvanéves Sütő Jánossal.* (életpálya- és portrévázlatok 1970–1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 24. o.; *Kort*árs magyar művészeti lexikon, P–*Z. 3.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 278–432. o.; *„Карпатська рапсодія" Івана Шутєва доповнила різнобарв'я ужгородської золотої осені* // Трибуна. - 2008 - 11 жовт. - С. 2; Nigriny Szabolcs: *Unintelligensnek lenni a sikk. (Portré Sütő Jánosról).* In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2010. március, 12–13. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 156. р.; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=128; Шутєв Іван Михайлович. http://www.carpathia.

gov.ua/ua/publication/content/2774.htm; Prihogyko, Duska (Magdolna): *Sütő János*. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/suto_janos

SÜTŐ Miklós festő
(Bátyú, 1957. júl. 21.)
A középiskola elvégzése után 1984-ben az Ungvári Állami Egyetem történelem karán szerzett diplomát. Alkalmazott grafikusként dolgozott a helyi intézményeknél. A tájképfestészet vonzáskörébe került. Szakmailag a kárpátaljai festőiskola alapítóitól, úttörőitől sokat merített, hatással volt rá Boksay József, Erdélyi Béla, Volodimir Mikita, Sütő János művészete. 1975-től a városi, megyei, országos kiállítások résztvevője. 1977-ben első önálló kiállítását a munkácsi Tisztek Házában rendezte meg. A Barvi-Karpat alkotóművészek egyesületének elnöke. 1998-tól az Ukrán Nemzeti Képzőművészek Szövetségéhez tartozó Uzsgorod Galéria igazgatója. Ungváron él.
Egyéni (válogatott) kiállítások: Munkács (1977), Kisvárda (1980), Ungvár (1997).
Művek közgyűjteményekben: Ausztrália, USA, Magyarország, Szlovákia, Lengyelország, Oroszország magángyűjteményeiben.

Irodalom: Шете М. *„Мій диплом викладача історії лежить у шухляді без користі”* // Ужгород. - 2007. - 18 серп. - с.13; Деяк Л. Він продовжує справу династії // Ужгород. - 1999. - 18 верес. - с. 12; Мишанич В. Презентує Микола Шете // Ужгород. - 2007.- 28 лип. - с. 12; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=104.

Sz

SZAJKÓ Tibor fotóművész
(Beregszász, 1952.)
Az általános iskola, majd a Beregszászi 2. Sz. Középiskola befejezése után az ungvári egyetemen folytatta tanulmányait. Az egyetemet követően a Nagybaktai Kísérleti Állomáson laboráns, majd 12 év után főmunkatársként jött el onnan. Szajkó Tibor kémiatanár lett a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumban, később igazgatóhelyettesé nevezték ki. Kezdetben hobbiként művelte a fotózás mesterségét, amit idővel művészi szintre fejlesztett. Kedvenc témája a természet szépségeinek megörökítése. 1989-től szakkört vezetett, és tanítványai sorra hozták a díjakat a különböző seregszemlékről. Még országos győztesekkel is dicsekedhet. A szakkörvezető képeivel hódít

határon innen és túl. 2013-ban a felvidéki Királyhelmecen, 2014-ben a vajdasági Magyarkanizsán, 2015-ben az erdélyi Sepsiszentgyörgyön mutatta be Kárpátalja csodálatos tájait. Szajkó Tibor beregszászi fotóművész kiállítását legutóbb 2016-ban Budapesten a Ferencvárosi Pincegalériában mutatták be nagy sikerrel.

Irodalom: O.T.: *Szajkó Tibor: a tanulás utáni vágyat kaptam örökségül. Isten éltesse!* Kárpátalja, 2002.jan.14. http://www.karpataljalap.net/?q=2002/06/14/szajko-tibor-tanulas-utani-vagyat-kaptam-oroksegul, *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

SZALONTAI Alexandra grafikus, festő
(Nevetlenfalu, 1991.)
A tanulmányait a Nevetlenfalui Középiskolában kezdte, majd Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán folytatta. Kiskorától rajzol, elhivatottsággal a főiskolás éveiben kezdett el illusztrálni, festészettel foglalkozni. 2013-tól tagja az ArtTisza Képzőművészeti Egyesületnek. Több kárpátaljai és magyarországi kiállításon vett részt. Jelenleg Angliában, Manchesterben él és dolgozik, az egyesülettel innen tartja a kapcsolatot. 2015-ben egy Art on the Railings elnevezésű szabadtéri kiállításon több képe is megtekinthető volt. Portrékészítéssel is foglalkozik.

Irodalom: *Különjárat. Fiatal kárpátaljai szerzők antológiája.* Kárpátaljai Magyar Könyvek - 255. **Összeállító: Szemere Judit. – Ungvár–**Budapest: Intermix Kiadó, 2017 – 29.o.

SZALLER Sándor festő
(Huszt, 1945. nov. 24. – 2002.)
A helyi iskola elvégzése után művészi tanulmányait az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában fejezte be. 1977-től az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség tagja. 1968-tól megyei, 1971-től köztársasági, összszövetségi, 1974-től határon túli, nemzetközi kiállítások, plenerek résztvevője.

Irodalom: Szaller Olekszandr Mihajlovics. *http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2751.htm*; *Hudozsnyiki Zakarpattya`...* 128. o.

SZANICS Mihály grafikus, szobrász
(1943. máj. 10.)
Az Ungvári Iparművészeti Szakiskola elvégzése (1962) után 1962–1970-ben a Lembergi Állami Iparművészeti Főiskola üvegművészeti szakán szerzett diplomát. 1985-től az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség tagja. Magyarországon telepedett le. Többek között a Debreceni Művé-

szeti és Kézműipari Szakiskolában tanított. 1970–1992 között köztéri szobrokat készített, középületek belső terei számára színes üvegmozaikokat is tervezett. 1992-től mint grafikusművész állít ki.

Köztéri művei Kárpátalján: Oleszkói polgárok (vörösréz, 1970, Oleszko); Heraldikus dombormű (vörösréz, 1972, Nagyszőlős, Járási Postahivatal); Puskin-mellszobor (gránit, 1978, Ungvár, Puskin tér); Életfa (dombormű, 1979, Kárpáti szanatórium); Madarásznő (márvány, műgránit, 1979, Beregkisalmás, a Baromfikombinát Székház előtt); Ember, föld, kozmosz (dombormű, 1981–1982, Ungvár, Repülőtér váróterme); Tánc (dombormű, 1985, Nagyszőlős, Kerámiagyár Művelődési Központ előcsarnoka); Boksay József-emléktábla (vörösréz, 1979, Iparművészeti Főiskola, Ungvár).

Irodalom: Wehner Tibor: Szanics Mihály. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/szanics*_mihaly; Kortárs *magyar művészeti lexikon*, P–Z. 3. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 278–432. o.

SZAMOVOLSZKY Ödön

szobrász

(Nagyberezna, 1878. dec. 26. – Budapest, 1914. dec. 28.)

Az országosan ismert szobrász az Ungvári Agyagipari Szakiskolában tanult. Első mestere és példaképe Petrides János, az iskola szobrásztanára volt. Szamovolszky rövid ideig Kassán tanult, majd elvégezte a Budapesti Iparművészeti Főiskolát. Egy ideig Zala György és Róna József műtermében dolgozott, majd Olaszországban, Münchenben és Párizsban folytatta tanulmányait. 1902-ben mutatkozott be először kiállításon, a Műcsarnokban állították ki egyik művét. 1903-ban készítette a budapesti Szent István-bazilika főkapuját díszítő 12 apostol bronz reliefjét. Horvai Jánossal közösen alkotta meg a rozsnyói gróf Andrássy Franciska-szobrot. 1907-ben egy pályázatra Gách Istvánnal közösen készítette a Szabadságharc-emlékművét, amellyel első díjat nyert és megbízást is kapott, de a munkája befejezetlen maradt. 1913-ban művének elkészült részletéért állami aranyéremmel jutalmazták. Legsikerültebb alkotását, a carrarai fehér márványból készült Dayka Gábor-szobrot 1909-ben alkotta és került felavatásra. 1914-ben az Erzsébet-szobor pályázatra készített pályatervet. Korai halála megakadályozta tehetségének igazi kibontakozását. A Magyar Nemzeti Galéria hat szobrát őrzi. Szamovolszky Ödön Dayka Gábor-szobrát Ungváron a történelem folyamán hol a csehek, hol a szovjetek gyalázták

meg. Az utóbbi rezsim képviselői ledöntötték és elásták. Csak a rendszerváltás után került vissza eredeti helyére, ez a park jelenleg az Ungvári Nemzeti Egyetem vegyi karának épülete előtt van, korábban ez volt a Drugeth Gimnázium. Tudnunk kell, hogy Dayka Gábor (1769. március 21. – 1796. október 20.) költő 1795. december 21-től a Drugeth Gimnázium tanára volt. A helyi Kálvária-temetőben sírja ma ismeretlen. Az Ungvári 10. Sz. Középiskola a rendszerváltás után Zalka Máté helyett Dayka Gábor nevét vette fel. A Drugeth Gimnázium előtti parkban 1909 októberében felállított Dayka-szobrot 1945 után eltüntették, helyére Lenin mellszobra került. A rendszerváltás után a Lenin-mellszobrot eltávolították, így a Dayka-szobor visszakerült eredeti helyére.

Irodalom: Fedák László–Dupka György: *Emlékezés Szamovolszky Ödönre*. In. Kalendárium '87, Uzshorod, 1986; *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

SZARVAS Péter építész
(Ungvár, 1962)

A Szilvay ágon a felmenői görög katolikus papok voltak, akik vidékünkön évtizedeken keresztül szolgáltak. Nagyapja az Ungvári Ceholnyai templomban volt pap. Ő építette azt a családi házat a Szőlő utcában, ahol az építészmérnök jelenleg lakik. Az ukrán tannyelvű 2. számú középiskolában tanult és az érettségi után 1979-ben felvételt nyert a lembergi egyetem műépítészi szakára, ahol éppen abban az évben diplomázott Gábor bátyja. Öt éves egyetemi képzés után hazatért, és a megyei főépítészi hivatalnál helyezkedett el. Néhány építész barátjával létrehoztak egy tervezőirodát, ám idővel a helyi hatóságok megfúrták és feloszlatták azt. Szarvas Péternek a városháza főépítész-helyettesi állását ajánlották. Elvállalta a munkát olyan feltétellel, hogy közben folytatja a tervezést. Ebből az időből való az 1994-ben létesült Ukraine Bank ungvári székháza, melyet az irányításával terveztek és egy szlovák vállalat kivitelezte. Volt, amikor 30 alkalmazott dolgozott nála, ma már csak névlegesen létezik a cég. Péter viszont annál nagyobb ambícióval tevékenykedik. 2014-ben a főépítészi állást visszautasította, de néhány társával létrehozták a Pro Urbe Városvédő Szervezetet. Az alapítvány tagjai politikától, nemzetiségtől függetlenül végzik tevékenységüket. 15 évvel ezelőtt volt egy felmérésük. Sorba vették Ungvár régi épületeit, dokumentálták azokat, lefényképezték, és ezzel elérték, hogy a házak felújításakor ne változ-

tathassák meg azok arculatát. Közel 500 objektumról 1500 felvételt készítettek, melyeket nemrég digitalizáltak. Emellett a facsonkításokra, a helytelen telepítésekre, a rossz gyalogátjárókra, az épületek állagára is nagy figyelmet fordítanak. Az utóbbi időben több nagy tervet készített. Hamarosan befejeződik a Ceholnya utcai görög katolikus templom építése. Ezt a modern létesítményt úgy tervezte, hogy egy több mint 200 éves kápolnát beleépített az újba, ami ezáltal szerves része lett a templomnak. Legutóbb a Beregszászi Ortutay Elemér Görög Katolikus Központ és a mellette épülő templom, illetve lakóházak tervezésén dolgozott. Ezt az óriási objektumot a magyar állam finanszírozta. Az építészmérnök nagy megtiszteltetésnek tartja, hogy ilyen felkérésnek tehet eleget, és élete egyik legnagyobb feladatát kifogástalanul akarja elvégezni.

Irodalom: Marosi Anita: Kárpátaljáról jöttem, mestercégem címere: építész. In http://www.karpatalja.ma/sorozatok/mestersegem-cimere/karpataljarol-jottem-mestersegem-cimere-epitesz/.

SZILÁGYI Sándor szobrász
(Beregszász, 1987.)
Tanulmányait a Beregszászi 4. Sz. Kossuth Lajos Középiskolában kezdte, majd Ungváron, a Kárpátaljai Képzőművészeti Főiskolán folytatta. 2011-től az ArtTisza Képzőművészeti Egyesület elnöke. Alkotói pályafutását festőként kezdte, de később a szobrászat mellett kötelezte el magát. Mesterei: Oláh Szilveszter, Balla Katalin, Horváth Anna. Köztéri szobrait Beregszászon, Gyertyánligeten, Kisgejőcön láthatjuk. Jelenleg Beregszászon él és dolgozik.

Irodalom: *Különjárat. Fiatal kárpátaljai szerzők antológiája.* Kárpátaljai Magyar Könyvek - 255. **Összeállító: Szemere Judit. – Ungvár–**Budapest: Intermix Kiadó, 2017 – 95. o.

SZILVÁSI Tibor festőművész
(Munkács, 1947. jún. 13.)
Az alapiskolák elvégzése után 1962–1965 között a Köztársasági Képzőművészeti Középiskolában (Kijev) tanult. Művészi tanulmányait a Kijevi Állami Képzőművészeti Főiskola festészeti szakán 1971-ben fejezte be. 1978-tól az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség tagja. Magyarországon telepedett le.

Irodalom: *Hudazsnyiki Zakarpattya...* 135. old.

SZEMÁN Ferenc, „ÖCSI" festő
(Ungvár, 1937. már. 27. – Ungvár, 2004.)
Az alapiskola után 1953–1958 között elvégezte az Ungvári Képzőművészeti Szakközépiskolát. Taní-

tómesterei: Boksay József, Erdélyi Béla, Manajló Tivadar. 1958–1960 között a tallinni Képzőművészeti Főiskola szabadhallgatója. 1967-ben harmincadik születésnapján rendezte meg első kiállítását a Kárpátaljai Írószövetség klubjában, ahol nagy érdeklődés mellett „absztrakt" műveket állított ki. Azonban a „szovjet ideológia illetékesei" pár nap múlva bezáratták a kiállítást. A továbbiakban „Öcsi" művésznévvel szignálta vásznait. Az 1980-as évek végéig a festészet mellett dekoratőrként dolgozott Ungváron. 1991-től a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának a tagja. 1992-ben, 1996-ban és 1997-ben a mezőkövesdi és a lakiteleki művésztelepeken alkot. Pályájának korai szakasza a 60-as évek derekára esik. A szovjet korszakban készített munkái nem feleltek meg a hivatalos ideológia elvárásainak. Kárpátalján mellőzték, az ideológiai inkvizítorok akadályozták művészi érvényesülését, „idegen ideológia szolgájának", „lelki emigránsnak" tartották. Csaknem két évtizeden át kirekesztették a hivatalos művészeti életből, alkotásait gyakran kizsűrizték, s megtagadták felvételét az Ukrán Képzőművész Szövetségbe. Csupán a 80-as évek közepén bekövetkezett szellemi változásoknak köszönhetően kapcsolódott be az alkotói folyamatba, mégpedig igen aktívan. 1990-ben, már az ötvenedik életévén túl, a Kárpátaljai Szépművészeti Múzeumban megrendezett, szenzációszámba menő kiállításán tárhatta a nagyközönség elé korábban betiltott műveit. *„Széles alkotói skálán mozgó művész. Tájképeket, csendéleteket, portrékat, figurális kompozíciókat fest. Piktúrájának jellemző vonása a tiszta színek, a plasztikus formák, az oldottság, a szabadon szárnyaló fantázia, a meghökkentő képi és formai megoldások, a hiperbolizálás és deformáció merész alkalmazása" – írja Prihogyko Duska.*

Egyéni (válogatott) kiállítások: Kárpátaljai Írószövetség klubja, Ungvár (1967); Tallinn (1968); Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1990, 1992, 1993, 1997); emlékkiállítás, Ungvár (2012. március 30.); emlékkiállítás, Lemberg (2012. október 1.); „In Memoriam" kiállítás születésének 80. évfordulóján, Ungvár, Boksay Múzeum (2017).

Válogatott csoportos kiállítások: Fiatal képzőművészek köztársasági kiállítása, Kijev (1966); Tendenciák, keresések, eredmények, Szovjet Tudomány és Kultúra Háza, Puskino (1990); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek Révész Imre Társaságának első kiállítása, Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár (Katalógus, *A teremtés gyönyöre*, Balla

D. Károly előszavával) (1991); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Árkád Galéria, Budapest (1993); Szabad ukrán képzőművészet, Ukrán Képzőművészeti Szövetség Kiállítóterme, Kijev (1995); Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1995); Tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és kárpátaljai művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); Kárpátaljai Néprajzi Múzeum, Ungvár (1997); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával) (1999); Expo 2000 - Hannover, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság (Katalógus: Zselicki József előszavával); Kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11. – 2003. jan. 4.); a Révész Imre Társaság által szervezett kiállítások résztvevője, Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár; Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; Kárpátaljai Néprajzi Múzeum, Ungvár; II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Tanárképző Főiskola, Beregszász (1991–2004).

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; New York-i Modern Képzőművészeti Galéria. Alkotásai számos jelentős bolgár, jugoszláv, cseh és szlovák, egyesült államokbeli, németországi, izraeli és természetesen anyaországi, valamint itthoni gyűjteményben megtalálhatók.

Köztéri művei: Egyetem (secco, 1973, egyetemi diákszálló, Ungvár).

Díjak, elismerések: 1991-ben megkapta a Hollósy-díjat.

Irodalom: Dupka György. *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 130. o.; Horváth Sándor: *Szeretet, szépség, békesség*, In. Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága. 1990–95, Ungvár, 1995; Bikszej, L.: (kat. bev., Ungvár, 1997). - Barát Mihály: *Válo-*

gatott találkozások. – Öcsi /Szemán Ferencről/ (életpálya- és portrévázlatok 1970–1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 41–43. o.; *Kort*árs magyar művészeti lexikon, P–Z. *3.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 540. o.; К 85.14 С30 Ференц Семан. Живопис як автобіографія [Текст] = Ferencz Seman. *Life as an autobiography* : фотоальбом / Авт.-упоряд. та авт. статті О. Петрова. - К. : Сталь, 2005. - 144 с.; Сирохман, М. Ференц Семан - Семан Феєріс [Текст] : [Живописець] / М Сирохман // Фест. - 2005. - 6-12 жовт. - . С.14; *Szemán Öcsi emlékezete*. (Riskó György: Szemán Öcsi Ferenc festőművész). Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 2005; Vitalij Dvorcin filmrendező: Ez a város című rövidfilmjében Szemán Ferenc alakját örökítette meg; Біксей, Людмила. Йому було б сімдесят: [пам`яті худож. Ф. Семана] / Л. Біксей // Культурологи. джерела. - 2007. - № 1. - С. 91–92; К 85.14 С 30 Ференц Семан [Текст] : каталог виставки творів / Закарпатський обл. худ. музей ім. Й. Бокшая; [передм.] Ф. Ерфан; Приходько [та ін.] О. - Ужгород: Патент, 2009. - 52 с.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 40. р.; Nigriny Szabolcs: Öcsi a Boksayban. 75 éve született Szemán Ferenc. In. Kárpáti Igaz Szó (Élet-Jel), 2012. 04. 02.; Prihogyko, Duska (Magdolna): *Szeman Ferenc*. In. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/szeman_ferenc; http://foso.uz.ua/home/35-anons/79-2009-04-02-12-25-47.pdf; http://news.uzhgorod.ua/novosti/14543/; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=123; Erfán Ferenc: *Ki is volt hát Öcsi?* (Forrás: Kárpátalja 2006. 04. 07.) In. http://www.karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/km060401.htm; *Kárpátalja egyik kiemelkedő alkotójára emlékeztek* (Forrás: Kárpátalja 2005. 09. 02.) In. http://www.karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/km050803.htm

SZKAKANDIJ (CZEGLÉDY)

Olga festő, grafikus, dekoratőr (Brid/Bród, 1950. okt. 3.)

A helyi általános iskola elvégzése után 1971-ben az Ungvári Iparművészeti Szakiskolában szerzett szakképesítést. Tanítómesterei: T. Kiscsuk, Duncsák Attila, Petky Sándor. 2003-tól az Ukrán Képzőművészek Szövetségének tagja. Tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének, 2010-től kiállításainak résztvevője. Műveit különböző technikákban valósítja meg, de többnyire olajjal fest. Ungváron él.

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (2011–2016).
Díjak, elismerések: Erdélyi Béla- és Boksay József-díjas (2009, 2010).

Irodalom: Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 138. p.; Закарпатська художниця Ольга Скакандій захопилася боді-артом: http://ua-reporter.com/novosti/59925; Весна очима закарпатських художниць: http://clipnews.info/newstopic.htm?id=11585; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=159

SZMOLÁR Sándor festő
(Ungvár, 1958. ápr. 18.)
A festészetet gyermekkorától kedvelte, de magasabb szinten csak az Ungvári Művészeti Szakiskolában kezdte művelni. A katonaság után egyből a II. évfolyamra vették fel. Tanulmányai alatt nemcsak festett, rajzolt, dekorációval foglalkozott, hanem behatóan tanulmányozta a szakmai irodalmat, szellemi, művészi feszültségben élt. A tehetsége, képzelete alkotásra ösztönözte. Meleg, tiszta színeket használ. Rajong az impresszionizmus iránt. Különböző technikákkal kísérletezik. Paul Cézanne a példaképe, a hazaiak közül pedig Erdélyi Béla örökségét követi. A szerves élet sokszínűségét érezzük képein, a természet kimeríthetetlen változatait nyújtja át velük. 2015. október 9-én a Józsefvárosi és Fővárosi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat szervezésében megnyílt Szmolár Sándor festőművész egyéni tárlata. A H.13. Diák- és Vállalkozásfejlesztési Központ klubjában munkásságát Ortutay Mária irodalomtörténész méltatta. Tájképek, csendéletek, portrék szerepeltek több mint négytucatnyi munkája között.

Irodalom: Balog József, *https://www.facebook.com/profile.php?id=100005349062065&fref=ts; Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

SZOCSKA László kisplasztikus, faszobrász
(Ungvár, 1951. jan. 19.)
Az érettségi után az Ungvári Nemzeti Egyetem fizika karán tanult, de érdeklődése mégis a művészet felé irányult. Néhány évig dekoratőrként dolgozott. Magánszorgalomból szerzett képzőművészeti és iparművészeti ismereteket. Egyedi fából készített térplasztikai kompozíciókkal kísérletezett. Alkotói tervei között szerepel az eddig megvalósított *Metamorfózis* című sorozat, az *Eurokultúra* című, és más sorozatok

folytatása, ahol a síkból a térbe való átmenet problémakörének körbejárásán fáradozik. Megihlette az ungvári Márton István zeneszerző miséjének áhítata, minden egyes tételéhez egy-egy kompozíciót alkotott. „*Leheletfinom lemezkékre hasogatta a fát egy barkácsgépen, majd ragasztással, applikálással formálta meg a szobrokat... Fokozatosan kialakult egyéni technikája, vonal és formaérzéke... A kísérletezgetésből művészet lett. Szocska térplasztikái nemcsak idehaza, hanem külföldön is érdeklődést keltenek...*" – írta róla Barát Mihály. 1995-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 1998-tól a Cseh Képzőművészeti Szövetség tagja. 1999-től tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságnak. 1992-től a megyei, 1995-től köztársasági, összszövetségi, határon túli, nemzetközi kiállítások, művésztáborok állandó résztvevője. Ungváron él és dolgozik.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (2011); Forrás Galéria (Budapest) (2017).

Válogatott csoportos kiállítások: Kárpátaljai modern művészek tárlata, Vörösmarty Művelődési Ház, Budapest (1992); Képzőművészeti szövetség tagjelöltjeinek tárlata, Ungvár (1995); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával) (1999); Expo 2000 - Hannover, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság (Katalógus: Zselicki József előszavával); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11. – 2003. jan. 4.). A RIT-szervezte tárlatokon kívül további csoportos kiállításokon vett részt Ungváron, Kijevben, Budapesten és más településeken. Gyakran megfordult Tályán, a közép-európai művésztelepen, ahol lehetősége nyílt együtt dolgozni, szakmai tapasztalatcserét folytatni nagynevű művészekkel.

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár. Alkotásai számos jelentős amerikai, hollandiai, csehországi

és magyarországi, valamint magángyűjteményekben megtalálhatók.
Díjak, elismerések: Erdélyi Béla- és Boksay József-díjas (2000).

Irodalom: Barát Mihály: *Válogatott találkozások. – A faszobrász. /Szocska Lászlóról/*, (életpálya- és portrévázlatok 1970–1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 97–98. o.; Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság. Katalógus. Credo Alapítvány, Ungvár, 1999. 40. o; Nigriny Szabolcs: *A végtelen plasztikai megfogalmazója. (Portré Szocska Lászlóról)*. In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. június, 14–15. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 142. p.; Сочка василь Васильович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2762.htm; KMMI. Arcképcsarnok. Szocska László: http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=19

SZÓCSKA Györgyi üvegfestő
(Ungvár, 1949.)
Az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában tanulta a mesterséget, ahol ipari formatervezőként dolgozott. Áttelepülve az anyaországba ötvös és iparművészként tevékenykedett, majd egyre inkább átpártolt az üvegfestészet technikáihoz, amelyben elismerést szerezett. Az egyik interjújában így nyilatkozik: *„Az üvegben találtam meg azt az anyagot, műfajt, amelyben az ősi motívumkincs épp úgy ideális a színekkel és fényekkel telített, átlátszó vagy zománchatású üvegen való ábrázolása, mint a tradicionális, kereszténységhez kapcsolódó jelképrendszer."* Ezeket a vonásokat fedezzük fel valamennyi alkotásában. Szócska Györgyi ma Magyarország egyik legismertebb üvegfestő iparművésze. A Golgota 14 stációjával aratta a legnagyobb sikert, amelyet Budapesten kívül bemutattak Máriapócson, Dunakeszin, Nyíregyházán. Fotóváltozata oklevelet nyert a lengyelországi Krinyicán. Nagyszőlősön a római katolikus templomot a Mennybemenetel c. üvegképe ékesíti.

Irodalom: Domokos László hírportál. Szócska Györgyi kiállításáról. (2012.03.29.) http://www.domokoslaszlo.com/hirek-domokos-laszlo/staciok, *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

SZŐKE István festő
(Ungvár, 1924. aug. 10. – Ungvár, 1954. jún. 14.)
A helyi alapiskola elvégzése után az ungvári gimnáziumban folytatta tanulmányait, ahol Endrédy György tanítványa volt. A budapesti

Képzőművészti Főiskolán – a háborúvesztés, a rendszer összeomlása miatt – csak néhány hónapot töltött. Itt Szőnyi István volt a tanára. 1945 után még egy félévet elvégzett az ungvári képzőművészeti főiskolán, de a főiskola megszűnésével tanulmányai is félbeszakadtak. Jelentős szervező szerepet fejtett ki az 1940-es, 1950-es években, képzőművészeti körökben. Kezdeményezésére 1946 végén megalakult a Kárpátaljai Fiatal Képzőművészek Egyesülete (KFKE), amelynek a hatalom által történt „botrányos feloszlatásáig" elnöke volt. Balla László, mint a KFKE főtitkára visszaemlékezéséből tudjuk, hogy a „kemény megrovás" ellenére az egyesülés informálisan Szőke István lakásán tovább működött, a fiatal művészek vasárnap délutánonként itt jöttek össze, és mélyreható szakmai vitákat folytattak. A kárpátaljai harmadik festőnemzedék ígéretesen tehetséges tagjában többen „a jövő Erdélyi Béláját" látták. Mindössze harminc évet élt, súlyos szívbaj vitte el. Festői hagyatéka Balla László elemzése szerint torzóban is számottevő: *„Képein, mint nemzedéktársainál is, megfigyelhetők bizonyos poszt-nagybányai törekvések: az impresszionizmus és a posztimpresszionizmus gyakran együtt jelentkezik rajtuk. Szép puha formakezelése, ízes okkeres harmóniái Szőnyire emlékeztetnek. Színtisztasága, komponálásának nyugodt, kiegyensúlyozott volta Endrédyt idézi. Hagyatékának nem kis részét teszik ki figurális kompozíciói."* Sajátos hangulatú tájképeket és mezei virágokból összeállított csendéleteket, portrékat, zsánerképeket is festett.

Irodalom: Balla László: *Csillogó, lobogó, vibráló tájak. Riportok kárpátontúli képzőművészekről. (Torzó. – Vallomások Szőke Istvánról)*. Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975. 109–118. o.; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*. Ungvár. Budapest, 1994; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 275–276. o.

SZTASKÓ Gyula (Tibor) grafikus, művészettörténész
(Ungvár, 1923. feb. 17. – Ungvár, 1998.)

A helyi alapiskola elvégzése után az ungvári gimnáziumban – szinte egyidőben Szőke Istvánnal, Habda Lászlóval – Endrédy György rajztanár kalauzolásával sajátította el a festészet alapjait. Majd a budapesti egyetemi tanulmányok következtek: joghallgató volt, a II. világháború miatt a szakmai képzést félbeszakította, 1944 őszén a fővárosból Ungvárra hazatérve a vonatot bombatámadás érte, szerencsésen megúszta a szörnyű eseményt. Tanulmányait az Ungvári Képzőművészeti Főiskolán fejezte

be. Rövid ideig az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában oktató tevékenységet fejt ki, majd nyugdíjba vonulásáig a megyei Szépművészeti Múzeum tudományos munkatársa, illetve igazgatóhelyettese volt. Közben művészetkritikai tevékenységet folytatott. Foglalkozott a klasszikus és modern magyar képzőművészet kérdésével. Kárpátalja képzőművészetéről, a pályatársak munkáiról, a múzeum képgyűjteményéről, a különböző kiállításokról elmélyült, elemző, gondolatgazdag tanulmányokat, figyelemfelkeltő cikkeket írt az ukrán, orosz és magyar nyelvű kiadványokba. Ezek közül a legjelentősebb a Révész Imre munkásságáról írt monográfia. Társszerzője a képtár anyagát leíró, ismertető könyvnek. A magas pártbeosztású tárlatlátogatók ideológiai támadásai sem szegték kedvét, bátran kiállt az igazi és hiteles szellemi értékek védelme, terjesztése mellett. A szépművészeti múzeumban az egyik a „művészet a népé" beállítottságú „turista elvtárssal" szemben bátran és higgadtan érvelve megvédte Erdélyi Béla egyik „mázolmánynak" titulált festményét, nem támogatta eltávolítását. Emiatt a háborús veterán panaszt tett a vezetőségnél, és a hivatásos művészettörténész húzta a rövidebbet. Barát Mihály úgy tudja, hogy *„Nem sokat törődött azzal sem, hogy eleinte a hivatalos közök idegenkedve fogadták a képeit, mert eltértek a dogmatikus művészetszemlélet sablonjaitól. Ment tovább a maga útján... A mindössze két-három arasznyi akvarellek, temperák a figyelmes néző előtt egy roppant tágas világot tárnak fel. Munkái egyéni hangvételűek, nagyrészt szülőföldje tájaihoz és lakóihoz kötődnek, de egyetemes érvényű dolgokat, érdekes embertípusokat ábrázolnak. Melegség, szeretet árad belőlük... Különösen kedvelt témája a Korsóvásár. Ez már hosszú évek óta foglalkoztatja a fantáziáját, egy sok-sok darabból álló sorozatot készített belőlük. Két egyforma kompozíciót aligha találunk közöttük: új és új változatban vetíti elénk a színes népviseletbe öltözött falusi nők, a vásár forgatagában felbukkanó férfiak, gyerekek alakját, a környező vidék egy-egy szeletét."* 1970-től az Ukrán Képzőművészek Szövetségének tagja. 1948-tól a megyei, köztársasági, összszövetségi, határon túli, nemzetközi kiállítások, művésztáborok állandó résztvevője. Festményein a néphagyományok színei és hangulata tükröződik, kedvelte a kisméretű vásznakat, csendéletei, zsánerképei aprólékos technikával és kitűnő rajzzal örvendeztetik meg a szemlélődőt. Balla László szerint a harmadik nemzedékhez tartozó Sztaskó Gyula *„Hangja képzőművészetünkben egészen egyéni: nem tar-*

tozik a nagylélegzetű, sodró lendületű tájképek alkotóinak népes táborához. A gondosan érlelt, kis műves formák, a rendkívül nagy körültekintéssel, maximális pontossággal megválogatott színharmóniák jelentik művészetének világát."

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1985, 1993); Ungvár (posztumusz kiállítás) (1998).

Válogatott csoportos kiállítások: a megyei és a köztársasági tárlatokon kívül csoportos kiállításai voltak Magyarországon, Szlovákiában, Romániában, Németországban.

Művek közgyűjteményekben: Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár. Alkotásai megtalálhatók amerikai és izraeli magángyűjteményekben, számos jelentős külföldi és belföldi múzeumban, galériában.

Irodalom: Balla László: *Csillogó, lobogó, vibráló tájak. Riportok kárpátontúli képzőművészekről. (Kék szimfóniák. – Vallomások Sztaskó Gyuláról).* Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975. 131–135. o.; Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai*. Ungvár. Budapest, 1994. 64. o.; Barát Mihály: *Válogatott találkozások. – Nem a méreten múlik. / Sztaskó Gyuláról/*, (életpálya- és portrévázlatok 1970-1996) Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1996. 95–96. o.; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 143. p.; Сташко Юлій Юлійович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2763.htm; http://www.atanazgaleria.hu/old/magyar.php?page=ruthenia/alkotok_hu

T

THORMA János festő
(Halas/Kunhalas, 1870 – Nagybánya, 1937.)

1896-1937 között a nagybányai művésztelepen több kárpátaljai pályakezdőnek volt a tanítómestere. A fancsikai Kutlán Istvánnal baráti kapcsolatban állt, művésztelepének gyakori vendége volt. Thorma János a Rajztanárképzőben Székely Bertalan, 1887-1890 között Münchenben Hollósy Simon tanítványa volt. 1891-ben, valamint 1893-1895 között a párizsi Julian Akadémiát látogatta. 1896-ban a nagybányai művésztelep egyik alapítója volt. 1912-ben kezdeményezte a jubiláris kiállítás megrendezését, 1917-ben a Nagybányai Festők Társaságának elnökévé választották. A szabadiskolában végzett tanári munkája az első világháború alatt vált jelentőssé, amikor a telep egyedüli vezetőjeként irányította az egyre nagyobb

számban jelentkező növendékek munkáját.

Irodalom: Dévényi Iván: Thorma János, (A Művészet Kiskönyvtára, 115), Budapest, Corvina, 1977., Bay Miklós, Boros Judit, Murádin Jenő: Thorma, Budapest, Körmendi Galéria, 1997.,Thorma János 1870-1937. Szerk. Szakál Aurél. Kiskunhalas, Thorma János Múzeum, 2003. Thorma János. Kieselbach Galéria és Aukciósház: http://www.kieselbach.hu/muvesz/thorma-janos_1083

TOMCSÁNYI Mihály, ifj. építészmérnök, grafikus
(Ungvár, 1946. nov. 9.)
id. Tomcsányi Mihály kárpátaljai író fia. 1971-ben elvégezte a Kijevi Állami Művészeti Egyetem (ma Ukrán Nemzeti Művészeti és Építészeti Akadémia) építészmérnöki karát, 1980-tól 1990-ig Ungvár főépítésze, a Kárpátaljai Építészek Szövetségének elnöke, valamint a Kárpáti Ruszinok Szövetségének alapító elnöke volt. 1991-ben áttelepült Budapestre és folytatta építészmérnöki tevékenységét. A Magyarországi Építész Kamarának megalakulásától kezdve tagja.

Irodalom: ifj. Tomcsányi Mihály: http://hu.wikipedia.org/wiki/Ifj._Tomcsányi_Mihály, http://wikivisually.com/langhu/wiki/Tomcsányi_Mihály_(építész,_1946)

TÓTH Ervin, dr. művészettörténész, pedagógus
(Királyháza, 1910. szep. 28. – Debrecen, 1999. feb. 1.)
Felsőfokú végzettségét megszerezve középiskolai tanár, aki képzőművészeti szakíróként is jelentőset alkotott. Legfontosabb munkáit a grafikai művészet tárgyköréből írta: *Fametszet a XX. században*, 1939; *A grafikai művészetek kis könyve*, 1941; *Japán fametszet*, 1943; *Európai grafika*, 1943-ban megjelent német nyelven is. Debrecen városa munkásságát Művészeti Díjjal (a Csokonai-díj elődje) jutalmazta.

Irodalom: Bakó Endre: *Száz éve született dr. Tóth Ervin*. In. *Hajdú online*. http://www.haon.hu/lakohelyem/debrecen/hirek/im:meinegemeinde:haon:debrecen/cikk/szaz-eve-sz252letett-toth-ervin/cn/haon-news-FCUWeb-20100927-0446270272

TÓTH Lajos festő, grafikus
(Szürte, 1948. szep. 9. – Szürte, 2006. szep. 28.)
A szürtei alapiskola után 1964–1967 között fejezte be az Ungvári Iparművészeti Szakiskolát. Mesterei: Petky Sándor, Berecz Vilmos. 1974-től magyarországi tárlatok résztvevője. 1990–1997 között mezőkövesdi, kárpátaljai, pécsi, budapesti, csepeli, sellyei, aranyosapáti, lakiteleki mű-

vésztelepeken alkotott. 1990-től a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága megalapítója, 2006-ig elnöke. 1996-tól a Művészetbarátok Egyesületének tagja. 2005-től a Magyar Művészeti Akadémia tagja. Festett, grafikákat készített, könyveket illusztrált. Képeire a realista-szürrealista ábrázolásmód jellemző – állapította meg Prihogyko Duska. *„Alkotói énje két irányban valósul meg: a portrékban és a tájképekben művészi eszköztára hol a kárpátaljai iskola hagyományaival rokon, hol asszociatív-metaforikus jellegű, és a szürrealizmussal kacérkodik. Neve könyvillusztrátorként is ismert, számos kárpátaljai magyar költő verseskötetét illusztrálta."*

Egyéni (válogatott) kiállítások: Művelődési Ház, Csap (1975); a Kárpáti Igaz Szó szerkesztőségének nagyterme, Ungvár (1988); Ungvár, Megyei Őszi Tártat (1976, 1979, 1983); Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza (1989); Városi Művelődési Ház, Mátészalka; Herman Ottó Múzeum, Miskolc (1990); Budakeszi (1993); Szürte (1998).

Válogatott csoportos kiállítások: a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának első kiállítása, Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár (Katalógus, *A teremtés gyönyöre*, Balla D. Károly előszavával) (1991); Alkotóművészek az olimpiai sikerekért, Népstadion, Sportcsarnok; Megbékéléseink, Hadtörténeti Múzeum, Budapest (1992); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, tárlat, Árkád Galéria, Budapest Katalógus, Tóth István utószavával); BMK [Riskó Györggyel, Veres Péterrel, Hidi Endrével]; Városi Képtár [Kolozsvári Lászlóval, Pálfy Istvánnal, Szemán Ferenccel], Mezőkövesd; Kolping Ház [Kolozsvári Lászlóval, Pálfy Istvánnal, Magyar Lászlóval]; Pécs (1993); Művelődési Központ, Sellye (1995); Művelődési Központ, Pécsvárad (1995); köztársasági kiállítás, Kijev; Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár; Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1995); tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt. Vajdasági és Kárpátaljai Művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre

Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával) (1999); Tanárképző Főiskola, Beregszász (1999); Expo 2000 - Hannover, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (Katalógus: Zselicki József előszavával); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11. – 2003. jan. 4.).

Művek közgyűjteményekben: KMG, Dunaszerdahely; Mezőkövesdi Múzeum, Mezőkövesd; Sellyei Múzeum, Sellye.

Publikációja: Tóth Lajos: Tavaszváró (Társszerző: Ivaskovics József). Illusztrációk a megzenésített versekhez. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1992.

Irodalom: Horváth Sándor: *Hosszútávfutás – akadályokkal*. In. Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága 1990–1995, Ungvár, 1995; *Kortárs magyar művészeti lexikon, P–Z. 3.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 725. o.; Prihogyko, Duska: *Tóth Lajos*. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/toth_lajos_1*

TÓTH Róbert festő
(Botfalva, 1969.)

Az ungvári járási Sislóci Dobó István Középiskolába járt, ahol kitűnt ügyes rajzkészségével. Először ceruzával, aztán filctollal, akvarellel készítette képeit. Érettségi után besorozták katonának, Harkivban szolgált. Az egyik tiszt portréja jól sikerült, így az ipari műhelybe került, lózungokat, szemléltető eszközöket készített. Hazatérve gyári munkás lett. Öntvények modelljeit készítette és közben festett. Első kiállításával 1996-ban az ungvári könyvnapokon mutatkozott be. Vászonra festett tájképeket, csendéleteket. 1998-ban már 15 alkotását láthatták a művészetkedvelők. Felfigyeltek rá. Megismerkedett a Révész Imre Társaság tagjaival, és az elnök, Tóth Lajos meghívta egy magyarországi alkotótáborba. Ezután beilleszkedett a művészek közé, 2003-ban tagja lett a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének, négy évvel később felvették a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságba. Azóta évente többször részt vesz az alkotótáborokban. Az utóbbi időben munkáit láthatták Ungváron a Boksay József Kárpátaljai Me-

gyei Szépművészeti Múzeumban és a beregszászi főiskolán.

Irodalom: Marosi Anita: Kárpátaljáról jöttem, mesterségem címere: ungi festőművész. In. http://www.karpatalja.ma/sorozatok/mestersegem-cimere/karpataljarol-jottem-mestersegem-cimere-ungi-festomuvesz/

TURÁK Angéla festő, rajztanár (Ungvár, 1934. már. 18.)

Munkáscsaládból származott. Elvégezte az Ungvári Tanítóképzőt. Ezt követően a Drohobicsi Tanárképző Főiskola orosz nyelv és irodalom szakán szerzett diplomát, majd tanulmányait a Moszkvai Népművészeti Egyetemen folytatta. Pedagógiai és képzőművészeti tevékenységén kívül gyerekkönyveket ír és illusztrál ukrán, magyar és szlovák nyelven. Több mint húsz éve az ungvári „Pagyijun" ifjúsági ház Bakonyi Zoltán Stúdiójának rajztanára. Számos tanítványa elismert képzőművész lett. Gyermekeknek írt kiadványokat illusztrál, tanmeséket ír. Első kiállítására 1991-ben az ungvári Hungarológiai Központban került sor. Csoportos és egyéni kiállításokon vett részt Ungváron, illetve Magyarországon, Szlovákiában, Ausztriában, Csehországban, Németországban. Különböző technikákkal dolgozik: olajfestés, akvarell, selyem-, üvegfestés, monotípia, pasztell. A Tiszaháti Munkácsy Mihály Alkotótábor és az egyesület (MMKE) alapító tagja. Résztvevője az első Tiszaháti Munkácsy Mihály Képzőművészeti Alkotótáborainak (I. - 2007 novembere), a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület csoportos kiállításainak. Ungváron él.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Ungvár (1991); Svelm (Németország) (1992); Ungvár (jubileumi kiállítás születésének 60. évfordulójára) (1994); Ungvár, Békéscsaba (1995); Olomóc (Csehország) (1996); Graz (Ausztria) (1997); Munkács (1998); Ungvár (jubileumi kiállítás születésének 65. évfordulójára) (1999); Királyhelmec, Svidnik, Stropkov (Szlovákia) (2001); Debrecen (2002); Ungvár (jubileumi kiállítás születésének 70. évfordulójára) (2004); Életmű-kiállítás Ungváron (2009).

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár (2007–2017); Beregszász (2009); Tiszapéterfalva (2010); MÉKK Carpatica art expo, Ungvár (2010–2017).

Díjak, elismerések: Ukrajna Népi Oktatója (1988), Ukrajna Érdemes Pedagógusa (1994), további fontosabb elismerések: alkotótáborok, kiállítások emléklapjai, oklevelei.

Publikációk: Turák Angéla: *Őzike ajándéka*. Mesék. Illusztráció: Turák Angéla. Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 2008.

Irodalom: Тищенко, Софія. Ангеліна Турак - педагог, художниця, письменниця [Текст] / С. Тищенко // Культуролог. джерела. - 2007. - № 2. - С. 90–95; К 85.14 Т67 Три кроки до щастя: педагог, художник. літератор Ангеліна Турак [Текст]. - Ужгород : [б. и.], [2009]; Ващук, Ірина. Художник, письменниця, педагог. Такі таланти зібрала жінка, мати і дружина Ангеліна Турак: [персон. вист. у музеї народ. архітек. і побуту до 75-річчя] / І. Ващук // Ужгород. - 2009. - 21 берез. - С. 6; Штефаньо, Оксана. Весна в музеї настала завдяки квітам Ангеліни Турак: [персон. вист. у музеї народ. архіт. і побуту до 75-річчя] / О. Штефаньо // Фест. - 2009. - 2-8 квіт. - С. 14; Чиста політика. - 2009. - 9 квіт. - С. 7; Nigriny Szabolcs: *Virág- és mesevilág. (Portré Turák Angéláról*). In. Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. április, 12–13. o.; *I. Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zibánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010, 11. o.; *III. Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 12. o.; *II. Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011, 16. o.; http://www.mukachevo.net/ua/news/view/12827; http://www.artkarpat.com/zhivopis-painting/zhivopis-angelina-turak-painting-angelina-turak/; a Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=213

U, Ú

ÚJFALUSSY István amatőr festő, közíró
(Királyháza, 1932. szep. 2.)
A Munkácsi Tanítóképző magyar nyelvű szakának befejezése után tanítói pályára készült. Felsőfokú tanulmányait az Odesszai Állami Egyetemen folytatta, itt földrajzi diplomát, majd a Kijevi Közgazdasági Főiskolán közgazdászi képesítést szerzett. 1952–1997 közé tehető aktív munkaviszonya. Volt pedagógus, az Ungvári Járási Tanács titkára, majd elnökhelyettese, a Beregszászi Járási Tanács

elnöke, a Kárpátaljai Megyei Tanács Tanügyi Osztályának helyettes vezetője. 1977-től a Beregszászi 8. Sz. Középiskola, majd 1986-tól a Beregszászi 18. Sz. Ruhaipari Szakközépiskola igazgatója. 1995-ben települt át Magyarországra. A festészettel öntevékenyen foglalkozik. Olajjal tájképeket, városrészleteket, csendéletet és portrékat fest. Több kiállítás résztvevője. 1997-től orosházi lakos. Nős, két lánya és négy unokája van. A Kárpátaljai Szövetség 2016. szeptember 26-i balatonföldvári találkozóján a Kárpátokból az Alföldre című emlékiratát is bemutatta.

Irodalom: Újfalussy *István kiállítása a József Attila Művelődési Házban – Képgaléria*. 2012.03.27. http://www.kisalfold.hu/gyori_hirek/ujfalussy_istvan_kiallitasa_a_jozsef_attila_muvelodesi_hazban_-_kepgaleria/2271478/; Juhász Ádám: Újfalussy István kiállítása Orosházán. http://likefestoon.com/ujfalussy-istvan-festomuvesz-kiallitasa-oroshazan/.

UNGVÁRI Lajos szobrász
(Perecseny, 1902. már. 13. – Budapest, 1984. okt. 15.)

A helyi tanulmányok elvégzése után 1921–1926 között Mátrai Lajos és Simay Imre tanítványa a Budapesti Iparművészeti Iskolában. Kritikusai szerint tektonikus összefogottság, stilizálás, rendkívüli leegyszerűsítés, plasztikai kiegyensúlyozottság jellemzi szobrait. Elismerései: 1936-ban a Szinyei Társaság díja; 1953-ban Kossuth-díj; 1972-ben a Munka Érdemrend arany fokozata. A konzervatív szobrásznak több mint harminc köztéri műve van Magyarország különböző településein.

Irodalom: Sz. Kürti Katalin: Ungvári Lajos. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ungvari_lajos*; Gador E.–Pogány Ö. G.: Magyar szobrászat, Budapest, 1953; Bogel J.: *Új szobrok Debrecenben*, Alföld, 1961/4. és 1965/6.; László Gy.: *Udvari Lajos 65 éves*, Művészet, 1967/3.; Sz. Kürti K.: Köztéri szobrok és épületdíszítő alkotások Debrecenben, Debrecen, 1977; Búza B.: Búcsúztató, Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége tájékoztatója, 1984/3-4.; Rajna Gy.: *Budapest köztéri szobrainak katalógusa*, Budapest, 1989.

V

VARGA Tarzíciusz ikonfestő
(Csepe, 1976. ápr. 3.)

Varga Antalként anyakönyvezték Csepében. A Tarzíciusz nevet Szent Tarzíciuszról, a ministránsok védőszentjéről kapta. 1996-ban jelentkezett a ferencesek rendjébe. Ezt követően Nagyszőlősön, majd Budapesten a

Margit körúti rendházban volt jelölt fél évig. 1997–1998-ban Szécsényben novícius. 1998-tól 2005-ig a szegedi rendház növendéke. 2001-ben Hódmezővásárhelyen részt vett egy kiállításon, ahol az ott kiállított ikonok látványa örökre megfogta. Az alkotó, Józsai Sándor megismertette vele az ikonfestés és a fafaragás technikáit. Valerij Lepahin és a tőle kapott könyvek pedig megértették vele az ikonok mögöttes üzenetét is. 2002-ben grafika, festészet, rajz, tűzzománc szakra jelentkezett a szeged-alsóvárosi kultúrház mestertanodájába. 2005. október 1-én a nagyszőlősi templomban tett örök fogadalmat Istennek. 2005-től az Esztergomi Ferences Gimnáziumban segédprefektusként és az esztergomi belvárosi plébánián szolgált, ahol megalapította az Urunk Színeváltozása Ikontársaságot. Ettől az évtől napjainkig ikonfestő táborokat vezet. 2006-ban a budapesti ferencesekhez került, ahol sekrestyésként tevékenykedett, és megalapította a Vélum ikonfestő csoportot. 2008. augusztus 6-tól Kárpátalján tevékenykedik és ikonokat készít megrendelésre, templomok számára. A 2012-es beregszászi kiállításon elhangzott beszédében kiemelte, hogy a szülei különböző vallásának köszönhetően a római és a görög katolikus egyházhoz is egyaránt kötődik, így az általa készített ikonok ötvözik a keleti és a nyugati vallást. 2013-tól a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének tagja.

Egyéni (válogatott) kiállítások: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold terme, Beregszász (2012).

Válogatott csoportos kiállítások: MÉKK Carpatica art expo, Ungvár (2013–2017).

Irodalom: Molnár Bertalan: *Ikonkiállítás Beregszászban*. In. Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évfolyam, 2. szám, 2012. június, 15. o. Honlapja: http://www.tarziciusztestver.hu/index.php?option=com_contact&view=contact&id=1&Itemid=8

VASS Tibor építész
(Feketepatak, 1954. szep. 13. – Feketepatak, 2014. aug. 19.)

Érettségi után 1971-ben felvételizett a Kijevi Építészmérnöki Egyetemre. Tanulmányait 1976-ban fejezte be. Ungváron dolgozott 1977-ig a megyei tanács építészeti osztályának mérnökeként. 1977-ben átköltözött Kijevbe; 1981-ig a kijevi restaurációs műhely munkavezetője volt, majd a kijevi Pecserszka Lavra barlangkolostor mérnöke, osztályvezetője, később főigazgató-helyettese. A Pecserszka Lavra galériájában több kárpátaljai (Fuchs Andrea /grafika/, Homoki Gábor, Magyar László, Réti János, Veres Ágota, Zubánics

László /fotó/ és mások) és magyarországi festő, grafikus, fotós kiállítását szervezte meg. Feleségével külön képzőművészeti galériát is működtettek. A Magyarok Kijevi Egyesületének elnöke, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség alelnöke volt. 36 évig Kijevben élt és dolgozott. Tevékenységének köszönhetően vált széles körben ismertté az ukrán főváros közel 200 fős magyar közössége. Nevéhez fűződik a honfoglalási emlékjel, a Liszt Ferenc-emléktábla, a Petőfi szobor felállítása az ukrán fővárosban, a kijevi református gyülekezet és a vasárnapi magyar iskola létrehozása és működtetése, a Kijevi Lingvisztikai Egyetem magyar csoportjának megalakítása. Kárpátaljával és a kárpátaljai magyarsággal soha nem szakadt meg a kapcsolata. Az ungvári Kárpáti Igaz Szó hasábjain közölt publicisztikai írásaiban rendszerint a kárpátaljai magyarság sorskérdéseit boncolgatta. 61 éves korában gyógyíthatatlan betegségben elhunyt szülőfalujában.

Irodalom: *Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára*. Munkaanyag. Az anyag írásában, adatgyűjtésében közreműködtek: Dupka György, Fuchs Andrea. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2007. 80. o.; *Magyarságunk legbecsesebb értékeit hordozta, óvta, gyarapította.* In. TiszaNews, 2015.08.20.,http://tiszanews.org.ua/?module=news&&target=get&id=9185

VEDRES Márk szobrász
(Ungvár, 1870. szep. 13. – Budapest, 1961. aug. 12.)

Az ungvári származású szobrászművész Petrides-tanítványként az ungvári agyagiskolában kezdte pályafutását. Egy ideig a város kerámiagyárában dolgozott, itt gyűjtött pénzt arra, hogy művészi terveit megvalósítsa. Tanulmányutat tett Európa nagyobb városaiban (Drezda, München, Párizs, Firenze), neves mesterek (a német Adolf von Hildebrand szobrász, a magyar Hollósy Simon, a francia Auguste Rodin) tanítványa volt. Többek között Firenzében, Svájcban, Budapesten is állnak köztéri szobrai. Fontosabb díjak, elismerések: Kossuth-díj (1948, 1960), Kiváló Művész (1958). Az elismert szobrász 90 éves korában hunyt el.

Irodalom: *Magyar Zsidó Lexikon*. Újvári Péter szerkesztésében. 1929. 943. o. (mek.oszk.hu/04000/04093/html/); Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány–Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 275–276. o.; Vedress Márk. *www.hung-art.hu/*; *hu.wikipedia.hu* - Vedress Márk; *mek.oszk.hu* - Magyar Életrajzi Lexikon.

VERES Ágota selyemfestő, festő, grafikus
(Beregszász, 1972. feb. 12.)
1989-ben a Kijevi Színművészeti Akadémia és a Magyar Színművészeti Egyetem hallgatójaként szerez diplomát. A képzőművészetekhez már gyermekkora óta vonzódott. Első élményeit édesapja, Veres Péter neves Kárpátaljai festőművész műtermében kapta. Lelki alkata, vonzalma a finom, árnyalt színvilághoz, precíz grafikai készsége eleinte a könnyű kezet igénylő selyemfestészethez vonzotta. Tagja a Bereg Alkotóközösségnek és a Révész Imre Társaságnak. A RIT-kiállítások, művésztáborok állandó résztvevője. Az ifjúságnak szánt könyveket illusztrál (Weinrauch Katalin: *Kunkorodó kutyahang*. Versek, mesék iskolásoknak. Intermix Kiadó, 2012). Munkái témáját nagymértékben az őt ért benyomások határozzák meg. Gyakran a népi építészeti hagyományok ragadják el a hegyekben, vagy a város utcáin sétálva lát érdekes motívumokat, és azokat örökíti meg. Sokszor a színek összhatása miatt fest meg egy kompozíciót. A Terasz című sorozatot több éven át folytatja. Ezen munkái mindegyike szín és fény-árnyék ritmusára épül. Beregszászban él és alkot.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Leczna, Lengyelország (2008); Kijev, Pecserszkaja Lavra (2009); Beregszász (2010).

Válogatott csoportos kiállítások: Munkácson, Ungváron, Kijevben, Aranyosapátiban, Zsurkon, Kisvárdán, Beregszászban, Kijevben.

Díjak, elismerések: a Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszttel tüntették ki a kárpátaljai magyar alkotóművészetért végzett lelkiismeretes munkájáért.

Irodalom: *Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára*. Munkaanyag. Az anyag írásában, adatgyűjtésében közreműködtek: Dupka György, Fuchs Andrea. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2007. 63. o.; *I. Bereg art expo – 2010*. A Bereg Alkotóegyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 10. o.; Veres Ágota: *http://karpatszallas.net/dosszie/veres-agota*; Veres Ágota munkái: *http://carpatart.blogspot.com/2008/08/gota-veress.html*; Veres Ágota és ifj. Hidi Endre kiállítása a főiskolán: *http://www.kmf.uz.ua/hun114/index.php/kepzmveszet/231-veres-agota-es-ifj-hidi-endre-kiallitasa-a-fiskolan.html*; Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) csoportos kiállításai: 2005–2013 (Ungvár, Bereg-

szász): *http://www.kmf.uz.ua/hun114/index.php/kepzmveszet/1044-rit-kiallitas-a-rakoczi-fiskolan.html*; KMMI Arcképcsarnok: *http://kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=42&arc_id=33*; *Veres Ágota festőművész Nagyszőlősön*. http://www.karpatalja.ma/karpatalja/kultura/veres-agota-festomuvesz-nagyszoloson/.

VERES Péter festő, grafikus
(Csonkapapi, 1943. már. 5. – Beregszász, 2004. júl. 26.)

Az alapiskola után – tanárai, Kerekes Éva és Rázsó Pál ösztönzésére – 1964–1968 között az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában szerzett szakképesítést. Mesterei: Balla Pál, Berecz Vilmos, Duncsák Attila, Harapko Iván, Szvida Vaszil, Petky Sándor. Különböző beosztásokban dolgozott, 1967-től a megyei, köztársasági, határon túli, külföldi tárlatok, művésztáborok résztvevője. 1995-től az Ukrán Képzőművészek Szövetségének tagja. 1996-tól a gyergyószárhegyi, veránkai, csepeli művésztelepeken alkot. 1990-től a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának; 1993-tól a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társaságának; 1996-tól a Művészetbarátok Egyesületének tagja. Képeire a merész, hatásos színvilág, a rendhagyó formai megoldás és a játékosság jellemző. Szürrealista jeleneteket, portrékat, csendéleteket és tájképeket festett. „*Nem tudom, miért nevezik őt szürrealistának.* – teszi fel a költői kérdést Cserniga Gyula – *Bár átszűri magán a látottakat, a létrehozott kép nem az ösztönök vagy a szertelen fantázia, képzelet magamutogató és kihívó kitárulkozása. Az ő művészete egy sokkal intelligensebb, bölcsebb rálátás a világra, nyoma sincs benne különcködésnek, bohémkodásnak. S e mellett jelentkezik egy másik oldal is. A folyton figyelő angyalok, hatalomba és türelembe burkolózva – egy olyan ember szemléli így a világot, aki ismeri a mély titkokat, túllép e világ ismert határain, bölcsessége nem emberi bölcsesség – felülről jön.*”

Gyakran kerültek ki ecsetje alól fantasztikus témájú kompozíciók: sárkányai, fantáziaszülte mesebeli lényei egy másik, jobb világot feltételeznek. Grafikai sorozatot készített a honfoglaló magyarokról. „*A festés, a tempera és a grafika technikájában dolgozik. Merész dekoratív megoldásokat alkalmaz, felhasználva az intenzív színek kontrasztjait. Az érzelemgazdag tájképeken és csendéleteken kívül gyakran kerülnek ki ecsetje alól fantasztikus témájú kompozíciók: sárkányai, fantáziaszülte mesebeli lényei a művész aggódását tükrözik a világ romlása és diszharmóniája miatt. Számos grafikai mű*

szerzője, amelyek Magyarország történelmével foglalkoznak. Ezek a grafikai eszközök kifejezőerejével és biztos vonalvezetésükkel tűnnek ki" – írta róla Prihogyko Duska.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Művelődési Ház, Beregszász (1988); Hungarológiai Központ, Ungvár (1990); Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest (1991); Hatvani Galéria, Hatvan; Tápióbicske (1993, 1995); Jókai Klub, Budapest; Magyar Kultúra Alapítvány, Budapest (1996); Közigazgatási Hivatal, Beregszász; Pestújhelyi Közösségi Ház (1997); Emlékkiáll**ítás a Rákóczi-főiskolán, Beregszász (2007).**

Válogatott csoportos kiállítások: Megyei Őszi Tárlat, Ungvár (1968); Megyei Őszi Tárlat Ungvár (1974); Megyei Őszi Tárlat, Ungvár (1976); Beregszász (1983); Ungvár (1988); a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának első kiállítása, Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár (Katalógus, *A teremtés gyönyöre*, Balla D. Károly előszavával) (1991); ELTE, Budapest (1991); Alkotó Művészek az Olimpiai Sikerért, Budapest; VSZM, Budapest; Borsa Stúdió, Budapest; Hadtörténeti Múzeum, Budapest (1992); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, tárlat, Árkád Galéria, Budapest (Katalógus, Tóth István utószavával); ELTE, Budapest (1993); Bátyú, a Révész Imre Társaság Kiállítása; Hatvani Tájképfestészeti Biennálé, Hatvani Galéria, Hatvan (1994); Arcok és Sorsok, X. Hatvani Portrébiennálé, Hatvani Galéria, Hatvan (1995); Ungvár, országos kiállítás, Técső; a Révész Imre Társaság kiállítása, Hatvani Galéria (1995); tisztelgés a Honfoglalás 1100. évfordulója előtt, vajdasági és kárpátaljai művészek kiállítása (MKITSZ), az MVSZ székházában, Budapest (Kat. Sz. Kürti Katalin művészettörténész bevezetőjével) (1996); Szürte (1998); Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Vári Fábián László előszavával) (1999); Tanárképző Főiskola, Beregszász (1999); Ukrán köztársasági kiállítás, Kijev; Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, Ungvár (1995); kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása a MÉKK szervezésében, tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt, Néprajzi Múzeum, Ungvár (Katalógus, *Az alkotó felelőssége,* Horváth Sándor előszavával) (1998); Expo 2000 - Hannover, Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság (Katalógus: Zselicki

József előszavával); kárpát-medencei képző- és iparművészek millenniumi kiállítása, Boksay József Szépművészeti Múzeum, Ungvár (Kat. Tóth István bevezetőjével) (2000. december–2001. január); kárpátaljai magyar képző- és iparművészeti kiállítás a RIT, KMKSZ szervezésében, Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum, Ungvár (Kat. Riskó György beköszöntőjével) (2002. dec. 11. – 2003. jan. 4.).

Köztéri művei: Beregszász története (secco, 1985–1986, Beregszász, Barátság-szálló, most a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola kollégiumának termében található a Beregszász történetét bemutató nagyméretű falikép). A sztálinizmus áldozatainak emlékére készült gótikus emlékhely, Beregszász.

Művek közgyűjteményekben: Hatvani Galéria, Hatvan.

Díjak, elismerések: XI. Magyar Tájak Országos Festészeti Biennálé, bronz oklevél, Hatvan (1994); Tőkés László Mozgalom munkajutalma; Csepel, József Attila Művészeti Alapítvány díja (1996); Makó Város Önkormányzatának díja (2002).

Irodalom: Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993. 146. o.; Jánki András: *Ha a sors ideparancsolt bennünket* In. Kárpátaljai Magyar Képző- és iparművészek Révész Imre társasága 1990–1995, Tárogató Lap- és Könyvszerkesztőség, Ungvár 1995; a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társaságának kiállítása 1996, Tárogató Lap- és Könyvszerkesztőség, Ungvár 1996; *Kortárs magyar művészeti lexikon, P–Z. 3.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 872. o.; Veres Péter életmű-katalógus, Credo Alapítvány, Ungvár 2004; Художники Закарпаття. Ужгород. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. 2011. 34. p.; Prihogyko, Duska: *Veres Péter*. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/veres_peter*; Cserniga Gyula: *Veres Péter*. – Kárpátaljai Szemle archívuma. *http://www.karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/km060501.htm*; Veres Péter virtuális galériája. *http://www.karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/galeria/veres.html*; emlékkiállítás Veres Péter festőművész alkotásaiból (2010. március 24.): *http://www.kmf.uz.ua/fotogaleria/fenykeptar/kiallitasok_tarlatok/2010_03_24_veres_peter/index3.html*

VIDRA Ferdinánd festő, oltárfestő (Veszprém, 1815 – Bilke, 1879.)

A bécsi festőakadémián és ösztöndíjjal néhány évet Rómában tanult. Ott festette egyik legismertebb képét, a *Pannoniát*. Ezt az alkotását József Nádor felkérésére készítette 1844-ben. Ugyancsak az ő mun-

kája a *Raffaello Teológiájáról* című festmény. Mindkét kép a Magyar Nemzeti Múzeumba került. 1845-ben két oltárképet festett a veszprémi székesegyház megrendelésére. Ebben az időben több templom is épült Kárpátalján, ezért Popovics Vazul, a Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye püspöke meghívta Vidrát, és kinevezte udvari festőnek. 1858-ban az ungvári székesegyházban festett. Közben tanította növendékeit, Roskovics Ignác első mestere volt. Oltárképet készített Bilke, Dávidháza, Sarkad és más települések templomai részére. Viszonylag fiatalon, 62 évesen megvakult. A művészetet kénytelen volt abbahagyni. 1879-ben Bilkén hunyt el.

Irodalom: Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 277. o.

VÍGH János építész, grafikus (Ungvár, 1947. jan. 21.)

A középiskolát szülővárosában végezte, majd nem sokkal ezután Kijevbe költözött. Felvételt nyert a Kijevi Állami Művészeti Főiskola építészeti szakára, melyet 1970-ben fejezett be. Egyetemi tanulmányai után a Kijevprojekt-tervezőintézet építészeti műhelyének vezetője, majd 1973-tól 1978-ig a Kijevi Állami Művészeti Főiskola tanára. Kijev városépítési tanácsának tagja. Ezután középületek tervezésével foglalkozott (a magyar és a francia nagykövetség Kijevben, koncerttermek, nemzetközi üzletközpontok). 1978-tól az Ukrán Építészek Szövetségének tagja, 1990 óta alelnöke. Egy ideig a Kijevi Magyarok Szövetségének elnöke, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetségnek (1993–1999) pedig társelnöke volt. Jelenleg Kijevben él: a „Vígh János és partnerei" tervező iroda vezetője. Közeli munkatársa az országosan is ismertté vált Kassai István (1946. júl. 21.) építész, grafikus, aki Kassai Antal festőművész fia.

Díjak, elismerések: Ukrajna Népi Építésze (1995), Ukrajna Érdemes Építésze (1995). Az Ukrán Építészeti Akadémia rendes tagja.

Köztéri művei: Millenniumi emlékoszlop (kijevi magyar hegy). Alkotók: Vígh János építész, Jurij Bahalika szobrász. Felavatva: 1997. december 13.

Irodalom: Kárpátaljai magyar civil intézményrendszer, népművészeti műhelyek vizsgálata, adattára. Munkaanyag. Az anyag írásában, adatgyűjtésében közreműködtek: Dupka György, Fuchs Andrea. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2007. 82. o.; **Віг Янош Яношевич:** http://uk.wikipedia.org/wiki/ Віг_Янош_Яношевич; Хто є хто. Закарпаття 2007 - ЯНОШ ВІГ - ЗАСЛУЖЕНИЙ АРХІТЕКТОР

УКРАЇНИ: http://who-is-who.ua/main/page/zakarpat2007/100/223; Вir Янош Яношевич. In. 144–147 o. http://who-is-who.ua/makets/zakautent/info/zakarpattya3.pdf

VIRÁGH Gyula festő, templomi képfestő (Huszt/Máramarossziget, 1880. szep. 13. – Munkács, 1949. már. 22.) Huszton járt iskolába, gyerekkorától rajzolgatott. Nagybányán, Párizsban és New Yorkban tanult festészetet. Az európai körút után először Ungváron, majd Munkácson telepedett le. Az I. világháborúból megrendült egészséggel tért vissza, és a munkácsi csernekhegyi kolostor lakója lett, ahol ikonosztázokat és oltárképeket festett. Elkészítette az újdávidházai, csapolci, ignéci és más templomok oltárképeit. A 20-as években otthagyta a kolostort, megnősült, Munkács után Ungváron telepedett le véglegesen. Ebben az időben tájképeket, csendéleteket, életképeket, portrékat festett. Tagja és elnöke a Munkácsi Művészklubnak, a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének, több kiállítás résztvevője. Erdélyi Béla elemzése szerint *„Virághnak müncheni zsánerképei az akkori kor kiváló eredményeit mutatják. A klastromalja, a Bazilrend templomában festett freskói dekoratív hatásúak és értékesek. Rembrandti melegség vonul végig a képein és a kontrasztok egymás mellé rendelésével felfokozza a figura plaszticitását."* A vidékünkhöz is kötődő festőművész, illetve templomi képfestő pályafutása a XIX. század végén és a XX. század elején bontakozott ki. A trianoni területvesztésig a világi festészet mellett az oltárképek festésével is remekműveket hozott létre.

Irodalom: Erdélyi Béla: *Képzőművészet*. In. Csíkvári Antal (szerk): Ungvár és Ung vármegye. Budapest, 1940. 153. o.; Barát Mihály: *Erdélyi és kortársai*. In. Kárpáti Igaz Szó, 1991. június 6.; Balla László: *Kárpátalja művészete*. In: Pánsíp, 1993. 2. sz.; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest–Beregszász, 2001. 277. o.; *Dupka György: Magyar művészet Kárpátalján. Kultúr-* és művészettörténeti vázlat. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2012.

Z

ZAHORAY János festő, rajztanár (Máramarossziget, 1835. jún. 17. – Beregszász, 1909) A képzett festőművészt 1875 után az egyik budai tanintézetből Munkácsra helyeztek át, és a munkácsi királyi

gimnázium rajztanára lett. Vidékünkön arcképfestőként vált ismertté, a század végén közkedvelt életképeket tervezett, egyházi vezetők megrendelésére oltárképeket festett. Többek között megfestette Perényi Zsigmond, Lónyai Sándor főispánok, továbbá Werbőczy István, Kossuth Lajos és más történelmi személyiségek képmását. Ezen kívül beregi, ugocsai főúri, valamint polgári családok tagjairól előszeretettel készített portrékat, pl. Bencs Lászlóról, Nyíregyháza polgármesteréről. 1898-ban nyílt Munkácson utolsó kiállítása. 1901-ben Beregszászba költözött, 74 éves korában bekövetkezett haláláig ott élt és alkotott.

Irodalom: Popovics Béla: *Munkács kultúrtörténete a korabeli sajtó tükrében*. Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség, Munkács, 2005. 160–161. o.; Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*... 282. o.; M. Oberlander Erzsébet: *Három nyíregyházi polgármester*: http://www.szabarchiv.hu/drupal/sites/default/files/321-347.pdf (325. o.).

ZICHERMAN Sándor Róbert
festő, szobrász
(Ungvár, 1935. ápr. 6.)

A művész 1990-től Magyarországon él, de Beregszász egyik választott lakhelye, ahol családi háza is van. A Bereg Alkotóközösség tiszteletbeli tagja. 1958-ban a Lembergi Iparművészeti Intézet díszítőfestő szakán tanult. 1959–1964 között a leningrádi Vera Muchina Iparművészeti Főiskola monumentális festészeti szakán szerzett diplomát. Mesterei: Gleb Szávinov, Johansen. 1987-ben Togliattiban megszervezte az első orosz kőszobrász szimpóziumot, és egy nyolcosztályos képzőművész iskolát, ahol 1989-ig szobrászatot tanított. Festményeken kívül készít grafikákat, szobrokat és érmeket is. Az Együtt 2013/1. számát Zicherman Sándor munkáival illusztrálták.

Egyéni (válogatott) kiállítások: Perm (1971, 1972, 1973, 1975–1977, 1979); Togliatti (1974–1977, 1985); Kujbisev (1988); Beregszász (1990, 1997, 2010, 2012); Budapest (1990); Bécs, Heerlen (1992); Köln, Nizza; Pictura Texturalis, Haas Galéria (2000); Ungvár (2009); Péterfalva, Péterfalvai Galéria (2012, 2013).

Válogatott csoportos kiállítások: Ungvár: 2009. Beregszász: 2009, 2010.

Köztéri művei: Köztéri művei: *két kerámia dombormű* (1966, Perm, TV Stúdió) *homlokzati mozaik* (1967, Perm, Tiszti Klub) *sgraffitto* (1968, Izsevszk, Főposta homlokzat) *kerámiadomborműves sztélé* (1978, Papi, Beregszászi járás), *Pásztor* (dekoratív gránitszobor, 1987, Togliatti), *hősi emlékmű* (bronz dombormű, 1987–88, Togliatti).

Irodalom: *Kortárs magyar művészeti lexikon, P–Z. 3.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 953–954. o.; *Bereg art expo – 2010.* A Bereg Alkotóegyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010, 11. o.; Szolláth György: *Zicherman Sándor*. In. *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/zicherman_sandor*; Zicherman Sándor munkái: *http://kovacslaszlo19.blogspot.com/search/label/Zicherman%20S%C3%A1ndor*; Zicherman Sándor munkái az Együtt 2013/1. számában: *http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=27&book_id=311.*

ZOMBORY Éva alkalmazott grafikus
(Aknaszlatina, 1927. dec. 13. – Budapest, 1998. aug. 9.)
Az aknaszlatinai születésű művésznő a háborúvesztés után jelentkezett nemzedékhez tartozott. 1945–1947-ben a Pázmány Péter Tudományegyetemen orvosi diplomát szerzett, majd Budapesten 1947–1948 között befejezte a Magyar Iparművészeti Főiskolát. A Munkácsy-díjas (1981) művésznő 1960-tól haláláig bélyegtervezéssel foglalkozott.
Egyéni kiállítások: Tokaj; Miskolc (1972); Budapest; Hajdúszoboszló; Hajdúnánás; Assiago (OL); Sopron (1975); Pécs (1978); Nizza (1981); Székesfehérvár (1988); Bélyegmúzeum (életmű-kiállítás) (1995); American-Hungarian Foundation, New Brunswick, USA (1996).
Művek közgyűjteményekben: Magyar Bélyegmúzeum.

Irodalom: Varga I.: Zombory Éva (monogr.), Budapest, 1995; Kortárs magyar művészeti lexikon, P–Z. 3. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 961. o.; *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/zombory_eva*; *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

FONTOSABB INTÉZMÉNYEK, TÁRSASÁGOK[1]

A

Aknaszlatinai Szt. István Római Katolikus Templom szoborparkja. A település életét meghatározó, s a római kortól működtetett sóbányászatot, illetve annak történetét az 1973-ban alapított bányamúzeum mutatja be. További nevezetességei: *Szent Antal szobor* a Bányász Kápolnában. A szobrot 1944-ben mentették ki a beomlás előtt álló Ferenc bánya kápolnájából. A millecentenárium tiszteletére az aknaszlatinai katolikus templomkertben szoborparkot hoztak létre. Hét művészt – két nyikolajevi, két kijevi (**Jurij Makusin, Viktor Makusin, Alina Maximenkó, Vaszil Tatarszkij**), három kárpátaljai (**Horváth Anna, Matl Péter, Csernyiga Gyula**) – kértek fel a hét magyar szent szobrának az elkészítésére. A félkörben elhelyezett mészkőből, illetve stukkóból készült, másfél méteres alkotások *Szent Istvánt, Szent Imrét, Árpád-házi Szent Erzsébetet, Árpád-házi Szent Kingát, Árpád-házi Szent Margitot, Szent Özsébet* és *Szent Lászlót* ábrázolják. A másfél méteres alkotásokon kívül *kopjafákat* is találunk itt a hét vezér tiszteletére, melyekre híres magyarok egy-egy gondolatát vésték a hazáról, a hitről és az anyanyelv szeretetéről.

ArtTisza művészeti egyesület. Az ArtTisza művészeti egyesület 2011 áprilisában alakult Beregszászban, amelynek **Szilágyi Sándor** szobrász az alapítóelnöke. Alapító tagjai szakképzett fiatal Ung- és Beregvidéki grafikusok, festőművészek, fotóművészek, szobrászok: **Baraté Ágnes**

[1] Lásd bővebben: *Magyar művészet Kárpátalján, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf*

festő, **Dobai István** festő, grafikus, **Elek István** fafaragó, **Gergely István** fafaragó, **Gerő Árpád** festő, **Görög Mihály** festő, **Gogola Zoltán** festő, **ifj. Hidi Endre** szobrász, **Imre Ádám** festő, grafikus, **Juhász László** grafikus, **Kalitics Erika** festő, **Lizák Alex** fotográfus, **Molnár Sándor** festő, **Muszka László** grafikus, festő, **Rejplik István** festő, **Simon Tibor** festő, **Szimkovits Oxána** hímző, textilművész, **Tokár József** festő **és mások.** Az egyesület célja az értékteremtés, az önálló alkotói munkák közönség elé tárása. Átfogó módon kívánják az innovatív vagy hagyományos művészeti alkotásokat mind szélesebb körben megismertetni, népszerűsíteni. Az ArtTisza egyesület célkitűzéseinek megfelelően időről időre kiállításokat rendez Ungváron, Beregszászon. Otthonra találtak a beregszászi Európa–Magyar Házban, ahol több csoportos és egyéni tárlatot, képzőművészeti fórumot, eszmecserét bonyolítottak le. Szilágyi Sándor elnök egyéves évfordulójuk alkalmából azt nyilatkozta a sajtónak többek között, hogy tizenhét taggal kezdték, ma már félszázan vannak, de továbbra is várják soraikba a tehetséges fiatalokat. Szavait idézve: *„Egyesületünkben színes a paletta, hiszen a festőtől a szobrászig, a grafikustól a fotósig minden megtalálható. A művészet összetartó erejét igazolja, hogy egészen fiatal művészek is vannak közöttünk, a legidősebb pedig már túl van a hatvanon."*

B

Bereg Alkotóegyesület. Hivatalos neve: A Beregszászi Járás Ipar és Képzőművészeinek „Bereg" Alkotó Egyesülete. Beregszászban már a rendszerváltás előtt tanítványok sorát nevelte fel **Horváth Anna,** az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja, Ukrajna Érdemes Képzőművésze, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, **Garanyi József** tájképfestő, az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. Ezek közé tartozott **Ortutay Zsuzsanna** keramikus, **Benkő György, Veres Péter, Kovács Éva, Kádas Katalin**. Csatlakozott a Bereg Alkotó Egyesülethez: **Petenkó Nyina** (Beregszász, 1967) bőrműves, divattervező, 1987-ben befejezte a koszovi népművészeti technikumot bőrmegmunkálás szakon. 1989–1994 között a Lembergi Képzőművészeti Egyetemen tanult divattervezőként. Válogatott csoportos kiállítások: Beregszász, Munkács, Ungvár, Tokaj és Nyíregyháza. **Szakálas Anatolij** (Huszt, 1956) fa-

faragó, festő. Az Ungvári Képzőművészeti Szakiskolát fafaragás szakon végezte el. Akvarellel és pasztellel is dolgozik. Egyéni kiállítások: 1994-ben önálló kiállítása volt Huszton és Beregszászban, 2012-ben Ungváron. Válogatott csoportos kiállítások: 1983-tól részt vett minden, a járásunkban szervezett kiállításon. Baktán él. **Szakálas Olga** (Huszt, 1959. május 1.) festő, dekoratőr. 1978-ban elvégezte az Ungvári Képzőművészeti Szakiskolát. Egyéni kiállítások: 1994-ben önálló kiállítása volt Huszton és Beregszászban. Válogatott csoportos kiállítások: 1983-tól részt vett minden, a járásunkban szervezett kiállításon. Nagybaktán él. Számos belföldi és külföldi kiállításon vett részt beregi szőtteseivel **Prófusz Marianna,** a népművészet mestere. Valójában ők személyesítették meg azokat a beregvidéki képzőművészeket, iparművészeket, népművészeket, akik 1994 márciusában megalakították a *Bereg Alkotóegyesület*et (hivatalos neve: A Beregszászi Járás Ipar és Képzőművészeinek „Bereg" Alkotó Egyesülete), amely hivatalosan is be lett jegyezve Beregszászban. A szervezetbe tömörült művészcsoport vezetői 1991–2016 között **Kádas Katalin** (Beregszász, 1946. július 16.) festő, grafikus és költő, **Ortutay Zsuzsa** (Beregszász, 1944. május 22.) keramikus, **Prófusz Marianna** szövőmester. 2008-tól a Bereg Alkotóegyesület fölött védnökséget vállalt a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, honlapján az alkotóegyesület aktív tagjai is bemutatásra kerültek. 2010-ben az alkotóközösség 22 tagjának és két örökös tagjának az I. Beregi Art Expo ungvári reprezentatív kiállítását és katalógusának megjelentetését a KMMI és a MÉKK szervezte. Napjainkban is a Beregvidék tevékeny, művészeti közvéleményt formáló, preferált képzőművészeti műhelye.

Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum. A mai *Boksay József Szépművészeti Múzeum* elődjének megalapítását 1945. június 20-ra tehetjük, ugyanis ekkor született rendelet a létrehozásáról. Alapítója és első igazgatója **Sándor László** művészettörténész és kritikus. Napjainkban a múzeum állományában több mint 5 000 kiállítási tárgyat tartanak nyilván: festményeket, grafikákat, szobrokat stb. A kiállítás jelenleg két részből áll: az első a XVI–XXI. századi ukrán művészetet, a második pedig a XVI–XX. századi külföldit mutatja be. A múzeumban látható a magyar XVII–XX. századi művészet legbőségesebb kollekciója, ami a közös történelem emlékének köszönhető. Sehol máshol Ukraj-

nában nem található ehhez hasonló gyűjtemény. A múzeum büszkeségei azok a munkák, amelyek a kárpátaljai festőiskola alapítóinak ecsetei alól kerültek ki. Ugyanakkor a múzeum helyet ad olyan munkáknak is, amelyeket a még most is alkotó művészek festettek. A képtárban megtalálhatjuk szinte valamennyi jelentős kárpátaljai festő néhány alkotását.

E

Erdélyi-nemzedék szétverése, „átnevelése." Az 1931-ben megalakult Kárpátaljai Képzőművészek Egyesülete tagjainak a fele 1944–1945 után szétszóródott, nyomtalanul eltűnt. A Kárpátalján maradottak már 1945. június 14-én megrendezték első „zakarpatszka ukrajinai képzőművészek" reprezentatív kiállítását az ungvári szakszervezetek székházában. Kiállítók: **Erdélyi Béla, Manajlo Tivadar, Boksay József, Koczka András, Grabovszky Emil, Rosenberg Miklós, Boreczky Béla, Dobos Endre, Soltész Zoltán, Sárkány Jolán, Kutlán István**. A pályakezdő fiatalok közül jelen volt munkáival **Petky Sándor, Kálna Béla, Szőke István, Jordán Tibor**. **Sándor László** a következőképpen értékelte a nem mindennapi seregszemlét: *„...a borzalmas világégés után ilyen kitűnő gárda vonult fel. Kétség nem fér hozzá: nem új, nem most született meg a kárpátukrajnai képzőművészet. Hosszú, több évtizedes fejlődési folyamat eredménye ez. Hagyományai vannak már ennek a piktúrának..."* A Sztálin-korszakban ez volt az első és egyben utolsó olyan tárlat, amelyen még a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesülete tagjainak bemutatott munkái az 1945 előtt elért, magas művészeti és szakmai színvonalat képviselték. A továbbiakban a szovjet művészetpolitikusok ezt az irányvonalat a „hanyatlás állapotában levő burzsoá kultúrának" minősítették. A keletről érkezett moszkvai, kijevi tanácsadók a kulturális életet is erőteljesen szovjetizálták. Többek között az Erdélyi és Boksay által létesített kárpátaljai festőiskolát érték támadások. Az iskola képviselőit giccsfestőknek igyekeztek beállítani, s a „hivatalos" szocialista realizmust erőszakolták rájuk. A pártvezetőség utasítására a kárpátaljai mérvadó festők (**Erdélyi Béla, Boksay József, Koczka András, Boreczky Béla, Kontratovics Ernő, Soltész Zoltán, Manajlo Tivadar, Grabovszky Emil, Vaszil Szvida, Glück Gábor, Kassai Antal**) ún. szocialista agymosáson estek át, átnevelő szovjet művésztáborokba küldték őket. Az

„átnevelt" és „betört" kárpátaljai művészek az 50-es években rendezett megyei, köztársasági, összszövetségi kiállításokon, csak olyan művekkel vehettek részt, amelyek a *„szocialista valóságunk realisztikus felfogásáról és visszaadásáról tanúskodnak."* Az ideológiai front kegyetlen támadásai **Erdélyi Bélát** is megviselték, a korábban kivívott címeitől, rangjától megfosztották, emiatt az 50-es évek végén emberi és művészi válságba süllyedt. Erdélyi kortársa, **Boksay József** nem volt vezéralkat, a hatalommal kompromisszumot tudott kötni, elvárásait teljesítette, kerülte a konfliktusokat, lelki nyugalmát megőrizte, ezért magas kort ért el: 84 éves korában távozik az élők sorából. Az Erdélyi-nemzedékhez tartozó, az 1950-es, 1980-as években a kommunista ideológia pressziója alatt tartott festők, köztük **Grabovszky Emil, Manajló Tivadart/Fedort, Koczka András**, **Soltész Zoltán, Petky Sándor**, **Kontratovics Ernő/Erneszt**, **Glück Gábor**, **Szőke István, Habda László**, **Sztaskó Gyula**, **Bedzir Pavlo/Pál**, **Kassai Antal**, **Balla Pál, Volodimir Mikita, Sütő János, Medveczky Miklós**, **Medveczkyné Luták Edit** és mások keze alól sorra kerültek ki a háború és a partizánmozgalom jeleneteit felelevenítő hatalmas méretű kompozíciók, az illegalitásban harcolt kommunisták arcképei, a politikai vezetők, a szocialista munka hőseinek, az élenjáró fejőnőknek teátrális beállítású portréi, a termelési képek stb. A gondolati grafika, festészet, a figurális művészet teljesen háttérbe szorult. A rejtett apolitizmus területét választva a legnagyobb festőink is inkább tájképeket, falusi zsánerképeket, csendéleteket festettek. A „befutott" művészek között, bár sokan „magyar nevűek", „magyar származásúak", azonban alkotásaikat nem a „magyar lélek" szülte, Erdélyi Béla örökségétől messze eltávolodtak. Kivételt talán csak a 60-as években jelentkezett **Horváth Anna** és **Garanyi József** hagyományőrző és -megújító munkássága képez, valamint a modernista törekvések jeles képviselője, **Szemán Ferenc**. Ugyanakkor életművük nagyságát és művészi kvalitásukat tekintve jelentős alkotónak számítanak – többek között – **Koczka András, Soltész Zoltán, Sztaskó Gyula, Habda László, Kontratovics Ernő, Kassai Antal** és mások. Közülük néhányan a plein-air festészet hiteles, művészi értéket képviselő alkotóivá váltak.

Építészek. A kárpátaljai magyar képzőművészet életét jelentősen gazdagította a magyar származású, Lembergben, Kijevben képzett építészek új generációjának jelentkezése, akik közül néhányan figyelemre méltó

sikereket értek el. Közülük említjük a magyar-ruszin származású **ifj. Tomcsányi Mihályt** (1946), számos építészeti és városépítészeti terv alkotóját, aki a hagyományőrző és humán építészet, illetve városfejlesztés koncepciójának elkötelezett híve volt. Grafikusművészként is ismert, több helyi magyar kiadvány közölte rajzait.1991-ben családjával Magyarországra települt át, ahol építészként folytatta alkotói tevékenységét. **Dr. Janotti Judit** (Ungvár, 1958. július 10.) építész a Kijevi Építészmérnöki Egyetemet 1981-ben fejezte be. Az Ungvári Építészeti Hivatalban kezdte pályafutását. Egy évvel később a Budapesti Műszaki Egyetemre nyert felvételt, ezt 1984-ben fejezte be műemlékvédelmi szakmérnöki minősítéssel. 1992-től az Országos Műemlékvédelmi Hivatal műemlékvédelmi felügyelője. Kutatási területe: Kárpátalja középkori műemléki topográfiája. Doktori címét 1988-ban kapta meg. A szülőföldön maradt és komoly szakmai elismerést kiérdemelt építészek közé soroljuk **Vígh Jánost** (Ungvár, 1947. január 21.), aki a Kijevi Állami Művészeti Főiskola építészeti szakának elvégzése után magas beosztásokba került. Volt Kijev egyik főépítésze, a Kijevi Állami Művészeti Főiskola tanára, a várostervező intézet vezetője, az Ukrán Építészeti Szövetség alelnöke stb. Megkapta az Ukrajna Érdemes Építésze (1987) címet, az ukrán akadémia tagja lett. Az ukrajnai és a kijevi magyarság érdekvédelmi szervezeteinek – Magyarok Kijevi Egyesülete (MKE) és az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) – egy ideig elnöke, társelnöke volt. Kezdeményezte Kijevben, a Magyardombnak nevezett helyen a Millenniumi emlékmű felállítását (1997. december 13.). Az emlékjelet Vígh János építész, az MKE elnöke és Jurij Bahalika szobrász tervezte. Pályatársa, **Vass Tibor** építészmérnök (Feketepatak, 1954. szeptember 13.) a Kijevi Építészmérnöki Egyetemet fejezte be (1976). Fontosabb beosztásai: Ungváron a megyei építészeti osztály mérnöke, 1977-től a kijevi Pecserszka Lavra kolostor mérnöke, majd főigazgató-helyettese. Ő is az ukrajnai magyarság közéletének színes egyénisége, az UMDSZ alelnöke, a MKE elnöke. Kijevben végzett **Kassai István, Szarvas Gábor**, **Szarvas Péter, Lézu Vladimir** és mások, akik közül többen szellemi szabadfoglalkozásúak. Építész és egyben szakmailag elismert grafikus **Asztalos Éva** (Ungvár, 1940), **Klisza János** (1949), **Angyalosi Sándor** (Munkács, 1940), **Soltész István** (1944), akik választott szakmájuk mellett profi szinten festenek, rajzolnak, megyei és országos tárlatok résztvevői.

F

Fafaragók, faművesek, dongakészítők, gyökérfaragók. Szorosan nem kötődnek a művészi szervezetekhez, azonban a csoportosulás egy-egy kiállításának résztvevői, illetve önálló tárlattal mutatkoztak be. Ide sorolható a csetfalvai **Gergely István** fafaragó. Nevéhez tucatnyi kopjafa, a mezőgecsei református templom előtt felállított hétágú életfa stb. fűződik. Munkáit megtalálhatjuk Kárpátalja, Magyarország és Erdély különböző településein. Együtt dolgozott a budapesti **Frech Ottó** fafaragóval. A beregardói v. **Pocsai Vince** református lelkész néhány település díszes faluköszöntő tábláját faragta ki. A makkosjánosi **Halavács Béla** fafaragó alkotásai távoli országokba is eljutottak. 1998 óta csaknem ezer nemesi família (magyar, skót, angol, német) címerét faragta ki. Irattartót faragott II. János Károly spanyol király számára. Kivéste II. Rákóczi Ferenc portréját, 12 táblaképen megörökítette a Baranya megyei Alsómocsolád község történelmét, s tízegynéhány szent képmását készítette el egy szlovákiai kolostor megrendelésére. Ugocsában is hagyománya van a fafaragó művészetnek. Jeles képviselője a salánki kádármester családból származó **Pólin Elek**, aki 2000 óta szülőfalujában a fafaragó-alkotótábor főszervezője, amelyen több magyarországi és kárpátaljai képzőművész, fafaragó vesz részt. Az ugocsai település köztéri szobrai közül legfontosabb munkái: Árpád nagyfejedelem és vezérei, Ádám és Éva, Kereszt, az Öreg horgász, valamint Romzsa Tódor is az ő nevéhez kötődik. **Sárga Zoltán** személyében egy fiatal tanítványa is van a településen. A közös táborozásoknak köszönhetően tartós szakmai barátság köti **Koltay László** püspökhatvani fafaragóművészhez, aki 2003-ban Rákóczi-szobrot készített Salánk község számára, 2004 júliusában pedig kifaragta államalapító Szent István király mintegy három méter magas szobrát, melyet a Nagyságos Fejedelem emlékműve mellett állítottak fel a salánki Rákóczi-emlékparkban. Az alkotótábor vendége volt **Osváth Miklós** magyarországi képzőművész is, aki az iskola étkezőjét freskójával tette hangulatossá. A makkosjánosi **Holovács Béla** fafaragó elkészítette Salánk, a hajdani mezőváros címeres falunévtábláját, illetve az egykori hűséges apród arcképével ékesített Mikes Kelemen-emléktáblát, amely a helyi tanintézet falán került elhelyezésre. A viski **Balázs Istvánnal** együtt, a Nógrád

megyei Galgagután kifaragták az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc emlékoszlopát, s a Pest megyei, Püspökhatvani Önkormányzat megrendelésére is került már ki egy emlékoszlop a keze alól. 2000 óta évente 1-3 alkalommal részt vesz a magyarországi alkotótáborokban, melyeken anyaországi, erdélyi és kárpátaljai fafaragók találkoznak. Tölggyel, diófával, körtefával, hárssal dolgozik. Az itteni művészekkel együttműködő magyarországi fafaragók míves munkái díszítik Beregvidék településeinek köztereit. A Benei Faluház előtti szoborparkban a fából készült szobrokat helyi mesterek közreműködésével **Pintér László** sárvári fafaragó faragta. A beregvégardói kastélyparkban Beregszászi Nagy Pál híres magyar nyelvtudósnak állított kopjafa **Schmidt Sándor** vásárosnaményi fafaragó mester alkotása. A Makkosjánosiban felavatott Rákóczi-szobort a sárospataki **Sárosi Tibor** tölgyfából véste ki. A tehetséges fafaragók alkotásaiban gyönyörködhetünk többek között a salánki emlékparkban (a salánki Pólin Elek, Sárga Zoltán és mások faszobrai), a tiszabökényi Árpád-házi Szt. Erzsébet Templom emlékparkjában (a csepei Ármás Sándor Erzsébetet rózsakosárral mutatja be) stb.

Fotográfusok, fotósok. A kárpátaljai magyar fotográfusok közé csak azok sorolhatók, akik a magyar művészcsoportok (a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége Munkácsy Mihály Egyesületének fotós tagozata, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet fotóköre, az ArtTisza stb.) tagjai, és működésükkel, tevékenységükkel, művészi munkájukkal a kárpátaljai magyar fotográfiát gazdagították. Ide soroljuk mindazokat a magyar, illetve magyar származású fotográfusokat is, akik az utóbbi évtizedben Kárpátalján kívül Magyarországon, Felvidéken, Erdélyben, a Vajdaságban, Lendván megrendezett egyéni és csoportos kiállításaikkal (**Picur Zoltán, Lőrincz István, Fuchs Andrea, Szajkó Tibor, Zubánics László, Lizák Alex**, **Kárpáti P. Zoltán** és mások) gazdagították a művészcsoportok tevékenységét. A sajtókiadványok közül **Zunkó Barnabás**, a *Kárpáti Igaz Szó* fotóriportere már rendezett több kiállítást művészfotóiból. A magyarországi fotósok közül eddig a legtöbbször **Kocsis Csaba** berettyóújfalui fotográfus állította ki munkáit a beregszászi Európa–Magyar Házban, a Péterfalvai Képtárban. Rendszerint a KMMI a fiatalok részére fotópályázatokat is biztosít, a győzteseket díjazza. A

hivatásos fotósok, öntevékeny fényképészek közül eddig két ungvári fotóművészt (**Picur Zoltán, Lőrincz István**) vettek fel a Magyar Fotóművészek Világszövetsége tagjainak sorába.

G

Grafikusok. A hagyományos és korszerű grafikai műfajban és a gondolati rajzok sokirányú területén figyelemre méltó munkásságot fejtett ki az idősebb nemzedékhez tartozó **Lázár Szilárd** (Beregsurány, 1897. ápr. 15. – Ungvár, 1968) grafikus. A szovjethatalom 70-es éveinek egyik legnagyobb hatású grafikusa **Bedzir Pál** (Kalinyi, 1926 – Ungvár, 2006), alkotásaira az expresszionizmus volt a jellemző. A rendszerváltás után mások mellett kiemelkedő **Réti János** grafikai teljesítménye is, rajzaira az avantgárd formanyelv és az antik mitológiából merítő szimbolikus ábrázolás jellemző. A rendszerváltást megelőző években jelentkezett **Petky Péter, Tóth Lajos, Nigriny Edit, Berecz Margit, Őri Mihály, Klisza János, Matl Péter** grafikus és mások. Néhányan a helyi magyar szépirodalmi művekhez készítettek rajzokat. Köztük könyvillusztrátor **Jankovics Mária, Medveczky Ágnes, Medveczkyné Luták Edit, Turák Angéla,** akiknek nevéhez több gyermekkönyv fűződik. Nagy gondot fordítottak a Kárpátalján élő – ukrán, ruszin, magyar stb. – népek folklórjának, mese-, legenda- és mondavilágát feldolgozó, ábrázoló hiteles illusztrációk elkészítésére. **Turák Angéla** évtizedek óta rajzfoglalkozásokat is vezet a tehetséges gyerekeknek. Az absztrakt és drámai hatású grafikát műveli a pályakezdő **Fuchs Andrea**, **Kulin Ágnes és mások**.

H

Hollósy Simon Magyar Művelődési Kör. A rendszerváltás előtt Técsőn, 1988. április 17-én megalakult a Hollósy Simon Magyar Művelődési Kör (HSMMK), elnöke dr. **Szöllősy Tibor** orvos, író, helytörténész. A múltban gyökerező képzőművészeti és más kulturális kezdeményezésekkel kapcsolatos feltárásairól, helytörténeti vizsgálatairól dr. Szöllősy Tibor helytörténész számos cikket, tanulmányt és könyvet is írt. A Hollósyra vonatkozó forrásokat is körültekintően feldolgozta. A ké-

sőbbiekben **Ambrus Pál** pedagógus, iskolaigazgató tartotta fontosnak a Hollósy-hagyományok ápolását. Az alapítók az informális csoportosulás keretében kívánták ápolni névadójuk emlékét. Ebben partnerük volt az 1992-ben Máramarosszigeten hivatalosan is megalakult Hollósy Simon Művelődési Egyesület. Közös célkitűzésük Hollósy Simon, a nagybányai művésztelep alapító mestere emlékének ébrentartása, továbbá tudományos konferenciák, kiállítások stb. szervezése. A román oldalon a máramarosi magyarok helyreállították a máramarosi születésű Hollósy Simon sírját és feltárták a festőnek a szülőföldhöz fűződő kapcsolatát. A técsői magyar ikerszervezet tagjai az egykori koronavárosban a művész néhai lakóházának falán emléktáblát helyeztek el, 1993. május 1-én a helyi református templom mellett leleplezték a művész mellszobrát. A helyi magyar középiskola felvette a Hollósy nevet. A helyi polgármesteri hivatal támogatásával létrehozták a técsői Hollósy Galériát.

I

Iparművészek és az Első Podkarpatszka Ruszi Iparkiállítás. Egy 1924-es kiállítás katalógusa felsorolja a kárpátaljai iparművészeket. Az 1920-as években emlegeti a sajtó **Walentinyi Ida, Varga Irén** iparművészeket, az 1930-as években a munkácsi **Bíró Istvánt** ugyanezen a területen, valamint a munkácsi **Ádám Gyula, Ortman Rezső** szobrászokat. Ismert volt **Markovics Antal** munkácsi fotográfus, akit Budapesten és a felvidéki iglói (jelenleg Szepesújhely vagy Szepesújfalu, szlovákul Spišská Nová Ves) iparkiállításon is kitüntettek. A hivatásos fotográfusokat egybetömörítette az 1933. április 5-én alakult *Ruszinszkói Fényképészek Szövetsége,* melynek tagjai elhatárolódtak az amatőr fényképészektől, mivel azok *„rontották a hivatásosok egzisztenciáját."* Ungváron megrendezték az *I. Podkarpatszka Ruszi Iparkiállítást* több mint 600 csehszlovák, lengyel, román, német, magyar, svájci, belga kiállító részvételével. Az iparművészek közül országosan is kiemelkedőnek minősül **Egry Ferenc,** a csehszlovák parlament szenátora, 1938 után a Magyar Országgyűlés képviselője. Az által vezetett kisgejőci harangöntöde, amelyet az Egry család 1793-ban alapított, egészen a II. világháború végéig működött. A cég megalakulásától művészi szinten kivitelezett Egry-harangot avattak Kárpátalja számos településén, a római katolikusok,

a görögkatolikusok, a reformátusok templomában. A kiállításokon rendszerint aranyérmet nyert. Keresetéből adományozott pártcélokra, kultúraszolgálatra, megesett, hogy a harangot ingyen adta valamely kárpátaljai egyházközségnek, felekezeti megkülönböztetés nélkül.

K

Kárpátaljai Képzőművészek Egyesülete. Az 1939-ben megalakult *Kárp*átaljai Képzőművészek Egyesületé*ről* és alapítóiról Erdélyi Béla festőművész írt az *Ungvár és Ung vármegye szociográfiája* c. könyvében. Erdélyi Bélán kívül az egyesület megnevezett alapítói: **Boksay, Cupal, Kaigl** és **Ozsdián** voltak. A vidékünkhöz kötődő, itt alkotó képzőművészek értékelve, többek közt hangsúlyozza, hogy Kárpátalja a múltban sok olyan művészt termelt ki, akiknek munkái európai viszonylatban is értéket jelentettek. **Szamovolszky Ödön** Nagybereznáról indult el, Münchenben, Párizsban, Olaszországban tanulta a szobrászat mesterségét, és Magyarország egyik legjobbja lett. **Roskovics Ignác,** vidékünkön Tiepólója. Oltárképeit, freskóit, portréit a mai napig csodáljuk. **Karlovszky Bertalan** pedig, az egyik legkiválóbb, elismert portréfestő. Egymás után érdemli ki a magas kitüntetéseket. Innen indult a Munkácson született **Munkácsi Mihály**, és az egész világot meghódította. Az Ung megyei művészi élet **Boksay József** és **Erdélyi Béla** nevétől elválaszthatatlan. A festők szeniora volt **Beregi Sámuel,** aki különösen mint portréfestő és karikatúrista kivalló. Nagy értéket jelent **Apáti Abkarovics Béla** művészete, amely modernül primitív. Az ifjú nemzedékből kiemelkedik **Dvant-Sárpataky László** és **Koczka András**. Nagyméretű vásznain rajong a vidék szépségeiért, a ruszin nép életét mutatja be. Ungvári festő **Boreczky Béla**. Önmagától tanult, ígéretes művész. **Manajló Tivadar** a prágai iparművészeti főiskola kiváló növendéke. Vidékünk etnográfiájával foglalkozott. **Hrz. Erdélyi János** főként tájképeiben hangulatos. **Ijjász Gyula** naturális pikturája a természet megfigyelésén alapul. A szeniorok kiforrott mestere **Novák Andor**. Képein sok a klasszikus kifejező motívum. Erdélyi Béla nagyra értékelte **Gottlieb Dezsőné**, született **Blum Margit** és **Sárkány Jolán** művésznők tehetségét. Elismeri **Grabovszky Emilt**, mint festőt és múzeumi restaurátort. Az ungvári

művészi életben lüktető új, friss, fiatalos erőt jelentettek: **Dobos Endre,** a Verhovina szerelmese, **Soltész Zoltán** Uzsokon élő görögkatolikus lelkész, **Kontratovics Ernő** impresszionista, **Rosenberg Ungvári Miklós** naturalista és mások. A tehetséges, elismert művészek egy részét az 1939-ben megalakult Kárpátaljai Képzőművészek Egyesülete fogta össze. Az utóbbi hatvan évben vidékünkön élő és elszármazott művészeknek volt kikhez igazodniuk.

Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága. A 80-as évektől egyre több olyan magyar művész jelentkezett, akik a két világháború közötti kárpátaljai képzőművészet hagyományait, Révész-Hollósy-Erdélyi-Boksay örökségét kívánták művészegyesület keretében folytatni. 1990. december 26-án Révész Imre Társaság néven képzőművészeti egyesület jött létre. A szellemi műhelyt 14-en alapították: **Benkő György** (Beregszász), **Erfán Ferenc** (Ungvár), **Hidi Endre** (Nagydobrony), **Iván Ambrus** (Ungvár), **Jankovics Mária** (Ungvár), **Keisz Gellért** (Ungvár), **Kolozsvári László** (Szürte), **Magyar Sándor** (Ungvár), **Pálfy István** (Ungvár), **Petky Péter** (Ungvár), **Réti János** (Ungvár), **Szemán Ferenc** (Ungvár), **Tóth Lajos** (Szürte), **Veres Péter** (Beregszász). Megválasztott tisztségviselői: **Tóth Lajos** elnök, **Pálfy István** titkár, **Iván Ambrus** pénztáros. A Társaság Alapszabályát és munkaprogramját a sajtó is leközölte. Az Alapszabály a *Célok és feladatok* cikkelyében többek között nyíltan kimondja: *„a kárpátaljai magyar képzőművészetnek az összefogását (...) az egyetemes magyar művelődésbe történő bekapcsolását, (...) a hagyományok ápolását, (...) a fiatal művésztehetségek támogatását, (...) kapcsolattartást hasonló jellegű magyarországi és külföldi társaságokkal, galériákkal"* stb. 1991-ben, az ungvári vármúzeumban rendezték meg első tárlatukat. Ugyanebben az évben nemzetközi alkotótábort szerveztek Nagypaládon és a Péterfalvai Képtár mellett. 1993-ban Budapesten az Árkád Galériában mutatkoztak be. Egyéni és csoportos kiállításokon vettek részt többek között Budapesten, Pécsváradon, Pécsett, Mezőkövesden, Karcagon, Hatvanban, Marcaliban, Técsőn, Szegeden, Sárospatakon stb. A tízéves RIT krónikájában az ezredforduló kiemelt esztendőnek számít, hiszen a magyarországi, lengyelországi galériák kiállítótermei után műveiket tizenegyen (**Erfán Ferenc, Hidi Endre, Iván Ambrus, Kolozsvári László, Őri Mihály, Réti János, Riskó György, Szemán**

Ferenc „Öcsi", Szocska László, Tóth Lajos (elnök), **Veres Péter**) bemutatták a Németországban megrendezett „Expo 2000 – Hannover" nemzetközi kiállításon is. A Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeumban a 2002. december 11. – 2003. január 4. közti tárlaton 18 RIT-tag (**Balázs István, Benkő György, Berecz Margit, Erfán Ferenc, Hidi Endre, Iván Ambrus, Jankovics Mária, Kolozsvári László, Hrabár Natália, Magyar László, Matl Péter, Őri Mihály, Réti János, Riskó György, Szemán Ferenc „Öcsi", Szocska László, Tóth Lajos** (elnök), **Veres Péter**) mutatkozott be, akik **Riskó György** RIT-alelnök költői meglátása szerint *„mint a Tisza folyik a Dunába, lassan úgy kapcsolódtak bele a kárpátaljai magyar művészek az összmagyar képzőművészeti életbe, az egyetemes magyar kultúra nagy folyamába..."* Azóta a szakmai körökben ismertté vált alapító művészek közül már jó néhányan örökre eltávoztak. Ennek a csoportosulásnak volt a legjelentősebb alkotója a régió talán legeredetibb művésze, a nemzetközi mércével is értékelhető életművet hátrahagyó, 2004-ben elhunyt **Szemán „Öcsi" Ferenc**. **Riskó György** Szemán „Öcsi" Ferencről könyvet írt. Ma már nincs az élők sorában a szervezetet alapító **Tóth Lajos** festő, grafikus, és a főleg batikjairól ismert **Jankovics Mária**, a beregszászi **Veres Péter**, a viski **Balázs István**, a síkvidék festője, a tiszaújlaki **Kolozsvári László** sem. Hirtelen távozott az élők sorából lembergi pártfogójuk **Ilku Marion József,** egykori rajztanáruk **Balla Pál** is. 2002-től a RIT elnöke **Magyar László** festőművész. Időközben a RIT-tagság befutott művészekkel (**Tóth Róbert, Kopriva Attila, Veres Ágota, Klisza János**) és pályakezdő fiatalokkal is bővült (**Kulin Ágnes, Kalitics Erika, ifj. Hidi Endre**). 2005-ben másfél évtizedes fennállását a Kárpátaljai Néprajzi Múzeumban ünnepelte. A kiállításon elhangzott, hogy *„a RIT 15 éve éppen olyan emberpróbáló időszakra esett, amikor világbirodalmak, politikai rendszerek omlottak össze. Ám a művészcsapat együtt maradt, alkot, kiállításokat szervez, könyveket, kiadványokat jelentet meg – s ehhez csak gratulálni lehet."* 2010-ben a húszéves RIT reprezentatív – 22 élő tag – kiállításának helyszíne a Boksay József Szépművészeti Múzeumban volt. A jubileumi tárlat kapcsán díszes katalógus jelent meg. Az iskolateremtő Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága és tagjai kapcsolatban állnak a magyarországi és a határon túli magyar művésztársaságokkal. Egyéni és csoportos kiállí-

tásokkal jelen vannak az egyetemes magyar képzőművészeti életben. A beregszászi *II. Rákóczi Ferenc Tanárképző Főiskola Gross Arnold* termének gyakori kiállítói. A művészi megmérettetés nagyszerű lehetőséget biztosított számukra, a több mint 26 év alatt alkotásaikat kiállították Magyarországon, Románián, Szlovákián kívül Németországban, Lengyelországban és Bulgáriában is. Műveik a kijevi galériákba is eljutnak. A RIT-tel foglalkozó sajtóanyag és szakirodalom is bőséges. Kimagasló eredmény az is, hogy a RIT-tagok közül eddig **Tóth Lajos, Magyar László** és **Erfán Ferenc** a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja lett. A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának tevékenységét 2006-ban a magyar kormány *Kisebbségekért Díjjal* ismerte el. **Benkő György**, **Magyar László**, **Hidi Endre**, **Matl Péter**, **Riskó György** a *Magyar Köztársasági Érdemrend* különböző fokozatait kapták meg elismerésül az elmúlt évek során kifejtett munkájukért. 2016-ban a tragikus hirtelenséggel elhunyt Magyar László után Kulin Ágnes lett a RIT elnöke, Kopriva Attila titkár lett.

M

Magyar alkotók informális együttműködése. Az első, a második, a harmadik és a negyedik festőgeneráció képviselői mellett a ’60-as, ’70-es és a ’80-as években a magyarság képzőművészeti életében is új tehetségek, nevek tűntek fel. A jelentkezett művészek többsége az Ungvári Képzőművészeti Szakiskola végzőse. Egyesek a Lembergi Iparművészeti Főiskolát fejezték be, ahol **Boksay József** is tanított. A képzőművészeti értékeket felmutató alkotások mellett a propaganda szintjére silányított giccsmunkák is születtek. Többen eleget tettek a politikai indíttatású elvárásoknak. A kalendáriumokban és más kiadványokban is nyomon követhetjük a korszakra jellemző szocialista munkaverseny-felhívásokat ábrázoló plakátművészet piktortermékeit, továbbá az agitációs dicsérőtáblára felkerült munkásokat, sztahanovistákat, favágókat, fejőnőket megörökítő rajzokat, táblaképeket. A művésztársadalom tagjai igazából csak az 1980-as évek végén tudtak szakítani a sematizmussal. A magyar nemzetiségű és magyar származású képzőművészek közül többen 1957-től a Kárpáti Kiadó magyar osztályának megszűnéséig (1997) szorosan együttműködtek a kárpátaljai magyar írókkal, újságírókkal, kiadói

szerkesztőkkel. Ezen kívül közel száz publikáció kötődik a kárpátaljai képzőművészethez, amelynek szerzői (**Sándor László, Balla László, Sztaskó Gyula, Barát Mihály, Erdélyi Gábor, Dalmay Árpád, Szöllőssy Tibor** és mások) írásaikban főleg a kárpátaljai festőket, szobrászokat, grafikusokat, illetve a vidék képzőművészeti múltjának egy-egy érdekes szeletét, folyamatát mutatták be. A folyóiratot is helyettesítő kalendáriumban gyakran közöltek a tájhoz kötődő érett művekről készített reprodukciókat, rajzokat (**Boksay József, Erdélyi Béla, Suba Miklós, Kontratovics Ernő, Manajlo Fedor, Habda László, Balla Pál, Soltész Zoltán, Koczka András, Glück Gábor, Sütő János, Kassai Antal, Medveczkyné Luták Edit, Kremniczki Erzsébet**). Kultúrtörténeti szempontból sokatmondó a felkért könyvillusztrátorok névsora is: **Medveczkyné Luták Edit, Balla Pál, Lászlóné Petky Erzsébet, Horváth Anna, Zékány Miklós, Benkő György, Suba Miklós, Petky Péter, Csuvalova Teréz, ifj. Tomcsányi Mihály.** A grafikusok közül markánsan kimagaslik **Medveczkyné Luták Edit** művészeti és mennyiségi teljesítménye, aki a Kárpáti Kiadó magyar gyermekkönyveinek, mesekiadványainak (szerzői: **Szalai Borbála** és **Balla László**) szakmailag elismert illusztrátora volt. Fantáziadús, a gyerekeket is ámulatba ejtő színes rajzokkal illusztrálta az ifjú nemzedéknek szánt verseket, meséket tartalmazó gyűjteményeket. Egy-két mesés könyv **Kassai Antal, Réti János, Medveczky Ágnes** színes rajzaival jelent meg. A kárpátaljai képzőművészek a Kárpáti Kiadón kívül az időszaki sajtókiadványokban – a megyei *Kárpáti Igaz Szó* (főszerkesztője: **Balla László**), a beregszászi járási *Vörös Zászló* (főszerkesztője: **Csanádi György**) /ma: Beregi Hírlap/ –, a tematikus számokban, az irodalmi oldalak hasábjain is megjelentek. A 80-as évek végére a József Attila Alkotóközösség egyfajta magyarságintézménnyé nőtte ki magát, mivel az irodalmárokon kívül befogadta a képzőművészeket, fotósokat is, munkáiknak publikációs fórumot és kiállításokat biztosított. 1988-ban a József Attila Alkotóközösség alapítója lett többek között **Horváth Anna, Kádas Katalin** képzőművész, **Keisz Gellért** grafikus, **Matl Péter** szobrász, **Tóth Lajos** festő és grafikus, **Ferenczi Imre** fotós. A rendszerváltás előtt bővültek a művészek publikációs lehetőségei is. Ekkor indult *Hatodik Síp* címmel az első magánkiadású irodalmi folyóirat, amelynek **Balla D. Károly** költő lett az alapító főszerkesztője. 1989–1992-es száma-

iban megjelentek **Tóth Lajos** grafikái, **Keisz Gellért, Erfán Ferenc, Medveczky Ágnes** illusztrációi és **Veres Péter, Benkő György** rajzai. Ezek mellett **Kolozsvári László** tusrajza, **Kovách A. Vadim** festménye, **Jankovics Mária** textil munkái, valamint **Takáts Sándor, Szabó Sándor** fotói. Az 1980-as évek képzőművészeti közleményeiből már kielemezhető, hogy „a szabad művészet" gyakorlására, érvényesülésére a gyengülő pártideológia központilag fokozatos engedményeket tett és nem korlátozta a művészvilág „egyéni szabad művészetének" kiteljesedését sem. A korábban uniformizált és favorizált szocialista realizmussal szemben a művészekben az elfojtott „sokszínű egyéni stílus" és irányzat tört felszínre és új értékeket hozott létre.

Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület. A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége keretén belül 2007. november 6-án alakult meg a *Péterfalvai Képtár* mellett a *Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület,* amely a Munkácsy-évben **Balla Pál** alapító javaslatára vidékünk nagy szülötte, Munkácsy Mihály nevét vette fel. Kilenc alapítója felvállalta a 2007-ben Péterfalván *Tiszaháti Munkácsy Mihály Művésztábor* néven beindult művésztelep hagyományait, és folytatni kívánta a korábban megkezdett tiszaháti plein-aireket, kiállításokat. Az érdekvédelmi szervezet és a képzőművészeti szakma művelőit stílusmegkötés nélkül tömöríti. Név szerint ide tartozik: **Balla Pál** (örökös tiszteletbeli elnök †), **Fuchs Andrea** (titkár, Ungvár), **Harangozó Miklós** (Salánk), **Homoki Gábor** (Péterfalva), **Klisza János** (társelnök, Ungvár), **Réti János** (társelnök, Ungvár), **Soltész Péter** (társelnök, Ungvár), **Soltész Gabriella** (Ungvár), **Turák Angéla** (Ungvár). Az előzményekhez tartozik az a sikertörténet is, hogy **Bíró Andor**, az egykori Határőr Agrárcég elnöke még a 80-as években kezdeményezte a jeles művészek közreműködésével (**Balla Pál, Medveczky Miklós**) a Tiszapéterfalvai Képtár létrehozását, amely a *György-kastélyban* kapott otthont. A kétszintes épület hét kiállítótermében Kárpátalja festőinek közel 250 műalkotása tekinthető meg, illetve ennyi festmény, grafika, kisplasztika, művészfotó szerepel az állományjegyzékében. A szakértők a Boksay József Szépművészeti Múzeum után a Péterfalvai Képtár anyagát a legnagyobb kárpátaljai magyar képzőművészeti gyűjteményként tartják nyilván. Az ezredforduló után az állománygyarapító művésztelep életrehívását **Bíró Andor** és **Balla Pál** ötletgazda indítványára a

Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület tagjai felkarolták. 2007-től a Péterfalvai Képtárral működtetik a *Tiszaháti Munkácsy Mihály Művésztábort*. A képtárpártolók és nyaranta itt alkotók száma egyre bővül. A tiszaháti táj ihlette plein-air képeiket kamaratárlatok keretében a helyi közönségnek is bemutatták. A Péterfalvai Képtárban megtekinthetők a Munkácsy Mihály Alkotótábor tagjainak, pártoló tagjainak, meghívott vendégművészeinek munkái, amelyek a képtár állományát gazdagították: **Asztalos Éva** grafikus (Ungvár), **Angyalosy Sándor** grafikus, festő (Munkács), **Bálint Lívia** festő (Nagydobrony), **Bartosh József** festő, **Bartosh Tatjana** festő, grafikus (Beregszentmiklós), **Berecz Margit** textilművész, festő, grafikus (Ungvár), **Bilák Marina** festő (Rahó), **Fuchs Andrea** grafikus, fotográfus (Ungvár), **Darabán János** festő (Rahó), **Harangozó Miklós** festő (Salánk), **Homoki Gábor** festő (Péterfalva), **Ivancsó András** festő (Munkács), **Kalitics Erika** festő, **Kolozsvári Katalin** festő (Debrecen), **Kopriva Attila** festő (Munkács), **Kutasi Xénia** festő (Bene), **Klisza János** grafikus, **Klisza Krisztina** festő, **Lőrincz István** fotográfus, **Lőrincz Katalin** keramikus, grafikus (Ungvár), **Magyar Ari** festő (Budapest), **Major Ida** festő (Debrecen), **Matl Péter** grafikus, **Matl Szilárd** festő (Munkács), **Nigriny Edit** grafikus (Ungvár), **Prófusz Marianna** szövő (Beregszász), **Réti János** festő, grafikus, **Soltész Péter** festő, **Soltész Gabriella** festő (Ungvár), **Turák Angéla** festő, grafikus (Ungvár), **Zicherman Sándor** festő, szobrász (Beregszász). A Tiszaháton kívül Kárpátalja (Bene, Visk) és Magyarország településein is szervezett alkotótábort, egyéni és csoportos kiállítást. Jelen vannak az egyetemes magyar képzőművészeti életben. Például 2010 januárjában a sárospataki Újbástya rendezvénycentrum galériájában megrendezett kiállításon az egyesület öt festőművésze először vett részt: **Klisza János, Réti János, Soltész Péter, Soltész Gabriella, Fuchs Andrea**. A vándorkiállítás keretében munkáikat Borsod-Abaúj-Zemplén megye (Szirmabesenyőn) településein, Sajóvámoson az egyesület fotográfusai (**Lőrincz István, Fuchs Andrea** és **Picur Zoltán**) fogadták. A társaság tagjaiból szervezett művészkaraván eljutott az erdélyi Kolozsvárra, a felvidéki Nagyfödémesre és Dunaszerdahelyre, a vajdasági *Bácsfeketehegy Művelődési Házába,* Zentára, a *Vajdasági Magyar Művelődési Intézetbe*, Muravidékre, a *Lendvai Művelődési Intézetbe,* Budapesten a *Magyarok Házába* stb. A Társaság tevékeny-

ségét nagyra értékelte a külhoni és a magyarországi szakmai kritika is. Évente több magyarországi alkotótáborban (Zalaegerszegen, Szatmárcsekén, Sárospatakon stb.) vettek részt. A Magyar Kultúra Napja alkalmából **Soltész Péter** megkapta a Hollósy Simon Képzőművészeti Díjat. Soltész Péteren kívül **Matl Péter, Réti János, Klisza János, Nigriny Edit** is átvehette a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) Munkácsy Mihály-emlékplakettjét. Az ungvári Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum kiállítótermében minden esztendőben a Magyar Kultúra Napja tiszteletére CARPATICA ART EXPO néven hagyományos tárlatra kerül sor. Ilyenkor a művészek munkái megmérettetésre az ukrán/ruszin és magyar szakmai közönség elé kerülnek, a megtekintett munkákat az ukrán és magyar sajtó pozitívan méltatta. A képzőművészeket a MÉKK és a KMMI oklevelével tüntették ki. A tárlatokkal kapcsolatosan több katalógust jelentettek meg. A KMMI digitális galériájában a művészcsoport több tagjának tevékenysége és munkája megtekinthető. Az ungvári *Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum* kiállítótermében beregi, ugocsai képzőművészeti napokat is szerveztek, hogy ezáltal emeljék az ukrán köztudatban is a kárpátaljai képzőművészet rangját. Az egyesület 2007–2017-ben közel száz egyéni és csoportos tárlatot rendezett.

Munkácsi Művész Klub. Más néven a *Ruszinszkói Festőművészek Klubja*. A csehszlovák időszakban 1921 januárjának első hetében (a kezdeményező bizottság: **Beregi Sámuel, Boksay József, Erdélyi Béla, Virágh Gyula, Katrics József** festő és iparművész, valamint mások) hozták létre a *Munkácsi Művész Klubot*. **Virágh Gyula** (Huszt, 1880 – Munkács 1949) festő lett az elnöke, aki korábban Münchenben és Budapesten tanult. 1903-ban Munkácson telepedett le. Végigharcolta a világháborút. A Művészklub kiállító tagjai (**Beregi Sámuel, Boksay József, Erdélyi Béla, Virágh Gyula**) a megalakulás idején nagyszámú közönséget vonzó tárlaton mutatkoztak be, amelyen **Medgyaszay Vilma** budapesti színésznő is fellépett. A korabeli sajtóhírekből (*Tyukodi Pajtás, Kárpáti Híradó, Új Kelet, Közélet, Munkácsi Közlöny, Az őslakó, Kárpáti Futár, Magyar Élet, Független Újság, Munkács, Az Élet*) és más eseménykrónikákból az is kiolvasható, hogy a munkácsi csoportosulás a ’20-as és a ’30-as években, sőt a ’40-es évek elején a vidék művészeti életének formálásában, árusítással egy-

bekötött kiállítások, vándortárlatok, művészeti fórumok, művésztelepek, rajziskolák, művészeti témájú ismeretterjesztő előadások megszervezésében Kárpátalja viszonylatában is aktív és vezető tevékenységet fejtett ki. Bekapcsolódtak a **Thorma János** mester által vezetett nagybányai művésztelep munkájába is. Szakmai együttműködés alakult ki a szlovákiai, cseh, lengyel és az oroszországi képzőművészek egyes képviselőivel. A nagybányai festőiskola számon tartott képviselője volt **Katz Márton** (1912–1943) zsidó származású képzőművész is. A Munkácsi Művészklub sokrétű tevékenységéből a teljesség igénye nélkül csupán néhány példát, adatot említünk. A Művészklub az év végén Beregszászban téli tárlatot rendezett Kárpátalja és Kelet-Szlovenszkó festőművészeinek alkotásaiból. Őszszel Ungváron **Angyal Géza** festőművésznek és grafikusnak, **Bayer Ágost** festőművésznek volt kiállítása. 1922-ben Ungváron előbb önálló bemutatkozási lehetősége volt **Boksay Józsefnek**, majd a Művészklub tagjai – **Erdélyi Béla, Boksay József, Virágh Gyula, Grabovszky Emil, Ijjász Gyula** – műveit láthatta a közönség. Bemutatkozott több magyarországi alkotó is. 1926 márciusában **Bánsághy Vince** szlovenszkói festőművész alkotásait a Csillagban tekinthették meg az érdeklődők. 1927-ben az ungvári tárlaton a munkácsiakat **Erdélyi Béla** képviselte, amelyen **Bócsai, Kelem József, Novák Andor** is jelen volt képeivel. 1928 áprilisában budapesti festők (**Iványi-Grünwald, Lencz, Szüle, Nyáray, Glater, Olgyay, Komáromy-Katz, Újvári, Dudits, Juszkó**) képvásárral egybekötött kiállítást rendeztek a munkácsi Csillag szálló nyári helyiségében. 1930-ban **Benjamin Herman** akadémiai festőművész, kitűnő portréfestő látogatta meg Munkácsot. 1931-ben a város vendége volt **Bányász István** akadémiai festőművész. Nyáron a kaszinóban a munkácsi **Bukovinszky Gyula** fiatal festőművész debütált.1933–1934-ben a munkácsi városháza adott otthont a kárpátaljai festők időszaki kiállításának. Az 1935-ös esztendő egyik legfontosabb munkácsi eseménye: télidőben **d'van Sárospataky László**, a prágai akadémia növendéke 25 munkáját a Tannenbaum-szalonban állította ki, akit a sajtó Kárpátalja legifjabb tehetségének nevezett. 1936-ban is pezsgő képzőművészeti életről számolnak be a lapok. A Munkácsi Művészklub **Ijjász Gyula** kárpátaljai festőművésznek szervezett kiállítást. A klub alapító tagjainak munkáit bemutatták a vidék nagyobb városaiban. Érdekességként

említhető meg **Lahita Ernő** munkácsi festőművész egyedi teljesítménye, aki 1936 áprilisában különféle magvakból rakta ki **Hrabár Konstantin** kárpátaljai kormányzó életnagyságú képét. Az alkotást a művész eladta Ungvár városának. 1937-ben méltatták **Remes Ferdinánd** festőművész negyed százados alkotói jubileumát. 1938 februárjában párizsi kiállításon mutatták be a kárpátaljai festők műveit. Az 1930-as években jelentkeztek **Sárkány Baba (Jolán), Lahita Ernő, Boreczky Béla, Koczka András, Soltész Zoltán** festőművészek. 1937-ben ungvári alkotókkal állított ki például **Dobos Endre** munkácsi festőművész. A Munkácsi Művészklub meghívására időről időre kiállítottak Kárpátalján *magyarországi festőművészek* is (**Bayer Ágost**, **Knicht Sára**, **Mund Hugó, Iványi Grünwald Béla, Benjamin Herman, Apáti-Abkarovics Béla, Rottmann Mozart, Rudnay Gyula, Lakos Alfréd, Magyar-Mannheimer Gusztáv és mások**). A nagybányai festőiskola mintájára 1926 nyarán **Erdélyi Béla** festőiskolát szervezett Munkácson, majd Ungváron. 1927-től képzőművészeti *szabadiskolát* működtetett Munkácson, majd Ungváron. Az iskolateremtő **Boksay** naturalizmusa és impresszionizmusa, valamint **Erdélyi** expresszionizmusa nagy hatással volt különösen **Koczka Andrásra, Boreczky Bélára, Kontratovics Ernőre, Petky Sándorra, Dobos Endrére, Soltész Zoltánra, Dvan Sárospataky Lászlóra, Hrz Erdélyi Jánosra**, akik a szabadiskola legtevékenyebb növendékei lettek. Később a kárpátaljai festők második nemzedékének jeles tagjaivá nőtték ki magukat.

P

Péterfalvai Képtár. A Nagyszőlősi járási Péterfalva központjában található a XIX. század végén épült *Györgykastély* (tulajdonosa **György Endre** /1848–1927/ egykori földművelésügyi miniszter, közgazdasági író, az MTA tagja volt), amelyben 1986 augusztus 10-én **Bíró Andor**, a Hátárőr Agrárcég elnöke kezdeményezésére megnyílt a *Péterfalvai Képtár*. Az intézmény kiállítási anyagát teljes egészében kárpátaljai festőművészek alkotásai teszik ki, akik a szocialista időszak viharos 80-as éveiben az agrárcég vendégszeretetét élvezték. A kárpátaljai festőiskola akkori legnevesebb művészei ajándékoztak és adtak el festményeket a képtárnak, amelyek egy részét a Tiszaháton szerzett élményeik alapján alkották meg. Köztük említhető **Balla Pál,**

Habda László, Harangozó Miklós, Horváth Anna, Ivancso András, Kassai Antal, Kutlán András (Bandi), Koczka András, Kontratovics Ernő, Manajló Tivadar/Fedor, Medveczky Miklós, Medveczkyné Luták Edit, Micska Zoltán, Sütő János és mások. A rendszerváltás után a helyi önkormányzat tulajdonába került galéria jelenlegi több mint 250 darabos kiállítási anyagát csupán a *Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum* előzi meg. A 2007 novemberében a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége által létrehozott Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületnek és a Tiszaháti Alkotótábornak (**Asztalos Éva, Balla Pál, Baraté Ágnes, Bartosh József, Bartosh (Petricsko) Tatyjána, Berecz Margit, Fényes András, Fuchs Andrea, Homoki Gábor, Kalitics Erika, Klisza János, Kutasi Xénia, Lőrincz Katalin, Matl Péter, Réti János, Soltész Gabriella, Soltész Péter, Turák Angéla** és mások) köszönhetően folyamatosan gyarapodik a képtár állománya. A művészek védnökséget vállaltak a galéria fölött, és minden évben plen-airt, szakmai találkozóval egybekötött kiállításokat tartanak itt. A Péterfalvai Képtár 2007-2010 között a *Magyar Nemzeti Jelentőségű Intézmények* sorába tartozott. A Magyarország kormányának támogatásának köszönhetően kívülbelül megújulva azóta is várja az ide látogatókat és szolgálja a magyarságot a nemzeti identitás megőrzésében. A helyi turisztikai lehetőségeket, a népművészeti értékeket, a hagyományőrzést szolgálja az itt működő *Tiszaháti Turisztikai Információs Iroda* is, amely a MÉKK által alapitott Kárpátaljai Vállalkozásfejlestési Központ támogatásával valósult meg. Még **Borbély Ida** igazgatósága indején indult be, majd nyugalomba vonulása után **Perduk Beáta** irányította tovább. A Péterfalvai Polgármesteri Hivatalhoz tartozó intézmény anyagát szakszerűen gondozzák, gyarapítják. Kulturális, hagyományőrző rendezvényeknek is gyakori színtere. A múzeumok fölött védnökséget vállalt **dr. Dupka György** történész, a *Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösség*ének elnöke és **dr. Zubánics László** történész, a *Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke.* Közreműködésükkel a magyar kormány és közalapítványai az épület felújításhoz jelentős támogatást nyújtottak. Mostani igazgatója: **Pősze Henrietta,** aki egyben a legjelentősebb vidéki magyar tájtörténeti múzeum a nagyszőlősi járási Tiszabökényben található *Tiszaháti Tájmúzeum vezetője is.*

Podkarpatszka Ruszi (Kárpátaljai) *Képzőművészek Szövetsége.* A kárpátaljai művészeti élet harmadik döntő eseménye, hogy 1931-ben **Boksay József** monumentalista és

realista festő, és **Erdélyi Béla** realista, modernista és impresszionista festő, valamint cseh festők **(Bedrich Odian, Jaroslav Kaigl)** kezdeményezésére Ungváron megalakult a *Podkarpatszka Ruszi (Kárpátaljai) Képzőművészek Szövetsége.* A helyi magyar sajtóban *Kárpátaljai Képzőművészek Egyesülete* néven fut. Az utóbbinak a háborúvesztésig **Erdélyi Béla** volt az elnöke, aki később született tanulmányában megfogalmazta az alkotóközösség célját is: *„A közös szociális érdek a művészeket nemzetiség és valláskülönbség nélkül egy táborba tömörítette... Az egyesület művészeti irányítása főleg Boksay és Erdélyi nevéhez fűződik. A komoly művészet kifejlődéséért Erdélyi nagy harcot folytatott az autodidakták és a dilettánsok ellen... az ifjú művészek bekapcsolódásával az egyesület évről évre megrendezte sorozatos kiállításait."* (Erdélyi Béla: *Képzőművészet...*, 154. o.). Az egyesület vezetősége: **Erdélyi Béla** elnök, **Endrédy György** alelnök, **Koczka András** titkár. A választmány tagjai: **Apáti-Abrakovics Béla, Dobos András, Manajló Tivadar, Hrz Erdélyi János, Soltész Zoltán**. A bíráló bizottság tagjai: **Apáti-Abrakovics Béla, Boksay József** és **Erdélyi Béla**. A fentebb felsoroltakon kívül az egyesület tagja volt a zsidó származású Bruck-tanítványnak tartott **Beregi Sámuel/Welber Sámuel** (Munkács, 1876–1943) jeles portréfestő, a Prágai Iparművészeti Főiskolát végzett, ruszin családból származó **Manajló Tivadar**, aki kiváló ismerője a ruszin ornamentnek és dekorációnak, az Amerikát, Münchent, Párizst bejárt és Ungváron letelepedett **Ijjász Gyula** (Ungvár, 1874 – Ungvár, 1943) festőművész. Fiatalon kiment az USA-ba, fizikai munkát végzett, közben rajziskolába járt. 1900–1902 között Münchenben Hollósy Simon tanítványa volt. Visszatért Amerikába, a The New York Times rajzillusztrátoraként tevékenykedett. 1910-től Párizsban tanult. A világháború idején önkéntes haditudósító. Utána Ungváron telepedett le, itt alkotott. Az 1920-as évek második felében még egyszer megjárta a tengerentúlt. Ugyancsak Ungváron élt és alkotott a Vaszari- és Benghard-tanítvány, **Péter Imre**, továbbá **Gottlieb Dezsőné** sz. **Blum Margit** és **Sárkány Jolán, Dobos Endre**, a Munkácsról indult Virághtanítvány, **Bukovinszky Gyula**, és a fancsikai **Kutlán István**, aki Prágában, Párizsban és Nagybányán folytatott szakmai tanulmányokat. Az egyesület tagjai minden évben (Ungváron, Munkácson, Kassán, Pozsonyban, Brünnben, Prágában stb.) megrendezték csoportos és egyéni kiállításaikat. Sorozatos színes művészlapokat adtak ki, művé-

szettörténeti előadásokat tartottak, nyári művésztelepeket (Hajasdon, Uzsokon) működtettek.

Pro Arte-Munkács. Matl Péter szobrászművész kezdeményezésére a civil szervezet Munkácson 2014-ben alakult azzal a céllal, hogy Kárpátalja építészeti örökségét megőrizze, és tovább gazdagítsa alkotásokkal. Az alapítók között **Bartosh** József festő, a Kalhan–A Alapítvány elnöke neve is szerepel, aki az általa kibérelt beregszentmiklósi *Telegdy–Rákóczi*-várkastélyban szintén teret adott a képzőművészeknek. A Pro Arte-Munkács tagjai, amelynek értékteremtő munkájába **Matl Péter** a fiait is bevonta (Matl Szilárd Budapesten tanul a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola Kisképzőjének szobrász szakán), azon fáradoznak, hogy jelenlétükkel bizonyítsák, részesei az egyetemes magyar kultúrának**. Matl Péter** szavait idézve: *„A mai nehéz időkben jeleket állítunk jelenlétünknek."* **Lehoczky Tivadar** egykori házában egy kulturális központot, illetve a kertben egy szoborparkot alakított ki. Szeretné, ha egy művésztelep központjává válna ez a patinás ház és a tágas kert, ahol külföldi művészek is megfordulnának, alkotnának, s ezáltal behoznák a művészetet Kárpátaljára. 2014. október 3. és 12. között megszervezték az I. Kárpátaljai Kőszobrász Tábort. A beregszászi járási Borzsován egy hétig négy szobrászművész faragta a környező települések legendáihoz kapcsolódó alkotásokat, melyeket a tábor végén avattak fel. Az alkotótábor Matl Péter ötlete alapján jött létre, akinek nem ez volt az első ilyen kezdeményezése. Ugyanis a 2000-es évek elején a munkácsi polgármesteri hivatal támogatásával három alkalommal is szervezett hasonló tábort, művészeti szimpóziumot, amelynek eredményeként Munkács városa három év alatt 28 köztéri szoborral gazdagodott, míg Aknaszlatinán – hasonló keretek között – hét magyar szent szobrát faragták meg a résztvevő művészek. A Pro Arte-Munkács megalakulása után átvette ezt a munkát, így az alkotótáborok már rendszeresen jönnek létre a szervezet égisze alatt. A Pro Arte másik nagyobb rendezvénysorozata **Horváth Anna** beregszászi keramikus és iparművész, kárpátaljai képzőművész síremlékének felújítása céljából történt. Kerámia domborműveivel díszített működő síremléke már nagyon rossz állapotba került, ezért egykori tanítványai közül **Matl Péter** munkácsi szobrászművész, valamint **Klucsik Ferenc** sírköves magánvállalkozó vállalták, hogy gránitból elkészítik a síremléket. **Matl Péter** pedig ugyancsak gránitból faragta ki

a **Horváth Anna** és szülei sírján látható, szétmálló félben lévő domborműveinek pontos mását. A munkálatok költségeit saját művek, illetve kárpátaljai képzőművészek alkotásainak felajánlásával és árverésével kívánták előteremteni. Ennek keretében a Pro Arte együttműködve a helyi civil szervezetekkel, valamint a magyarországi külképviseletekkel, több jótékonysági kiállítást és árverést szervezett. Az így befolyt összegekből némi kiegészítéssel sikerült felújítani a síremléket. A Pro Atre-Munkács tovább folytatja munkáját, többek között más helyszíneken is kőszobrász táborokat bonyolít le, kiállításokat szervez. Kapcsolatban áll a RIT-tagokkal és az ismertebb munkácsi képzőművészekkel. Köztük említhető a nemrég elhunyt **Micska Zoltán** festő és grafikus, **Földessy Péter** grafikus, **Matl Péter** szobrász, **Kopriva Attila** festő, **Angyalosi Sándor** építész, grafikus és festő mellett **Braginszky Artúr** festő, **Seleveckij Jurij** festő, **Fényes András** festő, **Ivancso András** festő, **Kalitics Erika** festő és mások neve. Eddigi közös kiállításaik is bizonyosságot nyújtanak számunkra, hogy a Kárpát-medencében élő magyar képzőművészek családjának méltó tagjai.

S

Sevlush Képzőművészeti Egyesület. 2009-ben jött létre a *Sevlush Képzőművészeti Egyesület*, amelynek alapító elnöke **Marinics Sándor** grafikus, a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola tanára. Az egyesület tagjainak inspirációt adott a Péterfalvai Képtár felújítása is, ebből az alkalomból a Sevlush Képzőművészeti Egyesület 2009. június 21-én önálló tárlattal lépett a nyilvánosság elé. A kiállítók – a salánki **Harangozó Miklós**, a péterfalvai **Gönczy Tivadar** és **Homoki Gábor**, a nagyszőlősi **Kutlán Pál**, **Kerecsanyin Károly** festők, **Marinics Sándor** grafikus, festő, és a nevetlenfalui **Váradi Éva** keramikus – az állandó tárlat folyamatos bővítéséhez, és az időszakos kiállítások megszervezéséhez alkotásaikkal járultak hozzá. A csoport legígéretesebb festőtehetsége a péterfalvai **Homoki Gábor**, a helyi művészeti iskola igazgatója, művésztanára, aki az Ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Szakközépiskola után a Lembergi Művészeti Akadémiát is befejezte. A csoport másik kiemelt megmozdulása 2010. január 22-re, a Magyar Kultúra Napjára esik, amikor a Sevlush Képzőmű-

vészeti Egyesület és a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola szervezésében a tanintézet nagytermében tartották meg az egyesület tagjainak és a tiszai plein-air résztvevőinek csoportos kiállítását. Nyolc alkotó – **Kutlán Pál, Szilvási Ferenc, Kercsányin Károly, Marinics Sándor, Takács János, Heckó Iván, Szimulik Vlagyimir és Kosztya Valentina** – mutatta be alkotásait. Ezt követte az ötven éves **Szilvási Ferenc**, 2012-ben a hetvenöt éves **Harangozó Miklós** önálló tárlata. 2009–20016 között Nagyszőlősön hagyományt teremtetek csoportos és egyéni kiállításaikkal.

Sz

Szobrászok, keramikusok, ötvöskovácsmesterek. Ung-vidékről származott el két Kossuth-díjas szobrász is. Az egyik a híres Petrides-tanívány, **Vedres Márk** (Ungvár, 1870. szep. 13. – Budapest, 1961. aug. 12.) szobrászművész, aki az Ungvári Agyagiskolában kezdte pályafutását. A másik karizmatikus személyiség **Ungvári Lajos** szobrász (Perecseny, 1902. már. 13. – Budapest, 1984. okt. 15.), akinek több mint harminc köztéri műve van Magyarország különböző településein. Az 1970-es években jelentkezett **Szanics Mihály** (1943. máj. 10.) grafikus, szobrász. Az Ungvári Iparművészeti Szakiskola elvégzése (1962) után 1962–1970-ben a Lembergi Állami Iparművészeti Főiskola üvegművészeti szakán szerzett diplomát. Magyarországon telepedett le. Többek között a debreceni Művészeti és Kézműipari Szakiskolában tanított. 1970–1992 között köztéri szobrokat készített. A kortárs szobrászművészek legmarkánsabb alakja a munkácsi **Matl Péter** szobrász, akinek már számos köztéri alkotása került a kárpátaljai, a magyarországi és más országok városainak köztereire. A magyar–ruszin gyökerű családból származó **Mihajlo Beleny** (Liszkovec/Lengyelszállás/ Lyahóc, 1951. júl. 19.) a szobrászat művelése mellet kiváló éremművész, grafikus, művészettörténész stb. Elismertetésre tett szert az ungvári **Szocska László** (Ungvár, 1951. jan. 19.) kisplasztikus. Az ifjabb generáció közül a nagydobronyi **ifj. Hidi Endre** szobrász, és a beregszászi **Szilágyi Sándor** szobrász munkái is már egyes kárpátaljai települések közterein láthatók. A magyar csoportosulások (RIT, MME) jelentősebb *keramikusai és iparművészei*: a nagydobronyi **Hidi Endre** keramikus, **Hrabár Natália**

(Ungvár) iparművész és keramikus, **Csuvalova Teréz** iparművész, **Erfán Ferenc** (Ungvár) festő és iparművész, **Beleny Puhlik Magdolna** (Ókemence) festő és keramikus, **Kuruc Adriána** (Ungvár) keramikus, **Lőrincz Katalin** (Ungvár) keramikus, **Soltész András** (Ungvár) keramikus. Szakmai sikert ért el **Balogh Mária** (Ungvár) keramikus és restaurátor, akinek művészi pályán dolgozik a férje, **Balogh Stefan/István** festő és fia, **Balogh Adrián** szobrász is, aki Kijevben él, ott tanít a művészeti egyetemen.

Szövők, hímzők és más kézművesek. A beregvidéki szövőket, hímzőket a Bereg Alkotóegyesület fogja össze és rendez számukra csoportos kiállításokat. A „beregi hímzés és szövés hagyományait felkaroló szövők számos kitüntetést, elismerést tudhatnak magukénak. Többen megkapták a Népművészet Mestere címet. 2006-ban a Kijevben megrendezett turisztikai kiállításon oklevéllel ismerték el munkájukat. Dancs Tünde – ugyancsak 2006-ban – a megye legjobb alkotója címet kapta. **Bakó Olga** (Kígyós, 1955) szövő, a Népművészet Mestere, Kígyóson él. **Baraté Irén** (Beregszász, 1955) szövő, a Népművészet Mestere, 1994-től tag, Kígyóson él. **Kovácsné Derceni Ibolya** (Kígyós, 1957) szövő, a Népművészet Mestere (1984), 1977-től munkáit bemutatta Budapesten, Miskolcon, Nyíregyházán, Kijevben, Ungváron, Kecskeméten és Kuvaitban. Kígyóson él. **Mester Irén** (Kígyós, 1955) szövő, a Népművészet Mestere (1984). Csoportos kiállításai: Kijev, Moszkva, Ungvár, Beregszász, Nyíregyháza, Tokaj. Kígyóson él. **Ohár Katalin** (Bilke, 1954) szövő, a Népművészet Mestere (1984), Kígyóson él. Az ezredfordulót követően, különösen 2007-től a Beregrákosi Kézművesek Csoportja (**Balázs Klára, Doktor Eszter, Géczi Jolán, Tóth Klárra, Tóth Margit, Vass Erzsébet, Vass Etel** hímzők és szövők), a Mezővári Kézművesek Csoportja (**Szatmári Gizella**), a Dél-Ugocsai Kézművesek Csoportja (**Jáger Katalin**), Ungi Kézművesek Csoportja (**Jani Csilla**), Rahói Kézművesek Csoportja (**Szedlák Irén, Vajnági Sándor, Novák László**), Tiszántúli Kézművesek Csoportja (**Kosztya Margit, Váradi Éva, Bocskor Judit),** Csetfalvai Kézművesek Csoportja (**Kósa Anikó, Fülöp Andrea, Deák Erzsébet, Molnár Sándor**), Viski Kézművesek Csoportja (**Nagy Anita, Snájder Ibolya, Pál Erzsébet, Becske Ida, Szépi Ilona, Igyártó Ilona, Igyártó Anita**) többször be-

mutatkozott szőttesekkel (gyapjúszövő, vászonszövő, színes rongyból pokrócszövő) és más népművészeti (fazekas, vessző-, csuhé-, szalma- és gyékényfonás, faművesség, gyökérfaragás, dongakészítés, kovácsolás stb.) termékkel. A beindult falusi turizmus és vendéglátás is számos helyi kézműves mestert foglalkoztat, mert keresetté váltak a vidékre jellemző népművészeti értékeket hordozó tárgyak.

U

Ukrajnai Képzőművészeti Szövetség kárpátaljai tagozata. 1945-ben **Erdélyi Béla** kísérletet tett a *Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének* újjáalakítására. A szovjet kultúrideológusok önálló szervezetként nem engedélyezték működését, csupán rövid ideig, előkészületi csoportként vették nyilvántartásba, amely 1946-ban az *Ukrajnai Képzőművészeti Szövetségbe* tagozódott, és a továbbiakban az országos szövetség kárpátaljai szervezeteként fejtette ki tevékenységét. Így 1946-tól első elnöke **Erdélyi Béla** lett. Kezdetben sikeres volt az indulás, majd Erdélyi döntési lehetőségei a bürokratikus szerveződés béklyójába kerültek. Szembesült azzal, hogy az általa és tanítványai által képviselt európai művészeti irányzatnak Kijevből hadat üzentek, és a „rohadt burzsoá Nyugat" stílusirányzatait követő kárpátaljai festők munkáit, illetve kiállításait a kommunista sajtóban is heves támadások érték. **Erdélyi Bélát** eltávolították az elnöki székből. További elnökök: **Manajlo Tivadar, Vaszil Szvida, Kassai Antal, Balla Pál, Szkakandij Vaszil**. Legutóbb **Borisz Kuzma** lett az elnök. Az Ukrajnai Képzőművészeti Szövetség megyei tagozatának taglétszáma 100 körüli, ennek közel húsz százaléka magyar vagy magyar származású. Ezen felül többen magyar gyökerekkel is rendelkeznek, illetve kettős és hármas identitásúaknak vallják magukat, valamint a ruszin/ukrán, szlovák, orosz mellett a magyar kultúrához is kötődnek.

Ungvári Iparművészeti Szakiskola. Miután az Ungvári Képzőművészeti Főiskolát felszámolták, örökébe lépett az *Ungvári Iparművészeti Szakiskola,* amelynek 1945-ben első igazgatója **Erdélyi Béla** lett. 1947-től **Ivan Harapko.** Erdélyi igazgatósága idejében a tankollektíva tagja volt többek között **Boksay József, Manajló Tivadar, Boreczky Mik-**

lós, Kontratovics Ernő, Iván Harapko, Szőke István, Habda László, Sztaskó Gyula, Koczka András, Berecz Vilmos, Petky Sándor, Balla Pál, Malcsiczky Simon, Kremniczky Erzsébet. Első neveltjeit (**Volodimir Mikita, Medveczky Miklós, Medveczkyné Luták Edit, Sütő János, Natalija Herc, Jurij Herc, Mihajlo Romanisin** és mások) a kárpátaljai harmadik nemzedék jeles képviselőinek tartják. Azóta az Ukrajnai Képzőművészeti Szövetség kárpátaljai tagozata mai tagjainak nagy része itt végzett, itt kapott alapos szakmai felkészülést. A kárpátaljai festők meghatározó egyéniségei Erdélyi-Boksay tanítvány volt, sokan nyugdíjba vonulásukig itt tanítottak.

Ungvári Képzőművészeti Főiskola. A szovjet rendszerben reménykedő **Erdélyi Béla** az ungvári festőiskola bezárása után 1945 elején létrehozta az *Ungvári Képzőművészeti Főiskolát*, amelynek rektora lett. Művészeti tanárként **Boksay József** is segítette munkáját. Félévnyi működés után az Ungvári Képzőművészeti Főiskolát felszámolták, örökébe lépett az Ungvári Iparművészeti Szakiskola, amelynek 1945-ben első igazgatója **Erdélyi Béla** lett. 1949-ben a kozmopolitának kikiáltott Erdélyi Bélának távoznia kellet az igazgatói székből, egy ideig itt még egyszerű tanár. Burzsoá pedagógiai módszerek alkalmazása miatt később katedrájától is megfosztják, nyugdíjba küldik.

V

Viski Galéria, *más néven: Miklós-galéria*. Visken található, megálmodója és létrehozója **Miklós Béla** (1939) festőművész, aki 1963-ban szerzett képesítést az Ungvári Iparművészeti Szakiskolában. Saját portáján külön *Miklós-galériát* tart fenn a műgyűjtők számára. Közel húsz tanítványa van, akiknek a munkáiból időszaki kiállítást szerveznek. Miklós Béla festményein kívül **Stec Miklós** szobrász és festő fából faragott szobrai vonzzák az idelátogató turistákat.

Viski tájház. A néprajzi tárgyak és szellemi értékek bemutatása mellett a magas kultúra színterévé is vált a 2006 nyarán felavatott *Viski tájház*, amelyben gyakran szerveznek képző- és iparművészeti kiállítást a falusi turizmus program belföldi és magyarországi résztvevőinek is.

MELLÉKLETEK

1. SZ. MELLÉKLET

ELISMERÉSEK, DÍJAK, MEGTISZTELŐ CÍMEK 1990–2017

2017

* Révész Imre-díjat kapott **Berecz Margit** textil- és festőművész, **Réti János** festőművész, grafikus.

2016

*A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága díszoklevelében részesült **Erfán Ferenc** (Ungvár) festőművész, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, az ungvári Boksay József Szépművészeti Megyei Múzeum igazgatója.

2015

*A *Magyar Arany Érdemkereszt* kitüntetést kapta **Prófusz Marianna,** a Nagyberegi Középiskola magyartanára, a népművészet mestere.

* A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága díszoklevelében részesült **Szajkó Tibor** (Beregszász) fotóművész, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium igazgatóhelyettese.

*Nyilvánosságra hozták a 2015. évi kárpátaljai megyei irodalmi, művészeti díjasok listáját. A kárpátaljai megyei szakbizottság döntése alapján mások mellett **Matl Péter** szobrász kapta az Erdélyi Béla- és Boksay József-díjat.

2014

*A *Magyar Érdemrend Lovagkeresztje* kitüntetést kapta **Riskó György** festőművész, grafikus, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának alelnöke, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség kulturális titkára, a *Kárpátalja* c. hetilap megbízott főszerkesztője.

* A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága díszoklevelében részesült **Matl** Péter (Munkács) szobrászművész, grafikus, **Szilágyi Sándor** (Beregszász) szobrász, az ArtTisza Művészeti Egyesület elnöke.

*A KMMI Életmű *Munkácsy Mihály Emlékplakettjét* kapta: **Turák Angéla** (Ungvár, 1934) képzőművész. *KMMI Életmű-díszoklevélben* részesült: **Ohár Katalin** (Beregszász, 1954) népművész, **Ortutay Zsuzsa** (Beregszász, 1944) keramikus, **Földessy Péter** (Munkács,1944) festőművész, **Hidi Endre** (Nagydobrony, 1944) fazekas, **Derceni Viola** (Kígyós, 1934) hímző, **Darabán János** (Rahó, 1934) festő.

2013

*A *Magyar Ezüst Érdemkereszt* kitüntetést kapta **Veres Ágota** festőművész, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának tagja.

*A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága díszoklevelében részesült **Harangozó Miklós** (Salánk) festőművész.

***Bartosh József** festőművészt, restaurátort a Fókusz című turisztikai kiadvány *„Kárpátalja. Száz ötlet a pihenésre”* felmérése alapján az Év Embere címmel tüntette ki (összesen 10 fő kapta meg ezt a kitüntetést). **Bartosh József** feleségével együtt 49 évre bérbe vette a beregszentmiklósi várkastélyt, amelyen jelentős felújításokat végzett, több turisztikai programot szervez. Továbbá vállalta a szerednyei romvár és a dolhai várkastély rendbehozatalát is.

Boksay József–Erdélyi Béla képző- és iparművészeti díjban részesült **Sütő János** festőművész. *Posztumusz Boksay–Erdélyi díjat kapott* **Balla Pál** festőművész és művészettörténész.

*A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet Oklevelét kapta **Fényes András** munkácsi festőművész, **Szilágyi Sándor,** az ArtTisza Képzőművészeti Egyesület elnöke,

2012

*A *Magyar Ezüst Érdemkereszt* kitüntetést kapta **Soltész Péter** festőművész, az ungvári Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület alapító tagja és társelnöke.

* A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága díszoklevelében részesült **Bartosh József** (Beregszentmiklós) festőművész, a „Kalhan A" Jótékonysági Alapítvány elnöke, a beregszentmiklósi várkastély kapitánya.

*Díszoklevéllel ismerte el **Harangozó Miklós** festőművész munkásságát **Olekszandr Ledida,** a megyei állami közigazgatási hivatal elnöke.

*Az idén öten kapták meg a *Szervátiusz Jenő-díjat*, köztük **Matl Péter** kárpátaljai szobrász is átvehette az elismerést.

***Matl Péter** munkácsi magyar szobrászművész, a vereckei emlékmű alkotója kapta az *M.S. mester-díjat;* az ünnepélyes átadás a Magyar Képzőművészeti Egyetem Epreskertjében volt.

*A Falvak Kultúrájáért Alapítvány *Egyetemes Kultúra Lovagja* elismerésben részesítette **Syrokhman Mykhaylo** (Ungvár) egyetemi tanárt, művészettörténészt, aki a kárpátaljai fatemplomokról írt könyvet.

2011

*A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága díszoklevelében részesült **Mihajlo Beleny** (Ókemence), szobrász, grafikus, több neves magyar személyiség köztéri szobrainak, dombormű-emléktábláinak megalkotója, **Homoki Gábor** (Tivadarfalu) festőművész, a Péterfalvai Művészeti Iskola igazgatója.

* **Hende Csaba,** Magyarország honvédelmi minisztere *„A magyar külügyek szolgálatáért"* érdemérmet adományozta **Mihajlo Beleny** szobrásznak számos magyar tematikájú szobor megalkotásáért.

*A KMMI *Munkácsy Mihály Emlékplakettjében* részesült **Nigriny Edit** festőművész.

*A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet a Tehetséggondozási Program keretében immár harmadik alkalommal hirdette meg alkotói pályázatát vers, széppróza, grafika, műfordítás és fotó kategóriákban. A fotó kategóriában **Kárpáti P. Zoltán** lett az első, őt **Sztecenkó Andrea** és **Almási Irén** követte. A grafika kategória legjobbja **Imre Ádám** lett, második helyen **Sárközi Kitti**, a harmadikon **Ferenci Mária** végzett.

*A CARPATICA ART EXPO 2011 kiállítás résztvevői a MÉKK és a KMMI Munkácsy Mihály Oklevelét kapták: **Bartosh József, Bartos Tatjana** (Beregszentmiklós), **Beleny Mihajlo, Puhlik-Beleny Magda** (Ókemence), **Csernyiga Gyula** (Nagybereg), **Fuchs Andrea** (Ungvár), **Harangozó Miklós** (Salánk), **Homoki Gábor** (Péterfalva), **Juhász László** (Sárosoroszi), **Klisza János, Klisza Krisztina** (Ungvár), **Kutasi Xénia** (Bene), **Kuruc Adriána** (Ungvár), **Lőrincz István, Lőrincz Katalin** (Ungvár), **Nigriny Edit** (Ungvár), **Picur Zoltán** (Ungvár), **Prófusz Marianna** (Beregszász), **Réti János** (Ungvár), **Soltész András, Soltész Gabriella, Soltész Péter** (Ungvár), **Szajkó Tibor** (Beregszász), **Szkakandij Olga, Turák Angéla** (Ungvár).

2010

*A *Magyar Ezüst Érdemkereszt* kitüntetést kapta **Hidi Endre** nagydobronyi keramikus.

* A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága díszoklevelében részesült **Fuchs Andrea** (Ungvár) kulturális menedzser, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének titkára.

*A KMMI a 65 éves **Soltész Péter** ungvári festőművészt *Munkácsy Mihály Emlékplakettel* tüntette ki. A díjat **Dupka György** igazgató adta át az Ungvár Galériában megrendezett életmű-kiállításon.

***Lizák Alex** beregszászi fotóművész *A vándor* című munkája különdíjban részesült a Budapesti Szolgáltató- és Kézművesipari Szakképző Iskola által szervezett VII. Nemzetközi Fotókiállításon.

*A Magyar Kultúra Napja alkalmából az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség kiosztotta a Kárpátaljai Magyar Nívódíjakat.

Soltész Péter festőművész, a Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület társelnöke, az Ukrajnai Képzőművészeti Szövetség tagja *Hollósy Simon Képzőművészeti Díjat* kapott.

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet *Munkácsy Mihály Emlékplakettjét* **Matl Péter** szobrászművész vehette át.

*Sor került a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet II. Tehetséggondozási Programja keretében korábban meghirdetett alkotói pályázat eredményhirdetésére:

Fotó kategóriában I. hely - **Kárpáti P. Zoltán**, II. hely - **Lizák Alex**. Grafika kategóriában I. hely - **Imre Ádám,** II. hely - **Kárpáti P. Zoltán,** III. hely

- **Pugner Gergely,** különdíjban **Deme Mária, Komáromi Mónika** és **Lizák Alex** részesült.

2009

*A *Magyar Arany Érdemkereszt* kitüntetést kapta **Prófusz Marianna,** a Nagyberegi Középiskola magyartanára, a népművészet mestere.

***Micska Zoltán** festőművész: Pro Cultura Hungarica díj tulajdonosa.

*Beregszászban **dr. Gubcsi Lajos**, a *Magyar Művészetért Díj* kuratóriumának elnöke átadta a rangos elismerést **Matl Péter** szobrászművésznek.

*Ukrajna Érdemes Művésze címmel tüntették ki ifjabb **Habda László** ungvári képzőművészt.

***Dupka György, Borbély Ida** és **Fuchs Andrea** felköszöntötte **Réti** János festőművészt 60. születésnapja alkalmából, illetve átadták a közösség *Munkácsy Mihály-emlékplakettjét* (Beleny Mihály alkotását).

2008

* A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága díszoklevelében részesült **Mihajlo Beleny** (Ókemence) szobrászművész**, Réti János** (Ungvár) festőművész, könyvillusztrátor, a Munkácsi Mihály Alkotótábor alapítója.

*Az UMDSZ elismerő oklevelét kapta **Lőrincz István** fotóművész, **Lőrincz Katalin** keramikus, **Fuchs Andrea** grafikus.

*Az UMDSZ *Hollósy Simon Közművelődési Nívódíjjal* tüntette ki **Mihajlo Beleny** szobrászművészt.

***Lőrincz István** fotóművészt vitézzé avatták Szegeden.

***Balla Pál** festőművészt több évtizedes alkotói munkássága elismeréseként az UMDSZ *Hollósy Simon Képzőművészeti Nívódíjával* tüntették ki.

***Matl Péter** a szobrászat kategóriában megkapta *a Boksay József és Erdélyi Béla Megyei Képző- és Iparművészeti Díjat*.

2007

*A *Magyar Ezüst Érdemkereszt* kitüntetést kapta **Magyar Árpád** kijevi képzőművész, **Benkő György** beregszászi képzőművész.

* A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága díszoklevelében részesült **Balla Pál** (Ungvár), képzőművész, rajztanár, **Molnár Zsolt** (Eszeny) címerkutató és -festő.

* **Bulecza Gábor** képzőművészt *Boksay József- és Erdélyi Béla-díjjal* tüntették ki.

*A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságát A *Kisebbségekért díjjal* tüntette ki **Gyurcsány Ferenc**, a Magyar Köztársaság miniszterelnöke.

2006

*A *Magyar Érdemrend Tisztikeresztje* kitüntetést kapta Pákh Imre munkácsi származású, Amerikában élő, főleg Munkácsy-festmények műgyűjtője.

***Micska Zoltán** festőművész: *Ukrajna Népi K*épzőművésze (2006).

*Az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség *Kárpátaljai Magyar Nívódíjának* idei kitüntetettjei: **Matl Péter** szobrászművész.

***Matl Péter** szobrász: *Kisebbségekért Díjat* és Kárpátajai Boksay József és Erdélyi Béla Képzőművészeti Díjat kapott.

2005

*A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága díszoklevelében részesült **Horváth Anna** (Beregszász) beregszászi képzőművész, szobrász, **Frech Ottó,** budapesti fafaragó művész, **Marinics Sándor** (Nagyszőlős) festőművész, a Kárpátaljai Történelmi Jurtatábor oktatója.

*Határon túli alkotókkal bővült a Magyar Művészeti Akadémia tagsága. Az új tagok közt nyolc kárpátaljai művész van: **Erfán Ferenc, Horváth Anna, Magyar László** és **Tóth Lajos** képzőművész.

***Horváth Anna** képzőművész a MÉKK Emléklapját vette át **Gortvay Erzsébettől,** a közösség társelnökétől.

2004

*A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága díszoklevelében részesült **Derceni Kovácsné Ibolya** (Kígyós), a népművészet mestere, **Stark István** (Visk) viski építészmérnök**.**

*Szemán Ferenc „Öcsi” festőművész a Kárpátaljai Magyar Nívódíjak *Hollósy Simon Képzőművészeti Díját* vette át.

*Hidi Endre nagydobronyi keramikusművésznek 60. születésnapja alkalmából átnyújtották a megyei állami közigazgatás és a művelődési főosztály díszoklevelét.

*Képzőművészet és iparművészet kategóriában Boksay József- és Erdélyi Béla-díjat kapott többek közt **Malcsiczky Simon**.

*Az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség tíz kategóriában Kárpátaljai Magyar Nívó-díjat alapított. Az idei díjazott:

Szemán Ferenc festőművész *Hollósy Simon Képzőművészeti Díj*;

*A MÉKK Nívódíjat **Szemán Ferenc** „Öcsi” ungvári festőművész kapta.

2003

*A *Magyar Érdemrend Középkeresztje* kitüntetést kapta **Matl Péter,** kárpátaljai magyar szobrászművész.

*Beregszászon a közelmúltban felújított Arany Páva étteremben megtartották a beregszászi vállalkozók nyolcadik bálját, ahol az idén is kiosztották a *Köszönet-díjakat*. Az idei Életmű-díjat **Garanyi József** festőművésznek ítélték oda.

2002

*A beregszászi vállalkozók hagyományos bálján a Beregszász 900 éves Városvédő-Szépítő és Művelődési Alapítvány Életmű-díjat adott át **Horváth Anna** képzőművésznek.

*Az Ung-vidéki Magyar Szövetség nívódíját az elnökség a kárpátaljai magyarság szolgálatában kifejtett tevékenységéért **Szemán Ferenc** képzőművész, **Szarvas Péter** építész, kapta meg.

*A 2002. év megyei díjasa lett a képzőművészet és iparművészet kategóriájában Boksay József- és Erdélyi Béla-díjat kapott **ifj. Habda László** ungvári festőművész a *Hra* c. alkotásáért; valamint **Ivancsó Mária** és **Ivancsó Mihály** a *Dekoratív plasztika* c. alkotásért. Mindhárom művész a Képzőművészek Ukrán Nemzeti Szövetségének tagja.

***Györke Géza,** az Ungvári 10. Sz. Dayka Gábor Középiskola diákja az idei Szribnij Dzvin nemzetközi rajzverseny győztese lett. A tehetséges ifjúnak ez már a második komoly sikere: a 2000. évi mikolajivi Aranygólya nemzetközi versenyen is nagydíjat szerzett.

***Hennagyij Moszkal**, a megyei állami közigazgatás elnöke a megyei tanács

nagytermében kárpátaljai újságírókat tüntetett ki a sajtó napja alkalmából. Többek között megtisztelő kitüntetésben, illetve díszoklevélben részesült a Kárpáti Igaz Szótól **Tóth László** fotóriporter.

*Kárpátalja kormányzója a 90 éve született **Glück Gábor** ungvári kiállításán, a művész lányának, **Glück Anna** tanárnőnek átnyújtotta a megyei állami közigazgatás díszoklevelét azért a munkáért, amit édesapja hagyatékának megőrzése és népszerűsítése érdekében fejtett ki.

*A Magyar Művészetért Díjat és a Herendi Porcelángyár Manufaktúra ajándékát kapták a kárpátaljai közélet és művészet kiváló egyéniségei, köztük **Matl Péter** szobrász.

2000

***Micska Zoltán** festőművész: Ukrajna érdemes képzőművésze (2000).

***Magyar László** festőművész: a Sellyei Ormánsági Kulturális Alapítvány Nívódíja (2000).

1997

***Horváth Anna** képzőművész: *Ukrajna Érdemes M*űvésze (1997), Beregszász város *Pro Urbe-díj* (1997) birtokosa.

1996

***Magyar László** festőművész: Csepel Önkormányzatának Fődíja (1996);

*Horváth Anna beregszászi képzőművész *Pro Cultura Hungarica (*1996) kitüntetést kapott.

*Ilku Maron József festőművész: *Káplár Miklós-emlékérem* és díj

1994

* A MÉKK nívódíjasa **Horváth Anna** képzőművész.

1993

*Prófusz Marianna beregszászi szövő 1993-ban elnyerte a Magyar Köztársaság *Népművészet Ifjú Mestere* címet.

1992

Ilku Maron József festőművész: *Hajdúböszörményi Nemzetközi Művésztelep nívódíja*.

1991

***Szemán Ferenc** „Öcsi" festőművész 1991-ben megkapta a határon túli magyar képzőművészek számára alapított nemzetközi *Hollósy Simon-díjat*.

FONTOSABB KÁRPÁTALJAI MAGYAR CIVIL MŰVÉSZETI SZERVEZETEK, INTÉZMÉNYEK, GALÉRIÁK, KIÁLLÍTÁSI SZÍNTEREK [2]

2. SZ. MELLÉKLET

ArtTisza művészeti egyesület
Cím: 90202 Beregszász
Kapcsolattartó: Szilágyi Sándor
https://www.facebook.com/arttisza/
Tel.: +38066 43 44 164, +38066 92 41 61
arttisza@gmail.cim

Benei Faluház
(Polgármesteri Hivatal):
90261 Bene, Rákóczi u. 65.
E-mail: benehaz@freemail.hu

Beregszászi járás ipar és képzőművészeinek „Bereg" Alkotó Egyesülete
http://kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=41&id=3
Cím: 90200 Beregszász, Sevcsenko u. 13.
Tel.: 00-380-96-27-26-026
E-mail: profuszm@gmail.com
Elnök: Prófusz Marianna
https://www.facebook.com/marianna.profusz?fref=ts

[2] A címjegyzéket A MÉKK és a KMMI adatbázisa alapján Dupka György és Fuchs Andrea állította össze.

Beregszentmiklósi várkastély-múzeum
(Telegdy–Rákóczi-kastély)
89640 Csinagyijevo/Beregszentmiklós, Volosin u. 53/B.
Kapcsolatfelvétel: Bartosh József, a Kalhan-A jótékonysági szervezet elnöke
E-mail: kalhan-a@meta.ua

Beregvidéki Múzeum
(Bethlen–Rákóczi-kastély)
90202 Beregszász, Bethlen Gábor u. 1.
Kapcsolatfelvétel: Sepa János igazgató
E-mail: sepa@bereg.net.ua

Együtt – a Magyar Írószövetség Kárpátaljai írócsoportjának folyóirata
http://kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=27&book_id=241
Cím: 90255 Mezővári, Városderék u. 28.
Tel/fax: 00-380-/3141/-73-201
E–mail: vafala@gmail.com
Elnök: Vári Fábián László

Európa–Magyar Ház, Beregszász
90202 Beregszász, Széchenyi u. 59/b.
Tel./fax: 00-380-/3141/- 4-28-14,15.
E-mail: kmmi@swi.net.ua
Honlap: www.kmmi.org.ua.

Kalhan-A Alapítvány
www.stmiklos.org.ua
Cím: 89640 Beregszentmiklós, Volosin u. 53b
Elnök: Bartosh József
Tel.: +380-3131-6-25-77 Mobil: +38-050-175-1779 +38-067-936-8702
kalhan-a@meta.ua

Kárpátaljai Magyar Képző– és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT)
Elnök: Kulin Ágnes
E-mail: aligkenus@gmail.com
Cím: 88000 Ungvár, Szabadság sugárút 44/17

Kárpátaljai Nemzetiségek Kulturális Központja
88000 Ungvár, Pravoszlav part 2.

Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum
88000 Ungvár, Káptalan u. 33
Kapcsolatfelvétel: Angyal Gabriella igazgatóhelyettes

Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület
Honlap: http://kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=42&id=1
Irodavezető: Fuchs Andrea
https://www.facebook.com/andrea.fuchs.104
Cím: 88000 Ungvár, Posztolaki tér 5/a
Tel/fax: 00-380-/312/-64-37-37

Tiszapéterfalvai Képtár
(György-kastély)
90354 Tiszapéterfalva, Rákóczi u. 94.
Kapcsolatfelvétel: Pősze Henrietta igazgató.

Tiszaháti Tájmúzeum
90355 Tiszabökény (Farkasfalva), Sevcsenko u. 74.
Kapcsolatfelvétel: Pősze Henrietta igazgató.

Váralja múzeum-kávézó
88000 Ungvár, Váralja (Olybrahta) u. 3
Kapcsolatfelvétel: Rusznák György

Viski Tájház:
90454 Visk, Október u. 49,
Kapcsolatfelvétel: Ötvös Ida, a Viski Zöld Falusi Turizmus Szövetség elnöke.
E-mail: otvos.ida@gmail.com
www.viskiturizmus.hu

FONTOSABB MAGYAR SZOBROK, EMLÉKMŰVEK, KOPJAFÁK JEGYZÉKE

3. SZ. MELLÉKLET

Kijev

Milleneumi emlékoszlop. Kijevi magyar hegy alján. Alkotó: Vígh János építész, Jurij Bahalika szobrász. Avatás: 1997. december 13.

Petőfi Sándor mellszobra. Kijev, Vorovszkij utcai park. Alkotó: Kutas László. Avatás: 2009. december 12.

Liszt Ferenc domborműves emléktábla. Kijev-Podol, Szerződések Háza (Kontraktovnij Dom) falán. Alkotó: Vígh János építész, Jurij Bahalika szobrász. Avatás: 1998.

Lemberg

Konstancia (IV. Béla magyar király lánya, Lev halicsi fejedelem felesége) emléktábla. Lemberg (Lviv), Keresztelő Szent János templom. Alkotó: Imre Lajos. Avatása: 2003.

Bolyai János emléktáblája. Lemberg (Lviv), a Lvivi Ivan Franko Egyetem főépületének homlokzatán. Alkotó: Gáti Gábor (Fáskerti István tervei alapján). Avatása: 1994.

Sztarij Szambor

A „malenkij robotra elhurcoltak emlékszobra az egykori lágertemető helyén.. Alkotó: Matl Péter. Avatása: 2016.

Ungvár és környéke

Dayka Gábor mellszobra. Helyszín: Ungvár, UNE vegyi karának épülete előtti parkban (egykori Drugeth Gimnázium). Avatás: 1900 októberében állították fel. 1945-ben a szovjetek eltávolították. 1994-ben visszakerült helyére, újra felavatták. Alkotója: Szamovolszky Ödön.

Gyöngyösi István-emléktábla szülőháza falán. Helyszín: Ungvár, Radvánc, Gyöngyösi u. 8. szám alatt a Gyöngyössy-kúria falán (az épület XVI. századi). Avatás: 1908. Alkotója: Petridesz János.

Petőfi-emléktábla. Helyszín: Ungvár, Petőfi tér, a Művészeti iskola falán (Fekete-sas vendéglő helyén). Avatás: 1911. 1945-ben a szovjetek lemeszelték. 1989-ben felújították, újra felavatták. Alkotója: Petridesz János.

Petőfi Sándor egész alakos szobra. Helyszín: Ungvár, Petőfi tér. Avatás: 1990. szeptember 29. Alkotója: Ferenczy Béni. Ismeretlen vandálok többször meggyalázták, kardját letörték.

Roskovics Ignác festőművész egész alakos szobra. Helyszín: Ungvár, Színház tér. Avatás: 2012. Alkotója: Mihajlo Kolodko (Ungvár).

Boksay József és Erdélyi Béla egész alakos szobra. Helyszín: Ungvár, Zsupanatszka/Vármegyeháza tér. Avatás: 1993. Alkotója: Mikola Olejnik.

Bercsényi-mellszobor. Helyszín: Ungvár ősi várudvara. Avatás: 2012. október 13. Alkotója: Győrfi Lajos (Püspökladány).

Soltész Zoltán domborműves táblája. Helyszín: Ungvár, a családi ház falán. Avatás: 2006. Alkotója: Mihajlo Beleny.

Erdélyi Béla domborműves táblája. Helyszín: Ungvár, a családi ház falán. Avatás: 2010. Alkotója: Mihajlo Beleny

Kossuth-emléktábla. Helyszín: Ungvár, Petőfi tér, az alap iskola falán. Avatás: 2002. Kivitelezte: Jendrék Tibor kőfaragó.

Bercsényi-emléktábla. Helyszín: Ungvár, Bercsényi u. saroképülete falán. Avatás: 1998. Kivitelezte: Jendrék Tibor kőfaragó.

Magyar Milleniumi Emlékoszlop (kopjafa) emléktáblával. Helyszín: Ungvár, református templom előtti tér. Avatás: 2002. Alkotója: Gergely István (Csetfalva) fafaragó.

Ukrán-magyar barátság kopjafája. Helyszín: Ungvár, Posztolaki tér. Avatás: 2001.

1956-os emléktábla. Helyszín: Ungvár, az ungvári börtön falán. Avatás: 2006. Alkotója: Matl Péter.

1956-os emléktábla. Helyszín: Ungvár, Ungvári 10. Számú Dayka Gábor Középiskola folyosójának falán. Avatás: 2006. Kivitelezte: Jendrék Tibor kőfaragó.

Szabó Dezső-emléktábla. Helyszín: Ungvár, Kálvária utcai lakóház falán. Avatás: 2005. Kivitelezte: Jendrék Tibor kőfaragó.

Kopjafa a sztálinizmus áldozatainak emlékére. Helyszín: Ungvár, a Bercsényi úti háborús magyar katonai temetőben. Állítva: 2005. november 26. Alkotója: Gergely István (Csetfalva) fafaragó.

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc emlékműve. Helyszín: Ungvár, Postatér. Avatása: 2016. Alkotója: Kolodkó Mihály (Ungvár).

Egán Ede domborműves emlékműve. Helyszín: Ungvár határában, Barvinok/Börvinges település elején. Avatás: 2002 márciusa. Alkotója: Vaszil Olasin.

Ady Endre-emléktábla. Helyszín: Nagydobrony, Református Líceum falán. Avatás: 2001. Kivitelezte: Jendrék Tibor kőfaragó.

Paprikafűző asszony egész alakos szobra. Helyszín: Nagydobrony. Avatás: 2012 áprilisa. Alkotója: ifj. Hidi Endre.

Egész alakos magyar katona szobra az I. világháborúban elhunyt hősök emlékére. Helyszín: Nagydobrony, református templom előkertjében. Avatás: 1941. Alkotója: ismeretlen. 1948-ban a szovjet hatalom képviselői eltávolították. 1990-ben újból felállították.

Liszt Ferenc-mellszobor. Helyszín: Nagyláz, Plotényi-kastély. Avatás: 2011. december. Alkotója: Mihajlo Beleny.

Liszt Ferenc domborműves táblája. Helyszín: Nagyláz, Plotényi-kastély. Avatás: 2009. Alkotója: Mihajlo Beleny.

Plotényi Nándor hegedűművész domborműves táblája. Helyszín: Nagyláz, Plotényi-kastély. Avatás: 2009. Alkotója: Mihajlo Beleny.

Reményi Ede hegedűművész domborműves táblája. Helyszín: Nagyláz, Plotényi-kastély. Avatás: 2010. Alkotója: Mihajlo Beleny.

Johannes Brahms zeneszerző domborműves táblája. Helyszín: Nagyláz, Plotényi-kastély. Avatás: 2010. Alkotója: Mihajlo Beleny.

Dobó István domborműves táblája. Helyszín: Sislóci Középiskola. Avatás: 2008. Alkotója: Mihajlo Beleny.

1956-os emléktábla. Helyszín: Gálocs, Polgármesteri hivatal falán. Avatás: 2006. Kivitelezte: Jendrék Tibor kőfaragó.

Millenniumi emlékmű. Helyszín: Kisgejőc. Avatás: 2001. Alkotója: Csuka Béla sírkőfaragó (Kisgejőc). A márványtábla Szent István profilképét ábrázolja.

Turulmadaras I. világháborús emlékmű. Helyszín: Eszeny. Több évtizeden át tartó kálvária után 2002 nyarán került vissza a helyére.

Kopjafa a márciusi ifjak emlékére. Helyszín: Palágykomoróc, a görög katolikus templom kertjében. Alkotója: Balázs István (Visk) fafaragó.

Nemzetőrök kopjafája. Helyszín: Rát. Adományozó: Rát szülötte, dr. Kótyuk Erzsébet és férje, dr. Botlik József.

Szent István egész alakos faszobra. Helyszín: Tiszasalamon. Avatás: 2011. augusztus 20. Alkotója: Dalnoki István.

Egry Ferenc mellszobor. Helyszín: Kisgejőc. Avatás: 2015. Alkotója: Szilágyi Sándor.

1956 egyik hősének, Szűcs Sándornak, a záhonyi vasútállomás egykori főnökének tiszteletére emléktáblát avattak az egykori alma materében, a Csapi 2. Számú Széchenyi István Középiskolában. **Avatás: 2017. február 9.**

Beregszász és környéke

Illyés Gyula mellszobra. Helyszín: Beregszász, Hősök tere. Avatás: 1989. október 14. Alkotója: Borbás Tibor.

Kossuth Lajos mellszobra. Helyszín: Beregszász, a Kossuth Lajos Középiskola bejáratánál. Avatás: 1991 júliusa. Alkotója: Somogyi Árpád Munkácsy-díjas szobrászművész.

Petőfi Sándor szobra. Helyszín: Beregszász, II. Rákóczi Ferenc tér**.** Avatás: 1991. március 15. Alkotója: Körösényi Tamás (Budapest). Megjegyzés: 1991. október 4-én egy Volodimir Dankunics nevű lakos vasrúddal támadt a szoborra bosszúból, amiért a Lenin-szobrot eltávolították a térről. Pár nap múlva újra támadás érte a szobrot, egyik éjszaka ledöntötték. Ezután Nyíregyházára vitték, ahol az alkotó Sebestyén Sándor közreműködésével újjávarázsolta a Petőfi-szobrot. A szobor egy körülbelül 1 méteres talapzatra került. Másodszori avatására 1992. március 15-én került sor.

Szent István király mellszobra. Helyszín: Beregszász, a római katolikus templom előtti téren. Avatás: 2001. augusztus 19. Alkotója: Nagy Lajos Imre (Nyíregyháza).

Bethlen Gábor mellszobra. Helyszín: Beregszász, a Magyar Gimnázium udvarán. Avatás: 1995. október 28. Alkotója: Petrovics István.

Linner Bertalan mellszobra. Helyszín: Beregszász. Avatás: 2004. október 1. Alkotója: Balogh Géza (Nyíregyháza).

Zrínyi Ilona mellszobra Helyszín: Beregszász, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán belül. Avatás: 2007. Adományozó: Bolyai János Honvéd Alapítvány.

Kopjafa a millecentenárium emlékére. Helyszín: Beregszász, a Bethlen Gábor Magyar Gimnázium udvara. Avatás: 1996.

Kopjafa a sztálinizmus áldozatainak emlékére. Helyszín: Beregszász, a Sport szálló melletti Munkácsi úti parkban. Avatás: 2005. november 26. Alkotója: Gergely István (Csetfalva) fafaragó.

Kopjafa Beregszászi Nagy Pál nyelvész emlékére. Helyszín: Beregardó. Avatása: 1990. Alkotója: Schmidt Sándor (Vásárosnamény) népművész, fafaragó mester.

Szent István király faszobra. Helyszín: Asztély bejáratánál. Avatás: 2006. augusztus 20. Alkotója: Id. Elek István és Ifj. Elek István fafaragó.

A református lelkész mártírok emlékműve. Helyszín: Beregszász, Református zsinati és püspöki hivatal parkja. Avatása: 2008. november 27. Alkotója: Matl Péter.

Benei szoborpark. Helyszín: a benei faluház parkja. Avatás: 2010 júniusa. Alkotója, Pintér László sárvári fafaragómester a hét vezérnek állított emléket.

Tiszacsomai Honfoglalási Emlék- és Szoborpark. A több mint 1000 esztendős temető északi részén 1996-ban emlékparkot létesítettek. A honfoglalási emlékművet Csirpák Viktória beregvidéki képzőművész készítette el. További faszobrok: Szent István faszobra. Helyszín: Tiszacsoma. Avatás: 2000. Alkotója: Fresh Ottó és Szabó József.

Árpád vezér faszobra. Helyszín: Tiszacsoma. Avatás: 2000. Alkotója: Fresh Ottó.

Petőfi Sándor-emléktábla. Helyszín: Badaló, a református templom falán. Avatás: 1938.

Kossuth Lajos-emléktábla. Helyszín: Mezővári, a Polgármesteri Hivatal falán. Avatás: 2002. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

Kecskés Béla-emléktábla. Helyszín: Csonkapapi, a helyi általános iskola falán. Avatás: 2006. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

Sütő Kálmán-emléktábla. Helyszín: Beregsom, családi háza falán. Avatás: 2006. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

Kovács Vilmos-emléktábla. Helyszín: Gát, a középiskola falán. Avatás: 2007. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

1956-os emléktábla. Helyszín: Mezőkaszony, a középiskola falán. Avatás: 2006. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

Kopjafa a honfoglalás emlékére. Helyszín: Sárosoroszi, a református tempom kertje. Avatása: 1996.

Kopjafa a magyarság megkeresztelésének emlékére. Helyszín: Csetfalva. Avatása: 2000.

Kopjafa a sztálinizmus áldozatainak emlékére. Helyszín: Tiszacsoma, a helyi temetőben. Avatása: 1989 novemberében.

Kopjafa a sztálinizmus áldozatainak emlékére. Helyszín: Mezővári, helyi temető. Avatása: 1989.

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc emlékműve. Helyszín: Beregszász, vasútállomás. Avatása: 2016. Alkotója: Kolodkó Mihály (Ungvár).

Munkácsy Mihály mellszobor. Helyszín: Beregszász, Európa-Magyar Ház. Avatás: 2015. Alkotója: Szilágyi Sándor.

Munkács és környéke

A podheringi 1849-es csata emlékműve. Helyszín: Munkács-Podhering országút hídja mellett a Latorca partján. Avatás: 1901. Többször meggyalázták, emléktábláját leverték, a helyi magyar szervezetek visszahelyezték.

Zrínyi Ilona és II. Rákóczi Ferenc egész alakos szobra. Helyszín: munkácsi vár, a fellegvár Lorántffy-bástyáján. Avatás: 2006. február 27. Alkotója: Matl Péter (Munkács). A szobor öntését Varga Imre neves karcagi bronzöntőmester végezte.

Petőfi Sándor mellszobra. Helyszín: munkácsi vár, a fellegvár udvarán. Avatás: 2008. szeptember 18. Alkotója: Mihajlo Beleny (Ókemence).

Korjatovics Tódor litván fejedelem bronzszobra. Helyszín: munkácsi vár, a fellegvár udvarán. A várban egyébként van emléktáblája Zrínyi Ilonának és Kazinczy Ferencnek is. Újra felállították a munkácsi vár fokán a Turulos emlékoszlopot. Alkotója: Mihajlo Beleny.

Hunyadi Mátyás dombormű. Helyszín: Munkács, a munkácsi vár kastélyának falán. Avatás: 2008. Alkotója: Mihajlo Beleny (Ókemence).

Őrangyal (fa). Helyszín: Munkács, várkápolna. Avatás: 1997. Alkotója: Matl Péter (Munkács).

Angyal (márvány). Helyszín: Munkács, várudvar. Avatás: 1997. Alkotója: Matl Péter (Munkács).

Munkácsy Mihály mellszobra. Helyszín: Munkács,Rákóczi kastély udvara (ma: Művészeti Iskola). Alkotója: Mihajlo Beleny (Ókemence).

II. Rákóczi Ferenc mellszobra. Helyszín: Munkács, a II. Rákóczi Ferenc Középiskola udvarán. Avatás: 2006. május 13. Alkotója: Matl Péter (Munkács).

II. Rákóczi Ferenc domborműves emléktáblája. Helyszín: Munkács, a II. Rákóczi Ferenc kastély (Fejér-ház) homlokzatán. Avatás: 1989. május. Alkotója: Matl Péter (Munkács), aki az 1911-ben a fejedelem elbujdosásának 200. évfordulójára emelt, erősen megrongálódott emléktáblát rekonstruálta, illetve újat készített.

Malenkij robot (a sztálini terror áldozatainak emlékműve). Helyszín: Munkács, a II. Rákóczi Ferenc kastély parkja. Avatás: 1994. Alkotója: Matl Péter (Munkács).

Margittai Antal folklórkutató-dombormű és emléktábla. Helyszín: Munkács, az 1. sz. középiskola falán. Avatás: 2010. szeptember 16. Alkotója: Matl Péter (Munkács).

Kéményseprő szobra. Helyszín: Munkács, sétálóutca. Avatás: 2010. június 12. Alkotója: Ivan Brodi (Munkács). Az életnagyságú bronzból készült emlékművet a helyiek Bertalan bácsinak hívják, a város ezzel a legendás kéményseprő, Tóth Bertalan munkája előtt tiszteleg.

Raoul Wallenberg-emléktábla. Helyszín: Munkács. Avatás: **2013. február 16.** Alkotója: Kolodko Mihály.

Magyar Millenniumi Emlékoszlop (kopjafa) emléktáblával. Helyszín: Dercen, a Fő út középső szakaszán. Avatás: 2002. Alkotója: Gergely István (Csetfalva) fafaragó.

Magyar Milleniumi Emlékoszlop (kopjafa) emléktáblával. Helyszín: Fornos, a református templom előtt. Avatás: 2002. Alkotója: Gergely István (Csetfalva) fafaragó.

Kiss Albert kuruc ezredeskapitány emléktáblája. Helyszín: Barkaszó, a helyi középiskola falán. Avatás: 2006. Kivitelezte: Jendrék Tibor kőfaragó.

Szolyvai Emlékpark siratófala. Helyszín: Szolyva, Verhovinszka út. Avatás: 2004. Tervezője: Asztalos Éva. A feliratos táblák kivitelezője Jendrék Tibor, Jendrék Sándor kőfaragók.

Nagyszőlős és környéke

Perényi Zsigmond mellszobra. Helyszín: Nagyszőlős, a Perényi Középiskola kertje. Avatás: 1906. október 24. Alkotója: Székely Ernő. A műalko-

tást a II. világháború után a szovjethatalom képviselői eltávolították és csak a rendszerváltás után került vissza eredeti helyére. 1991-ben újra felavatták. 1999 augusztusában ismeretlen tettesek megrongálták, később felújították.

Bartók Béla domborműves emléktáblája. Helyszín: Nagyszőlős, a Bartók utca jobb sarkán lévő ház falán. Avatás: 2007. Alkotója: Mihajlo Beleny. Ismeretlen tettesek ellopták.

Bartók Béla mellszobra. Helyszín: Nagyszőlős, a Perényi Középiskola kertje. Avatás: 1999. Alkotója: Borbás Tibor (Magyarország). A talapzat kivitelezője: Matl Péter (Munkács).

1956-os emléktábla. Helyszín: Nagyszőlős, a Perényi Középiskola falán. Avatás: 2006. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

II. Rákóczi Ferenc faszobra. Helyszín: Salánk, Rákóczi-park. Avatás: 2003. május 25. Alkotója: Koltay László püspökhatvani szobrász-fafaragó.

Szent István faszobra. Helyszín: Salánk, Rákóczi-park. Avatás: 2004. augusztus 22. Alkotója: Koltay László püspökhatvani szobrász-fafaragó.

Mikes kútja. Helyszín: Salánk határában, a Hömlöc-hegy egyik előhegyének lábánál a salánkiak helyreállították a szép gémes kutat. Avatása: 1991. május 26. Az emlékmű obeliszkjét viski mesterek készítették. A nagyságos fejedelem és hű apródja féldomborművű képmását, a Rákóczi- és a Mikes-család, valamint Salánk, az egykori mezőváros címerét ábrázoló emléktáblát a budapesti Zichy Galéria adományozta a községnek. Rövid ideig állhatott sértetlenül a falu határában az emlékkút és a gúla. 1992 telén barbár kezek tönkretették az emlékhelyet. 1993 májusában újították fel.

Osváth Miklós kopjafája. Helyszín: Salánk, emlékpark. Avatása: 2004. Osváth Miklós, a Salánkon elhunyt magyarországi, Munkácsy-díjas festőművész tiszteletére művésztársai kopjafát állítottak.

Romzsa Tódor emlékoszlopa. Helyszín: Salánk. Alkotói: Pólin Elek és Pólin Béla fafaragók.

Kopjafa a millennium emlékére. Helyszín Tiszakeresztúr, a református templom kertje. Avatása: 2000 októberében. Alkotója: Gergely István (Csetfalva) fafaragó.

A turulmadaras II. Rákóczi Ferenc-emlékmű. Helyszín: Tiszabökény határában. A tiszaújlaki határátkelő közvetlen közelében egy mesterségesen emelt halom tetején áll a turulmadaras Rákóczi-emlékmű, amelyet a kuruc csapatok első győzelmes csatájának helyén emeltek. 1945 után lerombolták, 1989-ben a Péterfalvai Kolhoz (elnöke Biró Andor) újjáépítette.

A sztálini lágerekbe elhurcolt áldozatok emlékműve. Helyszín: Tiszabökény. Avatása: 1995. Adományozó: Dupka György. Kivitelező: Hadady Csaba építészmérnök (Péterfalva).

II. Rákóczi Ferenc egészalakos faszobra. Helyszín: Tiszabökény, a református templom közelében. Avatás: 2005 nyara. Alkotója: Frech Ottó (Budapest).

Bay Mihály apa és Bay István fia egykori kurucdiplomaták emléktáblája. Helyszín: Tiszabökény, a református templom falán. Avatás: 2002. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

Kökörcsény Pál meghurcolt görögkatolikus pap emléktáblája. Helyszín: Tiszabökény, a görögkatolikus templom falán. Avatás: 2006. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

Kiss Ferenc irodalomtörténész emléktáblája. Helyszín: Péterfalva, a Kölcsey Középiskola falán. Avatás: 2006. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

Komáromy András levéltáros emléktáblája. Helyszín: Péterfalva, a Kölcsey Középiskola falán. Avatás: 2002. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

Kuruc emlékmű. Helyszín: Péterfalva, központ. Avatás: 2003. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

Kossuth Lajos bronzszobra. Helyszín: Nagypalád, a református templom előtti téren. Avatás: 1993 szeptemberében. Alkotója: Kő Pál (Budapest).

Jézus előtt térdeplő magyar katona bronzszobra az I. világháborúban elhunyt hősök emlékére. Helyszín: Nagykomját központjában. Avatás: 1935. A szovjethatalom képviselői 1945-ben leromboltatták. A magyar gyökerű családból származó Natalija Koszteba-Varencsuk polgármester asszony kezdeményezésére Vaszil Olasin ungvári szobrász elkészítette a szobor egykori hasonmását, 2010-ben felavatták.

Árvay Dezső római katolikus plébános és Kökörcsény Pál meghurcolt görögkatolikus pap emléktáblája. Helyszín: Tiszabökény, Árpád-házi Szt. Erzsébet r. k. templom falán. Avatás: 2016. április.

Bencze Györgynek, a magyar országgyűlés képviselőjének és sorstársainak emléktáblája. Helyszín: Tiszabökény, Árpád-házi Szt. Erzsébet r. k. templom falán. Avatás: 2016.

Feltámadt Jézus. Helyszín: Tiszabökény, Árpád-házi Szt. Erzsébet r. k. templom előtti téren. Avatás: 2017. június 4. Alkotója: Matl Péter.

Turulmadaras emlékmű. Helyszín: Visk, Vörös tér. Avatása: 2006. március 19. Alkotója: Matl Péter. Építész: Stark István. A neveket a márványtáblákra Jendrék Tibor és Jendrék Sándor minaji kőfaragók vésték. Az első viski turulmadár avatóünnepségére 1943 júniusában került sor. 1944-ben lerombolták. Régi képeslap alapján készült az emlékmű.

Kölcsey Ferenc-emléktábla. Helyszín: Visk, a Kölcsey Középiskola falán. Avatás: 2002. Kivitelezője: Jendrék Tibor.

Fodó Sándor-emléktábla. Helyszín: Visk, a családi ház falán. Avatás: 2006. Kivitelezője: Jendrék Tibor kőfaragó.

Az öt koronaváros emlékszobra. Helyszín: Visk, a református templom előtt. Avatása: 2002. Alkotója: Balázs István fafaragó.

A Budavárt visszafoglaló viski hősök kopjafája. Helyszín: Visk, a református templom előtt. Avatása: 2002. Alkotója: Balázs István fafaragó.

Csík István néptanító és iskolaigazgató emlékszobra. Helyszín: Visk, Kölcsey Ferenc Középiskola. Alkotója: Balázs István fafaragó.

Kölcsey-emlékoszlop. Helyszín: Visk, Kölcsey Ferenc Középiskola. Avatása: 2006. november 11. Alkotója: Balázs István fafaragó.

Koncepciós perek áldozatainak kopjafája. Helyszín: Visk, Vörös tér, a katolikus plébánia kertje. Avatása: 2005. október 9. Alkotója: Balázs István fafaragó.

Kopjafa a sztálini lágerekbe elhurcolt áldozatok emlékére. Helyszín: Visk, a református templom előtt. Avatása: 2004. október 10. Alkotója: Balázs István fafaragó.

A Rákóczi-szabadságharc kopjafája. Helyszín: Visk, a református templom előtt. Avatása: 2003. október 15. Alkotója: Balázs István fafaragó.

Kossuth Lajos bronz mellszobra. Helyszín: Técső. Avatás: 1896. május 8. Alkotó: Gerendely Béla (Máramarossziget). A két méter magas talapzaton lévő szobrot a visszaemlékezők szerint 1944-ben a bérencek le akarták dönteni, az éber técsőiek viszont meghiúsították tervüket. 1993. január 7-én reggelre, a pravoszláv karácsony szentestéjén a Kossuth-szobrot ledöntötték. A fiatalkorú tetteseket elfogták.

Hollósy Simon-mellszobor. Helyszín: Técső. Avatás: 1993. május 1. Alkotója: Tóth Emőke (Zsennye).

Hollósy Simon-emléktábla (kétnyelvű felirattal). Helyszín: Técső, Hollósy egykori lakóházának falán. Avatás: 1992.

Aknaszlatinai történelmi szoborpark. Helyszín: Aknaszlatina, katolikus templomkert. Avatás: 2000. augusztus 20. Horváth Anna, Matl Péter, Cserniga Gyula és mások alkották meg a hét magyar szent szobrát. A félkörben elhelyezett mészkőből, illetve stukkóból készült alkotások Szent Istvánt, Szent Imrét, Árpád-házi Szent Erzsébetet, Árpád-házi Szent Kingát, skóciai Szent Margitot, Szent Özsébet és Szent Lászlót ábrázolják.

A dolhai összecsapás kuruc áldozatainak Turul-emlékműve. Helyszín: Dolha, Szűz Mária Mennybevitele templom. Avatása: 1903. 1923 áprilisában ismeretlen tettesek az emlékoszlopot megrongálták, az oszlop tetejéről a turulmadarat leverték. Csak a 2000-es években sikerült helyreállítani az emlékoszlopot, és 2003 nyarán a turulmadár visszaállítására is sor került. A turulmadarat Matl Péter munkácsi szobrászművész alkotta.

Szolyvai Emlékpark. Helyszín: Szolyva, Verhovina út sz.n. Tervezője: Asztalos Éva. Avatása: 2004. Kivitelezője: a Szolyvai Emlékparkbizottság által felkért vállalatok, kőfaragók, fafaragók, ácsok, stb.

Az elhurcolt és kivégzett magyar országgyűlési képviselők, felsőházi tagok emlékkeresztje a Szolyvai Emlékparkban. Felszentelése: 2016.december 7. Alkotója: Mihajlo Beleny.

A magyar honfoglalás emlékműve (a magyarok bejövetelének 1100. évfordulójára) (andezit, gránit, vas, beton). Helyszín: Vereckei-hágó. Avatás: 2008. július 21. Alkotója: Matl Péter (Munkács). 2008-ban a magyar állam 25 millió Ft-os támogatásával újjáépíttették az 1996 óta folyamatosan pusztított és rombolt emlékművet. Az emlékmű a Kelet és Nyugat közötti kaput is jelképezi

Kölcsey-emléktábla, Huszton a várhegy lábánál felavatott egy Kölcsey-emléktáblát, melyen a költő Huszt c. epigrammája olvasható ukrán és magyar nyelven. Avatás: 2013.május 24.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Könyvek, tanulmányok, katalógusok, albumok

ABÉCÉS könyv. (Írta és rajzolta Kutlán István. Ötévenként jelent meg, az utolsó 1970-ben volt kiadva). Ragyanszka Skola, Ungvár, 1947-1970.

A beregszászi magyar gimnázium története 1864-1989. Szerk. Benda István, dr. Orosz László. Magyarságkutató Intézet. Budapest, 1990.

- Aczél László: *Ugocsa megye ismertetője*, Miskolc, 1902.
- Aczél László: *Ugocsa vármegye népoktatásügye. 1880-1902*. Budapest, 1908.
- *A Lendület évei*. Összeállította: Balla D. Károly. Galéria-Ecriture, Ungvár-Budapest, 1994.
- *A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társaságának kiállítása*. 1996. Tisztelgés a honfoglalás 1100. évfordulója előtt. Katalógus. Kiállításszervező: Tóth Lajos, Riskó György. Ungvár-Budapest, Tárogató Lap- és Könyvszerkesztőség, 1996.
- Antal Miklós: *A magyarországi Drugeth-család*. Ünnepi beszéd *Drugeth János szobrának* Ungváron tartott leleplezési ünnepségén. Viktória ny., Ungvár, 1943.
- *Aprópénz a történelem színpadán*. A kárpátaljai magyar nyelvű sajtó 1945-1948. Összeállította és szerkesztette: M. Takács Lajos. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1994.
- Attila Duncsák: *Album*. Szakmai szerkesztés: Eduard Szattler. Press Print, Kosice, 2010.
- Balla D. Károly: *A teremtés gyönyöre*. – In: *A kárpátaljai magyar képző és iparművészek Révész Imre Társaságának első kiállítása*. Katalógus. Ungvár, 1991.
- Balla László. *Csillogó, lobogó, vibráló tájak*. Riportok kárpátontúli képzőművészekről. Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1975.

- Balla László: *Erdélyi Béla és kortársai.* A kárpátaljai magyar képzőművészet három nemzedéke. Galéria Kiadó, Ungvár-Budapest, 1994.
- Balla László: *Szegény ember vízzel főz. Életem: a Kárpáti Igaz Szó. Visszaemlékezések, 1947-1987.* PoliPrint, Ungvár, 2002.
- *Balla László* – kárpátaljai magyar író, költő, dramaturg, műfordító. Születése 85. évfordulójára. Bibliográfiai mutató. Összeállította: M. B. Badida, J. J. Szlucka. Kárpátaljai Megyei F. Potusnyak Univerzális Tudományos Könyvtár, Ungvár, 2012.
- *Balla Pál.* A festő és pedagógus. Bibliográfiai mutató. Összeállították: Badida Margarita, Horváth Ilona, Szlucky Éva. Kárpátaljai Megyei Univerzális Tudományos Könyvtár Magyar és Idegen Nyelvű Osztály, Ungvár, 2010.
- Baranyai András: *Munkács*. Ahogy nagyszüleink látták. Vitéz Pákh Sándor Jótékonysági Alapítvány. Budapest-Munkács, 2006.
- Barát Mihály: *Válogatott találkozások* (Életpálya - és portrévázlatok 1970 - 1996). Kárpátaljai Magyar Könyvek, 81. Ungvár-Budapest, 1996., 108 oldal.
- Becske József Lajos: *Barlangok mélyén*. Versek, rajzok. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2005.,
- U.ő.: *Átkozott szerepben*. Versek, rajzok. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2005.
- *Bereg art expo – 2010.* A Bereg Alkotóegyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010.
- Botlik József–Dupka György: *Ez hát a hon... Tények, adatok, dokumentumok a kárpátaljai magyarság életéből, 1918-1991.* Mandátum- Universum, Budapest- Szeged, 1991.
- Botlik József–Dupka György: *Magyarlakta települések ezredéve Kárpátalján*. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1993.
- *Carpatica art expo – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2010.
- *Carpatica art expo – 2011.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea,

Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2011.
- Czébely Lajos: *Visk története*. Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 2002.
- Csatáry György: *A máramarosi öt koronaváros a Rákóczi-szabadságharc idején 1703-1711*. Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 2003.
- Danielovics Emmi: *Tiszaborkúttól Ungvárig*. (Önéletírás). Kárpátaljai Magyar Könyvek, 118. Ungvár-Budapest, 2003., 126 oldal.
- Deschmann Alajos: *Kárpátalja műemlékei*, Budapest, 1990.
- Dupka György, Horváth Sándor: Múltunk s jelenünk. Balogh Edgár nyomában Kárpátontúlon. Uzshorod, Kárpáti Kiadó, 1987.
- Dupka György: *Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára*. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1993.
- Dupka György: *Kárpátalja magyarsága*. Honismereti kézikönyv. A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia, Budapest, 2000.
- Dupka György: *Magyar művészet Kárpátalján*. Kultúr- és művészettörténeti vázlat. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2012. Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11400/11492/11492.pdf
- Dupka György: *Magyar irodalmi élet és írásbeliség Kárpátalján*. Írástudókat adó táj kultúrtörténeti jellegzetességei, kortárs írók, irodalmi életet generáló intézmények adattára. – Kárpátaljai Magyar Könyvek 245. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2017. – 225. old.Tárolt változata: *http://kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=530*
- Dupka György: *Kárpátalja magyar művelődéstörténete. Kultúrtörténeti fejezetek Trianontól napjainkig*. Történelmi szociográfia. – Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2017.
- Fedinec Csilla: *A kárpátaljai magyarság történeti kronológiája 1918-1944*. Fórum Intézet–Lilium Aurum Könyvkiadó, Galánta-Dunaszerdahely, 2002.
- Gádor E. - Pogány Ö. G.: *Magyar szobrászat*, Budapest, 1953.
- Györffy György: *A vármegye X. századi előzményei és korai szervezete. István király és műve*. Gondolat Kiadó, Budapest 1983.
- Hudák Elvira: *Révész Imre és Nagyszőlős*. Nagyszőlősi Könyvtárhálózat, Nagyszőlős, 2009. 12. o.

- Hudák Elvira: *Fancsikától Párizsig. (Kutlán István fancsikai születésű híres sportoló, festőművész, pedagógus 115. születésének évfordulójára kiadott bibliográfiai útmutató.)* Nagyszőlősi központi járási könyvtár, Nagyszőlős, 2009. 20. o.
- Igyártó Gyöngyi: *A máramarosi koronavárosok*. Monográfia. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2005.
- Ilku Marion József: *Portré-karikatúrák*. Kárpát-medencei arcképcsarnok. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 92. Ungvár-Budapest, 1998.•
- Ivaskovics József, Tóth Lajos: *Tavaszváró* (Kárpátaljai magyar költők megzenésített versei, *Ivaskovics József* zenéi, *Tóth Lajos* grafikái). Kárpátaljai Magyar Könyvek, 12. Ungvár-Budapest, 1993.
- Ivaskovics József - Tóth Lajos: *Gyertyaláng.* Megzenésített versek, kórusok, grafikák. Intermix kiadó- Credo Alapítvány. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 123. Ungvár-Budapest, 2003.
- Kádas Kati: *Ego* (Kép, szó), (Versek). Kárpátaljai Magyar Könyvek, 67. Ungvár-Budapest, 1995.
- Kádas Katalin: *Áttelepülésem története*. Szerzői kiadás. Nyíregyháza 2007.
- *Kárpátalja templomai*. *Római katolikus templomok*. Összeállította: Palkó István, Ivaskovics József, Tárczy Andor. Tárogató Lap- és Könyvszerkesztőség, Ungvár, 1997.
- *Kárpátaljai református templomok*. Összeállította: Ivaskovics József, Szirohman Mihály, Palkó István, Kohán László. Tárogató Kiadó, Ungvár, 2000.
- *Kárpátaljai görög katolikus templomok*. Összeállította: Ivaskovics József, Palkó István, Kohán László. Tárogató Kiadó, Ungvár, 2001.
- *Kárpátaljai magyar képző- és iparművészek kiállítása. Tisztelgés a forradalom és szabadságharc 150. évfordulója előtt*. Katalógus. Felelős kiadó: Dupka György. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár. 1998.
- *Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság kiállítása*. Katalógus, Ungvár, 1991.
- *Kárpát-medencei magyar paletta* (Técsői Hollósy Napok, 1993) Szöllősy Tibor összeállításában. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1993.
- *Kárpát-medencei Képző- és Iparművészek Millenniumi kiállítása*. Katalógus. Ungvár, 2000.

- Keresztyén Balázs: *Irodalmi barangolások a Kárpátok alján*. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1993.
- Keresztyén Balázs: *Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon*. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest-Beregszász, 2001.
- *Kortárs magyar művészeti lexikon*. A-Gy. 1. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000.
- *Kortárs magyar művészeti lexikon*. H-Ö. 2. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2000.
- *Kortárs magyar művészeti lexikon*. P-Z. 3. Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001.
- Kovács József: *Fatemplomok Kárpátalján*. Építésügyi Tájékoztatási Központ, Budapest, 1990.
- Kovács Sándor. *Kárpátaljai útravaló*. Püski Kiadó. Budapest, 1999.
- Kovács Sándor. *Bús düledékeiden... Kárpátalja középkori várépítészeti emlékei*. Minerva Műhely. Budapest, 2004.
- *„Külön világban és külön időben."* 20. századi magyar képzőművészet Magyarország határain kívül 1918-tól napjainkig. Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társasága, Felelős kiadó: Szabó Lilla. 2001.
- Lehoczky Tivadar: *Beregvármegye monographiája, I-III*. Ungvár, 1881-1882.
- Lengyel János*: Halott ember karácsonya*. Interjúk. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 195. Ungvár-Budapest, 2009., 156 oldal.
- Tárolt változat: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=216
  Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/11000/11010/11010.pdf
- Lengyel János: *Arc-poeticák. Beszélgetni jó.* Interjúk. Kárpátaljai Magyar Könyvek 241. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2015.
  Tárolt változat:
  http://kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&booktype_id=1
- *Luceafărul* (román nyelvű ábécéskönyv Kutlán István rajzaival), Prága, 1937.
- Mécs László: *Hajnali harangszó*. Versek. (Borító: Fodor Béla) Földesi ny., Ungvár, 1923. 160 p.
- *Magyar életrajzi lexikon I. (A–K)*. Főszerk. Kenyeres Ágnes. Budapest: Akadémiai Kiadó. 1967.
- Mészáros Károly: *Ungvár története a legrégibb időktől máig*. Pest, 1861.

- Mondy Miklós: *Egy a szükséges*! Novellák. Előszó: Sztojka Sándor görögkatolikus püspök. Címlap: Kutlán István. Sajó-Vidék ny.
- Nemeskürty István: *A magyar népnek, ki ezt olvassa*. Gondolat Kiadó, 1975.
- *Olvasókönyv* (Az első osztályosok számára, Kutlán István rajzaival). Ungvár, 1933.
- *Ugocsai napok – 2010.* A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület kiállítása. Összeállította: Dupka György, Fuchs Andrea, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Péterfalvai Polgármesteri Hivatal. Péterfalva, 2010.
- *Új magyar líra 1919-1937.* A szlovenszkói és kárpátaljai magyar költők lírai antológiája. (A címlapot Lőrincz Gyula tervezte). Szerkesztette: Wallentinyi Samu. Nyomtatott: „Kárpátia" nyomda, Kassa-Kosice. 1937.
- *Ukrajnai magyar szervezetek, intézmények, közéleti személyiségek adattára*. Dupka György közreadásában. Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár-Budapest, 2006.
- *Ungvár és Ung vármegye. Ungvár és Ung vármegye községei*. Szerk. Csíkvári Antal. Kiadja a Vármegyei szociográfiák Kiadóhivatala, Budapest, 1940.
- Popovics Béla: *Munkács kultúrtörténete a korabeli sajtó tükrében*. (A munkácsi festészet és szobrászat. Kiállítások, tárlatok). Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség, Munkács, 2005.
- Rajna Gy.: *Budapest köztéri szobrainak katalógusa*, Budapest, 1989. (Sz. Kürti Katalin).
- Rácz Pál: *A rongyszedő és más elbeszélések*. (Borító: Grünwald.) Földesi ny.,
- Riskó György: *Szemán „Öcsi" Ferenc festőművész*. Emlékkönyv. Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 2005.
- R. Vozáry Aladár: *Munkács*, Budapest, 1943.
- S. Benedek András: *Tettenérhető történelem. Történelmi-kultúrtörténeti vázlat Kárpátaljáról*. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 1993.
- Sándor László: *Három ország polgára voltam. Egy évszázadnyi élet emlékei, 1909-1993*. Madách-Posonium, 2009.
- Dr. Szabó Ákos-Kállai Tibor: *Magyar festők és grafikusok életrajzi lexikona*. I. kötet. A-K. II. Kötet. L-Z. Műgyűjtők és kereskedők kézikönyve. Nyíregyháza, 1997.
- Szova-Gmitrov Péter: *Ungvár múltja*. A szerző saját kiadása. Ungvár, 1944.

- Tabódy József: *Munkács múltja és jelene Magyarország történetében*. Pest, 1861.
- Tegze József. *A munkácsi római katolikus templom története*. Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye, Munkács, 2006.
- Vaskó István: *Miért?* (Borító: Boksay József). Lám Elemér Rt. Könyvnyomdai Műintézere, Uzhorod-Ungvár Földesi ny., Ungvár, é.n.
- *Zornica* (ábécéskönyv, Írta Olekszandr Márkus. Kutlán István rajzaival a ruszin gyerekek részére). Ungvár, 1925.
- Zubánics László: *Guti körkép*. (Intermix Kiadó. Ungvár-Budapest, 2000.), *Beregszászi kalauz*. (Magánkiadás. Beregszász, 2000.),
- *Régmúlt virágok illata*. (Intermix Kiadó. Ungvár-Budapest. 2002.)., *Víz tükrére történelmet írni...* (helytörténeti írások). (Intermix Kiadó. Ungvár-Budapest. 2007.)

Írások, forrásanyagok az időszaki kiadványokban

- Balla László: *„A técsői iskola"* – In: 1967. Kárpáti Kalendárium, Kárpáti könyvkiadó, Uzshorod. 1966.
- Balla László: *Kárpátalja művészete*. – In: Pánsíp, 1993. 2. sz.
- (bl.) *Munkács nagy szülöttje*. – In: Naptár 1964, Kárpátontúli Területi Kiadó, Uzshorod, 1963. 23. o.
- Baráth József: *Munkácsy Mihály Munkácson*. *Szemelvények a korabeli sajtóból*. – In: Kalendárium '92, Uzshorod, 1991. Kárpáti Kiadó, Ungvár, 72. o.
- Bőgel J.: *Új szobrok Debrecenben*, Alföld, 1961/4. és 1965/6.
- Buza B.: *Búcsúztató*, Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége tájékoztatója, 1984/3-4.
- Dupka György: *Munkácsy Mihály látogatása szülővárosában*. – In: Kalendárium '87, Kárpáti Kiadó, Uzshorod, 1986. 33. o.
- Fedák László–Dupka György: *Emlékezés Szamovolszky Ödönre*. – In: Kalendárium '87, Uzshorod, 1986.
- Fedinec Csilla: *A Kárpáti Kiadó kalendáriuma (40 év címszavakban. Képzőművészet)*. – In: '96 Kalendárium '97. Ungvár, Kárpáti Kiadó, 1996, 161-162. o.
- Füzesi Magda: *Mit csinál most Kádas Kati festőművész?* – In: Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évf. 1. szám, 2012. március, 40. o.

- Fodor Géza: *Mohy Sándor életéről, művészetéről*. – In: Együtt, 2010/1 és 2010/2.
- Gortvay Erzsébet: *Húsz év mérlegén*. – In: Kárpáti Igaz Szó, 1965. aug. 8.
- Grigora Éva: *A természet szerelmese. Szilvási Ferenc 50 éves*. –In: Nagyszőlős-vidéki Hírek, 2010. február 20.
- Hegedűs Csilla: *Megújult a képtár*. – In: Kárpáti Igaz Szó, 2010. április 20.
- *Jakab András kijevi kiállítása*. – In: Nagyszőlős-vidéki Hírek, 2010. január 9.
- Kacsij Jurij: *Munkácsy Mihályra vonatkozó dokumentumok*. – In: 1965 Kárpáti Kalendárium, Kárpáti Kiadó, Uzshorod, 1964. 124. o.
- Kacsij Jurij: *Földink levele Repinhez*. – In: Kárpáti Igaz Szó, 1986. dec. 31.
- Keresztyén Balázs: *Révész Imre nyomában Vinohradovón*. – In: Kárpáti Igaz Szó, 1981. okt. 25., Révész Imréről írt cikk változata: Kalendárium '85. Kárpáti Kiadó, Uzshorod, 1984. 28-29. o.
- *Két művész egy tárlatról. Interjú Veres Ágotával és ifj. Hidi Endrével*. –In Kárpátalja, 2010. ápr. 30.
- *Kutlán István festőművész Párizsban*. – In: Polgár, Uzhorod, 1927. szeptember 30.
- Lengyel János: *„Mindig világpolgárnak vallottam magam." (Interjú Koszták Istvánnal)*.– In: Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évf. 2. szám, 2012. június, 39. o.
- Márkus Csaba. *Az Együtt útat keres*. – In: Kárpáti Igaz Szó, 1967. május 31.
- M. B. (Molnár Bertalan): *Ikon-kiállítás Beregszászban*. - Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évfolyam, 2. szám, 2012. június, 15. o.
- Nigriny Szabolcs: *Festő és iparművész. (Erfán Ferencről)*. – In: Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. augusztus, 19. o.
- Nigriny Szabolcs: *Vasba kovácsolt izgalmas valóság. (Zsombor Péterről)*. – In: Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2009. március, 19. o.
- Nigriny Szabolcs: *A hangulatom ott van a képeimen. (Portré Pavlusin Valériáról)*. – In: Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2010. április, 12-13. o.
- Nigriny Szabolcs: *A tartalom megtalálja formáját. (Portré Koszták Istvánról)*. –In: Élet-Jel, Közművelődési magazin, Ungvár, 2011. január, 14-15. o.
- *Petőfi Sándor első mellszobra. Schlossel András, a selesztovói vasöntöde modellező szobrásza*. – In: Kárpáti Kalendárium 1981.

- *Ruszinszkói festőművész tanulmányúton*. – In: Új Közlöny, Uzhorod-Ungvár, 1923. július 20.
- Sándor László: *Kárpátontúl képzőművészetéről*. – In: Naptár, 1958. Kárpátontúli Területi Könyvkiadó, Uzshorod, 1957. 20. o.
- Sándor László: *A népek barátsága jegyében. Hollósy Simon születésének 105. évfordulójára*. – In: Naptár, 1962. Kárpátontúli Területi Kiadó, Uzshorod, 1961. 22 o.
- Sz. L. /Szenes László/: *Két emléktábla*. - In: 1970 Kárpáti Kalendárium, Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1969. 58. o.
- Székelyhidi Ferenc: *Manajló Iván festőművészre emlékeztek Vácott*. – In: Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évf. 1. szám, 2012. március, 25. o.
- Sztaskó Gyula: *„Keleti férfi feje"*. – In: 1969 Kárpáti Kalendárium, Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1968. 14. o.
- Sztaskó Gyula: *Szvida Vaszil és Kontratovics Ernő tárlatán*. – In: Kárpáti Igaz Szó, 1989. június 9.
- Tudósítónk (Molnár Bertalan): *Horváth Anna-emlékkiállítás*. – In: Kárpátaljai Hírmondó, Budapest, VIII. évfolyam, 2. szám, 2012. június, 9. o.
- Váradi-Sternberg János: *Régi rajzok székvárosunkról*. – In: Kalendárium '82, Kárpáti Kiadó, Uzshorod. 1981. 22-23. o.

Ukrán és orosz nyelvű szakirodalom
(українська та російська література)

- Адальберт Ерделі. Автор-упорядник: Антон Ковач. «Видавництво Олександри Гаркуші». Ужгород, 2007.
- Адальберт Ерделі «ІМЕН»: Літературні твори, щоденники, думки. Упорядник: І.Небесник, М.Сирохман. Видавництво Олександри Гаркуші. Ужгород, 2012 р.
- Балла П. Повертаючись до тих чісаів. //Новини Закарпаття. - 1995.- 8 березня - С. 15.
- Балла П. Про створення і розвиток Ужгородського училища прикладного мистецтва// Наук.-метод.зб. УУПМ ім. А. Ерделі. -1993. - Вил. 1. - С. 10-22.
- *Балла П.* Погляд у минуле і майбутнє // Новини Закарпаття. – 1995. -23,. Лют.-С.11.

- *Біксей Л.* Ференц Семан. Малярство: Передм. до кат. -Ужгород, 1996.-С.3.
- *Бокшай Й.* Передмова// Изобразительное искусство Закарпатья. - М.:Сов. Художник, 1973. - С.3-4.
- *Бокшай Й.* Мысли художника. «Искусство», 1958, № 6.
- *Владич Л.* Малярство Гаврила Глюка // Образотворче мистецтво . -К., 1983. -№ 6. -С. 22-24.
- *Гаврош О.* Павло Бедзір про КГБ, коханок, його і білого коня // Старий замок. - 1999. - 1 лип.
- Ерделі А. Високе образотворче мистецтво // Закарпатська правди.- 1946.- 24. травня.
- Єва Асталош: *А*кварелі. Каталог. Видавництво Олександри Гаркуші. Ужгород, 2011.
- Эрдели А. Учиться на лучших образцах // Закарпатская Украйна. 1946,- 7 июл.
- Закарпатський художній музей. Автор-упорядник: О.М. Чернега-Балла. «Мистецтво». Київ, 1984.
- *Затлоукала Я.* «Мистецтво на Підкарпатській Русі». - «Підкарпатська Русь», Братіслава, 1936. (Zatloukal J.U. узгуатікь na Podkarpatsky Rusi // Podkarpatsky Rus / Red. Dr. J. Zatloukal. – Bratislava, 1936. - 5. 234-238.)
- *Каллаи Э.* Искусство й художники Карпатского края // Огоньки. - Ужгород. 1940. - Дек. - С. 35-39.
- *Коцка А.* Він любив Закарпаття // Василь Касіян. Спогади про художника: [За ред. Гояна Я.П.] - К.: Мистецтво, 1986. - С. -76-80.
- *Коцка А.* Художники-патрьюти // Закарпатська правда. - 1945 - 6 квьіт.
- *Курильцєва В.* Бокшай Йосиф Йосифович. - М.: Советский художник, 1962.- 60 с.
- Маріон Ілку: Живопис, графіка. Каталог творів, б/р.
- *Мартиненко В.* Ернест Конратович. - К.: Мистецтво, 1973. - 22 с.
- Митці Закарпаття. Закарпатська спілка художників України. Госпрозрахунковий радакційно-видавничий відділ Закарпатського обласного управління по пресі. Ужгород, 1994.
- *Мичка З.:* Альбом. Видавництво Олександри Гаркуші. Ужгород, 2010.

- Науковий вісник № 1. Закарпатського художнього інституту. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції Ужгород. 10-12 травня 2010 р. Видавництво Ґражда. Ужгород, 2010.
- *Небесних І.* Художня освіта на Закарпатті у *ХХ* столітт: історико-педагогічний аспект.Ужгород. Видавництво «Закарпаття». 2000.
- *Островський Г.* Адальберт Михайлович Зрдели. - М.: Сов. Художник, 1966. - 97 с.
- *Островський Г.* Йосиф Йосифович Бокшай. -М.: Сов. художник, 1967.-89 с.
- *Островський Г.* Образотворче мистецтво Закарпаття. «Мистецтво». Київ, 1974.
- Павло Балла: Каталог живопису. КП «Ужгородська міська друкарня». Ужгород, 2005
- *Павлов В.П.* Ф. Манайло. -Київ: Мистецтво, 1970. - 14 с.
- Петро Шолтес: Альбом-каталог. Видавництво Олександри Гаркуші. Ужгород, 2010.
- Петро Шолтес: Альбом-каталог. Поліграфцентр «Ліра». Ужгород, 2005.
- Сирохман М. П>ятдесят п>ять дерев>яних храмів Закарпаття. К.: Грані-Т, 2008.
- Ференц Семан «Öcsi»*:* каталог виставки творів. Закарпатський обласний художній музей ім. Й.Бокшая. ВАТ «Патент», жгород, 2009
- Художники Закарпаття. Ідея проекту та відповідальний за випуск Борис Кузьма. Видавництво Олександри Гаркуші. Ужгород, 2011.
- Художники України. В.о. головного редактора: Землянський О. Київ, 2005-2007 рр.
- Чернєга-Балла Е.М. Закарпатский художественньш *музей.* Фотоальбом. Мистецтво. 1984.
- *Чуліпа І.* Золтан Шолтес. - Ужгород: Карпати,] 989. -11с.
- *Шандор Л.* Гаврило Мартинович Глюк. Киев, 1959.
- *Шандор Л.* Художники Закарпатья. Київ, 1961
- *Шандор Л.* Змил Грабовский. Киев, 1962.

Lapok, folyóiratok, évkönyvek, dokumentumok, adatok

- Az Őslakó évfolyamai: 1928–1942.
- Beregi Hírlap évfolyamai: 1990–2017.
- Független Újság, évfolyamai: 1937.
- Együtt évfolyamai: 1965–1967, 2002–2017.
- Hatodik Síp évfolyamai: 1989–1999.
- Kárpátalja (Miskolc), évfolyamai: 1990–1994.
- Kárpátalja évfolyamai: 2005–2017.
- Kárpáti Igaz Szó évfolyamai: 1946–2005.
- Igazi Kárpáti Igaz Szó évfolyamai: 2005–2017.
- Kárpáti Híradó évfolyamai: 1926–1943.
- Kárpáti Kalendárium évenkénti számai: 1957–1997.
- KárpátInfo évfolyamai: 2000–2017.
- Keleti Újság évfolyamai: 1927.
- Munkács évfolyamai: 1891–1904.
- Munkácsi Közlöny évfolyamai: 1936.
- Munkás Újság évfolyamai: 1945.
- Nagyszőlős –vidéki Hírek évfolyamai: 2000–2017.
- Új Kelet évfolyamai: 1935.
- Ung-vidéki Hírek évfolyamai: 1990–2017.
- Ungbereg Pánsíp almanachok: 1999–2000.
- Pánsíp évfolyamai: 1993–1999.
- Szovjetszkoje Zakarpatya évfolyamai: 1949–1950.
- Vasárnapi Újság évfolyamai: 1882.
- Véletlen Balett évfolyamai. 1999–2000.
- Kárpátaljai Állami Levéltár anyagi
- MÉKK-archívum

Elektronikus irodalom, adatbázis, kiállítási anyag a honlapokon

- *Magyar életrajzi lexikon I. (A–K)*. Főszerk. Kenyeres Ágnes. Budapest: Akadémiai. 1967. Online hozzáférés: *http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC04834/05475.htm*
- (Cserba Júlia + Magyar Képzőművészek Franciaországban), ***Lahner Emil:*** *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/lahner_emil*
- Popovics Béla. *A Latorca-parti városnak ígért Munkácsy-relikviák* (Forrás: Kárpátalja 2006. 01. 06.) *http://www.karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/km060102.htm*

- *Meghalt **Mártai Gyula** építész. http://www.mult-kor.hu/cikk.php?id=16034*
- Hollósy Simon: *Huszt vára*, festmény. *http://www.hung-art.hu/frames.html?/magyar/h/hollosy/muvek/1880-89/huszt.html* (Hozzáférés: 2013. január 21.)
- *http://www.foruminst.sk/hu/9/xml/0/a_csehszlovakiai_magyarok_lexikona/1/878/karpatalja_kepzomuveszete/skat-lex_egy*
- Szolláth György: ***Bacsi István***. – In: *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/bacsi_istvan*
- Gyergyász László: ***ifj. Bazán Vladimir***. – In: h*ttp://artportal.hu/lexikon/muveszek/ungvari_bazan_vladimir*
- Wehner Tibor. ***Beregszászi Hegyi László***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/hegyi_laszlo_b
- Kubička-Kucsera Klára: ***Duncsák Attila***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/duncsak_attila
- http://www.atanazgaleria.hu/old/magyar.php?page=ruthenia/alkotok_hu
- Beke Zsófia: ***Medve Zsuzsa***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/medve_zsuzsa
- Пазуханич Олександр Євгенович.
- http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2730.htm
- Prihogyko, Duska-Matits Ferenc: ***Puskás László.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/puskas_laszlo
- *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/skripeczky_akos*
- ***Suba Miklós***. – In: *http://artportal.hu/lexikon/muveszek/suba_miklos*
- Wehner Tibor: ***Szanics Mihály.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/szanics_mihaly
- Dupka György: *Kárpátalja magyarsága. Honismereti kézikönyv*. Elektronikus megjelenítés: ÖKOEK Szerkesztőség – 2008.- In: http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/kulhoni_magyarsag/2009/Karpatalja_magyarsaga/pages/007_irodalom.htm
- ***Kron Zsuzsa*** honlapja: http://kronzsuzsa.hu
- S. Benedek András: ***Magyar Sándor.*** –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/magyar_sandor
- ***Manajló András*** honlapja: http://www.manajlo-andras.com/
- Szolláth György: ***Ortutay Zsuzsa***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ortutay_zsuzsa
- Szemán Ferenc Öcsi munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=50&mod=4

- Nigriny Szabolcs: *20 éves a Révész Imre Társaság*. – In: Kárpáti Igaz Szó, 2010. 12. 27. http://kiszo.hhrf.org/?module=news&target=get&id=2268.
- http://kmf.uz.ua/fotogaleria/fenykeptar/kiallitasok_tarlatok/2011-05-19_20_eves_a_rit/index.html
- http://www.karpatalja.ma/karpatalja/kultura/2188-beregszasz-20-eves-a-revesz-imre-tarsasag
- http://beregihirlap.uz.ua/index.php?option=com_content&view=article&
- id=1541:20-eves-a-revesz-imre-tarsasag&catid=3: kultura&Itemid=5,
- ***Erfán Ferenc*** munkái a KMMI-honlapon: http http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=56&mod=4
- ***Szocska László*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=40&mod=4
- ***Horváth Anna*** munkái a KMMI honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=41&mod=4
- ***Kovács László*** kiállításszervező honlapja: http://kovacslaszlo19.blogspot.com/2008/03/garanyi-jzsef-letrajza.html
- Beregvidéki Múzeum: www.beregmuzeum.uz.ua/
- KMMI, Arcképcsarnok. ***Bakó Olga:*** http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=3
- KMMI, Arcképcsarnok. ***Baraté Irén:*** http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=4
- KMMI. Arcképcsarnok. ***Kovácsné Derceni Ibolya:*** http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=6
- KMMI. Arcképcsarnok. ***Mester Irén:*** http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=7
- KMMI. Arcképcsarnok. http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9
- &submenu_id=14&arc_id=8
- KMMI. Arcképcsarnok. ***Prófusz Marianna:*** http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=9
- KMMI. Arcképcsarnok. ***Horváth Anna:*** http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=20
- KMMI, Arcképcsarnok. ***Garanyi József***: http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=1
- KMMI, Arcképcsarnok. ***Antonikné Polónyi Katalin:*** http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=2

- Wehner Tibor. ***Beregszászi Hegyi László***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/hegyi_laszlo_b
- Medve Zsuzsa kiállítása (1998), Délibáb - A Makói Grafikai Alkotótelep kiállítása (2006)
- Beke Zsófia: ***Medve Zsuzsa***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/medve_zsuzsa
- ArtTisza-honlap: http://arttisza.org/muveszek/category/13-muszka-laszlo.html
- Hegedűs Csilla: *Egyéves az ArtTisza*. – In: Kárpáti Igaz Szó, 2012. 04.25. http://kiszo.hhrf.org/?module=news&target=get&id=9162
- Kovács Elemér: *Az ArtTisza Művészeti Egyesület tárlatán*. – In: http://www.kmmi.org.ua/news?menu_id=2&ar_id=555
- ***Balla Pál*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=24
- ***Asztalos Éva*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=13
- ***Beleny Mihajlo*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=36&mod=4
- ***Berecz Margit*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=55&mod=4
- ***Fuchs Andrea*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=42&mod=
- ***Harangozó Miklós*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=49&mod=4
- ***Homoki Gábor*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=44&mod=4
- ***Klisza János*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=31&mod=4
- ***Lőrincz István*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=39&mod=4
- ***Lőrincz Katalin*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=38&mod=4
- ***Matl Péter*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=46&mod=4
- ***Nigriny Edit*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=43&mod=4

- ***Prófusz Mariann*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=30&mod=4
- ***Réti János*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/galleries?menu_id=9&submenu_id=22&id=28&mod=4
- ***Soltész Péter*** munkái a KMMI-honlapon: http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14&arc_id=11
- ***Tarzicíusz testvér*** honlapja: http://www.tarziciusztestver.hu/
- KMMI, Arcképcsarnok. Szerk. Fuchs Andrea. http://www.kmmi.org.ua/arckepek?menu_id=9&submenu_id=14
- ***Harangozó Miklós*** jubileumi tárlata. –In: http://www.kmmi.org.ua/news?menu_id=2&ar_id=567, Lásd még:
- Nagyszőlősön is méltatták ***Harangozó Miklós*** születésnapját. – In: http://www.kmmi.org.ua/news?menu_id=2&ar_id=562
- ***Skripeczky Ákos*****:** http://artportal.hu/lexikon/muveszek/skripeczky_akos
- ***Suba Miklós.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/suba_miklos. http://www.atanazgaleria.hu/old/magyar.php?page=ruthenia/alkotok_hu
- ***Balogh József.*** http://artportal.hu/lexikon/muveszek/balogh_jozsef.
- ***Рогаль Микола Георгійович.*** http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2741.htm
- ***Пуга Петро Петрович.*** http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2740.htm
- ***Vedress Márk.*** www.hung-art.hu/, - hu.wikipedia.hu- Vedress Márk- Wikipédia. - mek.oszk.hu- Magyar Életrajzi Lexikon 1000- 1990- Vedress Márk.
- Sz. Kürti Katalin: ***Ungvári Lajos***. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ungvari_lajos
- Wehner Tibor: ***Szanics Mihály.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/szanics_mihaly
- S. Benedek András: ***Magyar Sándor***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/magyar_sandor
- A Kárpátaljai Megyei Könyvtár honlapja: http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=163. Lásd még: - http://nc21.com.ua/art-news/artists.aspx?a=%D0%9B
- Szatmári Gizella: ***Róbert Miklós***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/robert_miklos
- Prihogyko, Duska-Matits Ferenc: ***Puskás László***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/puskas_laszlo

- Kiállítások az adatbázisban: Fonalak és formák - Tamás Béla textiltervező és *Petky Péter* keramikus kiállítása (2010)
- Faludy Judit: ***Pálfy István.*** - In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/palfy_istvan.
- ***Pálfy Júlianna***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/palfy_julianna
- Gyergyász László, ***ifj. Bazán Vladimir***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ungvari_bazan_vladimir
- ***ifj. Tomcsányi Mihály:*** http://hu.wikipedia.org/wiki/Ifj._Tomcs%C3%A1nyi_Mih%C3%A1ly
- Varga I.: ***Zombory Éva*** (monogr.), Budapest, 1995. - *Kortárs magyar művészeti lexikon, P-Z. 3.* Főszerkesztő: Fitz Péter. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 961. o. Továbbá: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/zombory_eva
- Tasnádi András: ***Kovách A. Vadim***. - In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/kovach_a_vadim
- Саллєр Олександр Михайлович. http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/2751.htm
- Szolláth György: ***Bacsi István***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/bacsi_istvan
- S. Benedek András: ***Balázs István.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/balazs_istvan_1948_fafarago
- Балла Павло Карлович. http://www.biblioteka.uz.ua/painters/show_avtor.php?id=115
- Prihogyko Duska: ***Balla Pál***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/balla_pal
- Prihogyko Duska: ***Kremniczky Erzsébet.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/kremniczky_erzsebet
- Prihogyko Duska. ***Berecz Margit*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/berecz_margit
- Prihogyko Duska. –In: ***Berecz Vilmos József*** http://artportal.hu/lexikon/muveszek/berecz_vilmos_jozsef
- Wehner Tibor. ***Beregszászi Hegyi László***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/hegyi_laszlo_b
- Sz. Kürti Katalin: ***Boksay József.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/boksay_jozsef
- Kubička-Kucsera Klára: ***Duncsák Attila***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/duncsak_attila

- Salamon Nándor: ***Endrédy György***. - In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/endredy_gyorgy/
- Sz. Kürti Katalin. ***Erdélyi Béla.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/erdelyi_bela
- Prihogyko, Duska: ***Erfán Ferenc***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/erfan_ferenc
- Prihogyko, Duska: ***Földessi Péter***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/foldessi_peter
- S. Benedek András: ***Glück Gábor***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/gluck_gabor
- S. Benedek András: ***Grabovszky Emil.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/grabovszky_emil
- S. Benedek András: ***Harangozó Miklós*** http://artportal.hu/lexikon/muveszek/harangozo_miklos
- ***Hidi Endre.*** http://artportal.hu/lexikon/muveszek/hidi_endre/
- ***Ifj. Hidi Endre*** munkái. –In: ArtTisza Művészeti Egyesület: http://arttisza.org/muveszek/category/7-hidi-endre.html
- ***Hidi Endre***: -In: Hagyományháló: http://www.nepmuvesz.hu/index.php?info_tipus=nepmuvesz&info_id=109851902112400.
- Prihogyko, Duska: ***Ilku Marion József.*** –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ilku_marion_jozsef
- Prihogyko, Duska: ***Iván Ambrus.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ivan_ambrus
- Prihogyko, Duska: ***Jankovics Mária***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/jankovics_maria
- Prihogyko, Duska: ***Kolozsvári Ferenc.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/kolozsvari_ferenc
- Prihogyko, Duska: ***Magyar László***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/magyar_laszlo
- S. Benedek András: ***Magyar Sándor***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/magyar_sandor
- Prihogyko, Duska: ***Matl Péter***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/matl_peter
- Beke Zsófia: ***Medve Zsuzsa.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/medve_zsuzsa
- Matits Ferenc: ***Medveczky Ágnes.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/medveczky_agnes

- Prihogyko, Duska: ***Medveczky Miklós.*** - In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/medveczky_miklos
- Prihogyko, Duska: ***Medveczkyné Luták Edit*** http://artportal.hu/lexikon/muveszek/medveczkyne_lutak_edit
- Prihogyko, Duska: ***Micska Zoltán*** - In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/micska_zoltan
- Szolláth György: ***Ortutay Zsuzsa***. –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ortutay_zsuzsa
- Sz. Kürti Katalin: ***Ungvári Lajos***. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ungvari_lajos
- Faludy Judit: Petky Péter: ***Pálfy István*** http://artportal.hu/lexikon/muveszek/palfy_istvan
- ***Pálfy Júlianna.*** –In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/palfy_julianna
- Prihogyko Duska: ***Petky Sándor***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/petky_sandor
- Prihogyko, Duska-Matits Ferenc: ***Puskás László***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/puskas_laszlo
- Prihogyko Duska: ***Réti János.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/reti_janos
- Prihogyko Duska: ***Riskó György***. - In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/risko_gyorgy
- Szatmári Gizella: ***Róbert Miklós***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/robert_miklos
- ***Skripeczky Ákos:*** http://artportal.hu/lexikon/muveszek/skripeczky_akos
- Prihogyko, Duska: ***Sütő János.*** – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/suto_janos
- Wehner Tibor: ***Szanics Mihály***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/szanics_mihaly
- Prihogyko, Duska: ***Szeman Ferenc***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/szeman_ferenc
- Prihogyko, Duska: ***Tóth Lajos***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/toth_lajos_1
- Cserniga Gyula: ***Veres Péter.*** http://www.karpatszemle.uz.ua/kepzomuv/km060501.htm
- Prihogyko, Duska: ***Veres Péter***. – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/veres_peter
- Szolláth György: ***Zicherman Sándor*** . – In: http://artportal.hu/lexikon/muveszek/zicherman_sandor